

Luftfartsstyrelsen.

Med skrivelse den 27 oktober 1953 har luftfartsstyrelsen framlagt beräkningar rörande underskott å luftfartsfonden för budgetåret 1954/55.

Efter en inledande redogörelse för den civila luftfartens utveckling i Sverige under åren 1948—1952 samt för det skandinaviska och internationella samarbete på luftfartens område, som Sverige deltar i, tar styrelsen upp vissa allmänna frågor rörande luftfartsverket. Beträffande den inom luftfartsstyrelsen pågående utredningen om luftfartsverkets ställning som affärsdrivande verk anför styrelsen att det vid fortsatta överväganden i ämnet har klarlagts, att man i första hand bör undersöka, vilket mål för kostnadstäckning, som med utgångspunkt från dagens läge på längre sikt bör uppställas. Denna fråga är emellertid på uppdrag av 1948 års församlingsmöte inom internationella civila luftfartsorganisationen (ICAO) föremål för speciella studier av ett särskilt arbetsutskott inom organisationen. Detta har under sommaren 1953 utarbetat en preliminär rapport i ämnet, och 1953 års församlingsmöte har uppdragit åt ICAO:s råd att med prioritet behandla ärendet och underställa medlemsstaterna detsamma, dock utan att på detta stadium utforma några rekommendationer. Rådet har därjämte fått i uppdrag att i detta sammanhang inhämta medlemsstaternas yttranden, huruvida en särskild konferens i frågan lämpligen borde hållas inom en nära framtid samt att på grundval av inkomna svar vidtaga erforderliga åtgärder. Med hänsyn till den aktualitet problemet sålunda fått på det internationella området, anser luftfartsstyrelsen, att frågan om luftfartsverkets ekonomiska status bör ställas något på framtiden och upptagas i samband med Sveriges ställningstagande till de förslag, som kan komma från ICAO.

Luftfartsstyrelsen tar därefter upp spørgsmålet om avskrivning av vissa fordringar och hänvisar därvid till en skrivelse den 27 februari 1952, i vilken styrelsen i huvudsak anförde följande.

Gällande generella bestämmelser för avskrivning av vissa kronans utestående fordringar, vilka är bindande för luftfartsstyrelsen, innebär betydande praktiska olägenheter, särskilt för de affärsdrivande verken. Dessa har därför i flertalet fall genom specialförfattningar eller stadganden i instruktioner medgivits en friare avskrivningsrätt. En dylik rätt bör även medgivas luftfartsstyrelsen i anslutning till dess affärsverksamhet. På grund härav hemställer styrelsen om bemyndigande att tills vidare — i avvaktan på att styrelsens instruktion fastställles — själv få besluta angående avskrivning av redan uppkomna eller framdeles uppkommande föröringar å oguldna, taxenliga flygplatsavgifter, som icke frivilligt gäldas och som uppgår till ett kapitalbelopp i varje särskilt fall av högst femhundra kronor, under förutsättning antingen att kostnaderna för indrivningen av en fordran icke står i rimlig proportion till dess belopp eller ock att styrelsen efter inhämtade upplysningar finner det utsiktslöst att genom lagliga åtgärder utbetomma fordringen.

Styrelsen anför vidare, att, såsom av skrivelsen framgår, huvuddelen av

luftfartsverkets oguldna fordringar utgöres av taxeenliga flygplatsavgifter. Återstoden avser antingen andra avgifter eller eljest i samband med affärsverksamheten uppkomna fordringar. Ur sakliga synpunkter synes anledning saknas att med avseende å avskrivningsförfarandet behandla de senare fordringarna på särskilt sätt. Styrelsen kommer därför att i det förslag till instruktion, vilket inom en nära framtid kommer att avgivas, intaga en bestämmelse av följande lydelse:

»Då till betalning förfallna avgifter eller annan luftfartsverkets fordran icke godvilligt inbetalas, samt styrelsen efter inhämtade upplysningar finner, att utsikt icke gives att genom lagliga åtgärder utfå nämnda fordringar, eller kostnaderna för desammas inkassering icke står i rimligt förhållande till det belopp, varom är fråga, må styrelsen låta avföra dem ur luftfartsverkets räkenskaper. Protokoll rörande sådan avskrivning skall bifogas luftfartsstyrelsens huvudbok.»

Det är styrelsens förhoppning, att den nya instruktionen, under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande, skall kunna träda i kraft den 1 juli 1954. Innehållet i det återgivna avsnittet är emellertid av den natur, att det bör underställas riksdagen för godkännande..

Beträffande personalförteckningen föreslår styrelsen, att en revisorstjänst i lönegraden Ce 25 överföres till ordinarie stat i samma lönegrad samt att två kontoristtjänster i lönegraden Ca 13 å styrelsens kanslibyrå utbytes mot två kansliskrivarettjänster i Ca 15. Innehavarna av de senare båda tjänsterna uppehåller f. n. icke-ordinarie befattningar i lönegraden Ce 15, vilka inrättats av luftfartsstyrelsen med stöd av de normer, som föreslagits av biträdesutredningen och godkänts av statsmakterna. I samband med ordinariesättning av revisorstjänsten bör en byråsekreterarettjänst i Ca 25, vars innehavare uppehåller högre, icke-ordinarie tjänst hos annan statlig myndighet, överföras på övergångsstat.

Styrelsen övergår därefter till beräkningen av underskottet å Luftfartsfonden för budgetåret 1954/55. Efter avvägning av olika medelsbehov samt under beaktande av den begränsning, som med hänsyn till det statsfinansiella läget är erforderlig, har inom styrelsen uppgjorts följande preliminära beräkning av inkomster och utgifter för budgetåret 1954/55. De beräknade inkomsterna samt utgifterna enligt den fastställda driftkostnadsstaten för innevarande budgetår har medtagits för jämförelse.

I n k o m s t e r.

	1953/54	1954/55
1. Hyror och arrenden	1 360 000	1 570 000
2. Trafikinkomster	2 325 000	2 400 000
3. Besiktningavgifter	90 000	180 000
4. Diverse inkomster	225 000	350 000
Summa kr.	4 000 000	4 500 000

Utgifter

	1953/54	1954/55
1. Luftfartsstyrelsen:		
Avlöningar	1 890 000	1 860 000
2. Luftfartsstyrelsen:		
Omkostnader	310 000	310 000
3. Flygplatsorganisationen:		
Avlöningar	3 610 000	3 480 000
4. Flygplatsorganisationen:		
Omkostnader	280 000	340 000
5. Underhåll m. m. av flygplatser	1 100 000	1 100 000
6. Hyres- och arrendeavgifter m. m.	130 000	130 000
7. Underhåll och drift av radioanläggningar.....	2 250 000	2 330 000
8. Underhåll och drift av teleutrustning	530 000	520 000
9. Utgifter för väderlekstjänst	1 340 000	1 320 000
10. Sveriges bidrag till ICAO m. m.	520 000	450 000
11. Pensionskostnader	50 000	60 000
12. Diverse utgifter	90 000	90 000
13. Avsättning till värdeminskningsskonto	600 000	810 000
	<hr/>	<hr/>
Summa kr.	12 700 000	12 800 000
	<hr/>	<hr/>
Underskott	8 700 000	8 300 000

I anslutning till beräkningen anför luftfartsstyrelsen bl. a., att styrelsen ansett sig kunna räkna med en höjning av luftfartsverkets inkomster från 4 000 000 kr. för innevarande budgetår till 4 500 000 kr. för budgetåret 1954/55. Av ökningen utgör 400 000 kr. en reell inkomststegring, medan återstoden, 100 000 kr. sammanhänger med föreslagen omfördelning av kostnaderna mellan drift- och kapitalstaterna. I motsats till fjolårets beräkningar hänför sig den reella ökningen mindre till en väntad, fortsatt stegring av trafikinkomsterna än till ökade hyres- och arrendeinkomster av olika slag. Den beror sålunda huvudsakligen på, att luftfartsverket tillförts vissa nya förvaltningsobjekt samt på en fortgående revision av äldre avtal. Med hänsyn till de ovissa framtidsutsikterna rörande utvecklingen av lufttrafiken har styrelsen försiktigtvis inte ansett sig böra räkna med någon nämnvärd ytterligare uppgång av de egentliga trafikinkomsterna.

Beträffande den ytterligare inkomstökningen av 100 000 kr., anför styrelsen, att de under driftkostnadsstaten uppförda utgifterna i princip skall avse kostnader för luftfartsverkets drift. Vissa av utgifterna innefattar emellertid till viss del kostnader, som direkt eller indirekt hänför sig till administration av verkets investeringsverksamhet. I princip vore det önskvärt att från driftkostnaderna utrensa dylika investeringskostnader, vilka i stället bör belasta kapitalstaten. Av bokföringstekniska skäl låter sig detta emellertid icke göra utan stora svårigheter, enär de till investeringarna hänförliga kostnaderna fördelar sig på olika poster inom driftkostnadsstaten.

En mera framkomlig väg synes emellertid vara att från kapitalstaten tillföra driftkostnadsstaten ett belopp, som till sin storlek svarar mot uppskattade investeringskostnader inom driftkostnadsstaten. Frågan om grunderna för en dylik uppskattning har prövats inom styrelsen. Det har härvid visat sig, att en uppskattning i nuvarande läge endast är möjlig i fråga om administrationskostnaderna för investeringar i elektriska anläggningar, medan däremot investeringarna i flygfältsbyggen och byggnader bör ytterligare granskas ur denna synpunkt. Styrelsen, som i princip anser, att luftfartsfondens driftkostnadsstat icke bör belastas med utgifter av investeringsnatur, föreslår, att dessa utgifter på så sätt utrensas från driftkostnadsstaten, att densamma från det under luftfartsfonden upptagna investeringsanslaget till Belysningsanläggningar tillföres ett belopp av 100 000 kr., att redovisas under posten Diverse inkomster. Till frågan om ytterligare bidrag från övriga investeringsanslag avser styrelsen att återkomma i samband med sina medelsäskanden för budgetåret 1955/56, då ytterligare klarhet om uppskattningsgrunderna anses ha vunnits.

Särskilt yttrande i anslutning till styrelsens förslag i detta avseende har avgivits av chefen för styrelsens kanslibyrå, vilken anför, att även om ur vissa synpunkter skäl kan anföras för den föreslagna anordningen — särskilt om densamma genomföres konsekvent för all investeringsverksamhet — avgörande skäl för en dylik omläggning icke anförts. I varje fall synes den djupgående principfrågan om ett dylikt avsteg från gällande redovisningspraxis böra prövas i annat och större sammanhang än det nu föreliggande.

Såsom en mera sekundär synpunkt framhåller reservanten vidare, att enligt gällande normer alltför låga årsavskrivningar företages å luftfartsfonden för bl. a. elektriska anläggningar. Ett genomförande av det nu framlagda förslaget kommer att ytterligare accentuera detta förhållande, i det att fonden på tvivelaktiga grunder belastas med än mera avskrivningspliktigt kapital.

Styrelsen beräknar utgifterna till 12 800 000 kr. för nästa budgetår och underskottet för luftfartsverket till 8 300 000 kr. Storleken av de ökade beloppen på driftkostnadsstatens utgiftssida och de huvudsakliga motiveringarna för dessa framgår av följande sammanställning.

Utgiftspost	Ökning kr.	Anledning
Flygplatsorganisationen:		
Omkostnader	60 000	Ökade sjukvårdskostnader, vissa taxehöjningar av televerket samt nytillkomna ansenliga städningskostnader för de till stationslokaler ombyggda utrymmena i hangaren A på Bromma flygplats. Till denna post har därjämte överförts rese- och traktamentskostnader med ca 30000 kr, vilka tidigare redovisats under posten 12. Diverse utgifter.

Luftfartsfonden.

Utgiftspost	Ökning kr.	Anledning
Underhåll och drift av radioanläggningar	80 000	Automatiskt ökade kapitalkostnader samt i mindre grad ökade provflygnings-, personal- och materielkostnader.
Pensionskostnader	10 000	Nyinträdande pensionsförpliktelser
Avsättning till värdeminskningsskonto	210 000	Genom investeringar ökat kapital.

Kostnadsökningen under förenämnda rubriker utgör sammanlagt 360 000 kr. Under rubrikerna Luftfartsstyrelsen: Omkostnader, Underhåll m. m. av flygplatser, Hyres- och arrendeavgifter m. m. samt Diverse utgifter räknar styrelsen med oförändrade kostnader. Under rubrikerna Luftfartsstyrelsen: Avlöningar, Flygplatsorganisationen: Avlöningar, Underhåll och drift av teleutrustning, Utgifter för väderlekstjänst samt Sveriges bidrag till ICAO m. m. redovisas kostnadsminskningar med resp. 30 000, 130 000, 10 000, 20 000 och 70 000 kr., eller sammanlagt 260 000 kr. Den verkliga kostnadsökningen utgör sålunda 100 000 kr.

Luftfartsstyrelsens framställning utmynnar i en hemställan, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vid fastställandet av blivande instruktion för luftfartsverket godkänna däri intagen bestämmelse om rätt för luftfartsstyrelsen att avskrika vissa luftfartsverkets utestående fordringar i den omfattning och enligt de grunder, som i det föregående angivits,

dels för luftfartsfonden å riksstaten för budgetåret 1954/55 upptaga ett underskott av 8 300 000 kr., och

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att å personalförteckningen för luftfartsverket uppföra en befattning såsom revisor i lönegraden Ca 25 ävensom utbyta två befattningar såsom kontorist i Ca 13 mot två befattningar såsom kansliskrivare i Ca 15.

Yttranden.

Statskontoret erinrar i utlåtande den 20 november 1953 om att statsmakterna vid prövningen av det för innevarande budgetår beräknade underskottet å luftfartsfonden särskilt påtalade den otillfredsställande balansen mellan luftfartsverkets inkomster och utgifter. Riksdagen förutsatte i detta sammanhang (statsutsk. utl. 1953: 39), att av luftfartsstyrelsen igångsätta undersökningar för att få till stånd såväl en reducering av verkets kostnader som en höjning av dess inkomster, fullföljdes med all energi. Styrelsens strävanden i dessa avseenden har, anför statskontoret, såvitt framgår av den föreliggande framställningen, ännu inte givit mera betydande resultat.

Statskontoret avstyrker de av luftfartsstyrelsen föreslagna ändringarna

i personalorganisationen under hänvisning till att bärande skäl för ändringarna icke framlagts.

Beträffande luftfartsstyrelsens förslag om att använda sakanslag för att bestrida driftkostnader anför statskontoret, att frågan bör göras till föremål för en förutsättningslös utredning. Under alla förhållanden bör icke komma i fråga, att spörsmålet nu upptages till prövning endast beträffande en del av luftfartsverkets investeringsverksamhet. Det av styrelsen under posten Diverse inkomster upptagna inkomstbeloppet bör därför minskas med 100 000 kr. Statskontoret föreslår vidare reduceringar å sammanlagt 80 000 kr. å vissa av de i staten ingående kostnadsposterna samt räknar dessutom med att vissa besparingar skall vara möjliga under posten Utgifter till väderlektjänst. Beträffande de närmare motiveringarna härför torde emellertid få hänvisas till utlåtandet.

Vad slutligen angår frågan om rätt för luftfartsstyrelsen att avskrivna vissa utestående fordringar, hänvisar statskontoret till sina utlåtanden den 28 mars 1952 och 16 januari 1953 över luftfartsstyrelsens skrivelse den 27 februari 1952 angående avskrivning av vissa fordringar. I det förra av dessa utlåtanden anförde statskontoret, att i avvaktan på en översyn av gällande regler för avskrivningar av kronans fordringar, ett generellt bemyndigande för luftfartsstyrelsen att utan hinder av gällande bestämmelser besluta om avskrivning av redan uppkomna eller framdeles uppkommande fordringar å oguldna flygplatsavgifter inte borde ifrågakomma. I utlåtandena tillstyrkte däremot statskontoret, att de i styrelsens skrivelse specificerade fordringarna skulle avskrivas.

Riksräkenskapsverket anför i utlåtande den 13 november 1953, att beträffande de kapitalfonder, som förvaltas av administrativa myndigheter, exempelvis statens allmänna fastighetsfond och försvarets fastighetsfond, gäller, att utgifterna för administrationen av den till fonderna hänförliga investeringsverksamheten i princip skall bestridas av de fondförvaltande myndigheternas anslag till avlöningar och omkostnader. Vad angår luftfartsstyrelsen, har denna visserligen ansetts alltifrån sin tillkomst ha en ställning analog med en affärsverksstyrelses, liksom luftfartsfonden ansetts ha en konstruktion analog med affärsverksfondernas alltsedan förvaltningen av fonden anförtroddes åt luftfartsstyrelsen. Vid 1947 års riksdag, då för luftfartsstyrelsen och flygplatsorganisationen fastställdes den sammanfattande benämningen luftfartsverket, accentuerades affärsverks- resp. affärsverksfondskaraktären ytterligare genom att den inkomst- och utgiftsstat för luftfartsfonden, som årligen hade fastställts av riksdagen, ersattes av en driftkostnadsstat för luftfartsverket, som fastställes icke av riksdagen utan av Kungl. Maj:t. Såsom framgår av den remitterade framställningen, har emellertid frågan om luftfartsverkets ställning såsom affärsdrivande verk och om i vilken utsträckning verkets utgifter bör täckas av dess inkomster upptagits till övervägande inom luftfartsstyrelsen. I sin framställning angående investeringsanslag för luftfartsfonden för budgetåret 1953/54 m. m. förklarade sig luftfartsstyrelsen redan då kunna konstatera, att i

varje fall ränte- och amorteringskostnader för flygfältsbyggen icke kunde täckas av luftfartsverkets inkomster. Luftfartsstyrelsen föreslog därför, att kostnader för flygfältsbyggen, för vilka medel anvisades för budgetåret 1953/54 under anslaget till flygfältsbyggen och under luftfartsverkets dispositionsanslag, skulle omedelbart avskrivas. Detta förslag tillstyrktes av riksräkenskapsverket i utlåtande den 15 oktober 1952. Den utveckling i fråga om luftfartsverkets inkomster och utgifter, som ansetts påkalla denna omläggning beträffande finansieringen av verkets investeringar, samt en omprövning av huruvida verket över huvud bör bibehållas vid sin nuvarande ställning såsom affärsdrivande verk, synes närmast tala för att utgifterna för administrationen av den till luftfartsfonden hänförliga investeringsverksamheten — i ett slags analogi med vad som tillämpas för kapitalfonder, vilka förvaltas av vanliga administrativa myndigheter — regleras i samma ordning som verkets driftkostnader och att alltså ingen ändring vidtages i nuvarande redovisning.

Riksräkenskapsverket har däremot icke något att erinra mot luftfartsstyrelsens förslag rörande bestämmelsen om avskrivning av vissa fordringar. Förslaget har i huvudsak samma lydelse som motsvarande bestämmelse för vattenfallsverket.

Statens lönenämnd anför i utlåtande den 18 november 1953, att nämnden inte finner anledning till erinran mot de av luftfartsstyrelsen föreslagna ändringarna i personalorganisationen.

Departementschefen.

Underskottet å luftfartsfonden för innevarande budgetår upptogs i fjolårets statsverksproposition till 8,7 milj. kr., varvid inkomsterna beräknades till 4,0 milj. kr. och utgifterna till 12,7 milj. kr. Genom beslut den 26 juni 1953 fastställde Kungl. Maj:t den definitiva driftkostnadsstaten för luftfartsverket, och i denna upptogs driftkostnaderna liksom i propositionen till 12,7 milj. kr.

För nästa budgetår uppskattar luftfartsstyrelsen underskottet till ca 8,3 milj. kr., vilket belopp är ett saldo av inkomster om 4,5 milj. kr. och utgifter om 12,8 milj. kr. Inkomsterna företer därmed i förhållande till beräkningarna för innevarande budgetår en ökning med 0,5 milj. kr. och utgifterna med 0,1 milj. kr. Inkomststegringen beror på, att luftfartsverkets hyres- och arrendeinkomster av olika slag väntas öka. Förändringen i utgifterna å andra sidan är ett saldo av kostnadsökningar om 360 000 kr. och kostnadsminskningar om 260 000 kr. De förra domineras av den ökade avsättning till värdeminskningsskontot, som sammanhänger med de ytterligare investeringar i luftfartsfonden som ägt rum. Kostnadsminskningarna faller framför allt på avlöningsposterna i staten samt på bidraget till ICAO. Styrelsen har dock beträffande avlöningsposterna och underhållet av flygplatser anmält, att kostnaderna måhända är för snävt beräknade. En ökning kan uppstå om väderleksförhållandena skulle komma att ställa onormala krav på personal för vinterfäthållningen.

Bland inkomsterna har styrelsen upptagit 100 000 kr som ersättning från investeringsanslaget till Belysningsanläggningar för de kostnader, som styrelsen enligt en uppskattning anser belöpa på administrationen av den med nämnda anslag finansierade investeringsverksamheten. Varken statskontoret eller riksräkenskapsverket har emellertid ansett sig kunna tillstyrka denna åtgärd. Såsom riksräkenskapsverket framhållit gäller beträffande kapitalfonder, som förvaltas av administrativa myndigheter, att utgifterna för administrationen av den till fonderna hänförliga investeringsverksamheten skall bestridas av anslag till avlöningar och omkostnader. Så länge det inte blivit avgjort, vilken luftfartsverkets framtida verksamhetsform skall bli — utredning därom pågår inom verket — anser jag därför, att den av luftfartsstyrelsen föreslagna åtgärden tills vidare, i avvaktan på den nämnda utredningen, bör anstå. Av denna min inställning till frågan följer, att de av styrelsen för nästa budgetår beräknade inkomsterna å luftfartsfonden bör minskas med 100 000 kr.

Enligt vad statskontoret anfört, bör en reducering även av utgifterna kunna ske med inemot 100 000 kr. Den noggrannare avvägningen av de olika utgiftsposterna synes dock, liksom hittills varit fallet, böra anstå, till dess styrelsen under våren inger sitt definitiva förslag till driftkostnadsstat.

Jag har i övrigt intet att erinra mot styrelsens beräkningar av underskottet. Av vad jag anfört följer, att inkomster och utgifter kan minskas med ungefär samma belopp, varför underskottet bör upptagas oförändrat till det av styrelsen angivna beloppet 8,3 milj. kr.

De av styrelsen föreslagna ändringarna i personalorganisationen anser jag mig icke kunna tillstyrka.

Vad gäller frågan om luftfartsverkets framtida verksamhetsform vill jag inte motsätta mig, att styrelsen uppskjuter sitt ställningstagande, i avvaktan på det förslag i vissa principfrågor, som inom en nära framtid väntas från ICAO.

Jag övergår nu till att beröra vissa avskrivningsfrågor vid luftfartsverket.

I skrivelse den 27 februari 1952 har luftfartsstyrelsen bl. a. hemställt, att Kungl. Maj:t måtte utverka bemyndigande för styrelsen att avskriva vissa fordringar, vilka upptagits i en till skrivelsen fogad förteckning. Av dessa fordringar uppgår 23 stycken till högst 10 kronor, ytterligare 9 till högst 60 kronor och slutligen fem stycken till belopp, varierande mellan 210 och 530 kronor. Deras sammanlagda summa utgör kronor 1 961:63. Fordringarna avser i huvudsak flygplatsavgifter. Statskontoret och riksräkenskapsverket har inte haft något att erinra mot att de avskrivs men ansett, att frågan därom torde underställas riksdagen.

I skrivelse den 15 juni 1953 har byggnadsdelegationen för storflygplatsen hemställt om bemyndigande att avskriva utestående, oguldna fordringar, avseende i huvudsak hyror, fördelade på sju olika poster, och uppgående till sammanlagt kronor 643:59. Statskontoret har icke haft något att erinra mot att fordringarna avskrivs.

De senast berörda skrivelserna med därtill hörande remissyttranden torde i övrigt få bringas till riksdagens kännedom genom att handlingarna överlämnas till vederbörande utskott. I likhet med remissmyndigheterna anser jag, att de fordringar, det här rör sig om, bör avskrivas. För att handläggningen av frågor av denna art i fortsättningen skall underlättas, föreslår jag emellertid, att i den instruktion, som sannolikt under nästa år kommer att fastställas för luftfartsstyrelsen, får intagas ett generellt bemyndigande om rätt för styrelsen att under vissa förutsättningar avskrivna osäkra fordringar. Styrelsen har framlagt ett förslag till bestämmelse härom, vilket tidigare återgivits under denna punkt. Detta har av statskontoret avstyrkts men av riksräkenskapsverket tillstyrkts. För egen del anser jag, att även om luftfartsverkets ställning som affärsdrivande verk så småningom eventuellt kan komma att omprövas, det med hänsyn till arten av dess verksamhet är lämpligt, att styrelsen beredes möjlighet att tillämpa ett mindre formellt förfarande vid avskrivning av i rörelsen uppkommande osäkra fordringar, än som gäller för de administrativa verken. Jag förordar därför, att ett bemyndigande av i huvudsak den lydelse, som styrelsen föreslagit ges, men att det begränsas till att avse fordringar om i varje särskilt fall högst 500 kr.

Med anledning av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva att de i luftfartsstyrelsens skrivelse den 27 februari 1952 och i byggnadsdelegationens för storflygplatsen den 15 juni 1953 upptagna fordringarna får avskrivas,

dels medgiva, att i den instruktion, som Kungl. Maj:t sedermera kommer att utfärda för luftfartsstyrelsen beträffande styrelsens rätt att avskrivna osäkra fordringar, må intagas ett bemyndigande av i huvudsak den lydelse, styrelsen föreslagit, men med den ytterligare begränsningen, att bemyndigandet endast skall avse fordringar, som icke överstiger 500 kronor,

dels för *Luftfartsfonden* å riksstaten för budgetåret 1954/55 upptaga ett underskott av 8 300 000 kronor.

Vad departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
W. Hammargren.

RIKSGÄLDSFONDEN

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler fråga om stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1954/55 m. m. samt anför därvid följande.

Med skrivelse den 19 november 1953 har riksgäldskontoret överlämnat förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1954/55. Å utgiftssidan upptages i detta förslag räntor till ett belopp av 420 805 200 kronor och kapitalrabatter m. m. om sammanlagt 1 200 100 kronor. Då inkomsterna beräknas till 32 005 300 kronor utvisar förslaget till stat ett underskott att avföras å riksstaten om 390 000 000 kronor, vilket utgör en ökning med 35 000 000 kronor i förhållande till det underskott, som räknats med i riksstaten för innevarande budgetår. Stegringen beror på inträdd ökning av statsskulden och beräknad nyupplåning. Det bör observeras att viss omgruppering av posterna inom staten har genomförts med hänsyn till att fullmäktige i riksgäldskontoret beslutat att fr. o. m. budgetåret 1954/55 slopa den nuvarande fördelningen på fonderad och tillfällig statsskuld vid redovisning av statsskulden.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna bilagda förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1954/55 (*bihang*);
- b) för *Riksgäldsfonden* å driftbudgeten för budgetåret 1954/55 upptaga ett underskott av 390 000 000 kronor.

Statsverkspropositionen: Bil 18: Riksgäldsfonden.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Harald Häggquist.

Förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1954/55.

		Kronor
Utgifter.		
A. Räntor å statsskulden:		
Räntelöpande obligationslån:		
1.	Ränta å 1934 års 3 % lån	4 529 982
2.	» » 1937 » 3 % amorteringslån av den $\frac{1}{2}$	1 477 824
3.	» » 1937 » 3 % » » » $\frac{1}{3}$	984 936
4.	» » 1939 » $2\frac{3}{4}$ % lån	3 151 327
5.	» » 1941 » $3\frac{1}{2}$ % »	11 249 487
6.	» » 1942 » $3\frac{1}{2}$ % »	11 505 512
7.	» » 1943 » $3\frac{1}{2}$ % » av den $\frac{15}{3}$	8 103 610
8.	» » 1943 » $3\frac{1}{2}$ % » » » $\frac{15}{4}$	12 490 678
9.	» » 1943 » $3\frac{1}{2}$ % » » » $\frac{1}{11}$	11 216 100
10.	» » 1944 » $3\frac{1}{2}$ % » » » $\frac{15}{3}$	7 492 888
11.	» » 1944 » $3\frac{1}{2}$ % » » » $\frac{15}{12}$	17 365 565
12.	» » 1945 » 3 % » » » $\frac{1}{7}$	10 998 180
13.	» » 1945 » 3 % » » » $\frac{1}{11}$	7 613 670
14.	» » 1946 » 3 % » » » $\frac{1}{2}$	17 817 300
15.	» » 1946 » 3 % » » » $\frac{15}{12}$	6 860 790
16.	» » 1949 » $2\frac{3}{4}$ % »	4 125 000
17.	» » 1950 » 3 % »	7 377 420
18.	» » 1950 » $3\frac{1}{4}$ % »	6 588 628
19.	» » 1951 » $3\frac{1}{2}$ % »	9 045 365
20.	» » 1952 » $3\frac{1}{2}$ % »	7 000 000
21.	» » 1952 » 3 % »	7 211 550
22.	» » 1952 » $2\frac{3}{4}$ % »	1 485 859
23.	» » 1953 » $2\frac{1}{2}$ — $2\frac{3}{4}$ % lån av den $\frac{15}{3}$ (två- åriga lånet)	8 250 000
24.	» » 1953 » $2\frac{1}{2}$ —3% lån av den $\frac{15}{3}$ (treåriga lånet)	7 590 000
25.	» » 1953 » $2\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$ % lån av den $\frac{15}{3}$ (fem- åriga lånet)	10 310 300
26.	» » 1953 » $2\frac{1}{2}$ — $2\frac{3}{4}$ % lån av den $\frac{15}{9}$ (två- åriga lånet), <i>förslagsvis</i>	1 775 000
27.	» » 1953 » $2\frac{1}{2}$ —3% lån av den $\frac{15}{9}$ (treåriga lånet), <i>förslagsvis</i>	1 625 000
28.	» » 1953 » $2\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{4}$ % lån av den $\frac{15}{9}$ (fyra- åriga lånet), <i>förslagsvis</i>	825 000
29.	» » 1953 » $2\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$ % lån av den $\frac{15}{9}$ (fem- åriga lånet), <i>förslagsvis</i>	2 830 000
30.	» » 1953 » $3\frac{1}{2}$ % lån av den $\frac{5}{10}$	7 000 000
31.	» » 1944—1945 års 3 % lån (för inlösen av en- skilda järnvägar)	1 549 321
		217 446 292

		Kronor
Premieobligationslån:		
32.	Vinster å 1942 års premieobligationslån	9 872 000
33.	» » 1943 »	5 253 000
34.	» » 1944 »	5 991 500
35.	» » 1945 »	7 880 000
36.	» » 1946 »	3 700 000
37.	» » 1947 »	7 400 000
38.	» » 1951 »	4 200 000
		44 296 500
39.	Ränta å statsskuldförbindelser, <i>förslagsvis</i>	9 000 000
40.	» » sparobligationer, <i>förslagsvis</i>	3 200 000
41.	» » rikskonton, <i>förslagsvis</i>	150 000
42.	» » inlåning från sparbanker	1 415 050
43.	» » dollarkredit hos Export-Import Bank of Washington, (Marshall-lånet), <i>förslagsvis</i>	2 642 000
44.	» » av staten övertagna lån, <i>förslagsvis</i>	860 000
45.	» » lån hos statsinstitutioner och fonder m. m., <i>förslagsvis</i>	29 000 000
46.	Årsanslaget till Hans Maj:t Konungen	300 000
47.	Ränta å köpeskillingen för fastigheten nr 1 i kvarteret Lejonet i Stockholm	90 000
48.	» » konung Carl XIII:s hemgiftskapital	7 500
49.	» » Göta kanals reparationsfond	7 045
50.	» » skattkammарväxlar, <i>förslagsvis</i>	75 000 000
51.	» » beräknad ny upplåning, <i>förslagsvis</i>	37 390 813
		420 805 200
B. Kapitalrabatter m. m.:		
1.	Kapitalrabatter, <i>förslagsvis</i>	1 000 000
2.	Inlösningsprovisioner m. m., <i>förslagsvis</i>	200 000
3.	Kursförluster, <i>förslagsvis</i>	100
		Summa 1 200 100
Inkomster.		
A. Räntor:		
1.	Ränta å uppköpta obligationer	130 000
2.	» » rörliga krediter	30 000 000
3.	» » utlånade medel m. m.	100 000
		30 230 000
B. Uppgäld och kursvinster:		
1.	Uppgäld	100
2.	Kursvinster	100
		200
C. Diverse inkomster:		
1.	Preskriberade obligationer och kuponger m. m. ...	1 500 000
2.	Depositionsavgifter för premieobligationslånen	100 000
3.	Dragningslistor å premieobligationslånen	175 000
4.	Övriga diverse inkomster	100
		1 775 100
		32 005 300
Underskott att avföras å riksstatens driftbudget		390 000 000
		Summa 422 005 800

AVSKRIVNING AV NYA KAPITALINVESTERINGAR

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 janu-
ari 1954.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler frågan om anslag till *avskrivning av nya kapitalinvesteringar* samt anför därvid följande.

Under huvudtiteln Avskrivning av nya kapitalinvesteringar uppföres anslag för täckning av den investeringsförlust, som uppstår i samband med genomförandet av helt eller delvis oräntabla nya kapitalinvesteringar. Dessa anslag har tidigare ställts till riksgäldskontorets förfogande för att, i den mån investeringsanslagen uttages, belastas till belopp motsvarande den beräknade investeringsförlusten. Samtidigt har motsvarande avskrivningar verkställts i vederbörande kapitalfonders räkenskaper. Investeringens beskaffenhet har fått avgöra, huruvida avskrivningen skolat ske direkt eller genom det avskrivna beloppets uppförande på ett värdeminskningsskonto. Vid omläggningen av kapitalbudgeten fr. o. m. budgetåret 1944/45 överfördes redovisningskyldigheten mot riksstaten för investeringsanslagen till de fondförvaltande myndigheterna, vilket medförde den förändringen, att även avskrivningsanslagen ställes till dessa myndigheters förfogande, att i första hand utnyttjas för investeringsutgifternas bestridande.

Föreliggande riksstatsförslag innefattar åtskilliga anslag å kapitalbudgeten, beträffande vilka en investeringsförlust måste beräknas. Jag torde nu få i korthet redogöra för de fall, där så är förhållandet. Hemställan göres i anslutning till denna översikt om att erforderliga avskrivningsanslag skall åskas eller ock upptagas med beräknade belopp i riksstatsförslaget.

Statens affärsverksfonder. Anslaget till försvarsberedskap vid televerket å 950 000 kronor torde i enlighet med gällande principer böra avskrivas i sin helhet. I investeringsanslaget under statens vattenfallsverks fond till distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk ingår ett belopp av 4 000 000 kronor för övertagande av viss enskild kraftdistribution i Västerbottens och Norrbottens läns skogsbygder. Såsom chefen för kommunikationsdepartementet senare denna dag kommer att framhålla bör av ifrågavarande belopp 80 procent avskrivas. Avskrivningsanslaget bör alltså upptagas med 3 200 000 kronor. Anslaget till kraftöverföring från fastlandet till Gotland å 2 500 000 kronor under samma fond torde — såsom förutsatts i proposition nr 35 till 1950 års riksdag — böra avskrivas i sin helhet. Sammanlagt erfordras sålunda för avskrivningsändamål under statens affärsverksfonder ett belopp av 6 650 000 kronor.

Luftfartsfonden. Anslaget till försvarsberedskap vid luftfartsverket å 225 000 kronor torde i enlighet med gällande principer böra avskrivas i sin helhet. Avskrivningsanslaget upptages alltså med 225 000 kronor.

Statens allmänna fastighetsfond. Enligt gällande regler för avskrivning av investeringar i allmänna fastighetsfonden utgör grundavskrivningen vid nybyggnader för ämbetsverk 25 procent av anläggningskostnaden och vid nybyggnader för fångvården, sjukhus, forskningsinstitut och skolor 50 procent. Kostnader för ändrings- och reparationsarbeten, vilka icke ökar fastighetsvärdet, avskrives helt. För lotsverkets byggnader utgör grundavskrivningen 50 procent, dock avskrives hamn- och fyranläggningar omedelbart i sin helhet. Kostnader för markförvärv avskrives icke.

Med tillämpning av dessa grunder bör avskrivningsanslag i riksstatsförslaget uppföras på sätt framgår av följande sammanställning. Beträffande de investeringsanslag, vilka i riksstatsförslaget upptagits med allenast beräknade belopp, har de däremot svarande avskrivningsanslagen likaledes beräknats.

Anslag	Investering Kronor	Avskrivning Kronor
Justitiedepartementet:		
Ombyggnadsarbeten vid äldre fångvårdsanstalter	500 000	500 000
Om- och tillbyggnad av arbetslokaler vid fångvårdsanstalter m. m.	412 000	206 000
Nybyggnad av arbetslokaler vid fångvårdsanstalter m. m.	610 000	305 000
Nybyggnad av personalbostäder vid fångvårdsanstalter m. m.	800 000	400 000
Utrikesdepartementet:		
Inköp, uppförande och istandsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen	1 700 000	425 000
Förvärv av tomt för beskickningen i New Delhi m. m.	575 000	31 300

Anslag	Investering Kronor	Avskrivning Kronor
Uppförande av tjänstebostad för en fastighets- skötare vid beskickningen i Washington	100 000	25 000
Uppförande av garage samt tjänstebostad för en vaktmästare vid beskickningen i Bern	75 000	18 800
Inredande av tjänstebostad för en vaktmästare vid generalkonsulatet i San Francisco	50 000	12 500
Kommunikationsdepartementet:		
Byggnadsarbeten för länsstyrelserna	1 000 000	250 000
Administrationsbyggnad inom kvarteret Fältöver- sten i Stockholm	100 000	25 000
Reparation av fasaderna å Svea livgardes f. d. kaserner i Stockholm	600 000	600 000
Byggnad för statens provningsanstalt	200 000	100 000
Anordnande av förvaltningslokaler	1 000 000	250 000
Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål . .	750 000	62 500
Finansdepartementet:		
Vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m.	650 000	162 500
Ecklesiastikdepartementet:		
Nybyggnad för musikaliska akademien med musik- högskolan	2 400 000	1 200 000
Vissa byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala	330 000	165 000
Vissa byggnadsarbeten vid Lunds universitet . .	300 000	150 000
Om- och tillbyggnad av universitetsbiblioteket i Lund	2 000 000	1 000 000
Nybyggnad för medicinska fakulteten vid universi- tetet i Göteborg	150 000	75 000
Nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska in- stitutet	2 500 000	1 250 000
Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm .	2 500 000	1 250 000
Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola . .	1 800 000	900 000
Vissa byggnadsarbeten vid folkskoleseminarierna	150 000	150 000
Vissa byggnadsarbeten vid nomadskolorna	525 000	260 000
Vissa byggnadsarbeten vid skolorna för döva . .	50 000	50 000
Jordbruksdepartementet:		
Byggnadsarbeten vid lantbrukshögskolan och sta- tens lantbruksförsök	108 000	54 000
Byggnadsarbeten vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut	52 000	26 000
Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan	60 000	60 000
Byggnadsarbeten vid statens maskin- och redskaps- provningsanstalter	900 000	450 000
Byggnadsarbeten vid skogshögskolan	481 400	240 700

Anslag	Investering Kronor	Avskrivning Kronor
Handelsdepartementet:		
Nybyggnad vid Frescati för Sveriges geologiska undersökning m. m.	1 610 000	402 500
Säkerhetsanstalter för sjöfarten	475 000	350 000
Inrikesdepartementet:		
Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.	125 000 000	12 500 000
Statens anstalt för fallandesjuka: Om- och utbyggnadsarbeten	1600 000	1300 000
Utbyggande av karolinska sjukhuset	13 330 000	11 665 000
Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala	11 960 000	1980 000
Vissa skyddsrumsanläggningar	4 800 000	4 800 000
Summa	61 203 400	31 651 800.

Av de i sammanställningen angivna anslagen bör följande avskrivas i sin helhet, då investeringarna avser sådana anläggnings- och reparationsarbeten som icke väsentligt kommer att höja fastigheternas värden, nämligen anslagen till ombyggnadsarbeten vid äldre fångvårdsanstalter å 500 000 kronor, till reparation av fasaderna å Svea livgardes f. d. kaserner i Stockholm å 600 000 kronor, till vissa byggnadsarbeten vid folkskoleseminarierna å 150 000 kronor, till vissa byggnadsarbeten vid skolorna för döva å 50 000 kronor samt till byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan å 60 000 kronor. Anslaget till vissa skyddsrumsanläggningar bör liksom hittills även avskrivas helt. I fråga om anslagen till förvärfv av tomt för beskickningen i New Delhi m. m. å 575 000 kronor, till inköp av fastigheter för förvaltningsändamål å 750 000 samt till vissa byggnadsarbeten vid nomadskolorna å 525 000 kronor ingår kostnader för markförvärfv med 450 000, ca 500 000 resp. 5 000 kronor, för vilka avskrivning icke beräknats.

Försvarets fonder. För investeringar i försvarets fastighetsfond skall enligt av riksdagen godkända regler (r.skr. nr 455/1942 och 110/1951) avskrivningsbehovet beräknas schablonmässigt till 50 procent av den totala investeringen i var och en av fastighetsfondens delfonder med undantag för befästningars delfond, för vilken total avskrivning tillämpas. Kostnader för markförvärfv avskrives icke.

Under arméns, marinens, flygvapnets och befästningars delfonder upptages investeringsanslag om tillhoppa 12 900 000, 4 625 000, 31 925 000 resp. 60 500 000 kronor. Härav avses för markförvärfv 800 000 kronor under arméns delfond, 300 000 kronor under marinens delfond och 1 500 000 kronor under flygvapnets delfond. Avskrivningsanslagen under delfonderna bör alltså upptagas med 6 050 000, 2 162 500, 15 212 500 resp. 60 500 000 kronor.

¹ Beräknat belopp.

Statens utlåningsfonder. För investeringar i värnpliktslånefonden, statens lånefond för universitetsstudier och allmänna studielånefonden torde liksom hittills total avskrivning böra ske. Avskrivningsanslagen upptages alltså till 200 000, 4 000 000 resp. 6 500 000 kronor. Investeringsanslagen till lånefonden för bostadsbyggande, statens avdikningslånefond och fiskerilånefonden å 400 000 000, 1 000 000 resp. 700 000 kronor torde i enlighet med gällande principer böra avskrivas med 25, 20 resp. 25 procent. Avskrivningsanslagen upptages sålunda till 100 000 000, 200 000 resp. 175 000 kronor.

Beträffande den nytillkommande fonden för lån till företagareföreningar m. fl. å 2 500 000 kronor torde få erinras om att medel för ifrågavarande ändamål tidigare anvisats å driftbudgeten under femte huvudtiteln och i vad avser innevarande budgetår under tionde huvudtiteln. Såsom chefen för handelsdepartementet i annat sammanhang senare denna dag kommer att närmare beröra har det synts lämpligt att äskade medel i den mån de avser räntebärande lån upptages såsom investeringsanslag. Med hänsyn härtill bör även statens fordran på utestående sådana lån tillföras utlåningsfonden. Lånen är räntefria under de två första åren men löper därefter med 3,5 procents ränta. Enligt gängse principer skulle följaktligen viss del av anslagsbeloppet omedelbart avskrivas. Då emellertid medel för tidigare lån helt anvisats över driftbudgeten bör å värdeminskningsskonto för fonden upptagas ett belopp svarande mot statens fordran å nu utestående lån. Dessa kommer sålunda i räkenskaperna att redovisas såsom indirekt avskrivna med 100 procent. Med hänsyn härtill synes några avskrivningsmedel f. n. icke böra upptagas för ifrågavarande investering.

Fonden för låneunderstöd. För de under fonden upptagna investeringsanslagen till lån till anordnande av kollektiva tvätterier å 1 500 000 kronor och till lån till anordnande av allmänna samlingslokaler å 6 000 000 kronor torde avskrivningsbehovet böra beräknas i enlighet med hittills tillämpade regler. Avskrivningsanslagen upptages alltså med 25 resp. 65 procent av de äskade anslagen eller med 375 000 resp. 3 900 000 kronor. Anslaget till lån till nybyggnader vid erkända alkoholistanstalter å 1 270 000 kronor torde böra avskrivas i sin helhet, då lånen avses skola vara såväl ränte- som amorteringsfria.

Investeringsanslaget till tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet har för nästa budgetår uppförts med 150 000 000 kronor. Beträffande avskrivningen av tillägglånen tillämpades ursprungligen den ordningen, att från anslag, som anvisats för ändamålet under huvudtiteln avskrivning av nya kapitalinvesteringar avsattes medel till en särskild diversemedelstitel. Med anlåtande av dessa medel skedde sedan överföringar till vederbörlig inkomsttitel på riksstaten för täckning av bristande förräntning. Avsättningarna till avskrivningshuvudtiteln verkställdes med belopp motsvarande 29 procent av utlämnade tillägglån. Någon direkt eller indirekt avskrivning av själva kapitalbeloppen skedde icke. Såsom framgår av en i proposition nr 181 (s. 7—9) till 1949 års riksdag lämnad redogörelse hade nämnda procentsats fastställts med hänsyn till att lånen löpte utan ränta

och amortering under tio år. Efter denna tid skulle frågan om ytterligare subvention i form av efterskänkande eller meddelande av fortsatt ränteftergift prövas med hänsyn till förhållandena på hyresmarknaden. Då avskrivningsanslagen enligt nämnda beräkningsgrund endast täckte ränteförlusten, skulle vid ett eventuellt efterskänkande av lånen uppstå en oreglerad kapitalmedelsförlust. Med hänsyn härtill avsattes fr. o. m. budgetåret 1946/47 betydande belopp över fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster. Närmast av bokföringstekniska skäl infördes fr. o. m. budgetåret 1949/50 i enlighet med ett av statskontoret framlagt och av riksräkenskapsverket tillstyrkt förslag indirekt avskrivning med 100 procent (prop. nr 181/1949). Samma avskrivningsregel har även tillämpats för de sedan budgetåret 1951/52 beviljade nya tillägglånen. Detta har motiverats av att efter den 1 januari 1952 beviljade, provisoriskt förhöjda tillägglån skall tills vidare i sin helhet vara räntefria och stående (prop. nr 228/1951). Den avskrivning som skett av dessa lån får, liksom de över fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster tidigare gjorda avsättningarna, bedömas som en av staten gjord avsättning till riskfond.

I fråga om vissa tidigare beviljade tillägglån — sammanlagt uppgick summan av den 1 juli 1952 utestående tillägglån till 157,1 miljoner kronor — har 1953 års riksdag efter förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 138; r. skr. nr 296) beslutat att dessa i viss omfattning skall förräntas och återbetalas. Anledningen härtill var, såsom redovisades vid nämnda tillfälle, att kostnadsutvecklingen medfört, att hyrorna i nyuppförda bostadshus kommit att med 15 å 20 procent överstiga hyrorna i tidigare uppförda hus. För att utjämna denna klyfta ansågs det i nuvarande inkomst- och kostnadsläge skäligt med en viss uppjustering av hyresnivån i tidigare uppförda hus. Därigenom möjliggjordes också en avveckling av amorterings- och räntefriheten för huvudparten av motsvarande tillägglån. I anledning av det fattade beslutet om återbetalning av vissa äldre tillägglån uppdrog Kungl. Maj:t åt riksräkenskapsverket att avgiva förslag rörande erforderliga åtgärder i avskrivnings- och bokföringshänseende. I skrivelse den 15 december 1953 har riksräkenskapsverket avgivit förslag i ämnet. Ämbetsverket har bl. a. anfört följande.

Genom beslut av statsmakterna vid 1949 års riksdag genomfördes i enlighet med ett inom statskontoret upprättat och av riksräkenskapsverket tillstyrkt förslag den ändringen, att alla vid utgången av budgetåret 1948/49 utestående tillägglån skulle bli föremål för retroaktiv 100-procentig indirekt avskrivning och att alla tillägglån, som därefter utlämnades, också skulle i sin helhet indirekt avskrivas. För denna avskrivning skulle i första hand disponeras dels under budgetåren 1947/48 och 1948/49 för grundavskrivning av tillägglån avsatta prisutjämningsavgifter för exporterade trävaror å tillhoppa 6 800 000 kronor, dels å fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster tillgängliga avskrivningsmedel, dels vid utgången av budgetåret 1948/49 förefintlig behållning å 46 737 176 kronor 67 öre av medel, som avsetts för täckande av bristande förräntning å tillägglånen. I enlighet med vad sålunda förutsattes ha till fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster avsatta avskrivningsmedel tagits i anspråk för ändamålet till ett belopp av 118 700 000 kronor. Härjämte ha för budgetåren 1949/50—1953/54 anvisats avskrivningsanslag å tillhoppa 315 000 000 kronor.

Till förfogande ha alltså ställts avskrivningsmedel å tillhopa 487 237 176 kronor 67 öre. Vidare har till vederbörliga avskrivningsanslag från avskrivningskontot för tilläggslånen återförts ett sammanlagt belopp av 8 089 557 kronor 86 öre motsvarande under budgetåren 1949/50—1952/53 verkställda amorteringar. Även om sistnämnda belopp medräknas, förslå dock icke tillgängliga avskrivningsmedel för 100-procentig indirekt avskrivning av alla de ytterligare tilläggslån, som komma att ha utlämnats, sedan hittills för tilläggslån beviljade investeringsanslag å tillhopa 531 300 000 kronor i sin helhet tagits i anspråk. Vid fortsatt 100-procentig indirekt avskrivning av tilläggslån, som utlämnas med anlitande av redan beviljade investeringsanslag, skulle, om man bortser från ytterligare återföringar av avskrivningsmedel, erfordras ett tilläggsanslag å 33 586 318 kronor 14 öre. Vid framräkandet av detta belopp har hänsyn fått tagas till att före övergången till nuvarande ordning för tilläggslånen avskrivning verkställdes amorteringar å 2 381 147 kronor 33 öre samt avskrivits uppkomna förluster å 5 800 kronor. Samma belopp erhålles, om man räknar ut skillnaden mellan å ena sidan vid ingången av budgetåret 1953/54 disponibla medel å investeringsanslag för tilläggslån, 222 512 787 kronor 31 öre, och å andra sidan vid samma tidpunkt disponibla medel å avskrivningsanslag, 188 797 871 kronor 80 öre, samt minskar denna skillnad, 33 714 915 kronor 51 öre, med 128 597 kronor 37 öre motsvarande beloppet av vissa utlämnade tilläggslån, som väl blivit föremål för 100-procentig indirekt avskrivning men ännu ej belastats vederbörligt investeringsanslag.

Vid bedömandet av behovet av ytterligare medel för avskrivning av tilläggslån får emellertid hänsyn tagas till att till avskrivningskonto redan avsatta medel friställts i avsevärd utsträckning genom ovannämnda beslut om att vissa utestående tilläggslån skola helt eller delvis förräntas och amorteras. Det saknas enligt riksräkenskapsverkets mening skäl för att vid ingången av budgetåret 1953/54 utestående lånebelopp, som skola förräntas och amorteras, i fortsättningen skola redovisas såsom indirekt avskrivna i större utsträckning än som påkallas med hänsyn till den bristande förräntning som föreligger genom att den fastställda räntan med 0,5 procent understiger den räntefot av 4 procent, vid vilken full förräntning anses vara för handen. Eftersom fråga ej är om en fortgående lånerörelse, anser emellertid riksräkenskapsverket, att man för enkelhetens skull kan avstå från avskrivning i anledning av den bristande förräntningen och att alltså de utestående lånebelopp, som skola förräntas och amorteras, i fortsättningen icke till någon del böra redovisas såsom indirekt avskrivna. Riksräkenskapsverket får därför föreslå, att ett belopp motsvarande summan av dessa lånebelopp föreskrives skola i räkenskaperna för bostadsstyrelsens delfond av fonden för låneunderstöd överföras från delfondens avskrivningskonto till ett särskilt konto för reserverade avskrivningsmedel. Även själva de lånebelopp, som skola förräntas och amorteras, böra redovisas å ett särskilt konto. Vid omedelbar indirekt avskrivning av tilläggslån, som utlämnats efter ingången av budgetåret 1953/54, bör täckning för avskrivningen i första hand beredas genom ianspråktagande av de sålunda reserverade avskrivningsmedlen.

I likhet med riksräkenskapsverket anser jag skäl numera saknas för att den 1 juli 1953 utestående tilläggslån, som enligt beslut av statsmakterna vid 1953 års riksdag skall förräntas och amorteras, redovisas såsom indirekt avskrivna. Såsom ämbetsverket föreslagit torde därför ett belopp motsvarande summan av dessa lån böra överföras från avskrivningskontot för bostadsstyrelsens delfond av fonden för låneunderstöd till ett särskilt konto för reserverade avskrivningsmedel. Enligt preliminära beräkningar inom

bostadsstyrelsen uppgår summan av de tilläggs lån som skall förräntas och amorteras till 115—116 miljoner kronor. Av detta belopp bör i enlighet med riksräkenskapsverkets förslag 33 586 318 kronor 14 öre reserveras för täckning av den brist som den 1 juli 1953 förelåg mellan å ena sidan disponibla medel å avskrivningsanslag och å andra sidan disponibla medel å investeringsanslag för tilläggs lån. Återstoden, i runt tal 82 miljoner kronor, torde få disponeras för avskrivning av det för budgetåret 1954/55 äskade investeringsanslaget om 150 miljoner kronor. Jag vill i detta sammanhang erinra om att efter den 1 januari 1952 med förhöjt belopp beviljade tilläggs lån enligt statsmakternas beslut tills vidare skall vara räntefria och stående. I vad mån dessa lån kommer att återkrävas blir beroende av de framtida förhållandena på hyresmarknaden. Skulle beslut om återbetalning framdeles fattas, torde ett avräkningsförfarande motsvarande det nu föreslagna få tillämpas. Med hänsyn härtill finnes för närvarande icke någon anledning att frångå nuvarande avskrivningsregler. Efter en avskrivningsprocent av 100 skulle sålunda för nästa budgetår med hänsyn till vad jag förut sagt endast erfordras ett belopp av (150 — 82 =) 68 miljoner kronor i anslag för avskrivning av tilläggs lån.

Diverse kapitalfonder. Investeringsanslagen under väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond till anordnande av en bombsäker oljelagringsanläggning å 4 800 000 kronor, till anordnande av ytterligare en bombsäker oljelagringsanläggning å 1 000 000 kronor, till anordnande av bombsäker smörjoljefabrik m. m. å 2 500 000 kronor samt till anordnande av lagringsutrymme för mörka oljor å 500 000 kronor torde liksom tidigare skett beträffande motsvarande anslag böra avskrivas med 25, 30, 35 resp. 65 procent. Avskrivningsanslagen bör alltså beräknas till 1 200 000, 300 000, 875 000 resp. 325 000 kronor.

Sammanfattning och hemställan. Avskrivningsanslagen uppgår tillsammans till 309,8 miljoner kronor. En översikt över huru anslagen fördelar sig på olika fonder och departement lämnas i följande tablå.

	Statens affärs- verks- fonder	Luftfarts- fonden	Statens allmänna fastig- hets- fond	Försva- rets fonder
II. Justitiedepartementet	—	—	1 411 000	—
III. Utrikesdepartementet	—	—	512 600	—
IV. Försvarsdepartementet	—	—	—	83 925 000
V. Socialdepartementet	—	—	—	—
VI. Kommunikationsdepartementet ..	6 650 000	225 000	1 287 500	—
VII. Finansdepartementet	—	—	162 500	—
VIII. Ecklesiastikdepartementet	—	—	6 450 000	—
IX. Jordbruksdepartementet.	—	—	830 700	—
X. Handelsdepartementet	—	—	752 500	—
XI. Inrikesdepartementet	—	—	20 245 000	—
Summa	6 650 000	225 000	31 651 800	83 925 000

	Statens utlå- nings- fonder	Fonden för låne- under- stöd	Diverse kapital- fonder	Summa
II. Justitiedepartementet	—	—	—	1 411 000
III. Utrikesdepartementet	—	—	—	512 600
IV. Försvarsdepartementet	200 000	—	—	84 125 000
V. Socialdepartementet.....	100 000 000	72 275 000	—	172 275 000
VI. Kommunikationsdepartementet ..	—	—	—	8 162 500
VII. Finansdepartementet	—	—	—	162 500
VIII. Ecklesiastikdepartementet	10 500 000	—	—	16 950 000
IX. Jordbruksdepartementet	375 000	—	—	1 205 700
X. Handelsdepartementet	—	—	2 700 000	3 452 500
XI. Inrikesdepartementet.....	—	1 270 000	—	21 515 000
Summa	111 075 000	73 545 000	2 700 000	309 771 800

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels, under förutsättning att motsvarande investeringsanslag beviljas, anvisa följande *reservationsanslag* till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1954/55 i härefter angivna fonder, nämligen

Televerkets fond:

Kommunikationsdepartementet:

Försvarsberedskap vid televerket 950 000

Statens vattenfallsverks fond:

Kommunikationsdepartementet:

Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk 3 200 000
Kraftöverföring från fastlandet till Gotland..... 2 500 000

Luftfartsfonden:

Kommunikationsdepartementet:

Försvarsberedskap vid luftfartsverket 225 000

Statens allmänna fastighetsfond:

Justitiedepartementet:

Ombyggnadsarbeten vid äldre fångvårdsanstalter... 500 000
Om- och tillbyggnad av arbetslokaler vid fångvårdsanstalter m. m. 206 000

Statsverkspropositionen: Bil. 19:

Nybyggnad av arbetslokaler vid fångvårdsanstalter m. m.	305 000
Nybyggnad av personalbostäder vid fångvårdsanstal- ter m. m.	400 000
Utrikesdepartementet:	
Inköp, uppförande och iståndsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen	425 000
Förvärv av tomt för beskickningen i New Delhi m. m.	31 300
Uppförande av tjänstebostad för en fastighetsskötare vid beskickningen i Washington	25 000
Uppförande av garage samt tjänstebostad för en vakt- mästare vid beskickningen i Bern	18 800
Inredande av tjänstebostad för en vaktmästare vid generalkonsulatet i San Francisco	12 500
Kommunikationsdepartementet:	
Byggnadsarbeten för länsstyrelserna	250 000
Administrationsbyggnad inom kvarteret Fältöversten i Stockholm	25 000
Reparation av fasaderna å Svea livgardes f. d. ka- serner i Stockholm	600 000
Byggnad för statens provningsanstalt	100 000
Anordnande av förvaltningslokaler	250 000
Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål	62 500
Finansdepartementet:	
Vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m.	162 500
Ecklesiastikdepartementet:	
Nybyggnad för musikaliska akademien med musik- högskolan	1 200 000
Vissa byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala	165 000
Vissa byggnadsarbeten vid Lunds universitet	150 000
Om- och tillbyggnad av universitetsbiblioteket i Lund	1 000 000
Nybyggnad för medicinska fakulteten vid universi- tetet i Göteborg	75 000
Nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institu- tet	1 250 000
Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm ...	1 250 000
Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola	900 000
Vissa byggnadsarbeten vid folkskoleseminarierna ..	150 000
Vissa byggnadsarbeten vid nomadskolorna	260 000
Vissa byggnadsarbeten vid skolorna för döva	50 000

Jordbruksdepartementet:

<i>Byggnadsarbeten vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök</i>	54 000
<i>Byggnadsarbeten vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut</i>	26 000
<i>Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan</i>	60 000
<i>Byggnadsarbeten vid statens maskin- och redskapsprovvningsanstalter</i>	450 000
<i>Byggnadsarbeten vid skogshögskolan</i>	240 700

Handelsdepartementet:

<i>Nybyggnad vid Frescati för Sveriges geologiska undersökning m. m.</i>	402 500
<i>Säkerhetsanstalter för sjöfarten</i>	350 000

Inrikesdepartementet:

<i>Vissa skyddsrumsanläggningar</i>	4 800 000
---	-----------

Försvarets fonder:

Försvarsdepartementet:

Försvarets fastighetsfond:

<i>Arméns delfond</i>	6 050 000
<i>Marinens delfond</i>	2 162 500
<i>Flygvapnets delfond</i>	15 212 500
<i>Befästningars delfond</i>	60 500 000

Statens utlåningsfonder:

Försvarsdepartementet:

<i>Värnpliktslånefonden</i>	200 000
-----------------------------------	---------

Socialdepartementet:

<i>Lånefonden för bostadsbyggande</i>	100 000 000
---	-------------

Ecklesiastikdepartementet:

<i>Statens lånefond för universitetsstudier</i>	4 000 000
<i>Allmänna studielånefonden</i>	6 500 000

Jordbruksdepartementet:

<i>Statens avdikningslånefond</i>	200 000
<i>Fiskerilånefonden</i>	175 000

Fonden för låneunderstöd:

Socialdepartementet:

<i>Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet</i> ...	68 000 000
<i>Lån till anordnande av kollektiva tvätterier</i>	375 000
<i>Lån till anordnande av allmänna samlingslokaler.</i>	3 900 000

*Statsverkspropositionen: Bil. 19:
Avskrivning av nya kapitalinvesteringar.*

Inrikesdepartementet:

Lån till nybyggnader vid erkända alkoholistanstalter 1 270 000

Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond:

Handelsdepartementet:

Anordnande av en bombsäker oljelagringsanläggning 1 200 000

*Anordnande av ytterligare en bombsäker oljelagrings-
anläggning* 300 000

Anordnande av bombsäker smörjoljefabrik m. m. . . 875 000

Anordnande av laqringsutrymme för mörka oljor . . 325 000

dels i avbidan på särskild proposition beräkna följande reservationsanslag till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1954/55 i härefter angivna fonder, nämligen

Statens allmänna fastighetsfond:

Inrikesdepartementet:

*Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus
m. m.* 12 500 000

Statens anstalt för fallandesjuka: Om- och utbyggnadsarbeten 300 000

Utbyggande av karolinska sjukhuset 1 665 000

Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala . . 980 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Harald Häggquist.

AVSKRIVNING AV OREGLERADE KAPITALMEDELSFÖRLUSTER

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 janu-
ari 1954.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDEÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler de frågor som röra anslag till *avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster* samt anför därvid följande.

I anslutning till 1938 års budgetreform upprättades per den 30 juni 1938 en fond för oreglerade kapitalmedelsförluster för redovisning av förluster, som uppkommit å statens kapitalfonder och överförts till fonden i den ordning Kungl. Maj:t för varje särskilt fall bestämt. Å fonden, som står under riksgäldskontorets förvaltning, skall icke redovisas följande förluster å statens kapitalfonder, nämligen förluster för riksbanksfonden, sådana förluster för statens affärsverksfonder, statens pensionsfonder och riksgäldsfonden, som är av den mindre omfattning, att de normalt bör täckas av löpande inkomster, samt förluster, för vilka täckning kan beredas av inom vederbörande fond verkställda avsättningar till förnyelsefond eller värdeminskningskonto. Innan jag ingår på de frågor om avskrivning av å fonden redovisade förluster, som nu bör anmälas för riksdagen, torde jag på sedvanligt sätt få anmäla spørsmålet om redovisning av vissa ackordsuppgörrelser.

Ackordsuppgörrelser angående lån från statens utlåningsfonder m. m. Med bifall till propositionen nr 281 har 1940 års lagtima riksdag (skr. nr 373) bemyndigat Kungl. Maj:t att i fråga om vissa statliga lån, i den mån ej annat föranledes av särskilda föreskrifter för viss låneverksamhet, efter prov-

ning av omständigheterna i varje föreliggande fall biträda ackord i eller utom gäldenärs eller löftesmans konkurs, ävensom att eljest vid gäldenärs eller löftesmans obestånd helt eller delvis eftergiva långivarens rätt, så ock att, där särskilt vägande skäl därtill föranleda, medge betalningsanstånd även i fall, då sådant anstånd ej påkallas av gäldenärs eller löftesmans iråkade obestånd.

Bemyndigandet gäller i fråga om lån från statens utlåningsfonder; lånefordringar under fonden för låneunderstöd, vilka hänför sig till anslag för viss lånerörelse; lån från jämtländska lappväsendets fond, Västerbottens och Norrbottens lappfonder (fr. o. m. den 1 juli 1943 statens lappfond); samt lån från folkpensioneringsfonden för ändamål, som avses i § 4 mom. 1 punkt 8 i reglementet angående förvaltningen av nämnda fond.

Riksdagen medgav tillika, att befogenheten finge av Kungl. Maj:t delegeras åt underordnad myndighet, respektive riksbanken och riksgäldskontoret.

Vid lämnandet av detta bemyndigande uttalade riksdagen emellertid önskemålet, att redovisning i någon lämplig form årligen skulle lämnas riksdagen för beslut rörande ackordsuppgörelser och andra efterskänkanden, som fattats på grund av bemyndigandet.

Den äskade redovisningen torde på sätt tidigare skett få lämnas riksdagen i den formen, att avskrifter av de under föregående kalenderår fattade besluten angående biträdande av ackord ävensom andra efterskänkanden av statens rätt, som innefattar mera än ett medgivande av betalningsanstånd, tillställes riksdagens vederbörande utskott jämte en sammanfattande förteckning.

I enahanda ordning torde redovisning få lämnas för de fall, i vilka Kungl. Maj:t under föregående kalenderår tagit i anspråk det av 1942 års riksdag (prop. nr 241; skr. nr 388) lämnade bemyndigandet att tills vidare efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall biträda ackord i fråga om kronans fordringar för försäld fast egendom.

Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster. Enligt av 1939 års lagtima riksdag godkända principer skall under denna rubrik årligen äskas ett anslag till belopp, som kan antagas genomsnittligt bereda täckning för de förluster som för varje år brukar uppkomma. I riksstaterna för budgetåren 1939/40—1945/46 har ifrågavarande anslag upptagits till ett avrundat belopp av 1,5 miljoner kronor. Med hänsyn till det stora avskrivningsbehov, som väntats komma att framträda i fråga om vissa tidigare beslutade investeringar, bland vilka särskilt må nämnas de omfattande statliga investeringarna i bostadsproduktionen av delvis subventionsnatur, har anslaget för budgetåret 1946/47 uppförts i riksstaten med 10 miljoner kronor. I riksstaterna för budgetåren 1947/48 och 1948/49 har anslaget upptagits med 50 miljoner kronor samt för budgetåren 1949/53 med 15 miljoner kronor. I gällande riksstat är anslaget uppfört med 1 miljon kronor.

Med skrivelse den 19 november 1953 har riksgäldskontoret överlämnat en redogörelse angående överföring till fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster under budgetåret 1952/53 av förluster å statens kapitalfonder.

Av redogörelsen framgår att följande förluster av fondförvaltande myndigheter anmälts och per den 30 juni 1953 överförts till fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster:

Myndighet och fond

Riksbanken:	
Statens bosättningslånefond	255 358: 48
Egnahemslånefonden	32 518: 95
Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden	7 065: 77
Statskontoret:	
Fonden för låneunderstöd: Statskontorets delfond	41 010: 56
Lantbruksstyrelsen:	
Arrendeegnahmefonden	330: 07
Bostadsstyrelsen:	
Lånefonden för bostadsbyggande	7 787: 25
Lotsstyrelsen:	
Statens allmänna fastighetsfond: Lotsstyrelsens delfond..	12 734: 56
Försvarets civilförvaltning:	
Försvarets fastighetsfond	387 895: —
Summa kronor	744 700: 64.

Vidare har under budgetåret 1952/53 till följd av särskilda beslut av riksdagen och Kungl. Maj:t följande förluster överförts till fonden:

Fonden för statens aktier:	
AB Flygintressenter	9 838 778: 50
Fonden för förslag till statsverket:	
Förskott till vissa plankostnader: Länsstyrelsen i Malmöhus län	2 183: 32
Summa kronor	9 840 961: 82.

Slutligen har genom beslut av fullmäktige i riksgäldskontoret en förlust av 9 723 kronor under fonden för förslag till statsverket avseende förskott av kostnader för transport av vissa utländska medborgare genom Sverige reglerats över fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster.

Fonden har sålunda under budgetåret 1952/53 belastats för förluster med tillhoppa 10 595 385 kronor 46 öre. Dessutom har enligt beslut av Kungl. Maj:t (jfr prop. nr 1/1953, bil. 20, s. 3) ett belopp av 18 700 000 disponerats till avskrivning av tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet. Härefter utgjorde balansen av disponibla medel 18 185 138 kronor 50 öre per den 30 juni 1953.

*Statsverkspropositionen: Bil. 20: Avskrivning av
oreglerade kapitalmedelsförluster.*

Såvitt nu kan bedömas synes anslaget för nästa budgetår kunna uppföras med oförändrat 1 miljon kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 1 000 000 kronor.

Avskrivning å statens aktier i Norrbottens järnverk aktiebolag. Under hänvisning till vad chefen för handelsdepartementet senare denna dag anför vid anmälan av fråga rörande anslag till aktieteckning i Norrbottens järnverk aktiebolag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Avskrivning å statens aktier i Norrbottens järnverk aktiebolag* för budgetåret 1954/55 beräkna ett anslag av 30 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Harald Häggquist.

STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 ja-
nuari 1954.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1954/55 och anför därvid följande.

Översikt av fastighetsfondens ställning m. m.

Statens allmänna fastighetsfond omfattar tio delfonder, av vilka slottsbyggnadernas, beskickningsfastigheternas och byggnadsstyrelsens delfonder förvaltas av byggnadsstyrelsen och de övriga står under förvaltning av fångvårdsstyrelsen, medicinalstyrelsen, generaltullstyrelsen, Uppsala universitet, Lunds universitet, direktionen för karolinska sjukhuset och lotsstyrelsen. Fastighetsfonden är anordnad såsom en kapitalfond, vilket innebär, att — förutom kapitalbehållningen — fondens inkomster och utgifter redovisas i rikshuvudboken. Inkomst- och utgiftsstat för fonden fastställs årligen av Kungl. Maj:t och riksdagen. Å utgiftssidan i denna stat upptages anslagsposter för bestridande från fonden av reparations- och underhållskostnader m. m. samt för avsättning till värdeminskningsskonto. Från fondens stat bestrides vidare hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden. Å statens inkomstsida beräknas, förutom hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden samt diverse inkomster, en post för varje delfond, benämnd ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler; över denna post redovisas de belopp som för nämnda ändamål anvisas under de olika huvudtitlarna på riksstaten. Fondens överskott redovisas på särskild titel på riksstatens inkomstsida.

2 Statsverkspropositionen: Bil. 21: Statens allmänna fastighetsfond.

Fastighetsfondens kapitalbehållning uppgick den 1 juli 1952 till 385,37 miljoner kronor. Enligt en av riksräkenskapsverket i samband med riksbokslutet upprättad sammanställning har under budgetåret 1952/53 kapitalinvesteringarna i fonden uppgått till 64,52 miljoner kronor, medan utgifterna å motsvarande avskrivningsanslag utgjort 31,56 miljoner kronor och avskrivningsmedlen inom fonden samt övriga kapitalmedel uppgått till 13,34 miljoner kronor. Nettoökningen av fondens behållning på grund av nyinvestering har således uppgått till 19,62 miljoner kronor. Genom invärderingar och omföringar mellan kapitalfonder har fastighetsfondens kapitalbehållning ökat med 10,91 miljoner kronor. Den utgående behållningen den 30 juni 1953 uppgick sålunda till 415,90 miljoner kronor.

Den för budgetåret 1952/53 fastställda staten för fastighetsfonden balanserade på 42,58 miljoner kronor. Inkomsterna beräknades till detta belopp, medan utgifterna och överskottet upptogs till resp. 27,25 och 15,33 miljoner kronor. Utfallet av staten framgår av en i budgetredovisningen (s. 174 o. f.) intagen sammanställning. Enligt denna har fondens överskott uppgått till 13,72 miljoner kronor, vilket belopp alltså tillförts statsregleringen. Till reparations- och underhållskostnader m. m. har åtgått 15,17 miljoner kronor. Behållningen av reserverade reparationsmedel har under budgetåret minskat från 5,26 till 4,64 miljoner kronor.

Den för innevarande budgetår gällande staten för fastighetsfonden är fastställd genom brev den 6 mars 1953 (statsverkspropositionen Bil. 21, riksdagens skrivelse nr 35).

Från och med budgetåret 1944/45 har genomförts en omläggning av arbetsåret för reparationsverksamheten, varigenom detta lösgjorts från sin förutvarande bundenhet vid budgetåret och i stället börjar i månaderna mars—april. Härigenom kan reparationsverksamheten förläggas till vår- och försommarmånaderna, så att den icke liksom tidigare sammanfaller med byggnadsindustriens högsäsong i slutet av sommaren och början av hösten. En förutsättning härför är, att Kungl. Maj:ts förslag till stat för fastighetsfonden framlägges i statsverkspropositionen och att staten fastställs av riksdagen under dess tidigare skede.

Det förslag till stat för allmänna fastighetsfonden, som framlägges i det följande (*bilaga*), slutar på ett belopp av 49 175 000 kronor, vilket innebär en ökning av omslutningssumman med 2 997 000 kronor. Ökningen betingas främst av en höjning av posterna för hyresutgifter och avsättning till värdeminskningsskonto med 918 000 respektive 649 000 kronor. Posten till reparations- och underhållskostnader ökar med 307 000 kronor. Hyresinkomsterna förutses öka med 460 000 kronor och diverse inkomster med 39 000 kronor. Fondens överskott förutsättes öka med 1 123 000 kronor. Slutligen betingar balansen i staten en uppräknig av ersättningsanslagen till fonden med sammanlagt 2 498 000 kronor.

Till grund för förslaget till stat för fastighetsfonden har lagts av vederbörande förvaltningsmyndigheter avgivna statförslag för resp. delfonder, varöver riksräkenskapsverket den 8 december 1953 avgivit utlåtande.

Reparations- och underhållskostnader m. m.

I enlighet med vad Kungl. Maj:t föreskrivit har de fondförvaltande myndigheterna avgivit redogörelser för användningen under budgetåret 1952/53 av medel, som under här ifrågavarande anslagsposter ställts till förfogande. Beträffande redogörelsernas innehåll torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

I detta sammanhang må erinras, att vid behandlingen av förslaget till stat för fastighetsfonden vid 1943 års riksdag (prop. nr 71) ställning togs till frågan om principerna för beräkningen av medelsbehovet för reparationsändamål. De av Kungl. Maj:t i nämnda sammanhang godkända beräkningsgrunderna, mot vilka riksdagen icke riktat erinran, innebär huvudsakligen följande.

Beloppet av erforderliga reparationsmedel erhålles genom multiplicering av byggnadsbeståndets bokförda värde med en viss procentsats, underhållsprocenten. I byggnadsbeståndets bokförda värde ingår icke de byggnader, som färdigställes under det budgetår, som närmast föregår det budgetår statförslaget avser. Underhållsprocenten anpassas efter byggnadernas ålder. Sålunda fastställs ett visst procenttal för gamla byggnader och ett annat för nya byggnader. Under de första åtta åren halveras vidare underhållsprocenten för de nya byggnaderna. Underhållsprocenten eller det erhållna reparationsmedelsbehovet omräknas slutligen med hänsyn till inträffade förändringar i prisläget på byggnadsmarknaden, vilka förändringar framgår av byggnadsstyrelsens underhållskostnadsindex.

Det sålunda beräknade beloppet av erforderliga medel för reparationer och underhåll utgör en ram för medelstildelningen, vilken sedan med hänsyn till läget på arbetsmarknaden, materialtillgången, den statsfinansiella situationen m. m. av statsmakterna underkastas eventuellt erforderliga justeringar.

I brev den 1 mars 1946 förklarade Kungl. Maj:t, att beräkningen av medelsbehovet för reparations- och underhållskostnader tills vidare fr. o. m. budgetåret 1946/47 skulle beträffande fångvårdsstyrelsens, medicinalstyrelsens, byggnadsstyrelsens, Uppsala universitets och Lunds universitets delfonder ske i enlighet med de principer, som förordats i förenämnda proposition, och att härvid värdena å nyuppförda byggnader i förekommande fall skulle omräknas till 1935 års prisnivå i enlighet med de i 1946 års statsverksproposition, del 22, s. 6—7 återgivna, av byggnadsstyrelsen förordade principerna.

De byggnadsvärden, som byggnaderna skulle ha betingat, därest de uppförts år 1935, bestämmes från och med budgetåret 1949/50 med tillämpning av byggnadsstyrelsens nybyggnadskostnadsindex, som av styrelsen årligen kompletteras med hänsyn till inträffade förändringar i kostnadsläget på byggnadsmarknaden.

Beträffande reparationskostnadsindex har byggnadsstyrelsen anmält, att

denna med 1935 som basår för år 1953 beräknats till 261, vilket innebär en sänkning med 5 enheter jämfört med år 1952.

Slottsbyggnadernas delfond. Till reparations- och underhållskostnader m. m. för denna delfond har enligt staten för innevarande budgetår anvisats sammanlagt 1 681 000 kronor, varav 773 000 för de kungl. slotten med tillhörande byggnader, 220 000 för uthyrda lägenheter vid Drottningholm, Ulriksdal och Haga, 238 000 för vissa historiska byggnader och byggnadsminnesmärken m. m. samt 450 000 för vissa iståndsättningsarbeten.

I fråga om delposterna för de kungl. slotten med tillhörande byggnader samt för vissa historiska byggnader och byggnadsminnesmärken m. m. har styrelsen vid beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1954/55 utgått från de för innevarande budgetår anvisade beloppen, 773 000 respektive 238 000 kronor. Dessa har sänkts med 2 procent, motsvarande enligt styrelsens indexberäkning byggnadskostnadernas minskning sedan år 1952. Härigenom har erhållits beloppen 758 000 respektive 234 000 kronor.

Till sistnämnda belopp har lagts 156 000 kronor för vissa mera kostnadskrävande arbeten å de historiska byggnaderna och byggnadsminnesmärkena. Dessa arbeten avser vissa skyddsåtgärder å Bohus fästningsruin (40 000), ombyggnad av träbron till Kalmar slott (40 000), anordnande av en branddamm m. m. vid Linnés Hammarby (36 000) samt vissa taktäckningsarbeten m. m. å Bogesunds slott (40 000). I fråga om Bohus fästning anför byggnadsstyrelsen, att det belopp om drygt 25 000 kronor, som av löpande underhållsmedel årligt kunnat disponeras för allmänna omkostnader och underhållsarbeten å fästningsruinen, har visat sig otillräckligt. För att hindra en fortgående förstöring av ruinen erfordras vissa skyddsåtgärder. Dessa har kostnadsberäknats till 70 000 kronor, därav 30 000 kronor kan tagas ur det för löpande underhållsarbeten avsedda anslaget. Arbetena vid Bogesund gäller ett fullföljande av de tidigare påbörjade taktäckningarna av de sydöstra och sydvästra tornen ävensom en fullständig omläggning av slotts kyrkans tak till förhindrande av skadegörelse inom kyrkan i anledning av uppkomna läckage. Det sammanlagda medelsbehovet under delposten för vissa historiska byggnader och byggnadsminnesmärken har sålunda angivits till 390 000 kronor.

Delposten för reparation och underhåll av de uthyrda lägenheterna vid Drottningholm, Ulriksdal och Haga har för innevarande budgetår uppräknats med 100 000 kronor till 220 000 kronor, för att möjliggöra en erforderlig sanering av de omodernt och otidsenligt inredda lägenheterna. I statskrivelsen för budgetåret 1954/55 framhåller byggnadsstyrelsen, att behov av extra medelsanvisning för iståndsättning och modernisering av uthyrningslägenheterna kommer att förefinnas under en följd av år. Styrelsehembställer att delposten för nästa budgetår bestämmes till 223 000 kronor. Det äskade beloppet är lika med de för lägenheterna beräknade hyresinkomsterna.

Alltsedan budgetåret 1946/47 har under reparations- och underhålls-posten av slottsbyggnadernas delfond upptagits särskilda belopp för istånd-

sättningsarbeten vid de kungl. slotten med tillhörande byggnader. I statskrivelsen för nästa budgetår anmäler byggnadsstyrelsen, att enligt en numera av slottsarkitekterna uppgjord plan, vilken granskats och reviderats av byggnadsstyrelsen, de totala kostnaderna för slottsbyggnadernas modernisering i ett fullt tidsenligt skick kan beräknas till i runt tal 10,6 miljoner kronor. Därvid har hänsyn icke tagits till kostnaderna för en eventuellt erforderlig grundförstärkning av sydöstra och nordöstra flyglarna till Stockholms slott samt istandsättning av det elektriska fördelningsnätet vid Ulriksdals slott. Arten och omfattningen av de i kostnadskalkylen ingående arbetena framgår av en till petitaskrivelsen fogad sammanställning, där de olika åtgärderna jämväl graderats ur angelägenhetssynpunkt.

Kostnaderna för de arbeten vid slottens byggnader, som med hänsyn till angelägenhetsgraden bör komma till utförande snarast, har av byggnadsstyrelsen beräknats till 660 000 kronor. Styrelsen hemställer att sistnämnda belopp inräknas i staten för nästa budgetår. Styrelsen har därvid upprepat sina tidigare gjorda framställningar om medelsanvisning för ett återställande av vissa kulturhistoriskt värdefulla rumsinredningar i Stockholms slott (se 1953 års statsverksproposition Bil. 21, s. 6) samt för vissa arbeten vid Tullgarns slott (se 1952 och 1953 års statsverkspropositioner, Bil. 21 s. 5). I fråga om Tullgarn har de för nästa budgetår ifrågasatta åtgärderna begränsats till dels dränering av borggården mellan slottets flyglar, dels omputsning av flyglarnas gavelfasader mot sjösidan för en sammanlagd kostnad av 70 000 kronor. För rumsinredningarna i Stockholms slott har beräknats oförändrat 50 000 kronor. Styrelsen har vidare räknat med fortsatta medel till den beslutade ombyggnaden av Dragonstallet vid Drottningholms slott, för vilket ändamål 100 000 kronor anvisats i staten för innevarande år. För nästa budgetår äskas 90 000 kronor i enlighet med vad som förutsattes i petitaskrivelsen förra året. Närmare rörande arbetena vid Drottningholm hänvisas till statskrivelsen för budgetåret 1952/53 (se 1952 års statsverksproposition Bil. 21, s. 4 och 5).

Inom ramen för det av styrelsen under delposten d. för nästa budgetår upptagna beloppet, 660 000 kronor, har vidare äskats 220 000 kronor för modernisering av de till Hans Maj:t Konungens våning i Stockholms slott hörande köks- och ekonomilokalerna, 60 000 kronor för anordnande av garage inom södra delen av den å Hovstallets område belägna vagnsbyggnaden, 60 000 kronor för anordnande av en tvättstuga och badavdelning till bostäderna inom statens fastighetsbestånd å Drottningholm, 75 000 kronor för utbyggnad av slottsförvaltningens transformatorstation vid Drottningholm samt 35 000 kronor till anordnande av elektrisk uppvärmning och belysning i slottskapellet vid Ulriksdals slott. Såsom motivering för de ifrågasatta moderniseringsarbetena i Stockholms slott anför byggnadsstyrelsen, att de nuvarande köks- och ekonomilokalernas planering är mycket otidsenlig och deras inredning och utrustning föråldrad. I beloppet 220 000 kronor ingår även framdragande av växelströmsledningar till lokalerna såsom ett led i en nära förestående omläggning till växelström för hela slottet. Arbetena

inom hovstallet motiveras främst med det växande bilbeståndet för de kungl. förvaltningarna. I fråga om den planerade utbyggnaden av transformatorstationen vid Drottningholm slutligen inhämtas bl. a. följande av handlingarna i ärendet.

Distributionen av elenergi från transformatorstationen vid Drottningholm bedrivs som en självständig rörelse genom slottsförvaltningen. Influtna överskottsmedel tillföres fastighetsfonden. Den del av distributionen, som matas från en i Dragonstallet uppställd transformator å 100 kVA till abonnenterna på Drottningholmsmalm och Ängsholmen, kan på grund av den alltmer ökade belastningen icke längre upprätthålla erforderlig normal spänning av 220/127 V å nätet. Detta förhållande är till stor nackdel för abonnenterna och förlustbringande ur driftsekonomisk synpunkt. Därtill kan anföras att ledningssystemet till större delen är av gammalt datum och i vissa avseenden ej uppfyller nu gällande föreskrifter. Snara åtgärder bör därför vidtagas för att åstadkomma en fullgod drift. Vid en av styrelsens eltekniska avdelning företagen utredning har konstaterats att enbart en höjning av systemspänningen till 380/220 V icke kan avhjälpa nuvarande otillfredsställande driftsförhållanden. Härjämte bör därför ytterligare en transformatorstation anordnas för energimatningen till Ängsholmen och för byggnaden å Drottningholmsmalms sydöstra del. Kostnaderna för arbetena har uppskattats till 275 000 kronor. Desamma bör av såväl tekniska som organisatoriska skäl genomföras etappvis. I staten för nästkommande budgetår inräknas ett belopp av 75 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har sålunda beräknat medelsbehovet under förevarande delfond till (758 000 + 223 000 + 390 000 + 660 000 =) 2 031 000 kronor.

Fångvårdsstyrelsens delfond. Till reparations- och underhållskostnader m. m. för denna delfond har varit anslagna följande belopp under resp. budgetår.

Budgetår	1950/51	1951/52	1952/53	1953/54
Kronor	458 000	424 000	560 000	795 000

Av de för innevarande budgetår anvisade medlen har 535 000 kronor beräknats för löpande reparations- och underhållsarbeten och återstoden, 260 000 kronor, för vissa större reparations- och ändringsarbeten, vilka icke kunnat utföras inom ramen för det normala reparationsanslaget och för vilka särskilda investeringsanslag icke ansetts böra äskas, då fastigheternas värdeökning förväntas bli obetydlig.

Vid beräkningen av det löpande underhållsanslaget för nästa budgetår har fångvårdsstyrelsen tillämpat samma principer som beträffande medelsanvisningen för innevarande budgetår. Styrelsen gör emellertid gällande, att de därvid använda procentsatserna — vid 1939 års prisläge 1,92 för äldre byggnader, 0,76 för nya byggnader över 8 år och 0,38 för nya byggnader ej över 8 år — är för låga. Den förändring av procentsatserna, som beslutades av 1949 års riksdag (se 1949 års statsverksproposition, Bil. 22, s. 8 och 9), hade i huvudsak motiverats med höjningen av de intagnas arbetspremier i anslutning till verkställighetslagens genomförande samt viss ändrad användning av arbetskraft för reparationsarbeten. Hänsyn hade däremot icke

tagits till det ökade slitage å byggnadsbeståndet, vilket följde med verkstäl-
 lighetslagens föreskrifter om gemensamhet för de intagna under fritid och
 arbetstid. Styrelsen anser att en ytterligare höjning av underhållsprocenten
 för att kompensera den ökade nedslitningen är ofrånkomlig. Att såsom nu
 måste ske uppskjuta underhållsarbeten, till dess anstalterna blir föremål för
 modernisering, synes icke lämpligt. De investeringar, som äger rum i form
 av genomgripande moderniseringar av anstalterna, kan ej heller beaktas
 vid uträkningen av underhållsanslaget, då investeringarna med hänsyn till
 sin art är föremål för hundraprocentig direkt avskrivning. Fångvårdsstyrel-
 sen hemställer därför att genom byggnadsstyrelsen eller annorledes måtte
 verkställas en översyn av underhållsprocentsatserna för fångvårdsstyrelsens
 delfond.

Fångvårdsstyrelsens beräkning av det löpande reparationsmedelsbehovet
 för nästa budgetår framgår av följande tabell.

	Byggnads- värde kronor	Underhålls- procent	Reparations- medel kronor
Äldre byggnader	9 363 397	4,43	414 798
Nya byggnader över 8 år	3 914 920	1,76	68 903
Nya byggnader ej över 8 år.....	1 567 341	0,88	13 793
	Kronor 14 845 658	—	497 494

Till det sålunda erhållna beloppet, som avrundats till 498 000 kronor,
 har lagts 30 000 kronor till bestridande av reparations- och underhållskost-
 nader samt onera för av fångvården disponerade barackbyggnader. Härige-
 nom har erhållits summan 528 000 kronor.

Utöver vad som sålunda bedömts erforderligt för löpande ändamål har
 fångvårdsstyrelsen även för nästa budgetår äskat särskilda medel för vissa
 större reparations- och ändringsarbeten. Innan en närmare redogörelse här-
 för lämnas, torde få erinras, att Kungl. Maj:t jämlikt beslut av 1952 års riksdag
 (jfr 1952 års statsverksproposition, Bil. 21, s. 25) har anbefallt fång-
 vårdsstyrelsen att uppgöra en plan över samtliga de arbeten, vilka enligt
 styrelsens bedömning motiverar särskild medelsanvisning under förevaran-
 de delpost. I statskrivelsen för innevarande budgetår anmälde fångvårdssty-
 relsen, att styrelsen i avvaktan på genomförande av 1951 års fångvårdsut-
 rednings förslag om räjongindelning icke ansåg sig böra förelägga Kungl.
 Maj:t den ifrågasatta planen. I petitatskrivelsen för budgetåret 1954/55 anför
 fångvårdsstyrelsen att den ej heller i år ansett sig kunna uppgöra den be-
 gärda sammanställningen. Styrelsen åberopar, att räjongindelningen visser-
 ligen numera beslutats av statsmakterna men att den, i vad avser anstalter
 för vanligt fångförvar, kommer att vara genomförd först i slutet av det nu lö-
 pande budgetåret. Vidare kommer säkerhetsanstaltsutredningen att snart av-
 lämna sitt förslag. Först sedan statsmakterna tagit ställning även härtill,
 föreligger enligt styrelsens mening erforderlig klarhet i organisationsfrågor-
 na för en bedömning av reparationsmedelsbehovet på lång sikt.

Fångvårdsstyrelsen hemställer nu om särskild medelsanvisning för nästa

budgetår till belopp av sammanlagt 516 000 kronor. Styrelsen har därvid begärt ytterligare medel till installation av alarmanordningar vid vissa fångvårdsanstalter (15 000) samt omläggning av de elektriska ledningarna vid vissa anstalter (30 000). För vart och ett av dessa ändamål har i staten för innevarande budgetår upptagits 15 000 kronor. Fortsatta medel har jämväl äskats till bestridande av kostnaderna för installation av värmepannor m. m. vid vissa anstalter. Härför har i staten för innevarande budgetår upptagits sammanlagt 220 000 kronor. I statförslaget för nästa budgetår har styrelsen för dylika installationsarbeten beräknat 233 000 kronor. Styrelsen har vidare upprepat sina tidigare framställningar om anslag till luftskyddsanordningar samt omputsning av fasaderna till fångvårdsanstalten i Vänersborg. För dessa ändamål har styrelsen i statförslaget för budgetåret 1954/55 upptagit 30 000 respektive 23 000 kronor. Rörande motiveringen för arbetena vid fångvårdsanstalterna i Vänersborg hänvisas till petitaskrivelsen för innevarande budgetår (se statsverkspropositionen, Bil. 21, s. 8 och 9).

I fråga om övriga i statförslaget upptagna särskilda arbeten inhämtas bl. a. följande av handlingarna i ärendet.

Under en lång följd av år har norra flygeln vid fångvårdsanstalten i Norrköping, som innehåller administrationslokaler m. m., varit planerad på ett sätt, som lämnat mycket övrigt att önska i fråga om utrymme och ändamålsenlighet. Bristerna kunna nu avhjälpas, sedan nyligen en i flygeln befintlig tjänstebostad genom befattningshavarens förestående avgång med pension blivit ledig. Upprättat förslag till ombyggnad giver lämpliga expeditiionslokaler för anstaltsledningen, sammanträdesrum, läkarrum, mottagningsavdelning för nykomna intagna och besöksrum. Norrköpingsanstalten är säkerhetsanstalt och beröres härigenom av säkerhetsanstaltsutredningens förslag. Men styrelsen har trots detta funnit det angeläget, att det föreslagna arbetet kommer till utförande. Ett nybygge för förvaringsklientel tager flera år. Därjämte har man att beakta, att inom Östergötland behövs en anstalt, som kan mottaga rannsakningsfångar. Vidare måste styrelsen med hänsyn till det nuvarande höga fångantalet räkna med att Norrköpingsanstalten måste brukas för fångförvar i så många år, att den föreslagna ombyggnaden är fullt försvarlig. Kostnaderna för ombyggnadsarbetena har beräknats till 55 000 kronor.

Vid många slutna anstalter omgivas gårdarna av omfattningsplank i stället för av murar. Planken måste i flera fall på grund av virkets murkenhet ersättas med nya. De höga virkespriserna, de högre underhållskostnaderna å plank och nödvändigheten att använda även mindre anstalter för sämre klientel gör, att styrelsen funnit det lämpligare att uppföra murar. I statförslaget för nästa budgetår har styrelsen beräknat medel för uppförande av en mur vid fångvårdsanstalten i Hudiksvall. Kostnaderna härför beräknas till 45 000 kronor.

Standardhöjningen å bostadslägenheter under de senaste decennierna bör komma även det äldre bostadsbeståndet till del. Vid de största anstalterna — Långholmen, Malmö, Härlanda, Mariestad, Härnösand och Växjö — finnes huvudparten av fångvårdens bostadsbestånd. Många av dessa lägenheter saknar w. c., värmeledning, varmvatten, el- och gasspisar, kylskåp, ordentliga badmöjligheter och moderna tvättstugor. Så är även fallet vid mindre anstalter. Beräkningsgrunden för underhållsanslaget gör det icke möjligt för styrelsen att modernisera lägenheterna i takt med utvecklingen

på den öppna hyresmarknaden. Hållandet av tjänstebostäder åt andra personalkategorier än styresmän är påkallat med hänsyn till anstaltstjänstens krav. De mest aktuella åtgärderna uppskattas av styrelsen draga en kostnad av 300 000 kronor. Kostnaderna föreslås fördelade över en tidsperiod av fem år, med 60 000 kronor per budgetår.

Vid flertalet anstalter med bostadsceller saknas centralradioanläggningar. Det nu använda systemet av radioapparater med högtalare uppställda i korridorerna är med hänsyn till att dessa måste vara påkopplade med stor ljudstyrka otillfredsställande ur såväl trevnads- som övervakningssynpunkt. Radioanläggning med på- och avkopplingsbara hörlurar eller mindre, ljudsvaga högtalare, monterade i varje bostadscell och manövrerbara från centralradioapparat på lämplig uppställningsplats, kostar cirka 5 000 kronor för en 50-mannaanstalt. Kostnaderna böra fördelas å flera budgetår. För budgetåret 1954/55 äskar styrelsen ett belopp av 25 000 kronor.

Fångvårdsstyrelsen har sålunda upptagit posten till reparations- och underhållskostnader m. m. till (498 000 + 30 000 + 516 000 =) avrundat 1 044 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har i yttrande den 15 december 1953 icke ansett skäl föreligga för en omprövning av de underhållsprocenter, som tillämpas för beräkning av reparationskostnaderna under fångvårdsstyrelsens delfond. Byggnadsstyrelsen förklarar sig väl medveten om fångvårdsbyggnadernas dåliga tillstånd och finner sannolikt, att en viss ökning av underhållsanslaget kan vara motiverad under nuvarande förhållanden. Det torde å andra sidan icke vara möjligt att med anlitande av enbart underhållsmedel, som beräknas efter visst procenttal på byggnadsvärdena, inom rimlig tid upprusta dessa byggnader. Underhållsåtgärderna bör dessutom, anser byggnadsstyrelsen, vidtagas med sikte på de ombyggnads- och moderniseringsarbeten, som erfordras för att ställa anläggningarna i sådant skick, att de svarar mot nutida krav. Byggnadsstyrelsen framhåller därför, i likhet med vad styrelsen i andra sammanhang tidigare anfört, såsom synnerligen angeläget, att en generalplan för fångvårdsanstalternas om- och utbyggnad snarast upprättas, innefattande bland annat beräkningar av de kostnader av engångsnatur, som de olika i planen ingående arbetena kräver. Först sedan dessa anläggningars framtida omfattning och utformning kan närmare överblickas, torde det, enligt byggnadsstyrelsens mening, vara möjligt att bedöma underhållsbehovet och i anslutning härtill storleken av de procentsatser, som bör läggas till grund för beräkningen av underhållet på lång sikt.

Beskickningsfastigheternas delfond. Den för denna delfond uppförda anslagsposten är uppdelad på en delpost till reparations- och underhållskostnader för delfondens fastigheter och en förslagsvis beräknad delpost till uppvärmning och belysning av kanslilokaler och tjänstebostäder i statens fastigheter för utrikesförvaltningen. För nämnda ändamål har anvisats följande belopp.

Budgetår	1950/51	1951/52	1952/53	1953/54
Reparations- och underhållskostnader i allmänhet m. m. kronor	505 000	615 000	740 000	770 000
Bränsle och lyse för kanslilokaler och tjänstebostäder, <i>förslagsvis</i> , kronor	258 000	277 000	355 000	360 000

Av de för innevarande budgetår under posten till reparations- och underhållskostnader i allmänhet m. m. anvisade medlen har 540 000 kronor beräknats till löpande reparations- och underhållsarbeten och 210 000 kronor till täckande av årligen återkommande utgifter för onera m. m., såsom skatter, vattenavgifter, sotning, bevakning, hissbesiktning etc. Av återstoden har 20 000 kronor avsetts till inspektionsresor.

I statförslaget för budgetåret 1954/55 har byggnadsstyrelsen uppskattat de årligen återkommande utgifterna för onera m. m. till oförändrat 210 000 kronor.

För löpande reparations- och underhållsarbeten hemställer styrelsen om anvisande av 540 000 kronor. Härtill har lagts en post i reserv å 50 000 kronor. Såsom motivering härför har styrelsen anfört i huvudsak följande.

Styrelsens beräkningar av anslagsposten till löpande reparations- och underhållsarbeten har tidigare baserats på normalt förekommande dylika arbeten ävensom mindre moderniserings- och ändringsarbeten. Mera omfattande arbeten av detta slag, som kan uppkomma genom omflyttningar inom fastigheterna i samband med skiften å chefsposter och som icke kunnat förutses vid statförslagets upprättande, har däremot icke medtagits i beräkningarna. I de fall sådana arbeten varit av den storleksordningen, att de icke kunnat rymmas inom ramen för underhållsanslaget, har hittills Kungl. Maj:t efter inhämtande av riksdagens medgivande bemyndigat byggnadsstyrelsen att överskrida reparations- och underhållsposten med erforderligt belopp. För att förenkla denna ordning föreslår styrelsen, att i posten inräknas ett belopp av förslagsvis 50 000 kronor, vilket styrelsen skulle äga disponera efter medgivande av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall. Styrelsen vill framhålla, att framdeles merkostnader av här angivet slag i viss utsträckning bör kunna nedbringas, i den mån utrikesdepartementet i ökad omfattning svarar för möbleringen av chefsbostäderna.

Utöver vad som sålunda beräknats till årligen återkommande utgifter för onera m. m. samt löpande reparations- och underhållskostnader har byggnadsstyrelsen i statskrivelsen för nästa budgetår äskat 20 000 kronor, eller samma belopp som för innevarande budgetår, till nödvändiga inspektionsresor.

Härjämte har byggnadsstyrelsen hemställt om anvisande av särskilda medel för dels reparation av fasaderna till beskickningsfastigheten i Köpenhamn dels omläggning av taket å beskickningsfastighetens huvudbyggnad i Bryssel. Styrelsen har för dessa ändamål i staten för nästa budgetår upptagit 45 000 respektive 25 000 kronor.

Styrelsen har sålunda föreslagit att posten till reparations- och underhållskostnader i allmänhet m. m. för nästa budgetår upptages till (210 000 + 590 000 + 20 000 + 45 000 + 25 000 =) 890 000 kronor.

Kostnader för uppvärmning och belysning av kanslilokaler och tjänstebostäder under budgetåret 1954/55 har av styrelsen uppskattats till 390 000 kronor, vilket innebär en ökning med 30 000 kronor jämfört med innevarande budgetår.

Byggnadsstyrelsens delfond. Under denna delfond har till reparations- och underhållskostnader m. m. anvisats följande belopp.

Budgetår	1950/51	1951/52	1952/53	1953/54
Kronor	4 147 000	4 595 000	5 685 000	7 111 000

Av de för innevarande budgetår anvisade medlen har 6 332 000 kronor beräknats för löpande reparations- och underhållsarbeten och återstoden, 779 000 kronor, för vissa ändrings- och förbättringsarbeten.

I sitt förslag till stat för byggnadsstyrelsens delfond för budgetåret 1954/55 har styrelsen beräknat erforderliga reparations- och underhållsmedel till sammanlagt 7 910 000 kronor, därav 6 852 000 kronor faller på löpande och 1 058 000 kronor på särskilda ändamål.

Till grund för uppskattningen av det löpande medelsbehovet har lagts bokföringsvärdet av de på delfonden den 30 juni 1953 redovisade byggnaderna. Från detta värde, 349 026 194 kronor har dragits 35 478 808 kronor, utgörande värdet av byggnader under uppförande samt till delfonden hörande byggnader, beträffande vilka styrelsen icke svarar för underhållet eller endast har att bestrida det yttre underhållet.

Till återstående beloppet, 313 547 386 kronor, har lagts ett uppskattat byggnadsvärde av sammanlagt 2 926 000 kronor för fastigheten nr 10 i kvarteret Landshövdingen i Kalmar, fastigheten nr 3 i kvarteret Onkel Adam i Östersund, fastigheten nr 3 i kvarteret Poppeln i Vänersborg, konstfackskolans byggnad i Stockholm, fastigheten nr 6 i kvarteret Nicolaus i Halmstad, bilinspektionens byggnad i Göteborg, fastigheten nr 1 i kvarteret Riksbanken i Vänersborg samt atomkommitténs byggnad för kärnkemi vid Chalmers tekniska högskola i Göteborg, vilka fastigheter antingen endast bokförts i fastighetsförteckningen med markvärden eller tillförts delfonden efter bokslutets upprättande eller förväntas komma att tillföras delfonden under nästa budgetår.

Sammanlagda värdet av de byggnader, för vilka styrelsen skall bestrida underhållet, utgör enligt det föregående 316 473 386 kronor. Detta värde har av byggnadsstyrelsen omräknats i enlighet med de i 1946 års statsverksproposition, del 22, s. 6—7 återgivna, av styrelsen förordade principerna, varefter erforderliga underhållsmedel vid 1935 års prisnivå beräknats i enlighet med följande tabell.

	Bokfört byggnadsvärde kronor	Byggnadsvärde reducerat till 1935 års pris- nivå kronor	Underhålls- procent	Erforderliga un- derhållsmedel vid 1935 års prisnivå kronor
Äldre byggnader	114 931 319	114 931 319	1,5	1 723 970
Nya byggnader över 8 år . .	62 806 485	47 060 381	1,0	470 604
Nya byggnader ej över 8 år	138 735 582	63 412 448	0,5	317 062
Kronor	316 473 386	225 404 148	—	2 511 636

Till den sålunda erhållna summan, 2 511 636 kronor, har lagts kostnaderna för yttre underhåll av de kungl. teatrarna och övriga byggnader, för

vilka byggnadsstyrelsen endast svarar för sådant underhåll. Dessa kostnader har uppskattats till 29 500 kronor vid 1935 års prisläge, varvid erhållits summan 2 541 136 kronor.

Då indextalet beträffande underhållskostnader för år 1953 stigit till 261 jämfört med 100 år 1935, har det löpande reparationsmedelsbehovet för budgetåret 1954/55 beräknats till $(2,61 \times 2\,541\,136 =)$ i runt tal 6 700 000 kronor.

Till detta belopp har lagts 32 000 kronor, eller samma belopp som för innevarande budgetår, för drift och underhåll av det Stockholms stad tillhöriga Tessinpalatset i Stockholm, vilket enligt avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt staden disponeras av kronan med skyldighet att underhålla fastigheten.

Vidare erfordras medel för underhåll och drift m. m. av huvudbyggnaden med tillhörande anläggningar vid Harpsund. I sakkunnigutlåtande den 7 mars 1953 angående förvaltningen av egendomen har dessa kostnader uppskattats till 90 000 kronor per år. Styrelsen har ännu icke vunnit tillräcklig erfarenhet för att kunna avgöra huruvida nämnda belopp på lång sikt är tillfyllest för ändamålet. Såvitt styrelsen nu kan bedöma torde dock underhållet av egendomens parkanläggningar samt skötseln av huvudbyggnaden komma att draga något större kostnader än vad de sakkunniga har beräknat. Därjämte räknar styrelsen med vissa byggnadsarbeten i samband med den omflyttning av personalbostäderna, som ur säkerhets- och driftskostnadssynpunkt lämpligen bör företagas i samband med att den föreslagna nya värmecentralen iordningställes. Vidare bör med hänsyn till stöld- och brandrisk ett mindre brandsäkert utrymme till förvaring av vissa mer värdefulla konstföremål anordnas i huvudbyggnadens källare. Med anledning härav och med hänsyn till den ovisshet, som råder ifråga om omfattningen av egendomens utnyttjande, har styrelsen beräknat denna utgiftspost till 120 000 kronor för nästa budgetår.

Utöver de sålunda för normala underhållsarbeten beräknade medlen har byggnadsstyrelsen hemställt om anslag för vissa större reparationsarbeten, vilka måst uppskjutas dels på grund av beskärningen av underhållsanslaget under krigsåren och dels med anledning av att under nu rådande lokal-svårigheter ändringsarbeten måst utföras i större utsträckning än tidigare för att möjliggöra lokalernas intensiva utnyttjande. Dessa arbeten har sådan omfattning, att de icke kan rymmas inom underhållsanslaget. Ytterligare äskar styrelsen särskilda medel för vissa ändrings- och inredningsarbeten, vilka icke kommer att öka värdet å byggnaderna och för vilka särskilda investeringsanslag således icke bör äskas men som å andra sidan icke kan utföras inom ramen för det normala underhållsanslaget.

För arbeten av nu angiven art har byggnadsstyrelsen för nästa budgetår gjort framställning om anvisande av sammanlagt 1 058 000 kronor. Medel har därvid beräknats till vissa ändamål, som redan tidigare framförts av byggnadsstyrelsen. Sålunda har styrelsen upprepat sina i skrivelsen med anslagsäskanden för innevarande budgetår gjorda yrkanden om medelsan-

visning för vissa arbeten inom de staten tillhöriga fastigheterna i kvarteret Murmästaren (80 000) och kvarteret Röda bodarna (180 000) samt för anordnande av parkeringsplatser inom veterinärhögskolans område (14 000). Rörande motiveringen för dessa arbeten hänvisas till vad som från styrelsens sida anförts i förra årets petitaskrivelse (se statsverkspropositionen, Bil. 21, s. 13 och 14). Styrelsen har vidare upprepat sin begäran om särskild medelsanvisning för ordnande av gården till länsresidenset i Karlstad. I fråga om motiveringen hänvisas till statskrivelsen för budgetåret 1952/53 (se 1952 års statsverksproposition, Bil. 21, s. 14). Styrelsen tillägger att det vanprydande uthuset numera visserligen har rivits. Å andra sidan har avvattningsanordningarna å gården ansetts böra omläggas och kompletteras, vilket lämpligen bör ske i samband med trädgårdens iordningställande. Kostnaderna härför inklusive avvattningsanordningarna har beräknats till 22 000 kronor.

I fråga om de ändamål i övrigt, för vilka byggnadsstyrelsen äskat särskilda medel, inhämtas bl. a. följande av handlingar i ärendet.

I samband med uppförandet av Svenska träforskningsinstitutets byggnader, som är belägna invid Drottning Kristinas väg å Norra Djurgården, förefanns vissa svårigheter att överblicka tomtområdets slutliga ordnande. Området har sålunda i huvudsak endast grovplanerats. Sedan förutsättningarna för området definitiva iordningställande numera klarlagts, finner styrelsen angeläget att tomten färdigplaneras, så att den på ett tillfredsställande sätt ansluter sig till den omgivande miljön. Sålunda bör bland annat gjorda utfyllnader av sten avjämnas med lera och matjord, marken på vissa områden uppfyllas, erforderliga dräneringstäckdiken med anslutning till befintliga dagvattenbrunnar anordnas, det befintliga trädbeståndet gallras och erforderlig insåning med gräs samt plantering av buskar och träd verkställas. Vissa körvägar å området bör därjämte få permanentbeläggning. Sammanfattningsvis kan framhållas att tomten bör ordnas på sådant sätt att dess karaktär av naturpark bibehålles, samtidigt som de framtida kostnaderna för området underhåll i möjligaste mån begränsas. Kostnaderna för markens iordningställande har beräknats till 30 000 kronor.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 5 juni 1953 bemyndigades riksmarskalksämberet att ur Djurgårdsfonden disponera 20 000 kronor för förskottering för byggnadsstyrelsens räkning av kostnaden för en på norra Djurgården anordnad vattenledning. Denna, som på begäran av stadens vattenledningsverk nedlagts i samband med grävningsarbeten för en avloppsledning vid Stora Skuggan, utgör del av en vattenledning, som huvudsakligen betjänar de under byggnadsstyrelsens förvaltning ställda byggnaderna på norra Djurgården. Arbetet med vattenledningen är nu slutfört. Då styrelsen saknar medel för bestridande av dessa kostnader, har styrelsen funnit lämpligt att i detta sammanhang hemställa om erforderliga medel för ändamålet. Underhållskostnadsposten bör med anledning härav uppskrivas med avrundat 29 000 kronor.

Från rektor vid dövstumskolan i Lund har upprepade gånger, senast i skrivelse den 22 januari 1953, framförts önskemål om dels iordningställande av tidsenligt omklädnadsrum för manlig personal och dels anordnande av skrivrum i anslutning till rektorsexpeditionen. Dessa arbeten har tidigare ej upptagits till behandling i avvaktan på beslut om skolans framtida användning. Enligt underhandsbesked från skolöverstyrelsen, kan man nu

förutsätta att någon flyttning av skolan ej är att räkna med inom den närmaste framtiden, varför viss upprustning av densamma nu blir nödvändig. Det föreslagna omklädnadsrummet för manlig personal, som bör förses med dusch och W. C., avses att förläggas i byggnadens källarvåning. Kostnaden har beräknats till 8 500 kronor. — Rektorexpeditionen utgöres för närvarande av ett stort rum, som med enkla dörrar står i förbindelse med intilliggande korridor, lärarrum och flickornas slöjdsal. På grund av lokalbrist måste expeditionen även anlitas såsom skrivrum. Den inrymmer jämväl lärarbiblioteket. Såsom rektorexpeditionen nu är ordnad lämpar den sig icke för enskilda samtal med lärare, målsmän och elever. En tillfredsställande lösning av expeditionsfrågan kan uppnås om det nuvarande rummet uppdelas i ett rum för rektor, ett skrivrum och kapprum med toalett. Kostnaden för dessa arbeten har beräknats till 14 500 kronor.

För transport av mat mellan köket i bottenvåningen och matsalar för lärare och personal i våningen 1 trappa upp inom byggnaden för Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte finns installerad en äldre handdriven mathiss. Denna är av gammalmodig konstruktion och saknar erforderliga skyddsanordningar, varför stor risk för olycksfall föreligger vid användningen av densamma. Vid företagen inspektion har vederbörande socialinspektör framfört anmärkningar mot hissen, och föreslagit installation av en modern elektriskt driven mathiss med tidsenliga säkerhetsanordningar. Kostnaderna för en dylik hiss, som styrelsen finner angelägen, har beräknats till 10 000 kronor.

Från Chalmers tekniska högskolas sida har vid upprepade tillfällen framförts klagomål över att vägarna inom området är bristfälliga. Detta gäller särskilt vägen förbi skeppsbyggeriinstitutionen fram till väg- och vattenlaboratoriet samt serpentinvägen till textilforskningen och silikatkemiinstitutionen. Vägarna har ursprungligen icke planerats för den tunga lastbilstrafik, som numera förekommer till de olika institutionerna. Vägbanorna är mindre väl utförda. Sålunda går berget på flera ställen upp i ytan, vilket förhållande ofta medfört olyckstillbud. Styrelsen finner därför angeläget att åtgärder snarast vidtages till förbättring av vägarna. Kostnaden för vägnarnas iordningställande, vari ingår asfaltering av vägbanorna samt ordnande av diken och avloppstrummor, har beräknats till 30 000 kronor.

Inom statens skol- och yrkeshem i Vänersborg finnes för närvarande ett 40-tal elever och omkring 15 st. vårdare och kökspersonal. Såväl elever som personal utspisas inom skolhemmet. Befintliga anordningar för matlagning i skolans kök omfattar en gas- och en elspis med vardera 4 lågor, respektive kokplattor och en mindre stekugn. Kokgryta och stekbord saknas. Likaså saknas maskinella anordningar för matberedning m. m. I övrigt fyller köket, som bland annat saknar erforderliga förvaringsutrymmen, på intet vis de krav man numera måste ställa på ett kök av denna art. Nu rådande förhållanden medför att kosthållningen i hög grad försvåras. Sålunda måste matlagningen utföras i flera omgångar. I samråd med skolans rektor har styrelsen utarbetat ett förslag till kökets modernisering omfattande såväl själva köket som förvaringsutrymmen för mat m. m. Förslaget innebär anordnande av nya bänkar och skåp i den mån de gamla ej kan ombyggas, installation av elektrisk restaurangspis, elkokgryta och kylskåp. Därjämte bör elinstallationen i viss omfattning moderniseras och en aerovent installeras till förbättring av uppvärmningen av köket. Vidare avses väggar och tak i köket skola beklädas med träfiberplattor och golvet beläggas med linoleummattor. Kostnaden för nu avsedda arbeten som tillstyrkts av skolöverstyrelsen har beräknats till 25 000 kronor.

För anordnande av landsfiskalsbostad i Hede distrikt har tidigare anvi-

sats 85 000 kronor. För att begränsa kostnaderna till sistnämnda belopp hade en del förenklingar i det ursprungliga programmet måst vidtagas. Bland annat hade uppförandet av en planerad uthusbyggnad, inrymmande garage och utrymme för redskap, sopor m. m. måst inhiberas. De för ändamålet anvisade medlen har i sin helhet förbrukats. Landsfiskalen är för sin tjänst beroende av bil. Enligt uppgift föreligger icke möjlighet att anskaffa för bilen erforderligt garage genom förhyring. Med anledning härav finner styrelsen motiverat att en garagebyggnad uppföres. Därvid bör även behovet av erforderligt utrymme för redskap och soprum tillgodoses. Kostnaden för nu avsedda arbeten har beräknats till 15 000 kronor.

Härutöver har byggnadsstyrelsen gjort framställning om anvisande av särskilda medel till bestridande av kostnaderna för bränslebesparande åtgärder inom de fastigheter, för vilka styrelsen antingen själv handhar uppvärmningen eller utövar kontroll över densamma. I staten för innevarande budgetår har till detta ändamål beräknats 200 000 kronor (se statsverkspropositionen, bil. 21, s. 16 och 17). Styrelsen anför, att stort behov av ytterligare bränslebesparande åtgärder föreligger inom de av styrelsen förvaltade fastigheterna och hemställer att även för nästa budgetår 200 000 kronor till ändamålet inräknas i underhållsposten.

Styrelsen har vidare gjort framställning om fortsatt medelsanvisning till täckande av kostnaderna för modernisering av vissa landshövdingeresidens. Härför har anvisats 100 000 kronor budgetåret 1952/53 och 200 000 kronor budgetåret 1953/54 (se 1952 och 1953 års statsverkspropositioner, Bil. 21, s. 16 respektive 17). Styrelsen framhåller att åtskilliga arbeten av här äsyftat slag kvarstår och bedömer dessas omfattning under nästa budgetår till 400 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har sålunda beräknat reparations- och underhållsposten till $(6\,700\,000 + 32\,000 + 120\,000 + 1\,058\,000 =) 7\,910\,000$ kronor.

I förevarande sammanhang torde få anmälas, att byggnadsstyrelsen i samband med petita för styrelsens anslag till avlöningar under budgetåret 1954/55 hemställt, att av medel, som för det löpande fastighetsunderhållet årligen anvisas å statens allmänna fastighetsfond, få använda högst 20 000 kronor för en kontinuerlig bearbetning av erfarenheter rörande fastighetsunderhållet. En dylik bearbetning och kontroll vore enligt styrelsens mening ägnad att medverka till en rationell skötsel av fastigheterna.

Slutligen torde här få redovisas ett antal framställningar till Kungl. Maj:t om anvisande för budgetåret 1954/55 av byggnadsmedel under särskilt investeringsanslag eller under vederbörande verks eller myndighets omkostnadsanslag. De åsyftade arbetena har nämligen i och för sig bedömts vara av den arten — fastigheternas värdeökning förväntas i samtliga fall bli obetydlig — att de bör bekostas med anlåtande av medel å fastighetsfondens stat. Framställningarna gäller sammanlagt 195 500 kronor. Ett av de föreslagna ändamålen, anordnande av omklädnadsrum m. m. till gymnastiksalen vid folkskoleseminariet i Karlstad, har framförts tidigare, nämligen av byggnadsstyrelsen i dess petitaskrivelse till fastighetsfonden för innevaran-

de budgetår. Rörande motiveringen för detta arbete hänvisas därför till nämnda skrivelse (se statsverkspropositionen Bil. 21, s. 15). Ombyggnaden har kostnadsberäknats till oförändrat 35 000 kronor. Därjämte har hemställts om anvisande av 20 000 kronor för anordnande av skyddstak å seminariets cykelstall. Sammanlagt skulle sålunda för arbeten vid folkskoleseminariet i Karlstad erfordras 55 000 kronor.

I fråga om övriga här ifrågasatta ändamål inhämtas bl. a. följande av handlingarna.

Toalettanläggningen för seminarieeleverna vid folkskoleseminariet i Falun, vilken är anordnad i seminariebyggnadens östra flygel, befinner sig i ett mycket otillfredsställande skick. Takhöjden är endast omkring 1,8 m och på grund av besvärliga dräneringsförhållanden har fukt trängt in genom ytterväggarna. De sanitära olägenheterna har varit så stora att toaletterna under de senaste åren icke kunnat användas. Rådande missförhållanden, som med skärpa påtalats av vederbörande seminarieläkare, bör snarast avhjälpas. Byggnadsstyrelsen har därför låtit upprätta förslag till nytt toaletterum, beläget i byggnadens västra flygel i nära anslutning till seminarieelevernas dagrum. Även den vid seminariet befintliga flicktoaletten för övningsskolans elever är i stort behov av ombyggnad för ernående av bättre hygieniska förhållanden. Sålunda äro nuvarande väggytor och asfaltgolv i mycket dåligt skick och liksom befintliga mellanväggar av trä synnerligen svåra att hålla rena. I samband med nödvändigt utbyte av de förbrukade och ohygieniska toalettstolarna bör asfaltgolvet utbytas mot plattgolv, väggar beklädas med kakel och befintliga mellanväggar av trä ersättas med nya skärnväggar av kakel. Kostnaderna för nu avsedda arbeten har beräknats till sammanlagt 30 000 kronor.

För renovering av badavdelningen inom folkskoleseminariet för manliga elever i Linköping äskas ett belopp av 30 000 kronor. Av verkställd utredning framgår, att en anordning för kontinuerlig sterilisering av bassängvattnet får anses synnerligen välbehövlig. Likaså måste det ur estetisk synpunkt anses önskvärt, att vattnet i bassängen är klart och ofärgat. En vattenreningsanläggning för kontinuerlig fällning, filtrering och sterilisering av bassängvattnet kan därför sägas vara väl motiverad. Av utredningen framgår därjämte, att de årliga utgifterna för vatten och bränsle skulle minska med ca 900 kronor, om en dylik vattenreningsanläggning komme till stånd. Kostnaden för drift och skötsel av anläggningen beräknas uppgå till ca 500 kronor om året. De sammanlagda kostnaderna för en vattenreningsanläggning, inkl. vissa byggnadstekniska arbeten, har av byggnadsstyrelsen beräknats till 30 000 kronor.

Statens centrala frökontrollanstalt föreslår att i huvudbyggnaden vaktmästarens förutvarande kök omändras till upppackningsrum för prover och att i samband därmed viss del av anslagsexpeditionens inregistreringslokal omändras till arkiv. I bostadsbyggnaden föreslås inrättande av kök i vaktmästarebostaden, vilken i nuvarande skick utan kokmöjligheter får anses synnerligen ofullständig. Kostnaderna för dessa arbeten beräknas till 13 500 kronor resp. 16 000 kronor eller tillhopa 29 500 kronor.

Vid sina besiktningar av statens skeppsprovninganstalts byggnader har länsarkitektkontoret i Göteborg konstaterat, att den nuvarande anordningen med rännsten av betong i markens plan utmed utsidan av rännbyggnaden medför ständigt återkommande underhålls- och justeringsarbeten, närmast beroende på de sättningar och rörelser i underlaget, som uppstå vid ihållande höstregn och tjällossning. För att eliminera dessa olägenheter och

kostnader föreslår länsarkitektkontoret uppsättning av en hängränna vid takfoten utmed rännbyggnadens västra fasad. Kostnaden beräknas till 5 000 kronor.

Statens hantverksinstitut hemställer om ett anslag på 35 000 kronor för fortsatta ombyggnadsarbeten vid institutet. För livsmedelskemiska avdelningens verksamhet är behovet av en frysanläggning synnerligen stort. Kostnaden för en dylik anläggning beräknas till 12 000 kronor. Institutets telefonväxel är ur hälsovårdssynpunkt otillfredsställande, lokalen är dragig och har mycket ojämna temperaturförhållanden. Ombyggnad härav beräknas kosta 3 000 kronor. För inredande av dels en damtoalett, dels ett sjukrum för olycksfall och hastigt påkommande sjukdomsfall bland personal och kursdeltagare beräknas en kostnad av 10 000 kronor. Till ombyggnad av institutets målarverkstad och inredande av erforderliga verkstads- och laboratorielokaler samt förvaringsrum jämte diverse mindre ändringsarbeten beräknas 10 000 kronor bli erforderliga.

Livrstkammarens magasinerade föremål förvaras nu i fem skilda lokaler i Stockholm; dessutom finns ett mindre antal på Gripsholm. Huvuddepåerna är en entresolvåning i Nordiska museets byggnad samt f. d. skogsinstitutets byggnad, Strandvägen 58. Entresolen i museibygnaden måste utrymmas för de pågående arbetena med anläggande av en ny värmeledning inom museet. De där förvarade föremålen måste alltså magasineras på annat håll. Stora delar av de utställda samlingarna måste dessutom packas in och föras bort. Det största utrymmet i byggnaden Strandvägen 58 är f. d. solennitetssalen. Det enklaste sättet att vinna ökat magasinutrymme är att entresolera denna sal, som har en golvyta av ca 80 m² och en takhöjd av 5,10 m. Därigenom vinnes också att man undviker att ytterligare sprida de magasinerade samlingarna. Enligt beräkningar av byggnadsstyrelsen belöper sig arbetena till 11 000 kronor.

I enlighet med vad nu redovisats skulle för nästa budgetår under förevarande delfond erfordras (7 910 000 + 195 500 =) 8 105 500 kronor.

Generaltullstyrelsens delfond. Till reparations- och underhållskostnader m. m. för denna delfond har anvisats 110 000 kronor för budgetåret 1952/53 och 125 000 kronor för budgetåret 1953/54.

I sitt statförslag för nästa budgetår har generaltullstyrelsen upptagit posten till 180 000 kronor, därav 50 000 kronor hänför sig till vissa mera kostnadskrävande arbeten, vilka enligt styrelsens bedömande icke rymmes inom det för normala reparationsarbeten beräknade anslaget.

För det löpande fastighetsunderhållet har generaltullstyrelsen sålunda för nästa budgetår uppskattat medelsbehovet till 130 000 kronor. Styrelsen har därvid, jämfört med innevarande budgetår, räknat med å ena sidan en minskning med 2 000 kronor på grund av det för reparationskostnader gällande indextalet och å andra sidan en ökning med dels 5 000 kronor för nytillkomna fastigheter, dels 2 000 kronor för en påräknad höjning av skattekontot för delfondens fastigheter.

I fråga om de arbeten, för vilka generaltullstyrelsen hemställt om särskilda medel, inhämtas bland annat följande av handlingarna i ärendet.

Styrelsen har för tiden från och med den 1 juli 1953 genomfört en hyresreglering, vilken innebär förhöjda hyror med i medeltal femtio procent

av de tidigare hyresbeloppen. På grund av materialbristen under krigsåren och den begränsade tillgången till medel under tiden därefter har underhållet av lägenheterna måst i betydande utsträckning eftersättas, och en önskvärd höjning av standarden inom det äldre fastighetsbeståndet har måst uppskjutas. Särskilt med hänsyn till den nu genomförda hyreshöjningen får det anses vara angeläget, att vissa mera trängande ändrings- och förbättringsarbeten inom en relativt kort tidrymd kommer till utförande. Kostnaderna härför kan icke besridas från den ordinarie reparationsposten utan att det löpande underhållet i övrigt av delfondens fastigheter menligt påverkas. Under nästa budgetår har styrelsen för arbeten av nu angiven art beräknat 50 000 kronor enligt följande.

I elva av tullverkets tjänstebostadshus i Tornedalen saknas korkmattor eller annan golvbeläggning. Dylig golvbeläggning, vilken torde höra till normal standard i en nutida bostadslägenhet, har av förenämnda skäl ännu icke kunnat utföras. Enligt införskaffade kostnadsberäkningar skulle åtgärden att belägga golven i nämnda fastigheter med linoleum draga en kostnad av omkring 20 000 kronor.

I tullverkets fastigheter på Gotland är de sanitära anordningarna i regel mycket bristfälliga. Av styrelsen under senare år vidtagna åtgärder för att avhjälpa bristerna ha till följd av den knappa medeltillgången blivit i hög grad begränsade. Sålunda återstå bland annat att förse fastigheten i Kappelshamn med vattenledning och funktionsduglig avloppsledning, i samband därmed även med wc, samt att i Rone — där fastighetens egen brunn ej kan användas för hushållsbruk och belägenheten nära havsytans nivå gör det omöjligt att till rimligt pris anordna wc — låta draga vattenledning från brunn å närliggande tomt samt inreda torrklosett inomhus. Kostnaderna för förbättringarna i Kappelshamn och Rone beräknas till respektive 7 000 och 3 000 kronor, eller sammanlagt 10 000 kronor.

Tullverkets år 1884 uppförda tjänstebostadshus i Storlien innehåller, efter om- och tillbyggnad år 1930, en fyrrums-, en trerums- och två tvårumslägenheter samt ett extrarum. De reparations- och underhållsarbeten, som sedan år 1941 påsynats fastigheten, har till huvudsaklig del ännu icke kommit till utförande. Härtill har förutom tidigare nämnda orsaker medverkat svårigheten under senare år att i Storlien få mindre omfattande arbeten utförda till sådant pris, som vore ur ekonomisk synpunkt godtagbart. Då fastigheten är i behov av en genomgripande reparation, har styrelsen låtit sakkunnig vid länsarkitektkontoret i Östersund göra en noggrann undersökning och utarbeta program för nödvändiga reparations- och förbättringsarbeten. Nämnda arbeten, vilka icke i större mån kommer att öka värdet av fastigheten, har kostnadsberäknats till omkring 20 000 kronor.

Anslagsposten har sålunda beräknats till (130 000 + 20 000 + 10 000 + 20 000 =) 180 000 kronor.

Uppsala universitets delfond. Under denna delfond har till reparations- och underhållskostnader m. m. för dels akademiska sjukhuset, dels övriga fastigheter anvisats följande belopp.

Budgetår	1950/51	1951/52	1952/53	1953/54
Akademiska sjukhuset.....	255 000	271 000	358 000	478 000
Övriga fastigheter.....	484 000	470 000	653 000	730 000
Kronor	739 000	741 000	1 011 000	1 208 000

Till grund för uppskattningen av medelsbehovet för normala underhållsarbeten under budgetåret 1954/55 har bokföringsvärdet av de på delfonden redovisade byggnaderna beträffande såväl akademiska sjukhuset som övriga byggnader i enlighet med de i propositionen nr 71 till 1943 års riksdag angivna principerna uppdelats efter de olika byggnadernas ålder, varefter behovet av reparationsmedel vid 1935 års prisnivå framräknats med tillämpning av de för byggnadsstyrelsens fastigheter i Stockholm gällande procentsatserna. Resultatet härav framgår av följande tabell.

	Byggnads- värde kronor	Underhålls- procent	Reparations- medel kronor
<i>Akademiska sjukhuset:</i>			
Äldre byggnader	6 860 000	1,5	102 900
Nya byggnader över 8 år	3 645 250	1,0	36 453
Nya byggnader ej över 8 år.....	2 197 700	0,5	10 986
	Kronor 12 702 950	—	150 339
<i>Övriga fastigheter:</i>			
Äldre byggnader	13 527 221	1,5	202 908
Nya byggnader över 8 år	3 685 447	1,0	36 854
Nya byggnader ej över 8 år.....	1 600 300	0,5	8 002
	Kronor 18 812 968	—	247 764

De sålunda erhållna summorna 150 339 och 247 764 kronor har multiplicerats med indextalet 2,61, varefter erhållits ett reparationsmedelsbehov av för akademiska sjukhuset 392 000 och för övriga fastigheter 647 000 kronor. Till förstnämnda belopp har härefter lagts 20 000 kronor utgörande det beräknade medelsbehovet för psykiatriska kliniken vid akademiska sjukhuset, för vilken universitetet omhänderhar underhållet.

I statskrivelsen för nästa budgetår har drätselnämnden hemställt om uppförande av ytterligare två byggnader på universitetets delfond av fastighetsfonden, nämligen dels det med anlitande av donationsmedel uppförda limnologiska laboratoriet vid Norr Malma, dels det till Gustaf Werners institut för kärnkemi hörande cyklotronlaboratoriet, till den del detsamma vore beläget under markytan. De ovan jord befintliga delarna av sistnämnda laboratorium hade uppförts med anlitande av vanligt investeringsanslag och tillhörde alltså redan fastighetsfonden. De värden, med vilka byggnaderna skulle redovisas å fonden, har angivits till 200 000 respektive 1 045 000 kronor.

Utöver vad som enligt de förestående tabellerna — med tillägg av visst belopp för psykiatriska kliniken vid akademiska sjukhuset — har ansetts erforderligt för normala reparationsarbeten, har drätselnämnden föreslagit anvisande av sammanlagt 605 000 kronor för vissa större arbeten, vilka icke kan rymmas inom det ordinarie reparationsanslaget och som i endast ringa mån ökar fastigheternas värde. Drätselnämnden har sålunda hemställt om fortsatt medelsanvisning till vissa brandskyddsåtgärder. Härför har i staten

för innevarande budgetår upptagits 40 000 kronor. För budgetåret 1954/55 har drätselnämnden angivit medelsbehovet till 90 000 kronor, däri inräknat utgifterna för en tidigare planerad installation av automatisk brandalarm i medicinsk-kemiska och farmakologiska institutionernas byggnad. — Vidare har drätselnämnden upprepat sin tidigare framställning om medelsanvisning till avhjälpande av putsskador m. m. å universitetsbibliotekets fasader. Rörande motiveringen hänvisas till det vid petitaskrivelsen för budgetåret 1952/53 fogade utlåtandet rörande besiktning och vissa undersökningar av biblioteksbyggnaden. Kostnaderna för arbetena är beräknade till 515 000 kronor.

Delposten har i enlighet med det anförda upptagits till (392 000 + 20 000 + 647 000 + 90 000 + 515 000 =) 1 664 000 kronor.

Riksräkenskapsverket har beträffande de föreslagna invärderingarna yttrat, att ämbetsverket icke är berett att nu taga ståndpunkt härtill. I fråga om det limnologiska laboratoriet synes sålunda viss ytterligare utredning böra förebringas, särskilt som frågan om mottagande av den donation, varigenom laboratoriets tillkomst möjliggjorts, ännu ej varit underställt Kungl. Maj:ts prövning. Beträffande den till största delen med enskilda medel bekostade underjordiska cyklotronanläggningen torde med hänsyn till anläggningens speciella natur en särskild utredning erfordras angående det byggnadsvärde, som bör redovisas å fastighetsfonden. Riksräkenskapsverket föreslår därför att en dylik utredning, som bör ske i samråd med byggnadsstyrelsen, kommer till stånd.

Lunds universitets delfond. För denna delfond har tidigare till reparations- och underhållsarbeten m. m. anslagits följande belopp.

Budgetår	1950/51	1951/52	1952/53	1953/54
Kronor	313 000	277 000	393 000	461 000

Av de för innevarande budgetår anvisade medlen har 431 000 kronor beräknats för löpande reparations- och underhållsarbeten och återstoden, 30 000 kronor, för vissa större ändamål, vilka icke ansetts kunna rymmas inom det normala reparationsanslaget.

Till grund för uppskattningen av medelsbehovet för löpande reparations- och underhållsarbeten under budgetåret 1954/55 har, i enlighet med de principer som legat till grund för bestämmande av reparationsanslaget för innevarande budgetår, lagts bokföringsvärdet av de på delfonden den 30 juni 1953 redovisade byggnaderna. Från detta värde, 17 306 310 kronor, har dragits värdet av byggnader under uppförande, 27 276 kronor. Reparationsmedelsbehovet vid 1935 års nivå har därefter uppskattats med ledning av de av byggnadsstyrelsen tillämpade procentsatserna för normalt underhåll. Resultatet redovisas i följande tabell.

	Byggnads- värde kronor	Underhålls- procent	Reparations- medel kronor
Äldre byggnader	6 841 552	1,5	102 624
Nya byggnader över 8 år	2 086 421	1,0	20 864
Nya byggnader ej över 8 år	8 351 061	0,5	41 755
	Kronor 17 279 034	—	165 243

Till det sålunda framkomna beloppet, 165 243 kronor, har lagts avrundat 4 682 kronor avseende löpande underhåll av vissa byggnader, däribland det gamla barnsjukhuset, rörande vilka frågan om deras invärdning å universitetets delfond för närvarande är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. I fråga om barnsjukhuset, numera ombyggt till institution för den juridiska fakulteten och ämnet statskunskap, har drätselnämnden därvid räknat med ett värde å fastigheten före ombyggnaden av 275 000 kronor. Härigenom har erhållits beloppet 169 925 kronor, som omräknats efter indextalet 261, varefter anslaget för normala reparationsarbeten under nästa budgetår — efter tillägg av 200 kronor för löpande underhåll av två baracker för den ifrågasatta prekliniska tandläkarutbildningen i Lund — upptagits med 444 100 kronor.

Härutöver har äskats medel till fortsatta moderniseringsarbeten inom universitetshuset, för vilket ändamål 25 000 kronor anvisats å staten för budgetåret 1951/52 och 30 000 kronor för vart och ett av budgetåren 1952/53 och 1953/54. Rörande motiveringen hänvisas till vad som anförts i skrivelsen med anslagsäskanden för budgetåret 1951/52 (se 1951 års statsverksproposition, Bil. 21, s. 18; se även 1952 och 1953 års statsverkspropositioner, Bil. 21, s. 19 respektive 21). Arbetena har tidigare beräknats draga en kostnad av 119 600 kronor. Drätselnämnden hemställer att resterande belopp, 34 600 kronor, inräknas i staten för nästa budgetår.

Delposten har i enlighet härmed beräknats till $(444\ 100 + 34\ 600 =)$ i runt tal 478 700 kronor.

Riksräkenskapsverket har i fråga om drätselnämndens beräkningar för det löpande fastighetsunderhållet anført, att det för gamla barnsjukhuset före ombyggnaden angivna värdet icke utan närmare utredning kan godtagas, då den gamla byggnaden genomgått en genomgripande ombyggnad för att användas för ett helt annat ändamål. Riksräkenskapsverket föreslår därför, att en beräkning i samråd med byggnadsstyrelsen sker av det nya byggnadsvärdet, för att utröna vilket belopp, som bör läggas till de å fastighetsfonden redovisade kostnaderna för ombyggnaden för att erhålla värdet å byggnaden i dess nuvarande skick. Ej heller för de två barackbyggnader, vilka avsetts skola disponeras för en planerad preklinisk tandläkarutbildning, torde underhållsmedel nu böra beräknas, då det synes ovisst om barackerna under nästa budgetår kommer att brukas för det angivna ändamålet. Då uppgift saknas om barackernas anskaffningskostnad, erfordras även sakkunnig värdering av det byggnadsvärde, som — därest barackerna kommer att i framtiden disponeras av universitetet — bör upptagas till redovisning å delfonden.

Lotsstyrelsens delfond. Till reparations- och underhållskostnader för denna delfond har anvisats 260 000 kronor för budgetåret 1951/52, 310 000 kronor för budgetåret 1952/53, samt 335 000 kronor för innevarande budgetår.

I statskrivelsen för budgetåret 1954/55 har lotsstyrelsen föreslagit en upp-
räkning av posten med 65 000 kronor till 400 000 kronor.

Medicinalstyrelsens delfond. Till reparations- och underhållskostnader har för denna delfond anslagits följande belopp.

Budgetår	1950/51	1951/52	1952/53	1953/54
Kronor	2 345 000	2 778 000	3 556 000	4 303 000

Av de för innevarande budgetår anvisade medlen har 4 003 000 kronor beräknats för löpande reparations- och underhållsarbeten och återstoden, 300 000 kronor, för vissa större reparationsarbeten.

I statförslaget för nästa budgetår har medicinalstyrelsen beräknat det för löpande reparations- och underhållsarbeten erforderliga anslaget till 4 112 000 kronor, vilket innebär en ökning med 109 000 kronor jämfört med budgetåret 1953/54. Underhållskostnaderna framgår av följande uppställning.

	Bokfört byggnadsvärde kronor	Byggnadsvärde reducerat till 1935 års pris- nivå kronor	Underhålls- procent	Erforderliga un- derhållsmedel vid nuvaran- de prisnivå kronor
Äldre byggnader	105 740 548	105 740 548	3,47	3 663 910
Nya byggnader över 8 år . .	19 151 401	14 501 243	1,85	267 983
Nya byggnader ej över 8 år	40 684 302	19 463 881	0,92	179 846
Kronor	165 576 252	139 705 673	—	4 111 739

Utöver vad som sålunda erfordras för löpande underhållsarbeten har medicinalstyrelsen hemställt om anvisande av 100 000 kronor för vissa iständsättnings- och moderniseringsarbeten vid S:ta Annas sjukhus. Styrelsen erinrar om att statens sinnessjukvårdberedning i sitt år 1950 avlämnade betänkande visserligen räknat med att sjukhuset framdeles kommer att nedläggas. Detta skulle dock ej kunna ske förrän moderniseringen och utbyg-
gandet av de statliga sjukhusen helt genomförts. Sinnessjukvårdbere-
dningen framhöll samtidigt att vissa brister iakttagits, vilka äventyrade
sjukhusets drift och som därför måste avhjälpas. Medicinalstyrelsen anför
nu att något nedläggande av sjukhuset icke kan tänkas ske förrän tidigast
om tio å femton år, när ett nytt sinnessjukhus i området omkring Mälaren
blivit uppfört och taget i anspråk. Sjukhusets tillstånd är för närvarande
sådant, att motåtgärder icke längre torde kunna utan våda uppskjutas.
Dessa avser främst omläggning av viss del av värmesystemet samt vissa
ändrings- och iständsättningsarbeten beträffande promenadgårdarna m. m.
Arbetena bör lämpligen uppdelas på två budgetår. För budgetåret 1954/55
har medelsbehovet uppskattats till 100 000 kronor.

Styrelsen har sålunda föreslagit att reparationsposten för nästa budgetår
upptages med (4 112 000 + 100 000 =) 4 212 000 kronor.

Karolinska sjukhusets delfond. Rubriken för reparations- och underhållskostnader m. m. är för denna delfond i staten uppdelad på två anslagsposter, avseende den ena karolinska sjukhuset och den andra serafimerlasarettet. Under dessa rubriker har anslagits följande belopp.

Budgetår	1950/51	1951/52	1952/53	1953/54
Karolinska sjukhuset	300 000	220 000	355 000	372 000
Serafimerlasarettet	120 000	120 000	143 000	150 000
Kronor	420 000	340 000	498 000	522 000

Av de för karolinska sjukhuset för innevarande budgetår anvisade medlen har 295 000 kronor beräknats för löpande reparations- och underhållsarbeten och återstoden, 77 000 kronor, för vissa större arbeten.

För nästa budgetår har direktionen för karolinska sjukhuset uppskattat medelsbehovet för det löpande underhållet till 345 000 kronor, innebärande en höjning med 50 000 kronor. Ökningen motiveras med att sjukhusets byggnader numera är tio å femton år gamla och därför börjar kräva ökat underhåll.

Direktionen har vidare räknat med fortsatt medelsanvisning till täckande av kostnaderna för en höjning av kvaliteten å målningen i framför allt sjukhussalar och korridorer. Härför har beräknats 25 000 kronor, eller samma belopp som för innevarande budgetår. Rörande motiveringen hänvisas till vad som anförts i skrivelsen med anslagsäskanden för budgetåret 1952/53 (se 1952 års statsverksproposition, Bil. 21, s. 22).

Slutligen har direktionen äskat sammanlagt 76 000 kronor för vissa ändringsarbeten inom sjukhuset, vilka är av den storleksordningen, att de enligt direktionens bedömande icke kan rymmas inom det för normalt underhåll av fastigheterna avsedda anslaget. Härom inhämtas i huvudsak följande av handlingen i ärendet.

På röntgenbehandlingsavdelning IV på radiumhemmet kommer två nya apparater att tagas i bruk, en s. k. pendelbestrålningsapparat och en s. k. konvergensbestrålningsapparat. Detta medför att vissa ombyggnadsarbeten blir erforderliga. Vidare har, på grund av att utrymme tidigare saknats, behandlingsapparater för närbestrålning och djupbestrålning måst placeras i samma rum. Detta har omöjliggjort ett effektivt utnyttjande av de dyrbara apparaterna, då det är omöjligt att i samma rum samtidigt utföra såväl djup- som närbestrålning. Genom att vissa lokaler nu frigjorts, har möjlighet skapats att rationellt lösa apparaternas placering. För dessa mycket angelägna ombyggnadsarbeten inom röntgenavdelningen beräknas ett belopp av 18 000 kronor vara erforderligt.

Vid byggande av barnkliniken planerades ej något fotolaboratorium. Då det emellertid visade sig omöjligt att utnyttja något av sjukhusets övriga fotolaboratorier, belägna i andra byggnader, även för de fotograferingar, som måste utföras på barnklinikens patienter, iordningställdes ett reservutrymme å klinikens röntgenavdelning härför. Direktionen räknar emellertid med att de lokaler, som barnklinikens fotolaboratorium utnyttjar inom klinikens röntgendiagnostiska avdelning, under nästa budgetår kommer att vara erforderliga för sistnämnda avdelning. Nya lokaler för laboratoriet

föreslås då skola inredas i kliniken ej fullt utnyttjade barnvagnsgarage. Kostnaden härför beräknas till 15 000 kronor.

Kvinnoklinikens allmänna obstetriska avdelningar 1 och 2 har visat sig så tungarbetade, att det ej är möjligt att eliminera övertidsarbete för sjuksköterskor och elever. Detta har haft till följd, att personalrekryteringen till avdelningarna i hög grad försvårats. Direktionen finner det synnerligen angeläget att vissa ombyggnader i arbetsbesparande syfte kommer till stånd. Arbetena har kostnadsberäknats till 23 000 kronor.

På grund av att personalantalet efter hand ökat, har sjukhusets omklädningsrum för personalen blivit otillräckliga, och en stor del av personalen har måst hänvisas till att klä om på vårdavdelningar och andra arbetsplatser, vilket förorsakat avsevärda olägenheter och föranlett upprepade klagomål från arbetsledarna och övrig personal. Genom om- och utbyggande av badavdelningen och centralförrådet kommer emellertid lokaler i huvudkomplexets souterrängvåning, som f. n. användes till patientbad och förbandsförråd, att frigöras. Dessa lokaler kan inredas till omklädningsrum för personal. Kostnaderna härför beräknas till 20 000 kronor.

Anslagsposten till karolinska sjukhuset har sålunda beräknats till (345 000 + 25 000 + 76 000 =) 446 000 kronor.

För serafimerlasarettet har direktionen för budgetåret 1954/55 beräknat reparations- och underhållsanslaget till 150 000 kronor, vilket är detsamma som för innevarande budgetår.

I detta sammanhang torde få anmälas, att direktionen för karolinska sjukhuset i skrivelse den 23 oktober 1953 gjort framställning om ändrad disposition av vissa tidigare anvisade medel under reparationsanslaget. Direktionen har härom anfört i huvudsak följande.

För installerandet av en sänghiss i den psykiatriska kliniken begärde direktionen i sitt förslag till stat för karolinska sjukhusets delfond ett anslag på 40 000 kronor, vilket också beviljades av 1948 års riksdag. Till grund för framställningen låg en hösten 1947 verkställd kostnadsberäkning. På grund av den långa leveranstiden och därunder inträffade prisstegringar samt på grund av en nödvändig, icke förutsedd byggnadsändring, steg kostnaderna till 60 400 kronor, innebärande en merkostnad av 20 400 kronor. För budgetåret 1951/52 anvisades vidare ett belopp av 6 000 kronor för ombyggnad av inskrivningsexpeditionen. Innan ombyggnaden igångsattes företogs emellertid efter förslag av statens organisationsnämnd en omorganisation av inskrivningsarbetet, som medförde viss ökning av ombyggnadskostnaden. Med hänsyn härtill samt inträffade prishöjningar — arbetena kom till utförande under juni och juli 1952 — steg den sammanlagda kostnaden till omkring 21 000 kronor, innebärande en merkostnad utöver beviljat anslag av omkring 15 000 kronor.

Den allmänna stegringen av reparationskostnaderna — för vilken enligt direktionens mening icke full compensation lämnats — jämte förenämnda kostnadsökningar på sammanlagt 35 400 kronor har medfört att anslaget till reparations- och underhållskostnader blivit otillräckligt. Å andra sidan disponerar sjukhuset å anslagsposten ett från budgetåret 1950/51 reserverat belopp om 50 000 kronor, vilket anslagits för byggande av en spång över Solnavägen. Med hänsyn till ändrad planering av sjukhusets område kan nu med säkerhet fastslås, att spången icke kommer att behöva uppföras. Direktionen får med hänvisning härtill hemställa, att förenämnda

belopp, 50 000 kronor, vilket icke kan tagas i anspråk för avsett ändamål, i stället måtte få tagas i anspråk för erforderligt underhåll av sjukhusets fastigheter.

Departementschefen. För innevarande budgetår har å fastighetsfondens stat till reparations- och underhållskostnader m. m. anvisats sammanlagt 17,7 miljoner kronor, därav 15,6 miljoner kronor beräknats till löpande underhållsarbeten och återstoden till särskilda arbeten av reparations- och underhållskaraktär, vilka icke ansetts kunna rymmas inom det ordinarie reparationsanslaget.

Förvaltningsmyndigheterna har för nästa budgetår hemställt om anvisande av sammanlagt 20,0 miljoner kronor, innebärande en höjning med 2,3 miljoner kronor. Av ökningen hänför sig 0,7 miljon kronor till det löpande fastighetsunderhållet och 1,6 miljoner kronor till särskilda arbeten.

Myndigheternas beräkningar av medelsbehovet för normala underhållsarbeten har jag i stort sett lämnat utan erinran. De redovisade ökningarna är av huvudsakligen automatisk karaktär och betingas av nytillkomna fastigheter. I fråga om de ändamål, till vilka äskats särskilda medel, har jag med hänsyn till önskemålet att i nuvarande läge begränsa statsutgifterna särskilt för ändamål av investeringsnatur i det följande upptagit endast vissa såsom oundgängligen ansedda arbeten samt arbeten, som ur rationaliserings- och besparingssynpunkt kunnat bedömas motiverade.

För *slottsbyggnadernas delfond* räknar jag i fråga om det kontinuerliga fastighetsunderhållet med oförändrat medelsbehov. Med beaktande av reparationskostnadernas sänkning upptager jag sålunda för normala underhållsarbeten i staten för nästa budgetår under posterna a.—c. 758 000 respektive 216 000 och 234 000 kronor. — Vad angår de arbeten, för vilka byggnadsstyrelsen gjort framställning om anvisande av särskilda medel, kan jag under posten b. endast tillstyrka ett mindre belopp. För de mest angelägna arbetena å Bohus fästningsruin och Bogesunds slott upptager jag i staten för nästa budgetår sammanlagt 40 000 kronor. Under posten till särskilda iståndsättningsarbeten vid de kungl. slotten tillstyrker jag 220 000 kronor för en ur arbetsbesparingssynpunkt motiverad ombyggnad och modernisering av de till Hans Maj:t Konungens våning hörande köks- och ekonomilokalerna samt 60 000 kronor för vissa med hänsyn till det växande bilbeståndet hos de kungl. förvaltningarna påkallade ändringsarbeten vid hovstallet för anordnande av garageutrymmen. Vidare föreslår jag anvisande av 90 000 kronor för slutförande av den med anlitan av medel å fastighetsfondens stat för innevarande budgetår igångsatta ombyggnaden av Dragonstallet vid Drottningholms slott. Härutöver finner jag mig endast kunna tillstyrka 75 000 kronor för en av den ökade belastningen å ledningsnätet erforderlig utvidgning av slottsförvaltningens transformatorstation vid Drottningholm. Posten i sin helhet uppföres sålunda med 1 693 000 kronor.

Anslaget till löpande reparations- och underhållsarbeten under *fångvårds-*

styrelsens delfond har jag, med godtagande av styrelsens beräkningar, uppfört med 528 000 kronor. På de skäl byggnadsstyrelsen anfört synes en utredning angående ändrade procentsatser för fångvårdsstyrelsens delfond icke nu böra ifrågakomma. En bedömning av underhållsbehovet på lång sikt är möjlig först sedan fångvårdsanstalternas framtida omfattning och utformning kan närmare överblickas. Jag vill i detta sammanhang på nytt framhålla angelägenheten av att fångvårdsstyrelsen snarast upprättar en plan över de arbeten, vilka enligt styrelsens bedömande icke kan rymmas inom ramen för de reparationsmedel till löpande ändamål, som årligen anvisas under förevarande delpost. Lämpligast torde detta böra ske i sammanhang med upprättande av den generalplan över de nuvarande fångvårdsanstalternas fortsatta utnyttjande, som chefen för justitiedepartementet i annat sammanhang denna dag (se statsverkspropositionen, Kapitalbudgeten, Bil. 23, s. 6) förutsätter skall komma till utförande. — I fråga om de ändamål, till vilka fångvårdsstyrelsen äskat särskilda medel, torde i likhet med vad som skett för innevarande budgetår medel böra beräknas för installation av alarmanordningar samt omläggning av de elektriska ledningarna vid vissa fångvårdsanstalter. För vart och ett av dessa ändamål föreslår jag i staten för nästa budgetår 15 000 kronor. Även för omläggning av uppvärmningssystemet vid vissa anstalter synes fortsatt medelsanvisning erforderlig och beräknas härför 100 000 kronor. Härutöver kan jag i nuvarande läge endast tillstyrka 45 000 kronor för stängselanordningar vid fångvårdsanstalten i Hudiksvall samt 30 000 kronor för nödvändiga moderniseringsarbeten inom vissa till fångvårdsanstalterna hörande tjänstebostäder. — I enlighet med vad jag nu anfört har delposten för nästa budgetår uppförts med sammanlagt 733 000 kronor.

I fråga om *beskickningsfastigheternas delfond* godtager jag byggnadsstyrelsens förslag, såvitt gäller medelsbehovet för fastigheternas löpande underhåll och skötsel samt resekostnader. Härutöver finner jag mig endast kunna tillstyrka ett mindre belopp för de ifrågasatta fasadputsningsarbetena å beskickningsfastigheten i Köpenhamn. Jag upptager härför i staten för nästa budgetår 25 000 kronor och förutsätter därvid att återstoden skall kunna rymmas inom ramen för det till löpande reparationsändamål avsedda anslaget. Delposten i sin helhet uppföres alltså med 1 185 000 kronor.

Anslaget till allmänna reparationsarbeten under *byggnadsstyrelsens delfond* torde enligt styrelsens beräkningar, som jag lämnar utan erinran, uppföras med 6 852 000 kronor. Då jag är ense med byggnadsstyrelsen om betydelsen av att erfarenheter rörande det löpande reparationsarbetet kontinuerligt tillvaratas och sammanställas, torde, såsom föreslagits, styrelsen bemyndigas att inom ramen för anslaget till allmänna reparationsarbeten använda intill 20 000 kronor för sådana utredningar, som kan medverka till ett rationellt handhavande av fastighetsunderhållet. — Vad angår de ändamål, till vilka byggnadsstyrelsen i petitaskrivelsen för nästa budgetår äskat särskilda medel, tillstyrker jag anvisande av 29 000 kronor för an-

läggandet av en vattenledning å Norra Djurgården, 23 000 kronor för vissa inredningsarbeten vid dövstumskolan i Lund, 10 000 kronor för installation av en mathiss inom vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, 25 000 kronor för ombyggnad av kökslokalerna inom statens skol- och yrkeshem i Vänersborg samt 15 000 kronor till anordnande av garage m. m. vid landsfiskalsbostaden i Hede. — Även för nästa budgetår torde med hänsyn till det ekonomiska utbytet särskilda medel böra anvisas för bränslebesparande åtgärder inom det fastighetsbestånd, som styrelsen förvaltar. Jag räknar härför med 200 000 kronor, eller samma belopp som styrelsen äskat. Dispositionen av anslaget torde på samma sätt som för närvarande böra i varje särskilt fall underställas Kungl. Maj:ts prövning. — Till modernisering av landshövdingebostäder har för innevarande och nästföregående budgetår anvisats sammanlagt 300 000 kronor. Byggnadsstyrelsen har framhållit att åtskilliga arbeten av denna art kvarstår och angivit medelsbehovet för nästa budgetår till 400 000 kronor. Jag anser mig förhindrad att i nuvarande läge tillstyrka hela det äskade beloppet. Till ändamålet upptager jag i staten för nästa budgetår 250 000 kronor. Då fråga uppkommer att inom ramen härför utföra arbeten, som beräknas draga en kostnad av 50 000 kronor eller mera, bör byggnadsstyrelsen underställa frågan Kungl. Maj:ts prövning. — Vad slutligen gäller de särskilda ändamål i övrigt, vilka i den föregående sammanställningen redovisats under byggnadsstyrelsens delfond, räknar jag för nästa budgetår med 30 000 kronor för vart och ett av de föreslagna byggnadsarbetena vid folkskoleseminarierna i Falun och Linköping samt 29 500 kronor för vissa ändringsarbeten inom vaktmästarbostaden vid statens centrala frökontrollanstalt. Härutöver kan jag endast tillstyrka anvisande av 11 000 kronor för att möjliggöra anskaffande av utrymme för vissa av livrustkammarens nedpackade samlingar, vilka tidigare kunnat härbärgeras inom Nordiska muséets lokaler. — Delposten under byggnadsstyrelsens delfond torde i enlighet med vad jag nu anfört böra upptagas med sammanlagt i runt tal 7 505 000 kronor.

Under *generaltullstyrelsens delfond* tillstyrker jag för löpande underhållsarbeten en anslagshöjning med 5 000 kronor, vilket är lika med styrelsens yrkande. Härutöver förordar jag för nästa budgetår anvisande av 10 000 kronor till förbättring av de sanitära anordningarna vid några av styrelsens fastigheter på Gotland samt 10 000 kronor för ett påbörjande av de ifrågasatta golvbeläggningsarbetena inom vissa tullverkets tjänstebostadshus i Tornedalen. I enlighet härmed uppföres delposten med sammanlagt 150 000 kronor.

För *Uppsala universitets delfond* har jag, med godkännande av drätsel-nämndens beräkningar, ansett anslaget för normala underhållsarbeten böra bestämmas till 1 059 000 kronor. Med hänsyn till vad riksräkenskapsverket anfört är jag icke beredd att nu taga ställning till de av drätselnämnden aktualiserade invärderingarna å statens allmänna fastighetsfond. I första hand torde åt byggnadsstyrelsen böra lämnas i uppdrag att verkställa utredning angående de värden, med vilka byggnaderna vid en eventuell redovis-

ning å fastighetsfonden bör upptagas. — Utöver vad som är behövt för normalt underhåll av fastigheterna torde även för nästa budgetår särskilda medel ställas till drätselnämndens förfogande till förbättring av brand-skyddsåtgärderna. I staten för budgetåret 1954/55 beräknar jag för de mest angelägna anordningarna inom universitetshuset eller inom till detsamma anslutna institutionsbyggnader 40 000 kronor, vilket är samma belopp som för innevarande budgetår. Vad härefter gäller den för iståndsättning av biblioteksbyggnadens fasader begärda medelsanvisningen, som framförts två gånger tidigare, torde med hänsyn till skadornas omfattning ett uppskov med arbetenas igångsättande icke längre böra ifrågakomma. Enligt vad jag under hand inhämtat är det möjligt att fördela arbetena på flera budgetår. Till reparation av de svårast angripna partierna inräknar jag i staten för nästa budgetår 100 000 kronor. — Delposten i sin helhet har sålunda uppförts med 1 199 000 kronor.

Under *Lunds universitets delfond* ansluter jag mig till riksräkenskapsverkets beräkning av medelsbehovet för löpande underhållsarbeten. För nästa budgetår upptages alltså anslaget till dylika arbeten med 433 000 kronor. Det torde få ankomma på byggnadsstyrelsen att verkställa den av riksräkenskapsverket ifrågasatta utredningen angående de värden, med vilka den juridiska fakultetens byggnad samt de två barackbyggnaderna — därest dessa senare kommer att tillföras universitetet — bör redovisas å fastighetsfonden. — Utöver vad som erfordras till fastigheternas löpande underhåll torde fortsatta medel böra beviljas till de pågående moderniseringsarbetena inom universitetshuset. Jag upptager härför i staten för nästa budgetår oförändrat 30 000 kronor. Totalt uppföres sålunda posten med 463 000 kronor.

För *lotsstyrelsens delfond* räknar jag för nästa budgetår med oförändrat medelsbehov och upptager alltså anslaget till 335 000 kronor.

Delposten till reparations- och underhållskostnader under *medicinalstyrelsens delfond* uppför jag, med godtagande av styrelsens beräkningar, till 4 212 000 kronor.

Under *karolinska sjukhusets delfond* räknar jag med oförändrat 445 000 kronor till löpande ändamål. Härutöver torde direktionen för karolinska sjukhuset böra bemyndigas att till läckande av uppkomna merkostnader m. m. å allmänna reparationsarbeten få taga i anspråk det å fastighetsfondens stat för visst arbete tidigare anvisade beloppet om 50 000 kronor, vilket med hänsyn till ändrade planer icke kommer att behövas för sitt ursprungliga ändamål. Därest riksdagen icke finner anledning till erinran häremot, synes beloppet få disponeras av sjukhuset redan under innevarande budgetår. — I fråga om de arbeten inom karolinska sjukhuset, för vilka särskilda medel äskats, tillstyrker jag anvisande av 25 000 kronor till fortsatta ommålningsarbeten samt 18 000 respektive 15 000 kronor till de föreslagna ombyggnadsarbetena inom radiumhemmets och barnklinikens röntgenavdelningar. Posten torde sålunda upptagas med sammanlagt 503 000 kronor.

I enlighet med vad jag sålunda tillstyrkt skulle till reparations- och un-

derhållskostnader m. m. för å fastighetsfondens stat redovisade byggnader för nästa budgetår upptagas sammanlagt 17 978 000 kronor med den fördelning å de olika delfonderna, som framgår av bilagan. Detta innebär en ökning i förhållande till staten för innevarande budgetår med 307 000 kronor.

Avsättning till värdeminskningsskonto.

För avskrivning av de å statens allmänna fastighetsfond bokförda tillgångarna tillämpas vissa allmänna, av riksdagen godkända grunder, vilka i huvudsak innebär, att avskrivningen å fondens byggnadsvärden avpassas så, att avskrivningstiden skall utgöra 60 år i normalfall men 40 år för byggnader, beträffande vilka ett extraordinärt avskrivningsbehov anses föreligga (fängelser, sjukhus, forskningsinstitutioner och skolor). Grundavskrivning skall ske i det förra fallet med 25 procent, i det senare med 50 procent; avskrivningen skall i båda fallen fullföljas genom en årlig avsättning till värdeminskningsskonto, beräknad till 1,25 procent. För grundavskrivningen anvisas erforderliga anslag å riksstatens driftbudget under huvudtiteln avskrivning av nya kapitalinvesteringar. Medel till den årliga avsättningen till värdeminskningsskonto anslås å fastighetsfondens stat under förevarande rubrik. Enligt de av 1943 års riksdag godkända grunderna påbörjas den årliga avsättningen först under andra budgetåret efter det, under vilket en byggnad färdigställts. Härigenom vinnes den fördelen, att statberäkningen bygger på kända förhållanden.

I enlighet med angivna grunder har riksräkenskapsverket vid den slutliga beräkningen av årsavskrivningen för budgetåret 1953/54 upptagit denna årsavskrivning till 6 210 758 kronor.

Vid beräkningen av det belopp, som skall upptagas för avsättning till värdeminskningsskonto å allmänna fastighetsfondens stat för nästa budgetår, bör till de för innevarande budgetår fastställda årsavskrivningarna läggas beloppet av den årliga avskrivningen å under budgetåret 1952/53 tillkomna värden för färdiga byggnader. I övrigt bör vid beräkningen hänsyn endast tagas till de avskrivningsbelopp, som bortfaller på grund av slutförda årsavskrivningar. Riksräkenskapsverket har under iakttagande härav beräknat avsättningsbehovet för budgetåret 1954/55 till 6 860 000 kronor. Fördelningen av detta belopp på de olika delfonderna framgår av bilagan.

Hyses- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden.

Fångvårdsstyrelsens delfond. För innevarande budgetår har delposten upptagits till 40 000 kronor. Fångvårdsstyrelsen hemställer att, då anstaltsbyggnaderna i Jönköping numera har övergått i stadens ägo, delposten för nästa budgetår uppräknas med 36 000 kronor, utgörande den beräknade hy-

ran. Å andra sidan bortfaller 8 000 kronor för den hittills arrenderade egendomen Ödevata, vilken avses skola förvärvas av statsverket. Medelsbehovet för nästa budgetår har i enlighet härmed uppskattats till 65 000 kronor.

Beskickningsfastigheternas delfond. För innevarande budgetår har delposten, från vilken bestrides kostnaderna för hyra, uppvärmning och belysning m. m. för förhyrda lokaler (tjänstebostäder för sändebud m. fl. samt kansli-lokaler), upptagits med 1 485 000 kronor. För nästa budgetår har byggnadsstyrelsen uppskattat medelsbehovet under delposten till 1 616 000 kronor, därav — så vitt nu kan bedömas — 150 000 kronor skulle vara erforderliga för sådana reparations- och underhållsarbeten m. m., som i regel kontraktsevenligt åvilar hyresgäst. Av ökningen, 130 000 kronor, hänför sig 85 000 kronor till nyförhyrningar av kansli-lokaler och personalbostäder och 45 000 kronor till hyreshöjningar.

Byggnadsstyrelsens delfond. För löpande budgetår har delposten beräknats till 5 343 000 kronor. För nästa budgetår uppskattar styrelsen utgifterna till 6 073 500 kronor, därav 200 000 kronor beräknats för sådana ändrings- och inredningsarbeten m. m., som i regel kontraktsevenligt åvilar hyresgäst. I den angivna hyressumman har inräknats å tandteknikerskolorna i Göteborg och Malmö belöpande hyror, vilka för närvarande bestrides från anslag under åttonde huvudtiteln.

Generaltullstyrelsens delfond. Anslaget har för innevarande budgetår upptagits med 48 000 kronor. I sitt förslag till stat för nästa budgetår har styrelsen med hänsyn till nya lokaler och väntade hyreshöjningar föreslagit en uppräknig av posten med 12 000 kronor till 60 000 kronor.

Uppsala universitets delfond. Delposten har upptagits med 30 000 kronor eller samma belopp som för innevarande budgetår.

Lunds universitets delfond. För budgetåret 1953/54 har anslagsposten upptagits med 38 000 kronor. Med hänsyn till en genomförd höjning av hyrorna föreslås posten för nästa budgetår uppräknad till 39 500 kronor.

Lotsstyrelsens delfond. Anslaget har för innevarande budgetår upptagits med 38 000 kronor. För nästa budgetår har styrelsen uppskattat hyresutgifterna till 42 000 kronor.

Medicinalstyrelsens delfond. För löpande budgetår har posten beräknats till 21 000 kronor och uppskattas för budgetåret 1954/55 till 24 000 kronor.

Karolinska sjukhusets delfond. För innevarande budgetår har delposten upptagits med 125 000 kronor. Direktionen för sjukhuset föreslår för nästa budgetår en uppräknig av posten med 10 000 kronor till 135 000 kronor.

Då jag icke har annan erinran mot myndigheternas förslag, än att de för byggnadsstyrelsens och Lunds universitets delfonder äskade beloppen bör avjämnas till 6 074 000 respektive 40 000 kronor, beräknar jag hyres- och arrendeutgifterna för fastighetsfonden till sammanlagt 8 086 000 kronor.

Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler.

Den fastighetsfonden tillkommande ersättningen för till statsmyndigheter upplåtna lokaler bestämmes för samtliga delfonder utom slottsbyggnadernas och byggnadsstyrelsens delfonder så, att full förräntning erhålles å det av resp. delfonder disponerade statskapitalet. Den räntefot, vid vilken full förräntning skall anses vara för handen, har satts till 4 procent. För slottsbyggnadernas delfond upptages av redovisningstekniska skäl en formell överskottspost om 1 000 kronor. Det belopp, som vid fördelningen av ersättningsanslaget under slottsbyggnadernas delfond härigenom blir erforderligt för att balansera nettoutgiften för reparation och underhåll av de under delfonden invärderade byggnaderna, hänföres till sjätte huvudtiteln.

Kapitalbehållningarna den 1 juli 1954 för de olika delfonderna utom slottsbyggnadernas och byggnadsstyrelsens delfonder framgår av följande sammanställning, vilken — i överensstämmelse med vad som tidigare tillämpats — beräknats med utgångspunkt från att vid ingången av budgetåret 1953/54 för investering i ifrågavarande delfonder disponibla medel i sin helhet tagits i anspråk före nämnda budgetårs utgång. Även om de på detta schablonmässiga sätt beräknade överskotten skulle komma att över- eller understiga de faktiska, påverkas statsregleringen likväl icke härav, eftersom ersättningsanslagen upptages i anslutning till de beräknade överskotten och sedermera belastas i anslutning till de faktiska överskotten.

Kapitalbehållningarna för fastighetsfondens nämnda delfonder den 1 juli 1954 har sålunda beräknats till följande belopp:

för fångvårdsstyrelsens delfond	11 718 444
för beskicksningsfastigheternas delfond	15 643 775
för generaltullstyrelsens delfond	3 934 179
för Uppsala universitets delfond	6 356 634
för Lunds universitets delfond	9 505 207
för lotsstyrelsens delfond	2 072 170
för medicinalstyrelsens delfond	72 013 416
för karolinska sjukhusets delfond	10 008 920

I nästföljande tabell har för här ifrågavarande åtta delfonder sammanförts *dels* de till 4 procent å förenämnda kapitalbehållningar beräknade överskotten, *dels* de i det föregående tillstyrkta utgifterna, *dels ock* de i det följande beräknade inkomsterna. För slottsbyggnadernas delfond har angivits reparationsutgifterna, nyssnämnda formella överskottspost samt de beräknade inkomsterna. Ur dessa uppgifter framräknas så de erforderliga ersättningsanslagen. För fullständighetens skull har i tablån även medtagits de för byggnadsstyrelsens delfond enligt den följande redogörelsen framräknade beloppen.

Ersättningen till *slottsbyggnadernas delfond* bör i enlighet med förslag

D e l f o n d	Överskott	Utgifter	Summa	Andra inkomster än ersättningsanslag	Ersättningsanslag
	kronor	kronor	kronor	kronor	kronor
Slottsbyggnadernas	1 000	1 693 000	1 694 000	459 000	1 235 000
Fångvårdsstyrelsens	470 000	938 000	1 408 000	218 000	1 192 000
Beskickningsfastigheternas	625 000	2 952 000	3 577 000	468 000	3 109 000
Byggnadsstyrelsens	11 000 000	16 284 000	27 284 000	2 156 000	25 128 000
Generaltullstyrelsens	155 000	258 000	413 000	151 000	262 000
Uppsala universitets	255 000	1 938 000	2 193 000	435 000	1 758 000
Lunds universitets	380 000	681 000	1 061 000	81 000	980 000
Lotsstyrelsens	85 000	430 000	515 000	69 000	446 000
Medicinalstyrelsens	2 880 000	6 422 000	9 302 000	1 091 000	8 211 000
Karolinska sjukhusets	400 000	1 328 000	1 728 000	411 000	1 317 000
Summa	16 251 000	32 924 000	49 175 000	5 537 000	43 638 000

av byggnadsstyrelsen för nästa budgetår upptagas med oförändrade belopp under fjärde och åttonde huvudtitlarna, eller med 50 000 resp. 29 000 kronor. Till följd härav bör under sjätte huvudtiteln uppföras (1 235 000 — 79 000 =) 1 156 000 kronor, eller det belopp, som erfordras för att ett formellt överskott å 1 000 kronor skall erhållas å delfonden.

För byggnadsstyrelsens delfond beräknas ersättningen till fastighetsfonden med stöd av de kalkylerade hyresvärdena för de olika i delfonden ingående fastigheterna och förhyrda lokalerna, dock att hyresutgifterna för

Huvudtitel	Ersättningsanslag			
	till slottsbyggnadernas delfond	till byggnadsstyrelsens delfond	till annan delfond	Summa
Andra huvudtiteln		856 000	¹ 1 192 000	2 048 000
Tredje »		438 000	² 3 109 000	3 547 000
Fjärde »	50 000	481 000		531 000
Femte »		1 367 000		1 367 000
Sjätte »	1 156 000	1 762 000		2 918 000
Sjunde »		1 041 000	³ 262 000	1 303 000
Åttonde »	29 000	9 744 000	⁴ 2 176 000	11 949 000
Nionde »		2 945 000		2 945 000
Tionde »		1 542 000	⁵ 446 000	1 988 000
Elfte »		4 715 000	⁶ 10 090 000	14 805 000
Tolfte »		121 000		121 000
Fjortonde »		116 000		116 000
Summa	1 235 000	25 128 000	17 275 000	43 638 000

¹ Fångvårdsstyrelsens delfond. — ² Beskickningsfastigheternas delfond. — ³ Generaltullstyrelsens delfond. — ⁴ Därav till Uppsala universitets delfond 1 196 000 kronor och till Lunds universitets delfond 980 000 kronor. — ⁵ Lotsstyrelsens delfond. — ⁶ Därav till Uppsala universitets delfond 562 000 kronor, till medicinalstyrelsens delfond 8 211 000 kronor och till karolinska sjukhusets delfond 1 317 000 kronor.

bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen samt försäkringsinspektionen ersättes från inspektionernas specialbudgeter. Byggnadsstyrelsen har i statförslaget verkställt beräkningar rörande ifrågavarande hyresvärden med uppdelning på olika anslag efter hyresvärdet (hyresutgiften) för lokaler åt de till resp. huvudtitlar hörande statsmyndigheterna. I dessa beräkningar, beträffande vilkas detaljer torde få hänvisas till handlingarna i ärendet, kommer summan av ersättningsanslagen att uppgå till avrundat 25 128 000 kronor, varav 9 744 000 kronor faller på åttonde huvudtiteln.

Med utgångspunkt från ersättningsanslagen från driftbudgeten å sammanlagt 25 128 000 kronor med tillägg av övriga inkomster enligt den föregående sammanställningen å tillhopa 2 156 000 kronor samt med avdrag av utgifter å sammanlagt 16 284 000 kronor framkommer ett överskott för byggnadsstyrelsens delfond å 11 000 000 kronor.

Ersättningsanslagen torde fördelas å de skilda huvudtitlarna enligt den förestående sammanställningen.

De sålunda beräknade ersättningsanslagen äskas i annat sammanhang denna dag under vederbörande huvudtitlar.

Hyror och arrenden för till enskilda upplåtta lokaler och markområden.

Förvaltningsmyndigheterna har för budgetåret 1954/55 beräknat förevarande inkomstpost efter samma grunder som för innevarande budgetår. I allmänhet har inkomsterna uppskattats till högre belopp än tidigare med hänsyn till genomförda eller planerade hyreshöjningar.

Med godtagande i stort sett av myndigheternas beräkningar föreslår jag, att delposten för budgetåret 1954/55 uppföres med 4 712 000 kronor, innebarande en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 460 000 kronor.

Diverse inkomster.

Byggnadsstyrelsens delfond. Inkomstposten har för innevarande budgetår uppförts med 66 000 kronor. Det överskott, som kan beräknas uppkomma vid Harpsunds jord- och skogsbruk, skall redovisas å denna delpost. Överskottet av gårdens drift har för nästa budgetår preliminärt uppskattats till 90 000 kronor. Delposten har i enlighet härmed angivits till 156 000 kronor.

Under *övriga delfonder* har posten i allmänhet upptagits med samma belopp som för innevarande budgetår.

Jag lämnar förvaltningsmyndigheternas beräkningar utan erinran och föreslår, efter viss avrundning, att under delposten Diverse inkomster upptages sammanlagt 825 000 kronor med den fördelning å olika fonder, som framgår av bilagan.

Hemställan.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna bilagda förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1954/55.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Harald Häggquist.

Bilaga.

**Förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond
för budgetåret 1954/55.**

		Kronor
Inkomster.		
<i>A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler:</i>		
1. Slottsbyggnadernas delfond	1 235 000
2. Fångvårdsstyrelsens »	1 192 000
3. Beskickningsfastigheternas »	3 109 000
4. Byggnadsstyrelsens »	25 128 000
5. Generaltullstyrelsens »	262 000
6. Uppsala universitets »	1 758 000
7. Lunds universitets »	980 000
8. Lotsstyrelsens »	446 000
9. Medicinalstyrelsens »	8 211 000
10. Karolinska sjukhusets »	1 317 000
		43 638 000
<i>B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden:</i>		
1. Slottsbyggnadernas delfond	257 000
2. Fångvårdsstyrelsens »	215 000
3. Beskickningsfastigheternas »	467 000
4. Byggnadsstyrelsens »	2 000 000
5. Generaltullstyrelsens »	150 000
6. Uppsala universitets »	25 000
7. Lunds universitets »	30 000
8. Lotsstyrelsens »	68 000
9. Medicinalstyrelsens »	1 090 000
10. Karolinska sjukhusets »	410 000
		4 712 000
<i>C. Diverse inkomster:</i>		
1. Slottsbyggnadernas delfond:		
a. Djurgårdsförvaltningens överskottsmedel	150 000	
b. Övriga diverse inkomster	52 000	202 000
2. Fångvårdsstyrelsens delfond	1 000
3. Beskickningsfastigheternas »	1 000
4. Byggnadsstyrelsens »	156 000
5. Generaltullstyrelsens »	1 000
6. Uppsala universitets delfond:		
a. Bidrag från universitetets egendoms- och skogsförvaltning	250 000	

			Kronor
	b. Bidrag från Uppsala läns landsting....	159 000	
	c. Övriga diverse inkomster	1 000	410 000
7.	Lunds universitets delfond:		
	a. Bidrag från universitetets egendomsför- valtning.....	50 800	
	b. Övriga diverse inkomster	200	51 000
8.	Lotsstyrelsens delfond		1 000
9.	Medicinalstyrelsens »		1 000
10.	Karolinska sjukhusets »		1 000
			825 000
		Summa	49 175 000
Utgifter.			
A. Reparations- och underhållskostnader m. m.:			
1.	Slottsbyggnadernas delfond:		
	a. Reparations- och underhållskostnader för de kungl. slotten med tillhörande bygg- nader	758 000	
	b. Reparations- och underhållskostnader för uthyrda lägenheter vid Drottning- holm, Ulriksdal och Haga	216 000	
	c. Reparations- och underhållskostnader för vissa historiska byggnader och bygg- nadsminnesmärken m. m.	274 000	
	d. Vissa iståndsättningsarbeten.....	445 000	1 693 000
2.	Fångvårdsstyrelsens delfond		733 000
3.	Beskickningsfastigheternas delfond:		
	a. Reparations- och underhållskostnader i allmänhet m. m.	795 000	
	b. Bränsle och lyse för kanslilokaler och tjänstebostäder, <i>förslagsvis</i>	390 000	1 185 000
4.	Byggnadsstyrelsens delfond.....		7 505 000
5.	Generaltullstyrelsens »		150 000
6.	Uppsala universitets delfond:		
	a. Akademiska sjukhuset	412 000	
	b. Övriga fastigheter	787 000	1 199 000
7.	Lunds universitets delfond		463 000
8.	Lotsstyrelsens »		335 000
9.	Medicinalstyrelsens »		4 212 000
10.	Karolinska sjukhusets delfond:		
	a. Karolinska sjukhuset.....	353 000	
	b. Serafimerlasarettet	150 000	503 000
			17 978 000
B. Avsättning till värdeminskningsskonto:			
2.	Fångvårdsstyrelsens delfond, <i>förslagsvis</i>		140 000
3.	Beskickningsfastigheternas » , <i>förslagsvis</i>		151 000
4.	Byggnadsstyrelsens » , <i>förslagsvis</i>		2 705 000
5.	Generaltullstyrelsens » , <i>förslagsvis</i>		48 000

			Kronor
6. Uppsala universitets delfond:			
a. Akademiska sjukhuset, förslagsvis	311 000	
b. Övriga fastigheter, förslagsvis	398 000	709 000
7. Lunds universitets delfond, förslagsvis	178 000	
8. Lotsstyrelsens » , förslagsvis	53 000	
9. Medicinalstyrelsens » , förslagsvis	2 186 000	
10. Karolinska sjukhusets » , förslagsvis	690 000	6 860 000
C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden:			
2. Fångvårdsstyrelsens delfond, förslagsvis	65 000	
3. Beskickningsfastigheternas » , förslagsvis	1 616 000	
4. Byggnadsstyrelsens » , förslagsvis	6 074 000	
5. Generaltullstyrelsens » , förslagsvis	60 000	
6. Uppsala universitets » , förslagsvis	30 000	
7. Lunds universitets » , förslagsvis	40 000	
8. Lotsstyrelsens » , förslagsvis	42 000	
9. Medicinalstyrelsens » , förslagsvis	24 000	
10. Karolinska sjukhusets » , förslagsvis	135 000	8 086 000
Överskott att tillföras riksstatens driftbudget:			
1. Slottsbyggnadernas delfond	1 000	
2. Fångvårdsstyrelsens »	470 000	
3. Beskickningsfastigheternas »	625 000	
4. Byggnadsstyrelsens »	11 000 000	
5. Generaltullstyrelsens »	155 000	
6. Uppsala universitets »	255 000	
7. Lunds universitets »	380 000	
8. Lotsstyrelsens »	85 000	
9. Medicinalstyrelsens »	2 880 000	
10. Karolinska sjukhusets »	400 000	16 251 000
Summa			49 175 000

KAPITALBUDGETEN

INVESTERINGSPLAN.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 ja-
nuari 1954.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter.

Vid 1944 års riksdag beslöts (1944 års statsverksproposition: Kapitalbudgeten: Investeringsplan; riksdagens skrivelse nr 45; proposition nr 276; riksdagens skrivelse nr 464), att kapitalbudgeten skulle fr. o. m. budgetåret 1944/45 erhålla en ändrad utformning av i huvudsak följande innebörd.

För varje statlig kapitalfond fastställes årligen en investeringsstat, på vars ena sida redovisas beloppet av den sammanlagda bruttoinvesteringen i fonden enligt av riksdagen fattade anslagsbeslut och på vars andra sida upptages dels tillgängliga avskrivningsmedel inom fonden (årsavskrivning), dels avskrivningsmedel anvisade över riksstaten (grundavskrivning), dels övriga för investering disponibla kapitalmedel, dels ock i förekommande fall bidrag från särskilda fonder eller kommuner till investeringsföretagens genomförande. Saldot mellan dessa poster anger det nettotillskott av kapitalmedel, som erfordras för de beslutade bruttoinvesteringarnas genomförande, och betecknas investeringsbemyndigande. Investeringsbemyndigandena för de olika kapitalfonderna sammanställes till en investeringsplan, vars summa, sedan avdrag skett för återbetalning av kapitalmedel över fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster och i förekommande fall även från andra fonder, utvisar den totala nettointivering av lånemedel, som erfordras för genomförandet av samtliga de av riksdagen beslutade investeringarna. Investeringsplanen utgör kapitalbudgetens utgiftssida enligt riksstaten. På

kapitalbudgetens inkomstsida upptages under beteckningen lånemedel en balanspost med samma belopp som investeringsplanens slutsumma. I specifikationerna till riksstaten upptages för kapitalbudgetens del nämnda inkomstitel, efter angivna grunder upprättade investeringsstater för samtliga kapitalfonder samt fullständiga anslagsspecifikationer till investeringsplanen.

I samband med ifrågavarande omläggning genomfördes även vissa andra förändringar med avseende på kapitalbudgeten. Redovisningen mot riksstaten av kapitalbudgetanslagen överflyttades från riksgäldskontoret till de fondförvaltande myndigheterna, varvid dessa ålades att vid genomförande av investeringarna i första hand anlita avskrivningsmedel och övriga inom resp. fonder disponibla kapitalmedel och att först när dessa förbrukats utnyttja investeringsbemyndigandena för rekvisition av lånemedel från riksgäldskontoret. För de affärsdrivande verken omändrades därjämte förnyelsefonderna till verkliga värdeminskningsskonton, i samband varmed tillgångsvärdena i verkens bokföring underkastades revision. Hos riksgäldskontoret inbestående behållningar av särskilt avsatta förnyelsefonds- och pensionsfondsmedel salderades mot verkens kapitalskuld till statsverket. Slutligen beslöts, att avsättningen till pensionsfonder vid de affärsdrivande verken skulle upphöra. Härvid förutsattes, att man vid bestämmandet av de årliga avskrivningarna i stället skulle taga viss hänsyn till de framtida pensionskostnaderna genom en kollektiv avskrivning av investerade kapitalmedel vid sidan av den för bestämda objekt eller objektgrupper erforderliga avsättningen till värdeminskningsskonto.

Genom beslut den 2 november 1945 (SFS nr 699) har Kungl. Maj:t vidare förordnat, att redovisningen vid de affärsdrivande verken utom domänverket skall omläggas från kalenderår till budgetår.

Vid framläggande av slutligt förslag till investeringsplan för budgetåret 1946/47 förordades i anslutning till av riksräkenskapsverket gjort uttalande i samband med förslag till vissa detaljändringar, att den av 1944 års riksdag beslutade, genomgripande omläggningen av kapitalbudgetsredovisningen finge i sin nuvarande utformning tillämpas under ett flertal budgetår innan frågan om allmän översyn därav upptoges till prövning. Riksdagen uttalade icke någon erinran däremot.

Enligt bifogade utdrag av statsrådsprotokollet (*bilagor 23—32*) har Kungl. Maj:t denna dag fattat beslut om avlåtande till riksdagen av framställningar om investeringsanslag under olika kapitalfonder med följande totala belopp.

I. Statens affärsverksfonder:

A. Postverkets fond	12 800 000	
B. Televerkets fond	206 550 000	
C. Statens järnvägars fond	290 800 000	
D. Statens vattenfallsverks fond	346 500 000	
E. Domänverkets fond	1 379 700	858 029 700

II. Luftfartsfonden	7 025 000	
III. Statens allmänna fastighetsfond	61 203 400	
IV. Försvarets fonder:		
A. Försvarets fastighetsfond	109 950 000	
B. Försvarets fabriksfond	4 100 000	114 050 000
V. Statens utlåningsfonder	422 400 000	
VI. Fonden för låneunderstöd	161 270 300	
VII. Fonden för statens aktier	200 000 000	
VIII. Fonden för förlag till statsverket	920 000	
IX. Diverse kapitalfonder:		
A. Väg- och vattenbyggnadsverkets förråds- fond	45 400 000	
B. Jordfonden	6 000 000	
C. Statens reproduktionsanstalts fond	195 000	51 595 000
		<u>Summa kronor 1 876 493 400.</u>

För genomförandet av de i föregående sammanställning upptagna investeringarna å tillhopa 1 876 miljoner kronor skall såsom inledningsvis framhållits i första hand anlitas dels de avskrivningsanslag för ifrågavarande investeringar, som i annat sammanhang denna dag äskas å driftbudgeten, dels tillgängliga avskrivningsmedel inom fonderna och dels övriga å fonderna disponibla kapitalmedel. Avskrivningsmedlen å riksstatsförslagets driftbudget uppgår till 310 miljoner kronor. Enligt från de fondförvaltande myndigheterna lämnade uppgifter kan avskrivningsmedlen inom de å riksstatsförslagets investeringsstater upptagna fonderna uppskattas till sammanlagt 407 miljoner kronor. Övriga kapitalmedel, som beräknas inflyta genom återbetalningar å lån m. m. under de å riksstatsförslagets investeringsstater uppförda fonderna, upptages till sammanlagt 18 miljoner kronor. Det sistnämnda beloppet faller huvudsakligen å fonden för låneunderstöd. Sammanlagt skulle alltså för investeringarnas genomförande i första hand stå till förfogande (310 + 407 + 18 =) 735 miljoner kronor. Den närmare fördelningen av nämnda belopp å de olika i investeringsstaterna upptagna fonderna framgår av följande sammanställning.

I. Statens affärsverksfonder:		
A. Postverkets fond	5 101 000	
B. Televerkets fond	161 450 000	
C. Statens järnvägars fond	158 100 000	
D. Statens vattenfallsverks fond	58 500 000	
E. Domänverkets fond	1 201 000	384 352 000
II. Luftfartsfonden	1 036 000	
III. Statens allmänna fastighetsfond	38 512 800	
IV. Försvarets fonder:		
A. Försvarets fastighetsfond	94 388 000	
B. Försvarets fabriksfond	2 461 000	96 849 000

V. Statens utlåningsfonder	111 075 000	
VI. Fonden för låneunderstöd	87 145 100	
VII. Fonden för statens aktier	1 000	
VIII. Fonden för förslag till statsverket	1 000 000	
IX. Diverse kapitalfonder:		
A. Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond	14 900 000	
C. Statens reproduktionsanstalts fond	171 000	15 071 000
		<u>Summa kronor 735 041 900.</u>

Med ledning av dessa uppgifter kan investeringsbemyndigandena preliminärt beräknas till de belopp som framgår av följande

Förslag till investeringsplan för budgetåret 1954/55.

I. Statens affärsverksfonder:		
A. Postverkets fond	7 699 000	
B. Televerkets fond	45 100 000	
C. Statens järnvägars fond	132 700 000	
D. Statens vattenfallsverks fond	288 000 000	
E. Domänverkets fond	178 700	473 677 700
II. Luftfartsfonden		5 989 000
III. Statens allmänna fastighetsfond		22 690 600
IV. Försvarets fonder:		
A. Försvarets fastighetsfond	15 562 000	
B. Försvarets fabriksfond	1 639 000	17 201 000
V. Statens utlåningsfonder		311 325 000
VI. Fonden för låneunderstöd		74 125 200
VII. Fonden för statens aktier		199 999 000
VIII. Fonden för förslag till statsverket		— 80 000
IX. Diverse kapitalfonder:		
A. Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond	30 500 000	
B. Jordfonden	6 000 000	
C. Statens reproduktionsanstalts fond	24 000	36 524 000
		<u>Säger 1 141 451 500</u>
<i>Avgår kapitalåterbetalning:</i>		
Oreglerade kapitalmedelsförluster	31 000 000	
Övrig kapitalåterbetalning	36 075 100	67 075 100
		<u>Summa kronor 1 074 376 400.</u>

Det såsom övrig kapitalåterbetalning i investeringsplanen upptagna beloppet 36 075 100 kronor utgöres av dels återbetalningar å fonden för kreditgivning till utlandet med ett belopp av tillhoppa 23 400 000 kronor, vilket

av riksgäldskontoret beräknats inflyta under nästa budgetår i enlighet med kända lånevillkor och amorteringsplaner, och dels återbetalningar å huvudsakligen vissa lånefonder, som i samband med införandet av statlig kreditgaranti överförts till riksbankens förvaltning för att successivt avvecklas, med ett sammanlagt belopp av 12 340 100 kronor. Det må tilläggas, att i budgetredovisningen kommer dessa återbetalningar, i den mån outnyttjade belopp å investeringsanslagen fortfarande finns, att redovisas bland investeringsstaterna.

Slutlig beräkning av investeringsplanen bör anstå i avvaktan på de definitiva äskanden av investeringsanslag, som kan komma att framläggas under riksdagens lopp.

Stater innefattande specifikation till de sålunda angivna bemyndigandena torde få bifogas statsrådsprotokollet i detta ärende såsom *bihang*.

Det torde böra erinras om att det i investeringsplanen beräknade lånemedelsbehovet på grund av gällande principer för riksstatens uppställning är av formell innebörd.

Med återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avvaktan på särskild proposition i ämnet beräkna investeringsplanen för budgetåret 1954/55 jämte därtill följande stater i enlighet med här framlagda förslag samt

att i riksstaten för nämnda budgetår å kapitalbudgeten beräkna en mot investeringsplanen svarande inkomsttitel sålunda

Lånemedel kronor 1 074 376 400.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Harald Häggquist.

Bihang.

**Förslag till
investeringsstater för budgetåret 1954/55.**

I. Statens affärsverksfonder.

A. Postverkets fond.

Avskrivningsmedel inom		Summa investeringsanslag.	12 800 000
fonden	5 100 000		
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande.	7 699 000		
	12 800 000		12 800 000

B. Televerkets fond.

Avskrivningsmedel från		Summa investeringsanslag.	206 550 000
riksstaten	950 000		
Avskrivningsmedel inom			
fonden	157 000 000		
Övriga kapitalmedel	3 500 000		
Investeringsbemyndigande.	45 100 000		
	206 550 000		206 550 000

C. Statens järnvägars fond.

Avskrivningsmedel inom		Summa investeringsanslag.	290 800 000
fonden	158 000 000		
Övriga kapitalmedel	100 000		
Investeringsbemyndigande.	132 700 000		
	290 800 000		290 800 000

D. Statens vattenfallsverks fond.

Avskrivningsmedel från		Summa investeringsanslag.	346 500 000
riksstaten	5 700 000		
Avskrivningsmedel inom			
fonden	52 700 000		
Övriga kapitalmedel	100 000		
Investeringsbemyndigande.	288 000 000		
	346 500 000		346 500 000

E. Domänverkets fond.

Avskrivningsmedel inom		Summa investeringsanslag.	1 379 700
fonden	1 200 000		
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande.	178 700		
	1 379 700		1 379 700

II. Luftfartsfonden.

Avskrivningsmedel från riksstaten	225 000	Summa investeringsanslag.	7 025 000
Avskrivningsmedel inom fonden	810 000		
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande.	5 989 000		
	<u>7 025 000</u>		<u>7 025 000</u>

III. Statens allmänna fastighetsfond.

Avskrivningsmedel från riksstaten	31 651 800	Summa investeringsanslag.	61 203 400
Avskrivningsmedel inom fonden	6 860 000		
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande.	22 690 600		
	<u>61 203 400</u>		<u>61 203 400</u>

IV. Försvarets fonder.

A. Försvarets fastighetsfond.

Avskrivningsmedel från riksstaten	83 925 000	Summa investeringsanslag.	109 950 000
Avskrivningsmedel inom fonden	10 462 000		
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande.	15 562 000		
	<u>109 950 000</u>		<u>109 950 000</u>

B. Försvarets fabriksfond.

Avskrivningsmedel inom fonden	2 460 000	Summa investeringsanslag..	4 100 000
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande.	1 639 000		
	<u>4 100 000</u>		<u>4 100 000</u>

V. Statens utlåningsfonder.

Värnpliktslånefonden.

Avskrivningsmedel från riksstaten	200 000	Investeringsanslag	200 000
---	---------	------------------------------	---------

Lånefonden för bostadsbyggande.

Avskrivningsmedel från riksstaten	100 000 000	Investeringsanslag	400 000 000
Investeringsbemyndigande.	300 000 000		
	<u>400 000 000</u>		<u>400 000 000</u>

Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien.

Investeringsbemyndigande..	4 000 000	Investeringsanslag	4 000 000
----------------------------	-----------	--------------------------	-----------

Statens bosättningslånefond.

Investeringsbemyndigande..	3 000 000	Investeringsanslag	3 000 000
----------------------------	-----------	--------------------------	-----------

Statens lånefond för universitetsstudier.

Avskrivningsmedel från riksstaten	4 000 000	Investeringsanslag	4 000 000
--	-----------	--------------------------	-----------

Allmänna studielånefonden.

Avskrivningsmedel från riksstaten	6 500 000	Investeringsanslag	6 500 000
--	-----------	--------------------------	-----------

Statens avdikningslånefond.

Avskrivningsmedel från riksstaten	200 000	Investeringsanslag	1 000 000
Investeringsbemyndigande.	800 000		
	<u>1 000 000</u>		<u>1 000 000</u>

Fiskerilånefonden.

Avskrivningsmedel från riksstaten	175 000	Investeringsanslag	700 000
Investeringsbemyndigande.	525 000		
	<u>700 000</u>		<u>700 000</u>

Lotsverkets båtlånefond.

Investeringsbemyndigande.	500 000	Investeringsanslag	500 000
---------------------------	---------	--------------------------	---------

Fonden för lån till företagareföreningar m. fl.

Investeringsbemyndigande.	2 500 000	Investeringsanslag	2 500 000
---------------------------	-----------	--------------------------	-----------

Summa investeringsbemyndiganden för statens utlåningsfonder	311 325 000
---	-------------

VI. Fonden för låneunderstöd.

Avskrivningsmedel från riksstaten	73 545 000	Summa investeringsanslag.	161 270 300
Övriga kapitalmedel	13 600 100		
Investeringsbemyndigande.	<u>74 125 200</u>		
	161 270 300		<u>161 270 300</u>

VII. Fonden för statens aktier.

Övriga kapitalmedel	1 000	Summa investeringsanslag ..	200 000 000
Investeringsbemyndigande.	<u>199 999 000</u>		
	200 000 000		<u>200 000 000</u>

VIII. Fonden för förlag till statsverket.

Övriga kapitalmedel.....	1 000 000	Summa investeringsanslag..	920 000
Investeringsbemyndigande.	<u>– 80 000</u>		
	920 000		<u>920 000</u>

IX. Diverse kapitalfonder.

A. Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond.

Avskrivningsmedel från riksstaten	2 700 000	Summa investeringsanslag..	45 400 000
Avskrivningsmedel inom fonden	12 000 000		
Övriga kapitalmedel.....	200 000		
Investeringsbemyndigande.	<u>30 500 000</u>		
	45 400 000		<u>45 400 000</u>

B. Jordfonden.

Investeringsbemyndigande.	6 000 000	Investeringsanslag	6 000 000
---------------------------	-----------	--------------------------	-----------

C. Statens reproduktionsanstalts fond.

Avskrivningsmedel inom fonden	170 000	Summa investeringsanslag..	195 000
Övriga kapitalmedel.....	1 000		
Investeringsbemyndigande.	<u>24 000</u>		
	195 000		<u>195 000</u>

Säger beträffande samtliga investeringsstater för:

Avskrivningsmedel från riksstaten	309 771 800	Summa investeringsanslag	1 876 493 400
Avskrivningsmedel inom fonden	406 762 000		
Övriga kapitalmedel.....	18 508 100		
Investeringsbemyndigande	<u>1 141 451 500</u>		
	1 876 493 400		<u>1 876 493 400</u>

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR.

JUSTITIEDEPARTEMENTET.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler härefter under justitiedepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar att föreläggas 1954 års riksdag och yttrar därvid följande.

Statens affärsverksfonder.

E. Domänverket.

[1] Förvärv av fångkolonier.

För förvärv av två nya kolonier och egendomen Ödevata, som arrenderats av fångvården, har 1953 års riksdag, med hänsyn tagen till disponibla medel, anvisat ett investeringsanslag av 338 000 kronor.

Fångvårdsstyrelsen (skr. 29/8 1953) hemställer om nytt anslag för förvärv av fångkolonier. Efter anskaffande av de båda kolonier, vartill anslag beviljats av 1953 års riksdag, och utbyggnad av befintliga kolonier beräknar styrelsen det disponibla antalet platser på kolonier för vanligt fångförvar till 787. Härtill bör emellertid läggas ett 20-tal platser, vilka förloredes genom eldsvåda våren 1953 vid kolonien Bogesund och vilka styrelsen beräknar återvinna genom uppförande av en ny barack, vartill medel

kommer att begäras i annat sammanhang. Antalet öppna platser stiger därmed till 807. Därvid har hänsyn icke tagits till att den för närvarande för förvaringsklientel disponerade kolonien Ollestad är avsedd att disponeras för vanligt fångförvar. Tidpunkten för denna omdisposition kan icke nu angivas med hänsyn till det stora antalet fångar inom säkerhetsanstaltsorganisationen. Det höga fångantalet påkallar ytterligare åtgärder för att utvidga den öppna vården. Styrelsen erinrar därom, att denna ur ekonomisk synpunkt är förmånligare än den slutna vården. Med hänsyn till de intagna och deras behandling bör man eftersträva att få så många intagna som möjligt placerade i öppen vård. De äldre, slutna anstalterna är på grund av sitt byggnadssätt merendels icke lämpade för modern straffverkställighet; styrelsen erinrar här om Långholmsanstalten, där de s. k. nattcellerna (148 platser) för närvarande måste så gott som helt utnyttjas. Då härtill kommer att fångantalet kan komma att stiga ytterligare, är även detta ett skäl för att icke göra koloniverksamhetens omfattning för snäv. Styrelsen finner det erforderligt att för budgetåret 1954/55 upprätta tre nya kolonier samt anskaffa en ny koloni i stället för den nuvarande kolonien vid flygplatsbygget vid Halmsjön, vilken koloni måste nedläggas, enär arbetstillfällena för fångar synes upphöra. En av de nya kolonierna bör icke förvärvas utan ha provisorisk karaktär och berör därför icke förevarande anslag. Av de tre övriga är en avsedd som koloni till säranstalten för unga fångar i Västerås. Med hänsyn till klienteletts särskilda beskaffenhet bör denna koloni endast ha 15 platser. De återstående två kolonierna är avsedda för vanligt fångförvar. Med den utbyggnad av vissa kolonier till omkring 50 platser, som redan beslutats, synes man i fortsättningen böra vid upprättande av nya kolonier begränsa platsantalet vid dessa till 30. Styrelsen beräknar kostnaderna för inköp av en koloni med omkring 30 platser till 240 000 kronor. Priset för en till anstalten i Västerås avsedd koloni med omkring 15 platser torde kunna uppskattas till 200 000 kronor. Det sammanlagda anslagsbeloppet skulle alltså bli (240 000 + 240 000 + 200 000) 680 000 kronor.

Departementschefen.

Den under de senaste åren inträdda starka ökningen av antalet på fångvårdens anstalter intagna har medfört ett mycket stort behov av ytterligare vårdplatser. I syfte att avhjälpa det mest trängande behovet beviljades vid fjolårets riksdag medel dels till utbyggnad av vissa av de befintliga kolonierna, som var lämpliga därför, och dels till inköp m. m. av två kolonier, var och en avsedd för omkring 50 intagna. Den beslutade utvidgningen av kolonierna har till väsentlig del skett, avtal har träffats om inköp av vissa fastigheter för anordnande av en ny koloni och arbete pågår för genomförande av de avsedda åtgärderna i övrigt. För uppförande av ny barack vid kolonien Bogesund i stället för en nedbrunnen föreslår jag i annat sammanhang, att medel anvisas å tilläggsstat. Då Røxtunaanstalten under nästa

budgetår träder i verksamhet, kan visserligen anstalterna i Uppsala och Ystad tagits i anspråk för andra fångvårdsändamål. Med hänsyn bl. a. till dessa anstalters utrustning kan det dock befinnas önskvärt att reservera dem för speciellt klientel. Det är därför säkrast att räkna med att överbeläggning på anstalter för vanligt fångförvar tills vidare icke kan förebyggas på annat sätt än genom anskaffande av kolonier. För en utökning av antalet fångkolonier talar emellertid även andra skäl. Sålunda har på mitt föranstaltande fångvårdens organisationskommitté utfört en särskild undersökning i syfte att få närmare belyst relationen mellan behovet av slutna och behovet av öppna vårdplatser för straff- och fängelsefångar. Från styresmännen för samtliga anstalter med nu nämnt klientel har inhämtats uppgifter om den fördelning av klientelet å slutna anstalt och å koloni, som enligt styresmännens uppfattning bort ske med hänsyn tagen endast till de intagnas pålitlighet och allmänna uppförande. En sammanställning av de lämnade uppgifterna utvisar följande. Av 2 060 den 27 oktober 1953 intagna varav 1 449 förvarades å slutna anstalt och 611 å öppen anstalt, rekommenderades blott 884 till vård å slutna anstalt och de övriga, d. v. s. ej mindre än 1 176, till vård å öppen anstalt. Sistnämnda tal synes dock vara något högre än det antal fångar som i praktiken skulle kunna hänvisas till kolonivård. Bl. a. måste beaktas, att i det angivna talet ingår 275 intagna, vilka — på grund av föreskriften i gällande verkställighetslag om att strafffånge skall tillbringa de tre första månaderna i slutna anstalt — icke må överföras till öppen anstalt.

På grund av det anförda tillstyrker jag, att medel anvisas för inköp av ytterligare kolonier. I stället för förvärv av de båda av fångvårdsstyrelsen föreslagna 30-mannakolonierna förordar jag emellertid, att en större koloni för omkring 50 intagna anskaffas. Såsom jag framhållit i förra årets statsverksproposition undergår nämligen fångantalet stora säsongmässiga variationer, och dessa kan lättare bemästras vid anstalter som har större maximal kapacitet. För en 50-mannakoloni beräknas ett belopp av 300 000 kronor vara erforderligt. Mot styrelsens förslag om anvisande av 200 000 kronor för inköp av en koloni, avsedd för anstalten i Västerås, har jag icke något att erinra.

För anskaffande av de inventarier m. m. som, vid bifall till vad jag här föreslagit, skulle bli erforderliga, har jag begärt särskilda medel under driftbudgeten (se II ht s. 75). Frågan om personalbehovet för de föreslagna nya kolonierna har jag likaledes behandlat i annat sammanhang (se II ht s. 66 f.).

Under förevarande punkt torde i enlighet med vad förut anförts böra för förvärv av två nya kolonier anvisas sammanlagt (300 000 + 200 000) 500 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:ts måtte föreslå riksdagen
att till *Förvärv av fångkolonier* för budgetåret 1954/55
anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Statens allmänna fastighetsfond.

[2] Ombyggnadsarbeten vid äldre fångvårdsanstalter.

För sådana moderniseringsarbeten vid vissa anstalter, som mera omedelbart föranleddes av straffverkställighetsreformen, samt för nödvändiga omändrings- och förbättringsarbeten vid vissa äldre anstalter, som måste bibehållas tills vidare, har under budgetåren 1945/46—1953/54 anvisats tillhoppa 1 181 000 kronor. Anslaget för innevarande budgetår uppgår till 160 000 kronor.

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8 1953) hemställer nu, att till moderniseringsarbeten vid fångvårdsanstalterna i Östersund, Karlskrona och Halmstad samt vid vissa andra, ej särskilt specificerade äldre anstalter måtte anvisas 971 000 kronor med följande fördelning.

Östersund	kronor	203 000
Karlskrona	»	331 000
Halmstad	»	187 000
Övriga anstalter	»	250 000
Summa kronor			971 000

I annat sammanhang har fångvårdsstyrelsen (skr. 19/8 1953) hemställt om särskilt anslag å 10 000 kronor, att disponeras till ersättning åt arkitekter, konsulterande ingenjörer m. fl., som anlåtats för sedermera icke bifallna förslag till ombyggnadsarbeten m. m. vid fångvårdsanstalterna.

Vid anstalten i Östersund avser styrelsen, bland annat, att igenlägga balkongöppningen mellan bottenvåningen och våningen en trappa upp, inreda en kvinnocell, modernisera kök, vaktrum, samtals- och mottagningsrum, iordningställa tvätt- och toalettrum i bostadsvåningarna samt anordna en bastu. Vidare bör läs- och skrivrum inredas, fönster och galler utbytas, elektriska anläggningar samt värme-, ventilations- och sanitetsanordningar moderniseras, varjämte ett särskilt personalbostadshus bör förseas med värme- och varmvattenanordningar. — Igenläggningen av balkongöppning medför behov av ytterligare en vaktkonstapel för bevakning.

Vad beträffar anstalten i Karlskrona ämnar styrelsen, bland annat, igenlägga balkongöppningen mellan de båda övre våningarna samt inreda en mindre, sluten avdelning, en kvinnocell, matsal, bibliotek och 2 läsrum, samtals- och personalrum, 4 dagrum ävensom tvätt- och toalettrum. Vidare bör köket moderniseras, bastu anordnas och vissa utrymmen i en förutvarande personalbostad ändras till en lokal för idrottsövningar. Omfattningsplanket, som befinner sig i dåligt skick, bör ersättas med en mur. Härutöver bör fönster upphuggas och förseas med nya galler. Elektriska installationer samt värme-, ventilations- och sanitetsinstallationer moderniseras. — Igenläggningen av balkongöppning m. m. medför behov av utökning av bevakningspersonalen med en vaktkonstapel.

Vid anstalten i Halmstad planerar styrelsen, bland annat, att anordna en kvinnocell, inreda matsal, tvätt- och toalettrum samt modernisera köket ävensom anordna bastu. Härjämte bör fönstren upphuggas och förses med nya galler samt omfattningsmuren förlängas, så att plats erhålles för en idrottsplan. Centralradioanläggning bör installeras. De elektriska installationerna samt värme-, ventilations- och sanitetsanordningarna bör moderniseras. — Efter genomförande av moderniseringsförslaget kräves ytterligare en vaktkonstapel för bevakning.

Byggnadsstyrelsen har i yttrande över fångvårdsstyrelsens samtliga anslagsaskanden under statens allmänna fastighetsfond förklarat sig icke närmare ha kunnat bedöma behovet av de ifrågasatta arbetena men framhåller att, innan ställning tages till dessa byggnadsfrågor, en allmän plan bör upprättas för utnyttjande av de gamla slutna anstalterna. Därvid måste hänsyn tagas bland annat till det förslag, som säkerhetsanstaltsutredningen framlägger angående anstalt för förvarings- och interneringsklientelet. Vad beträffar de av fångvårdsstyrelsen framlagda enskilda förslagen har byggnadsstyrelsen funnit, att desamma kan i huvudsak godtagas. Det föreligger svårigheter för styrelsen att på grundval av det föreliggande ritningsmaterialet med säkerhet bedöma kostnaderna för de olika byggnadsföretagens genomförande, särskilt med hänsyn till att omfattningen av de yttre lednings- och planeringsarbetena icke är känd. Styrelsen har dock rent överslagsvis funnit de angivna beloppen väl låga.

Departementschefen.

Såsom jag tidigare vid flera tillfällen framhållit, är fångvårdens slutna anstalter mycket föråldrade. De har byggts för avtjänande av cellstraff och lämpar sig icke för modern fångvård. Enligt det s. k. långtidsprogram, som på mitt förslag antogs av 1950 års riksdag, skall de ersättas av helt nya anstalter. Den första etappen i denna omorganisation, som avser det unga fångklientelet, blir till väsentlig del genomförd under innevarande år med färdigställandet av den nya ungdomsanstalten Roxtuna. Beträffande den andra etappen, som rör vården av abnorma lagöverträdare, har säkerhetsanstaltsutredningen numera avgivit förslag, vilket efter avslutad remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Emellertid måste det dröja avsevärd tid, innan hela långtidsprogrammet blivit genomfört. Särskilt den tredje etappen, som avser det allmänna fångklientelet och ett stort antal anstalter, kan ej tänkas bli fullbordad på ganska många år. Under denna tid är det nödvändigt att bibehålla och utnyttja ett flertal av de gamla anstalterna. Därför behöver åtgärder vidtagas för att i möjligaste mån förbättra och upprusta dessa, även om de på grund av sitt byggnadssätt aldrig kan bli verkligt lämpade för straffverkställighet enligt nutida krav. De byggnadsarbeten, som erfordras för denna upprustning, är omfattande och kommer att kräva medelsanvisning under flera år. Vid bedömningen av hithö-

rande spörsmål bör, såsom byggnadsstyrelsen framhållit, föreligga en allmän plan för ifrågavarande anstalters fortsatta utnyttjande. Det är därför min avsikt att lämna byggnadsstyrelsen i uppdrag att i samråd med fångvårdsstyrelsen snarast upprätta en generalplan för fångvårdsanstalternas om- och utbyggnad, innefattande bl. a. beräkningar av de kostnader av engångsnatur som de olika i planen ingående arbetena kräver. Jag är således icke nu beredd att taga ställning till fångvårdsstyrelsens ombyggnadsförslag, i vad de avser vissa särskilt angivna anstalter. Med hänsyn till önskvärdheten av att en upprustning snarast möjligt kommer till stånd, bör emellertid erforderliga medel stå till förfogande för att bestrida kostnaderna för de arbeten som — efter upprättandet av en sådan plan som nyss nämnts — finnas närmast böra komma till utförande. Under beaktande jämväl av den omfattning, i vilken dylika arbeten kan beräknas hinna bli utförda under nästa budgetår, synes anslaget kunna bestämmas till 500 000 kronor. Hinder bör icke möta att, där annat anslag icke står till förfogande, från förevarande anslag utbetala ersättning åt arkitekter, ingenjörer m. fl., som av fångvårdsstyrelsen anlitas i ombyggnadsfrågor rörande fångvårdsanstalterna. Det bör liksom hittills ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser angående anslagets disposition.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ombyggnadsarbeten vid äldre fångvårdsanstalter* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

[3] Om- och tillbyggnad av arbetslokaler vid fångvårdsanstalter m. m.

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8 1953) hemställer, att till om- och tillbyggnad av arbetslokaler vid fångvårdsanstalterna på Långholmen och i Malmö samt vid kolonien Tygelsjö måtte anvisas respektive 101 000, 200 000 och 105 000 kronor eller sålunda tillhopa 406 000 kronor. Därjämte begär styrelsen, att ett belopp av 16 000 kronor anvisas för uppförande av garage för bilar, avsedda för arbetsdriften vid vissa anstalter.

Till påbörjande av föreslagen om- och tillbyggnad av den mekaniska verkstaden vid anstalten på Långholmen anvisade 1953 års riksdag 63 000 kronor (jfr statsverksprop.: bil. 23, s. 10). Byggnadskostnaderna hade av fångvårdsstyrelsen ursprungligen uppskattats till 130 000 kronor, medan byggnadsstyrelsen funnit desamma böra uppräknas till 160 000 kronor. Fångvårdsstyrelsens arkitekt har vid förnyad kostnadsberäkning funnit, att totalkostnaden belöper sig till 164 000 kronor. Fångvårdsstyrelsen hemställer på grund härav om 101 000 kronor för arbetenas avslutande. — Ytterligare två arbetsledartjänster erfordras.

Sysselsättningen vid anstalten i Malmö utgöres för närvarande av snickeri, mekaniskt arbete och diversearbete samt på sinnessjukavdelningen arbetsterapi. Den mekaniska verkstaden är provisoriskt inrymd i en förevarande skradderiverkstad och har endast 12 arbetsplatser.

Styrelsen föreslår, att verkstadsutrymmena omdisponeras, så att den me-

kaniska verkstaden, som omslutes av snickerilokalerna, förlägges till den lokal, som nu inrymmer snickeriets hopsättningsavdelning. Denna flyttas till den nuvarande mekaniska verkstaden och sammanslås med omgivande snickeriutrymmen. På detta sätt blir de båda verkstäderna helt åtskilda. Vidare bör anordnas nya lager- och förrådsutrymmen, expeditioner m. m. Virkestorken, som är i dåligt skick, föreslås ersatt med en ny. Efter ombyggnaden får snickeriet 45 arbetsplatser och den mekaniska verkstaden 30. — Antalet arbetsledare i snickeriet behöver icke utökas, medan ytterligare två arbetsledartjänster erfordras för den mekaniska verkstaden.

Vid kolonien Tygelsjö har snickeridriften varit samordnad med driften vid Malmöanstaltens snickeri, som tillhandahållit maskinbearbetade detaljer. Denna samordning föreslås i huvudsak upphöra. Koloniens snickeriverkstad, i vilken för närvarande sysselsättes 15—18 intagna, måste med hänsyn till att platsantalet vid kolonien enligt beslut av 1953 års riksdag skall höjas från 30 till 40 utvidgas, så att den kan mottaga 28—30 man. En särskild maskinsnickeriavdelning föreslås anordnad. — Antalet arbetsledartjänster blir oförändrat.

Beträffande yttrande av *byggnadsstyrelsen* torde få hänvisas till punkten [2] i det föregående.

Departementschefen.

Vid min anmälan av frågan om anslag för innevarande budgetår till om- och tillbyggnad av arbetslokaler vid fångvårdsanstalterna framhöll jag bland annat, att sysselsättningsmöjligheterna vid åtskilliga anstalter vore alldeles otillräckliga och att redan befintliga verkstäder på många håll vore i behov av upprustning och modernisering. Erforderliga förbättringar vore därför synnerligen angelägna. En lämplig grundval för upprustning av arbetsdriften utgjorde den plan, som i sådant avseende framlagts av 1951 års fångvårdsutredning (SOU 1952: 51). I likhet med utredningen fann jag, att utbyggnaden lämpligen borde slås ut över ett flertal år.

Fångvårdsstyrelsens föreliggande förslag ansluter sig i huvudsak till vad fångvårdsutredningen förordat. Med hänsyn härtill och då inga planer på nedläggande av Malmöanstalten och kolonien Tygelsjö förefinnes samt Långholmsanstalten måste utnyttjas till dess att ersättningsbygge kommer till stånd, tillstyrker jag, att medel nu beräknas dels för fullföljande av om- och tillbyggnad av mekanisk verkstad vid anstalten på Långholmen och dels för övriga föreslagna byggnadsarbeten, avseende arbetslokaler. För ändamålet beräknar jag i enlighet med fångvårdsstyrelsens förslag ett medelsbehov av sammanlagt 406 000 kronor. Vidare föreslår jag, att ett belopp av 6 000 kronor anvisas för anordnande av garage till den bil, för vars inköp jag beräknat medel under driftbudgeten (II ht s. 74). I enlighet härmed skulle anslaget uppföras med 412 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Om- och tillbyggnad av arbetslokaler vid fångvårdsanstalter m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 412 000 kronor.

[4] Nybyggnad av arbetslokaler vid fångvårdsanstalter m. m.

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8 1953) hemställer, att till nybyggnad av arbetslokaler vid fångkolonierna Ödevata och Orretorp samt en blivande koloni måtte anvisas respektive 168 000, 152 000 och 290 000 kronor eller sålunda tillhopa 610 000 kronor.

Till förvärv av kolonien *Ödevata*, som har 45 platser, varav 10 i en reservförläggning, anvisades medel av 1953 års riksdag. De intagna sysselsattes med vägarbete samt jordbruks- och skogsarbete. Vägarbetet, som bedrivs för väg- och vattenbyggnadsverkets räkning, kan icke med säkerhet beräknas pågå längre än till och med år 1954. När detta arbete upphör, kan sysselsättningssvårigheter uppstå. För skötseln av det till kolonien hörande jordbruket, som är av obetydlig storlek, erfordras endast ett fåtal intagna. Tillgången på skogsarbete varierar; vintertid kan ett 20-tal intagna beredas sysselsättning därmed men sommartid ett mindre antal. Åtgärder bör sålunda vidtagas för anordnande av industriellt arbete, vari stadigvarande sysselsättning kan beredas. Vid valet av lämplig arbetsgren har styrelsen stannat för mekanisk industri, bland annat av den orsaken att denna arbetsgren för närvarande icke finns representerad vid någon av de öppna anstalterna inom den blivande södra anstaltsgruppen.

Styrelsen föreslår, att en mekanisk verkstad avsedd för till en början omkring 10 intagna uppföres. Verkstaden bör planeras på sådant sätt, att den i en andra etapp kan utbyggas till det dubbla antalet arbetsplatser, varvid sammanlagda antalet arbetsplatser vid kolonien ökas till 45. — En från specialstaten för jordbruksdriften avlönad arbetsledare bör utbytas mot en för det mekaniska arbetet erforderlig yrkesmästare.

Kolonien *Orretorp* är en permanent koloni för förvarade och internerade med 23 platser. Sysselsättningen där utgöres av jordbruksarbete och tidvis skogsarbete. Tillgången på skogsarbete är dock ojämn. När sådant arbete saknas, måste hela arbetsstyrkan placeras i jordbruket, som emellertid icke är stort nog för att bereda tillräckliga och lämpliga arbetsuppgifter åt samtliga intagna.

För att avhjälpa de sysselsättningsvårigheter, som ofta föreligger, föreslår styrelsen, att en mekanisk verkstad uppföres. Denna bör till en början avses för omkring 10 arbetsplatser men bör planeras på sådant sätt, att den vid en eventuell framtida omläggning och utökning av verksamheten kan tillbyggas. Om kolonien skulle upphöra som anstalt för förvarade och internerade, bör den användas som koloni för vanligt fångförvar. Verkstaden kommer sålunda under alla förhållanden att erfordras. — En vaktkonstapeltjänst bör utbytas mot en yrkesmästartjänst.

Vid bestämmandet av det för innevarande budgetår anvisade anslaget till förvärv av fångkolonier beräknades priset för inköp av två kolonier, vardera för omkring 50 intagna till 250 000 kronor per koloni. Det har visat sig, att man vid nu rådande prisläge på fastighetsmarknaden icke för nämnda inköpspris för en 50-mannakoloni kan räkna med att

erhålla mer än i bästa fall själva egendomen jämte förläggningsutrymmen för de intagna och vissa personalbostäder. Då vid vissa av de kolonier, som skall anskaffas, industriellt arbete avses skola utgöra huvudsysselsättningen för de intagna, erfordras emellertid att kolonierna förses med verkstadslokaler. Fångvårdsstyrelsen har bedömt behovet av industrikolonier vara mest aktuellt inom den blivande östra anstaltsgruppen, som helt saknar sådana koloniplatser. Styrelsen underhandlar därför om förvärv av lämpliga egendomar, belägna icke alltför långt från Stockholm. Vid de egendomar, som närmast kommer i fråga, finns inga byggnader lämpliga som verkstadslokaler. Styrelsen hemställer därför nu om medel till uppförande av en mekanisk verkstad med 25 arbetsplatser vid en blivande koloni inom i första hand den östra anstaltsgruppen. — Behövlige två yrkesmästartjänster ingår i den personalorganisation för två nya kolonier, vartill medel anvisats för innevarande budgetår.

Beträffande yttrande av *byggnadsstyrelsen* torde få hänvisas till punkten [2] i det föregående.

Departementschefen.

På de skäl som av fångvårdsstyrelsen anförts tillstyrker jag, att medel anvisas med yrkade belopp för uppförande av mekaniska verkstäder vid de kolonier av permanent karaktär, som avses i styrelsens framställning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad av arbetslokaler vid fångvårdsanstalter m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 610 000 kronor.

[5] *Nybyggnad av personalbostäder vid fångvårdsanstalter m. m.*

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8 1953) hemställer, att anslag anvisas för nybyggnad av personalbostäder vid ett antal anstalter och kolonier samt för garage till befattningshavares bilar. Styrelsen erinrar därom, att styrelsen i sina petita för innevarande budgetår hemställt om ett anslag av sammanlagt 1 021 000 kronor för uppförande av personalbostäder vid kolonierna Ollestad, Sörbyn, Skogsgård och Tygelsjö samt Håga sjukhus och ungdomsanstalten å Skenås. Framställningen härom föranledde icke något förslag till riksdagen. Under det gångna året har bostadssituationen för personalen vid dessa och andra anstalter förvärrats. Läget är vid åtskilliga anstalter prekärt. En av följderna av bostadsbristen är, att urvalsmöjligheterna vid tjänstetillsättningar avsevärt begränsas till förfång för vårdarbetet. Sveriges fångvårdsmannaförbund har hos styrelsen vid upprepade tillfällen hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för att öka bostadsbeståndet. I fråga om kolonierna är förhållandet det, att endast omkring en tredjedel av personalen kan erbjudas familjebostäder, av vilka åtskilliga är av dålig beskaffenhet. Enkelrum finns åt omkring en tredjedel av de ogifta befattningshavarna. De

befattningshavare, som ej kan beredas bostäder i fångvårdens hus, får lösa bostadsfrågan på egen hand. Då flertalet av kolonierna är så belägna, att någon egentlig hyresmarknad icke finns i deras närhet, tvingas befattningshavarna ofta att söka bostad i närmaste tätorter med ekonomiska uppoffringar i form av höga hyror och ofta dryga resekostnader som följd. Ur säkerhetssynpunkt kan det vara en olägenhet, att en stor del av befattningshavarna bor så avlägset, att de icke kan snabbt inställa sig vid kolonien, därest förhållandena skulle påkalla detta. Styrelsen har vid inventering av bostadsbeståndet på kolonierna funnit, att omkring 30 familjebostäder, därav 10 trerumslägenheter och 20 tvårumslägenheter, samt ett 10-tal enkelrum måste anordnas, för att behovet skall kunna anses någorlunda täckt. Styrelsen är väl medveten därom, att utbyggandet med hänsyn till den dryga kostnaden måste slås ut på flera år. Det synes lämpligt, att man vid genomförandet av programmet anskaffar fabriksgjorda byggnader, s. k. elementhus, enär anskaffningskostnaden härigenom kan nedbringas. Styrelsens arkitekt har beräknat kostnaderna för sådana elementhus till 86 000 kronor i vad avser en byggnadsenhet om 3 rum och kök jämte 1 enkelrum med pentry samt till 65 000 kronor i vad beträffar en enhet om 2 rum och kök jämte ett enkelrum med kokskåp. I beloppen ingår kostnader för utvändiga ledningar och planering.

För koloniernas behov föreslår styrelsen för nästa budgetår anordnande av sammanlagt 2 trerumslägenheter och 4 tvårumslägenheter samt 6 enkelrum. Totalkostnaderna härför utgör enligt styrelsens beräkningar 432 000 kronor. I fråga om Håga sjukhus föreslås uppförande av ett bostadshus om 2 trerums- och 4 tvårumslägenheter samt inredning av personalvättstuga i befintligt radhus till en sammanlagd kostnad av 318 000 kronor. Vad slutligen angår ungdomsanstalten å Skenäs förordar styrelsen ett personalbostadshus om 4 tvårumslägenheter för en beräknad kostnad av 203 000 kronor. Vid Håga sjukhus, som har omkring 45 befattningshavare, saknar för närvarande 10 gifta tjänstemän familjebostad och vid Skenäsanstalten med dess omkring 50 befattningshavare är förhållandet detsamma beträffande 5 befattningshavare.

För anordnande vid kolonier och vissa andra anstalter, belägna på relativt stort avstånd från tätorter, av ett antal demonterbara kallgarage, avsedda för befattningshavares bilar, föreslår styrelsen för nästa budgetår ett belopp av 30 000 kronor.

Anslagsbehovet för nu avsedda ändamål för nästkommande budgetår beräknas sålunda till (432 000 + 318 000 + 203 000 + 30 000) 983 000 kronor.

Beträffande yttrande av *byggnadsstyrelsen* torde få hänvisas till punkten [2]. Utöver vad där anförts erinrar styrelsen därom, att de föreslagna personalbostäderna för gifta vårdare och yrkesmästare icke överensstämmer med gängse normer inom övrig statlig förvaltning, enligt vilka familjebostäder för dessa liksom för vaktmästare bör givas en yta av 65—70 m² och utformas med 3 rum och kök.

Departementschefen.

Såsom fångvårdsstyrelsen framhållit, är bostadssituationen för fångvårdens personal på flera håll mycket otillfredsställande. Det är därför angeläget att en förbättring i detta hänseende snarast kommer till stånd genom att medel ställes till förfogande för uppförande av nya personalbostäder. I första hand synes mig viktigt, att bostadsbeståndet ökas vid vissa av fångvårdsstyrelsen åsyftade kolonier och vid anstalten å Håga. Jag tillstyrker därför, såvitt avser nästa budgetår, en utbyggnad av personalbostäderna vid nämnda anläggningar i den omfattning som av styrelsen föreslagits. Då de härför angivna kostnaderna, tillsammans 750 000 kronor, synes väl lågt beräknade, föreslår jag, att de upptages med 800 000 kronor. Vid utformningen av bostäderna torde de av byggnadsstyrelsen framställda erinringarna böra beaktas. Utplaceringen av bostäderna på de olika koloninerna torde böra bestämmas av Kungl. Maj:t efter förslag av fångvårdsstyrelsen.

Fångvårdsstyrelsens förslag om anordnande av garage finner jag mig icke kunna biträda.

I enlighet med vad jag sålunda anfört bör anslaget för nästa budgetår uppföras med 800 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad av personalbostäder vid fångvårdsanstalter m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Axel Nilsson.

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR.

UTRIKESDEPARTEMENTET.

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Ministern för utrikes ärendena anmäler härefter under utrikesdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å riksstaten för budgetåret 1954/55 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond.

1. **Inköp, uppförande och iståndsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen.** Till förevarande ändamål har riksdagen för budgetåren 1952/53 och 1953/54 med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionerna 1952: 152 samt 1953: 114 framlagda förslag anvisat investeringsanslag om sammanlagt 3 100 000 kronor. I enlighet med vad som förutsattes i anslutning till det av riksdagen i nämnda sammanhang lämnade bemyndigandet att inom ramen för anvisade medel inköpa, uppföra och iståndsätta samt försälja fastigheter för utrikesrepresentationen torde jag inledningsvis få redogöra för de åtgärder, som i här ifrågasvarande hänseenden hunnit vidtagas under innevarande budgetår. Till frågan om anvisande av medel till sådana konkreta fastighetsobjekt, vilka är av karaktär att de i vanlig ordning bör underställas riksdagens prövning, återkommer jag i det följande.

I propositionen 1953: 114 anmäldes, att tomter förvärvats i Oslo och Paris. Till uppförande av bostadsfastigheter å dessa tomter har riksdagen samtidigt anvisat särskilda investeringsanslag. I propositionen uttalades vida-

re, att vissa andra fastighetsfrågor vore föremål för undersökning. Sedan de förberedande utredningarna numera slutförts, har Kungl. Maj:t beslutat förvärva en tomt i *Antwerpen*, återuppbygga konsulatsfastigheten i *Hamburg* samt i begränsad omfattning iståndsätta fastigheten i *Istanbul*. Beslut har även fattats om uppförande av en byggnad för konsulatet i *Mariehamn*, vilken avses skola omfatta kanslilokaler och bostad för konsuln, samt om förvärv av en granntomt till den statsägda beskickningsfastigheten i *Ottawa*. Under detta budgetår torde vidare medel komma att anvisas till följande angelägna ändamål, nämligen uppförande av bostad för konsuln i *Antwerpen* samt inköp av bostadsfastighet för konsuln i *Houston*. Dessutom föreligger planer på förvärv av en personalbostad i *London*.

I anslutning till nu lämnade redogörelse får jag anmäla, att vissa staten tillhöriga beskickningsfastigheter avyttrats under innevarande budgetår. Sälunda har den statsägda fastigheten i *Leningrad* i september 1953 försålts till ryska staten för ett belopp av 1 362 100 rubel eller i svenskt mynt 1 763 920 kronor. Vidare har den förutvarande svenska kanslifastigheten i *Washington* avyttrats till finska staten i november 1953, därvid köpeskillingen utgjorde 78 000 dollar eller 404 040 kronor.

Enligt ett inom utrikesdepartementet i samråd med byggnadsstyrelsen upprättat förslag avses under budgetåret 1954/55 strävandena att fullfölja det nya fastighetsprogrammet i princip skola inriktas på att i första hand söka lösa de aktuella fastighets- och lokalfrågorna i *Belgrad*, *Berlin*, *Dublin*, *Mexico*, *Santiago de Chile* samt *Rio de Janeiro*. Såsom framhållits i tidigare propositioner i ämnet kan beräkningen av medelsbehovet för ifrågavarande ändamål icke baseras på en kostnadskalkyl i vanlig mening, avseende vissa konkreta förslag. Medelsbehovet torde i stället få grundas på allmänna statsfinansiella bedömanden under beaktande av att tillräckliga medel ställes till Kungl. Maj:ts förfogande för genomförande av det fastighetsprogram, varom här är fråga. Efter närmare övervägande anser jag mig böra föreslå, att förevarande investeringsanslag för budgetåret 1954/55 uppföres med ett belopp av 1 700 000 kronor.

Ytterligare upplysningar ägnade att belysa förevarande och följande anslagsfrågor torde, om så må befinnas erforderligt, få tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inköp, uppförande och iståndsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 1 700 000 kronor.

2. **Förvärv av tomt för beskickningen i New Delhi m. m.** För närvarande förhyres sändebudsbostad och kanslilokaler av indiska staten, medan bostadsfrågan för personalen i övrigt tillgodoses genom inkvartering på hotell.

Dessa genom indiska staten provisoriskt ordnade förhållanden är relativt billiga i jämförelse med de onormalt höga kostnader, som förhyrningar betingar på den fria marknaden. I syfte att bereda de främmande beskickningarna möjligheter att på ett tillfredsställande sätt uppföra byggnader för kanslier och bostäder för sändebud m. m. har indiska staten avsatt ett särskilt område, inom vilket tomter skall avyttras för ifrågavarande ändamål. För att påskynda bebyggelsen inom området har beskickningarna i regel uppsagts till avflyttning från nu förhyrda lokaler och bostäder. Med anledning härav har byggnadsstyrelsen efter en på platsen företagen undersökning tillstyrkt förvärv av en tomt, på vilken avses senare skola uppföras kansli lokaler samt bostäder för sändebudet och all övrig vid beskickningen tjänstgörande personal. Kostnaderna för en erbjuden, för dessa lokalbehov lämplig tomt uppgår till sammanlagt 900 000 kronor. Härav skall ett grundbelopp av 450 000 kronor erläggas vid köpeavtalets ingående. Det återstående beloppet, 450 000 kronor, kan emellertid efter köparens val antingen erläggas kontant eller gäldas i form av en årlig s. k. markränta efter 2,5 %, motsvarande ca 11 000 kronor för år. Med hänsyn till den låga räntesatsen och då räntan är bunden i 30 år, synes det förmånligast att tomten förvärvas genom erläggande av enbart grundbeloppet å 450 000 kronor. Till bestridande av kostnader för uppförande av en mur samt för genomförande av nödvändiga planteringsarbeten å tomten bör vidare beräknas ett belopp av 125 000 kronor. Förevarande investeringsanslag bör alltså uppföras med $(450\,000 + 125\,000 =) 575\,000$ kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förvärv av tomt för beskickningen i New Delhi m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 575 000 kronor.

3. Uppförande av tjänstebostad för en fastighetsskötare vid beskickningen i Washington. I den fastighet, där beskickningens i Washington kansli lokaler är belägna, har även varit inrymd en bostad åt en befattningshavare, vilken är fastighetsskötare för den statsägda sändebudsbostaden och tillika sändebudets chaufför. Fastighetsskötarens tjänstebostad har emellertid på grund av bristande utrymme måst tagas i anspråk för en utvidgning av kansli lokalerna. En bostadslägenhet har i anledning härav förhyrts i en annan fastighet i staden. Att fastighetsskötaren är bosatt inom den fastighet, för vars skötsel han skall svara, är ur såväl praktiska som ekonomiska synpunkter angeläget. Det är vidare önskvärt, att han i sin egenskap av sändebudets chaufför är bosatt i sändebudsbostadens omedelbara närhet. Av dessa skäl har en särskild bostad ansetts böra uppföras å den staten tillhöriga tomten vid Nebraska Avenue. Bostaden skall enligt framlagda förslag omfatta tre rum och kök, och byggnadskostnaderna har beräknats till omkring 100 000 kronor.

Förslaget har tillstyrkts av byggnadsstyrelsen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Uppförande av tjänstebostad för en fastighetsskö-
tare vid beskickningen i Washington* för budgetåret 1954/55
anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

4. **Uppförande av garage samt tjänstebostad för en vaktmästare vid beskickningen i Bern.** Till den statsägda sändebudsbostaden finnes för närvarande icke något garage och icke heller någon bostad för beskickningens vaktmästare, vilken även fungerar såsom chaufför åt sändebudet. Hittills har förevarande lokalbehov lösts genom förhyrningar på annat håll i staden. Detta förhållande har icke ansetts tillfredsställande, särskilt med hänsyn till att vaktmästaren jämväl har att ombesörja såväl vakthållning som skötsel av sändebudsbostaden. Med anledning härav har byggnadsstyrelsen utarbetat ett förslag till uppförande av en nybyggnad, innefattande ett garage samt en vaktmästarbostad på tomten till beskickningsfastigheten. Kostnaderna härför har beräknats uppgå till 75 000 kronor.

I enlighet med byggnadsstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppförande av garage samt tjänstebostad för en vaktmästare vid beskickningen i Bern* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 75 000 kronor.

5. **Inredande av tjänstebostad för en vaktmästare vid generalkonsulatet i San Francisco.** Vaktmästaren vid generalkonsulatet i San Francisco, vilken för närvarande saknar tjänstebostad, har måst beredas provisoriskt bostadsutrymme genom ianspråktagande av ett rum inom kanslilokalerna. Då det av flera skäl är angeläget att denna lokalfråga snarast bringas till en tillfredsställande lösning, har förslag framlagts om inredande av en särskild vaktmästarbostad inom konsulatsfastigheten. Kostnaderna härför belöper sig enligt verkställda beräkningar till ett belopp av 50 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har tillstyrkt, att inredandet av vaktmästarbostaden kommer till stånd.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inredande av tjänstebostad för en vaktmästare vid generalkonsulatet i San Francisco* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 kronor.

Vad ministern för utrikes ärendena sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Edw. Lindman.

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR.

FÖRSVARSDEPARTEMENTET.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 4 januari 1954.*

Närvarande.

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Torsten Nilsson, anmäler under försvarsdepartementets handläggning hörande ärenden angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1954/55 och yttrar därvid följande.

[1] Inledning.

Myndigheterna hemställer i sina medelsäskanden för budgetåret 1954/55 om investeringsanslag under försvarets fonder på sammanlagt omkring 370 miljoner kronor. Under statens utlåningsfonder har vidare äskats 200 000 kronor såsom investering i värnpliktslånefonden.

Fortifikationsförvaltningen anför i sina medelsäskanden bland annat följande. I samråd med armé- och marinstaberna har ämbetsverket utarbetat preliminära flerårsplaner över byggnadsbehoven under arméns och marinens delfonder av försvarets fastighetsfond. Den beräknade ökningen av värnpliktskontingenten och fastställda materielanskaffningsplaner har härvid utgjort visst underlag. För armén har framkommit ett medelsbehov av omkring 350 miljoner kronor för perioden 1954/55—1963/64 och för marinen ett medelsbehov av omkring 60 miljoner kronor för perioden 1954/55—1960/61 (exklusive medel för flyttning av Stockholms örlogsbas). För flygvapnets del har någon bedömning av medelsbehovet på längre sikt

icke kunnat företagas med hänsyn till svårigheterna att överblicka den snabba tekniska utvecklingen och till osäkerheten i fråga om den fortsatta materielanskaffningen. De mest angelägna byggnadsobjekten beräknas emellertid draga en kostnad av 35 miljoner kronor. För de tre försvarsgrenarna tillsammans kan byggnadsbehoven således uppskattas till omkring 445 miljoner kronor. De ifrågavarande medelsbehoven omfattar icke anslag som erfordras för försvarets forskningsanstalt samt för underhåll m. m. av fastigheter.

Angelägenheten av de ifrågavarande arbetena är i många fall sådan att den omedelbara krigsberedskapen anses mer eller mindre beroende av att de snabbt genomföres. Detta gäller främst utbildnings- och förläggningslokaler, verkstadslokaler samt förrådslokaler för krigsviktig materiel men också erforderliga anordningar till förhindrande av stöld och sabotage.

Ehuru den verkställda översynen av de närmast aktuella byggnadsbehoven endast är preliminär och beträffande marinen och flygvapnet icke fullständig utvisar dock, framhåller ämbetsverket, det sammanställda materialet nödvändigheten av att kapitalinvesteringarna under försvarsgrenarnas delfonder av försvarets fastighetsfond avsevärt ökas. För budgetåret 1954/55 skulle således för att tillgodose de mest trängande behoven erfordras omkring 112 miljoner kronor och för de därpå följande budgetåren omkring 50 miljoner kronor för budgetår.

Vad angår befästningars delfond uppgår totalkostnaderna för de i fortifikationsförvaltningens äskanden upptagna anläggningarna, sedan av riksdagen tidigare beviljade medel avdragits, till omkring 450 miljoner kronor exklusive kostnader för sådana objekt, vilka utan angivande av kostnad allenast anmäles. Av nämnda belopp äskas för budgetåret 1954/55 inemot 190 miljoner kronor. Motsvarande totalkostnad för de objekt, vilka för budgetåret 1954/55 föreslagits av centrala, regionala och lokala myndigheter, uppgår efter samma avdrag till icke mindre än omkring 800 miljoner kronor. De medel som under ifrågavarande delfond för tidigare budgetår ställts till fortifikationsförvaltningens förfogande har visat sig icke vara tillräckliga för att tillgodose de på grund av vapentechnikens, strategiens och taktikens utveckling uppställda kraven på moderniseringar och nybyggnader. Detta förhållande är ogynnsamt och kan icke uppvägas av en ökad rustningsplanläggning. Ämbetsverket vill i detta sammanhang särskilt understryka att de anläggningar, vilka avses komma till utförande i fredstid och för vilka medel begärts, är av sådan art att de icke snabbt kan utföras i händelse av ett ytterligare skärpt politiskt läge. Dessa anläggningar utgör ryggraden i det befästningssystem, som innefattas i rustningsplanerna, och därest anläggningarna icke är färdiga då rustningsplanerna skall bringas i verkställighet, kommer detta att vara till avsevärt men för försvaret i dess helhet. Fortifikationsförvaltningen framhåller vidare, att överensstämmelse måste föreligga mellan materielanskaffnings-

planer och anordnandet av förrådslokaler. En avsevärd del av den materiel, som med stora kostnader anskaffats för samtliga försvarsgrenar, är av den art, att den bör förvaras under fullträffsäkert skydd för att icke förstöras i händelse av ett plötsligt krigsutbrott, varjämte anordningar för materielens rätta utnyttjande erfordras. För närvarande är behovet av förrådslokaler och dylika anordningar betydligt större än vad som motsvaras av tillgången.

Fortifikationsförvaltningen framhåller slutligen, att byggnadskostnadsindex för anläggningsarbeten under det närmast förflutna budgetåret varierat trots att indexläget per den 1 april 1952 och den 1 april 1953 var ungefär detsamma. Sålunda låg index fram till den 1 januari 1953 högre än den 1 april 1952. Från nämnda årsskifte har en långsam sänkning ägt rum. Detta har inneburit att vissa kostnadsökningar varit oundvikliga för sådana anläggningar som färdigställts ungefär vid tidpunkten den 1 januari 1953.

Flygförvaltningen, som handlägger frågor om flygfältsarbeten, framlägger en ny flygfältsplan, kostnadsberäknad till 185 miljoner kronor. Planen föreslås skola genomföras inom en tidrymd av längst fem år.

Överbefälhavaren anför i sitt yttrande över förvaltningsmyndigheternas medelsäskanden bland annat följande. De framlagda äskandena, som enbart avser objekt av hög angelägenhetsgrad, visar att byggnadsläget för närvarande icke är tillfredsställande. Den restriktiva tilldelningen av byggnadstillstånd och den relativt begränsade tilldelningen av medel under tidigare budgetår har medfört en år från år växande anhopning av äldre angelägna önskemål som, om den fortsätter, blir omöjlig att bemästra inom rimlig tid. Därtill kommer ett starkt ökat behov av utbyggnad av flygfälten och kravet på uppställningsplatser och förrådslokaler för nyan-skaffad och under leverans varande värdefull och ömtålig materiel. Det är nödvändigt att ernå en bättre balans mellan anslagen för materielanskaffning och den investeringsverksamhet som är nödvändig för att materielen skall kunna rätt omhändertagas och utnyttjas.

Vad de olika försvarsgrensfonderna beträffar anses läget, i synnerhet inom armén, för närvarande vara sådant att, därest investeringsanslagen icke väsentligt ökas, rationell organisation och utbildning kommer att försvåras, varjämte bristerna i fråga om förråds- och verkstadslokaler m. m. kommer att bli allt större. Den av flygförvaltningen framlagda långtidsplanen för fortsatt utbyggnad av flygfälten är med hänsyn till nödvändigheten av en kostnadsbegränsning mycket restriktiv. Med avseende på antalet för moderna krigsflygplan användbara flygfält fyller planen endast absoluta minimikrav. Huvuddelen av de i planen upptagna arbetena är sådana som med hänsyn till den moderna flygmaterielens egenskaper och de operativa kraven redan nu borde ha genomförts. Det är därför mycket angeläget att det framlagda flygfältsprogrammet genomföres så snabbt som möjligt.

Departementschefen.

Av de redogörelser som myndigheterna lämnat över medelsbehoven under de olika anslagen framgår otvetydigt att det alltjämt föreligger mycket stora krav på investeringar inom försvaret. Till en del torde detta investeringsbehov kunna hänföras till under senare år genomförda eller beslutade materielanskaffningar. Genom att de för materielanskaffningarna nödvändiga investeringarna i förråd, flygfält m. m. från början icke tillräckligt beaktats har byggnadsbehov i en ursprungligen icke förutsedd omfattning nu aktualiserats. Jag vill i detta sammanhang understryka angelägenheten av att man på längre sikt uppnår en bättre balans mellan driftutgifter och kapitalutgifter för försvarsändamål.

Såsom jag tidigare denna dag framhållit vid anmälan av fjärde huvudtiteln ägnas rationaliseringsfrågorna en alltmer ökad uppmärksamhet inom försvarsdepartementet. Detta arbete tar även sikte på investeringarna inom försvaret. Genom rationaliseringsåtgärder av olika slag, bland annat viss omläggning av förrådsdriften, räknar jag med att en viss begränsning av de framtida investeringsbehoven skall kunna åstadkommas.

Ehuru sålunda betydande investeringsbehov föreligger inom försvaret är de gjorda äskandena, vilka innefattar en mängd nya objekt, dock icke genomförbara mot bakgrunden av det rådande läget på arbetsmarknaden och därav följande tvång att begränsa investeringarna. Den ekonomiska situationen och den begränsade byggnadskvoten för försvaret har heller icke medgivit någon ökning av investeringsanslagens sammanlagda belopp. Mellan och inom fonderna föreslår jag dock vissa jämkningar i förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår. Härvidlag är främst att märka att jag anser det särskilt angeläget att påskynda utbyggnaden av flygfält och att jag därför föreslår en höjning av det för ändamålet avsedda anslaget från 18 miljoner kronor till 25 miljoner kronor. För att kompensera denna och andra, smärre öknningar å försvarsgrensdelfonderna föreslår jag vissa minskningar under befästningars delfond. Liksom för innevarande budgetår avses huvudparten av de äskade anslagen, förutom för flygfältsarbeten, för fortsatt utbyggnad av fullträffsäkra utrymmen (förråd för tygmateriel, ammunition och drivmedel, fartygstunnlar, berg-hangarer), fullträffsäkra uppehållsplatser samt fortifikatoriska anordningar för vapenmateriel och radarutrustning.

Vid bifall till i det följande framlagda förslag om anvisande eller beräkning av anslag under kapitalbudgeten för budgetåret 1954/55 uppgår totalbeloppet till 114,250 miljoner kronor, varav respektive 12,900, 4,625, 31,925 och 60,500 miljoner kronor under arméns, marinens, flygvapnets och befästningars delfonder av försvarets fastighetsfond, 4,100 miljoner kronor under försvarets fabriksfond samt 0,200 miljon kronor under statens utlåningsfonder såsom kapitalinvestering i värnpliktslånefonden. Av det äskade totala anslagsbeloppet avses emellertid cirka 2 miljoner kronor

för vissa icke-militära försvarsändamål. Dessa anslagsmedel motsvarar civilförsvarsstyrelsens m. fl. myndigheters kostnader för vissa gemensamma skyddsrumsanläggningar, vilka kostnader av praktiska skäl redovisas under försvarets fastighetsfond. På tilläggsstat för innevarande budgetår äskas därjämte 1 miljon kronor för täckande av vissa kostnader för för-rådsbyggnader, vilkas uppförande måst eftersättas till förmån för garagebyggnader för stridsvagnar av centuriontyp.

Inom den ram för investeringsverksamheten inom försvaret som under nästa budgetår står till förfogande blir det icke möjligt — utöver vad som följer av vad jag sagt om flygfältsarbeten — att annat än i mycket begränsad omfattning påbörja nya byggnadsföretag. Med hänsyn till det stora antal företag som igångsatts under de senaste åren måste nämligen resurserna i första hand inriktas på att fullfölja redan påbörjade arbeten.

Såsom förut omnämnts har någon nämnvärd förändring i prisläget icke ägt rum under budgetåret 1952/53. Någon kostnadsökning för de olika byggnadsobjekten på grund av prisstegring har därför i allmänhet ej ägt rum.

Det på senare tid förändrade arbetsmarknadsläget har medfört att byggnadsarbeten för försvarsändamål i ett flertal fall igångsatts för att förhindra uppkomsten av arbetslöshet. För ifrågavarande arbeten har medel erhållits från de anslag, som efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1953:131 i arbetslöshetsbekämpande syfte anvisats av riksdagen på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 under de olika försvarsgrensfonderna och befästningars delfond av försvarets fastighetsfond. Medel för att av arbetsmarknadsskäl igångsätta dylika företag är icke inräknade i de i det följande för nästa budgetår föreslagna investeringsanslagen. Eventuella sådana kostnader bör liksom nu bestridas av särskilt anvisade medel.

IV. Försvarets fonder.

A. FÖRSVARETS FASTIGHETSFOND.

Arméns delfond.

[2] Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m. Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1953 års statsverksproposition har riksdagen för budgetåret 1953/54 under arméns delfond anvisat ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor till smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.

Fortifikationsförvaltningen framhåller i sina medelsäskanden för nästa budgetår (skr. 18/8 1953) att från underlydande myndigheter inkommit framställningar om ett stort antal arbetsobjekt hänförliga till ifrågavarande anslag. Härtill kommer att anslaget i större utsträckning än hittills skett torde behöva anlitas för täckande av prisstegringar och andra

merkostnader för byggnadsföretag, som beräknas bli slutförda under innevarande budgetår, för tillgodoseende av vissa byggnadsbehov i samband med rationaliseringar vid förbanden samt för byggnadsåtgärder vid förråd och verkstäder m. m. jämlikt arbetarskyddslagen. Medelsbehovet för de mest angelägna arbetena beräknas till i runt tal 11 000 000 kronor. Till Kungl. Maj:ts förfogande stående medel per den 1 juli 1953 beräknas bli helt disponerade under innevarande budgetår. Ehuru anslagsbehovet är betydande, anser ämbetsverket dock att medelsanvisningen för budgetåret 1954/55 bör begränsas till — men icke understiga — 2 000 000 kronor.

Departementschefen.

Jag kan icke tillstyrka att högre anslag än 900 000 kronor anvisas för nästa budgetår, vilket innebär en anslagsminskning av 100 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 900 000 kronor.

[3] **Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt.** För ifrågasvarande ändamål har 1947—1953 års riksdagar för budgetåren 1947/54 anvisat sammanlagt 6 410 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen beräknar i sina medelsaskanden för nästa budgetår kostnaden för uppförande av nybyggnaden för forskningsanstaltens avdelningar 2 och 3 samt anstaltens kansli m. m. inom Stockholms luftvärnsregementets förutvarande etablissement (kvarteret Garnisonen i Stockholm) enligt prisläget den 1 april 1953 till oförändrat 14 500 000 kronor, varav 3 500 000 kronor erfordras för en första utbyggnadsetapp. Beträffande byggnadsprogrammet i övrigt vid forskningsanstalten (avdelning 1 och försöksstationerna vid avdelningarna 2 och 3) har fortifikationsförvaltningen i en sammanställning upptagit de till budgetåren 1948/54 förut anmälda byggnadsobjekten och härutöver vissa nya arbetsobjekt, allt kostnadsberäknat enligt prisläget den 1 april 1953 till 8 822 300 kronor. För fullföljande av sistnämnda byggnadsprogram erfordras omkring 4 500 000 kronor.

Beträffande de nyanmälda objekten, kostnadsberäknade till sammanlagt 683 000 kronor, anför fortifikationsförvaltningen i huvudsak följande.

Vid avdelning 1 erfordras nytt *varmförråd* för sprängämnen för en kostnad av 5 000 kronor. Vid försöksstationen vid avdelning 2 erfordras en *tillbyggnad* till ett verkstadsförråd för förvaring av vissa dyrare verktygsmaskiner. Kostnaderna beräknas till 10 000 kronor. För raketkjutbanan vid nämnda försöksstation erfordras vissa *kompletteringsarbeten* till en sammanlagd kostnad av 143 000 kronor. Vid samma försöksstation erfordras vidare lokaler för *raketkrut- och sprängämneslaboratorier*, kostnadsberäknade till 200 000 kronor, samt *stängsel* och *branddamm* vid för-

sökstunnel, kostnadsberäknade till 15 000 kronor och 10 000 kronor. Härjämte har behov anmälts av *teleteknisk försöksstation* på Bromma flygplats för marinförvaltningen såsom ersättning för nuvarande provisoriska laboratorielokaler på Beckholmen. Kostnaderna beräknas till 300 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer att sammanlagt (3 500 000 + 4 500 000 =) 8 000 000 kronor måtte anvisas för budgetåret 1954/55.

Departementschefen.

I 1953 års statsverksproposition (bil. 25, s. 7) erinrade jag om att provisoriska lokaler för forskningsanstalten iordningställes inom Stockholms luftvärnsregementes förutvarande kasernetablissemang i Stockholm. De sålunda erhållna lokalerna utgör godtagbara provisorier för ett antal år framåt men täcker endast en mindre del av forskningsanstaltens nuvarande lokalbehov. Anstaltens byggnadsfråga är därför i stort sett fortfarande olöst. Den föreslagna nybyggnaden inom kvarteret Garnisonen skulle utgöra en definitiv lösning av lokalproblemen för de delar av forskningsanstalten, som avsetts för en samlad förläggning inom denna del av Stockholm. På grund av det ekonomiska läget ser jag emellertid för närvarande ingen möjlighet föreslå att nybyggnaden inom kvarteret Garnisonen påbörjas.

För de mest angelägna av de övriga objekten i byggnadsprogrammet förordar jag att 1 500 000 kronor anvisas för nästa budgetår, vilket innebär en anslagshöjning av 500 000 kronor. Under åberopande av det anförda får jag hemställa att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

[4] **Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1949—1953 års statsverkspropositioner har riksdagen för budgetåren 1949/54 för ifrågavarande ändamål anvisat investeringsanslag av tillhopa (1 500 000 + 1 500 000 + 750 000 + 1 000 000 + 1 000 000 =) 5 750 000 kronor. Härjämte har riksdagen efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1953: 131 på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 under förevarande rubrik anvisat ett investeringsanslag av 500 000 kronor till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten m. m.

I sina medelsäskanden för budgetåret 1953/54 anmälde *fortifikationsförvaltningen*, att kostnaderna för arbeten, hänförliga till detta anslag, beräknades uppgå till totalt omkring 8 miljoner kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler nu i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att chefen för armén i skrivelse till ämbetsverket framhållit, att

det ur utbildningssynpunkt är ytterst angeläget att återstående medelsbehov för ifrågavarande ändamål snarast blir tillgodosett. Genom inredning av vindar och andra utrymmen av motsvarande art kan undervisningslokaler och utbildningsanordningar i anslutning till dessa ofta åstadkommas med enkla medel och för relativt begränsade kostnader. För budgetåret 1954/55 erfordras 2 000 000 kronor. Fortifikationsförvaltningen hemställer att ifrågavarande belopp måtte anvisas.

Departementschefen.

Det är synnerligen önskvärt att arbetet med förbättring av utbildningsanordningarna fullföljes. Jag kan dock icke tillstyrka att anslaget höjes utan föreslår att detsamma även för nästa budgetår uppföres med 1 000 000 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen*, för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

[5] **Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1949—1953 års statsverkspropositioner har riksdagen för budgetåren 1949/54 anvisat investeringsanslag av tillhoppa (500 000 + 300 000 + 250 000 + 250 000 + 250 000 =) 1 550 000 kronor för brandskyddsbehov vid arméns anläggningar.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att medelsbehovet för de mest angelägna brandskyddsåtgärderna — brandsektionering av förrådsbyggnader, automatiska brandalarmanordningar inom större förråd och verkstäder, anläggande av branddamm m. m. — uppgår till 680 000 kronor. Ämbetsverket hemställer att för nästa budgetår 500 000 kronor måtte anvisas för ifrågavarande ändamål.

Departementschefen.

Jag föreslår att för fortsatta brandskyddsåtgärder vid armén under nästa budgetår anvisas 200 000 kronor, innebärande en anslagsminskning av 50 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

[6] **Skyddsanordningar vid arméns anläggningar.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1949—1953 års statsverkspropositioner har riksdagen för budgetåren 1949/54 anvisat investeringsanslag av tillhoppa 1 275 000 kronor för ifrågavarande ändamål, varav 225 000 kronor för budgetåret 1953/54.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att chefen för armén, efter samråd med de av överbefälhavaren tillkallade sakkunniga med uppdrag att verka för att åtgärder vidtages för att minska inbrottsriskerna vid förråd tillhörande försvaret, hemställt att ämbetsverket för budgetåret 1954/55 måtte för skyddsanordningar vid armén äska 450 000 kronor. Fortifikationsförvaltningen hemställer, att ifrågavarande belopp måtte anvisas.

Departementschefen.

Jag föreslår att för fortsatt utbyggnad av skyddsanordningar vid armén under nästa budgetår anvisas 200 000 kronor, innebärande en anslagsminskning med 25 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skyddsanordningar vid arméns anläggningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

[7] **Förråd för armén.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1952 och 1953 års statsverkspropositioner har riksdagen för budgetåren 1952/54 anvisat investeringsanslag av tillhoppa (1 000 000 + 5 000 000 =) 6 000 000 kronor för tillgodoseende av de mest angelägna behoven av förråd för armén.

Enligt en av fortifikationsförvaltningen i samråd med chefen för armén verkställd utredning, för vilken närmare redogjorts i 1953 års statsverksproposition (bil. 25, s. 10), bör förrådsbyggnadsverksamheten under de närmaste åren främst inriktas på att täcka brister för redan befintlig materiel och ersätta olämpliga lokaler samt bereda utrymme för nyanskaffad materiel och för uppläggning av materielen på sådant sätt att kraven på ökad mobiliseringssäkerhet kan ernås.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden, att för nästa budgetår erfordras 30 000 000 kronor för att förrådsbyggnader skall kunna utbyggas i den takt chefen för armén föreslagit. Av ifrågavarande belopp avses 20 000 000 kronor för täckning av brister och ersättning av olämpliga lokaler, 9 000 000 kronor för förråd för ny materiel och 1 000 000 kronor för åtgärder för ökning av mobiliseringssäkerheten. Ämbetsverket hemställer att nämnda belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

För utförande av garagebyggnader för under leverans varande stridsvagnar av centuriontyp har fortifikationsförvaltningen genom Kungl. Maj:ts beslut den 25 september 1953 bemyndigats att utlägga beställningar på arbeten inom en kostnadsram av 4 020 000 kronor samt att för vissa av byggnaderna anlita förevarande anslag intill ett belopp av 2 750 000 kronor. Det återstående beloppet, 1 270 000 kronor, kommer att erfordras under första halvåret 1954. Enligt den nyss berörda planen för förrådsbyggnadsverksamheten skulle innevarande års anslag huvudsakligen ha

använts för uppförande av förråd för arméns radarmateriel. I skrivelse den 3 december 1953 hemställer fortifikationsförvaltningen — under förmlan att anslaget beräknas bli helt disponerat redan under år 1953 och då det är angeläget att medel snarast anvisas för ett kontinuerligt fullföljande av förrådsplanen och för utförande av återstående stridsvagns-garage — att på tilläggsstat för budgetåret 1953/54 måtte anvisas 4 000 000 kronor.

Departementschefen.

Såsom av det föregående framgår har det blivit nödvändigt att för ut-förande av garagebyggnader för under leverans varande stridsvagnar av centuriontyp disponera omkring 4 000 000 kronor av medel som ursprung-ligen avsetts för förråd för arméns radarmateriel. Med hänsyn till ange-lägenheten av att förrådsanläggningar snarast uppföres för denna och annan viktig materiel föreslår jag att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 1 000 000 kronor. Jag föreslår vidare att på tilläggsstat till riks-staten för innevarande budgetår anvisas 1 000 000 kronor. Jag förutsätter att fortifikationsförvaltningen inom ramen för de anvisade medlen kan ut-föra de mest angelägna av ifrågavarande anläggningar.

Till frågan om anvisande av medel på tilläggsstat återkommer jag i annat sammanhang. Här får jag hemställa att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förråd för armén* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

[8] **Vissa byggnadsarbeten för armén.** För här avsedda ändamål har 1953 års riksdag för budgetåret 1953/54 anvisat ett investeringsanslag av 2 540 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har i sina medelsäskanden för nästa bud-getår i en sammanställning upptagit nu aktuella byggnadsföretag av be-skaffenhet att medel för desamma bör anvisas under förevarande anslags-rubrik. Företagen har kostnadsberäknats till 18 060 000 kronor enligt pris-läget den 1 april 1953. Av beloppet hänför sig 15 085 000 kronor till objekt, som av ämbetsverket förut anmälts (jfr prop. 1953: 1, bil. 25, s. 11 och 12) samt 2 975 000 kronor till nya objekt. Då för ändamålet anvisats 2 540 000 kronor utgör det kvarstående medelsbehovet (18 060 000 — 2 540 000 =) 15 520 000 kronor.

Beträffande de nyanmälda byggnadsobjekten anför fortifikationsförvalt-ningen i huvudsak följande.

I Skillingaryd och vid Skånska trängregementet erfordras *förläggnings-byggnader* för 100 respektive 200 man. Byggnaderna kostnadsberäknas till 400 000 respektive 1 500 000 kronor. Vidare erfordras istandsättning och modernisering av *matinrättningarna* vid Jämtlands fältjägerregemente och Hälsinge regemente. Arbetena har totalt kostnadsberäknats till respek-

tive 1 300 000 kronor och 870 000 kronor, men endast arbeten för 900 000 kronor respektive 570 000 kronor är av investeringskaraktär. Medel för ändamålet har tidigare beräknats under ett äldre anslag; en del av de anvisade medlen har emellertid indragits såsom besparing. Ytterligare medel, i runt tal 1 075 000 kronor, erfordras för fullföljande av de arbeten, som är av investeringsnatur.

Fortifikationsförvaltningen hemställer att 15 520 000 kronor måtte anvisas för budgetåret 1954/55.

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 8 december 1952 anmält att behov föreligger av ökade lokalutrymmen för försvarsgrensförvaltningarna. För att kunna möta aktuella och kommande krav på ökat utrymme har ämbetsverket uppgjort en plan för successiv utbyggnad av de militära ämbetsbyggnaderna på Ladugårdsgärde och föreslår i skrivelsen att en första byggnadsetapp för tillgodoseende av de mest angelägna lokalbehoven måtte få komma till utförande. Kostnaderna för denna etapp beräknas till 6 200 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1952.

Departementschefen.

Beträffande flertalet av de under förevarande rubrik anmälda byggnadsföretagen gäller att de så snart som möjligt bör komma till utförande. Det statsfinansiella läget och försvarets begränsade byggnadskvot lämnar dock ej möjlighet att tillgodose så betydande behov av medel och byggnadskvot som myndigheterna begär. Jag kan därför icke förorda att högre belopp än 2 300 000 kronor anvisas för utförande av de mest angelägna objekten, vilket innebär en anslagsminskning av 240 000 kronor. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om byggnadsprogrammets närmare utformning. Redan nu vill jag dock uttala som min mening att någon utbyggnad av ämbetsbyggnaderna på Ladugårdsgärde för närvarande icke bör komma i fråga.

Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten för armén* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 2 300 000 kronor.

[9] **Vissa markförvärv för armén.** För budgetåret 1953/54 har riksdagen under arméns, marinens och flygvapnets delfonder anvisat investeringsanslag av respektive 100 000 kronor, 250 000 kronor och 1 500 000 kronor, eller tillhoppa 1 850 000 kronor, till vissa markförvärv för försvarsgrenarna.

Fortifikationsförvaltningen och *flygförvaltningen* hemställer i sina medelsäskanden för nästa budgetår om anvisande av omkring 7 100 000 kronor för vissa närmare angivna markförvärv för armén, marinen och flygvapnet. Ytterligare utredningar är emellertid erforderliga innan slutlig ställning kan tagas till vissa av dessa markförvärv. Det är min avsikt att senare under riksdagen anmäla dessa ärenden. Jag räknar emellertid redan nu med att vissa markförvärv till en sammanlagd kostnad av i runt

tal 2 600 000 kronor blir ofrånkomliga. Härav belöper 800 000 kronor på arméns, 300 000 kronor på marinens och 1 500 000 kronor på flygvapnets delfond. Jag förordar, att förslag nu förelägges riksdagen att för ändamålet beräkna särskilda investeringsanslag på dessa belopp.

Under respektive delfonder upptager jag frågan om beräkning av anslag för marinen och flygvapnet. I detta sammanhang får jag hemställa att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa markförvärv för armén* för budgetåret 1954/55 beräkna ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

Marinens delfond.

[10] **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1953 års statsverksproposition har riksdagen för budgetåret 1953/54 under marinens delfond anvisat ett investeringsanslag av 600 000 kronor till smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.

Fortifikationsförvaltningen framhåller i sina medelsäskanden för nästa budgetår att från underlydande myndigheter inkommit framställningar om ett stort antal arbetsobjekt hänförliga till ifrågavarande anslag. Härtill kommer att anslaget i större utsträckning än hittills skett torde behöva anlitas för täckande av prisstegringar och andra merkostnader för byggnadsföretag, som beräknas bli slutförda under innevarande budgetår, för tillgodoseende av vissa byggnadsbehov i samband med rationaliseringar vid förbanden samt för byggnadsåtgärder vid förråd och verkstäder m. m. jämlikt arbetarskyddslagen. Medelsbehovet för de mest angelägna arbetena beräknas till i runt tal 6 000 000 kronor. Till Kungl. Maj:ts förfogande stående medel per den 1 juli 1953 beräknas bli helt disponerade under innevarande budgetår. Ehuru anslagsbehovet är betydande, anser ämbetsverket dock att medelsanvisningen för budgetåret 1954/55 bör begränsas till — men icke understiga — 1 500 000 kronor.

Departementschefen.

Jag kan icke förorda högre anslag för nästa budgetår än 450 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning av 150 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 450 000 kronor.

[11] **Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1951—1953 års statsverkspropositioner har riksdagen för budgetåren 1951/54 anvisat investeringsanslag av tillhoppa (50 000 + 100 000 +

100 000 =) 250 000 kronor för brandskyddsbehov vid marinens anläggningar.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att medelsbehovet för de mest angelägna brandskyddsåtgärderna — såsom brandsektionering av förrådsbyggnader, automatiska brandalarmanordningar inom större förråd och verkstäder, anläggande av branddammarm m. m. — utgör 250 000 kronor. Ämbetsverket hemställer att ifrågasvarande belopp måtte anvisas för budgetåret 1954/55.

Departementschefen.

Jag föreslår att för fortsatta brandskyddsåtgärder vid marinen under nästa budgetår anvisas 50 000 kronor. Jag hemställer alltså, under erinran om att anslaget minskas med 50 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 kronor.

[12] **Skyddsanordningar vid marinens anläggningar.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1949—1953 års statsverkspropositioner har riksdagen för budgetåren 1949/54 anvisat investeringsanslag av tillhoppa 500 000 kronor för ifrågasvarande ändamål, varav 150 000 kronor för budgetåret 1953/54.

Fortifikationsförvaltningen anför i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att chefen för marinen erinrat om de allvarliga konsekvenser som kan följa om icke förråd med krigsviktig materiel och vissa andra militära anläggningar är godtagbart säkrade mot stöld och sabotage. Bevakning med trupp är för närvarande icke möjlig, och till följd härav återstår endast att söka förhindra sådana åtgärder med lås- och larmanordningar. För budgetåret 1954/55 erfordras 400 000 kronor för ändamålet. Ämbetsverket hemställer att ifrågasvarande belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

Departementschefen.

Jag föreslår att för fortsatt utbyggnad av skyddsanordningar vid marinen under nästa budgetår anvisas 125 000 kronor, innebärande en anslagsminskning av 25 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skyddsanordningar vid marinens anläggningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 125 000 kronor.

[13] **Anordnande av vissa förråd och garage.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1951—1953 års statsverkspropositioner har riksdagen för budgetåren 1951/54 anvisat investeringsanslag av tillhoppa (275 000 + 400 000 +

400 000 =) 1 075 000 kronor för detta ändamål. Därutöver har 300 000 kronor ställts till förfogande av äldre anslag för samma ändamål.

Fortifikationsförvaltningen har i sina medelsäskanden för nästa budgetår framlagt en plan utvisande behovet av medel för förråd och garage under budgetåren 1954/58. Det totala medelsbehovet för ifrågavarande tidsperiod uppgår enligt planen till 10 600 000 kronor. För budgetåret 1954/55 har i planen upptagits 2 600 000 kronor, vilket belopp fördelar sig på objekt enligt följande. Till förråd för radio- och radarmateriel samt garage vid Älvsborgs kustartilleriregemente erfordras 500 000 kronor. En första etapp av ifrågavarande arbeten är under utförande innevarande budgetår. För garage vid Härnösands kustartillerikår har beräknats 175 000 kronor. Fordonsbeståndet vid kåren har ökat och ytterligare garageplatser kan icke förhyras. För proviantförråd vid Ostkustens marindistrikt och förrådsanläggning för Stockholms kustartilleriförsvär har vidare beräknats respektive 550 000 kronor och 375 000 kronor. Proviantförrådet är främst avsett som basförråd för kustflottan och flottans förläggningsplatser i Stockholms skärgård, medan behovet av förrådsanläggningen grundar sig på de planer rörande anskaffning av luftvärnsmateriel m. m., för vilka riksdagen förut beräknat medel. Slutligen har 1 000 000 kronor beräknats för förråd för nytillkommande vapenmateriel och skeppsteknisk materiel. Fortifikationsförvaltningen äskar för nästa budgetår det angivna beloppet 2 600 000 kronor.

Departementschefen.

Jag anser mig icke kunna förorda att för nästa budgetår anvisas högre belopp än 200 000 kronor. Jag hemställer alltså, under erinran om att anslaget minskas med 200 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av vissa förråd och garage* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

[14] **Vissa byggnadsarbeten för marinen.** Under denna anslagsrubrik har 1953 års riksdag för budgetåret 1953/54 anvisat ett investeringsanslag av 2 700 000 kronor. Härjämte har riksdagen dels till Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen, för budgetåren 1949/53 anvisat investeringsanslag av sammanlagt 2 000 000 kronor, dels till Modernisering av vissa anläggningar vid marinen för budgetåren 1951/53 anvisat investeringsanslag av tillhoppa 2 050 000 kronor, varav 600 000 kronor efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1953: 131, och dels till Bostadsbyggnader vid marinen för budgetåret 1951/52 anvisat ett investeringsanslag av 225 000 kronor (jfr prop. 1953: 1, bil. 25, p. 14).

I enlighet med vad som förutsatts i 1953 års statsverksproposition (bil.

25, s. 18) har den 30 juni 1953 förefintliga behållningar på sistnämnda tre anslag överförts till nu förevarande anslag.

För ändamål, som avses med förevarande anslag, uppgår den sammanlagda medelsanvisningen således till (2 700 000 + 2 000 000 + 2 050 000 + 225 000 =) 6 975 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har i sina medelsäskanden för nästa budgetår i en sammanställning upptagit de för budgetåren 1949/54 förut anmälda byggnadsföretagen och därutöver vissa nya arbetsobjekt. Den sammanlagda kostnaden har beräknats till 24 097 500 kronor enligt prisläget den 1 april 1953. Då för ändamål, som avses med anslaget, hittills anvisats 6 975 000 kronor, utgör det kvarstående medelsbehovet (24 097 500 — 6 975 000 =) 17 122 500 kronor.

Beträffande de nyanmälda byggnadsobjekten, kostnadsberäknade till sammanlagt 7 000 000 kronor, anför fortifikationsförvaltningen i huvudsak följande.

För ombyggnad av *sjukhuset* vid Vaxholms kustartilleriregemente beräknas 250 000 kronor.

Vid Härnösands kustartillerikår erfordras en ny *verkstadsbyggnad*, inrymmande artilleriverkstad, motorverkstad, televerkstad m. m. Kostnaderna beräknas till 450 000 kronor. På grund av utökning av personalen vid kåren erfordras vidare om- och tillbyggnad av befintlig *marketenteribyggnad* för en beräknad kostnad av 270 000 kronor.

Vid ettvarvt av Stockholms, Karlskrona och Göteborgs örlogsvarv erfordras *en slip med båthus* för förvaring av magnetstavar. Kostnaderna beräknas till sammanlagt 210 000 kronor.

För täckande av vissa av marinförvaltningen förskotterade kostnader för byggnadsarbeten i samband med uppmontering av en *lyftkran* vid Polhemsdockan å Karlskrona örlogsvarv erfordras 95 000 kronor.

De vid marinverkstäderna i Karlskrona befintliga *anordningarna för ytbehandling* av i fartygsmateriel ingående delar är i hög grad otidsenliga och inrymda i olämpliga lokaler. Lokalutrymmen för s. k. veralisering saknas helt. Genom denna ytbehandlingsmetod kan svåranskaffad och dyrbar rostfri materiel inbesparas. Även för andra ytbehandlingsmetoder, såsom galvanisering, metallisering och plastbehandling samt för sandblästring är nya lokalutrymmen erforderliga. Den mest rationella lösningen är att sammanföra samtliga ytbehandlingsavdelningar till en byggnad. Kostnaderna härför beräknas till totalt 1 500 000 kronor, varav 600 000 kronor för en första etapp.

En *betongbro till Stumholmen* i Karlskrona erfordras i stället för den nuvarande träbron, som är mycket gammal. Pålverket i bron är skadat till följd av röta och isgång. Brons nuvarande belastningskapacitet nödvändiggör ofta synnerligen tids- och kostnadskrävande omlastningar. Kostnaderna för en ny bro beräknas till 200 000 kronor.

För fortsatt *omläggning av spårnätet* och för fortsatt *modernisering av kraftanläggningarna* vid Karlskrona örlogsvarv erfordras för nästa budgetår 400 000 kronor respektive 1 000 000 kronor.

För Oscarsdockan vid Karlskrona örlogsvarv erfordras ur beredskapsynpunkt ett *extra docksätt*. Kostnaderna beräknas till 675 000 kronor.

Vidare bör *torpedbåtsslipen* vid varvet helt ombyggas och därvid utföras horisontell. Den nuvarande slipen kan till följd av lutningen mot vattenytan icke befaras med lyftkranar. Kostnaderna beräknas till 1 500 000 kronor.

Under de närmaste åren kommer Väst kustens marindistrikt att tilldelas motortorpedbåtar av större längd än nu befintlig typ. Med hänsyn härtill är det nödvändigt att *förlänga* de nuvarande *torpedbåthallarna* vid Göteborgs örlogsvarv, därvid dessa jämväl bör kompletteras med utrymmen för förvaring av tillbehör till motortorpedbåtar m. m. Kostnaderna beräknas till 200 000 kronor.

Verkstadslokalerna vid Göteborgs örlogsvarv är alltför trånga och i vissa fall även olämpligt placerade med hänsyn till verkstadsdriften. Lokalbehoven bör tillgodoses genom *om- och påbyggnad* av befintlig *verkstads- och förrådsbyggnad* och genom omdisposition av vissa utrymmen. Kostnaderna beräknas till 600 000 kronor.

Slutligen beräknas 550 000 kronor erforderliga för sådan *utökning av värmecentraler, transformatorstationer och utvändiga ledningar* m. m. som föranledes av de nybyggnader, vilka beräknas komma till stånd under nästa budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer fortifikationsförvaltningen att för nästa budgetår anvisas i runt tal 17 000 000 kronor.

I anslutning till ett den 11 september 1953 av Kungl. Maj:t meddelat beslut att kasern II på Skeppsholmen fick upplåtas till byggnadsstyrelsen för konsthögskolans räkning, har fråga uppkommit att under nästa budgetår vid Berga uppföra några av de byggnader, som 1948 års örlogsbasutredning beräknat erforderliga i samband med utflyttningen av Stockholms örlogsbas (jfr prop. 1953: 200, s. 55 och 56).

Departementschefen.

Med hänsyn till det statsfinansiella läget är det ej möjligt att i annat än begränsad omfattning tillgodose de betydande investeringsbehov, som redovisas under förevarande anslagsrubrik. Jag föreslår att för utförande av de mest angelägna objekten anvisas 3 500 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 800 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om byggnadsprogrammets närmare utformning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Vissa byggnadsarbeten för marinen* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 3 500 000 kronor.

[15] *Vissa markförvärv för marinen.* Under hänvisning till vad jag under punkt 9 anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa markförvärv för marinen* för budgetåret 1954/55 beräkna ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

Flygvapnets delfond.

[16] **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1953 års statsverksproposition har riksdagen för budgetåret 1953/54 under flygvapnets delfond anvisat ett investeringsanslag av 500 000 kronor till smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.

Fortifikationsförvaltningen frambåller i sina medelsäskanden för nästa budgetår att från underlydande myndigheter inkommit framställningar om ett stort antal arbetsobjekt hänförliga till ifrågavarande anslag. Härtill kommer att anslaget i större utsträckning än hittills skett torde behöva anlitas för täckande av prisstegringar och andra merkostnader för byggnadsföretag, som beräknas bli slutförda under innevarande budgetår, för tillgodoseende av vissa byggnadsbehov i samband med rationaliseringar vid förbanden samt för byggnadsåtgärder vid förråd och verkstäder m. m. jämlikt arbetarskyddslagen. Medelsbehovet för de mest angelägna arbetena beräknas till i runt tal 4 000 000 kronor. Till Kungl. Maj:ts förfogande stående medel per den 1 juli 1953 beräknas bli helt disponerade under innevarande budgetår. Ehuru anslagsbehovet är betydande, anser ämbetsverket dock att medelsanvisningen för budgetåret 1954/55 bör begränsas till — men icke understiga — 1 500 000 kronor.

Departementschefen.

Jag föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 450 000 kronor. Jag hemställer alltså, under erinran om att anslaget minskas med 50 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 450 000 kronor.

[17] **Vissa flygfältsarbeten m. m.** I sina medelsäskanden för budgetåret 1947/48 framlade flygförvaltningen ett program för fortsatt utbyggnad under budgetåren 1947/50 av vissa angivna flygfält för en beräknad kostnad av 72 400 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1946, varjämte ämbetsverket anmälde ett till 6 800 000 kronor kostnadsberäknat program för befästningsanläggningar. Denna treårsplan har sedermera kompletterats med vissa flygfältsarbeten, som icke kunnat förutses vid treårsplanens upprättande. Av den ursprungliga treårsplanen beräknas — med hänsyn tagen till den prisstegring som ägt rum sedan 1946 — arbeten för omkring 12 000 000 kronor återstå vid utgången av innevarande budgetår.

För budgetåren 1947/54 har för flygfältsarbeten anvisats tillhopa 96 900 000 kronor, varjämte riksdagen medgivit att dylika arbeten må i viss utsträckning igångsättas utöver beloppet av anvisade anslag. Härjämte har riksdagen efter förslag av Kungl. Maj:t i proposition 1953: 131

på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten m. m. under förevarande anslagsrubrik anvisat 1 250 000 kronor. Reservationer på anslaget av större omfattning beräknas icke komma att kvarstå outnyttjade vid ingången av budgetåret 1954/55.

Flygförvaltningen framlägger i sina medelsäskanden för nästa budgetår (skr. ¹⁴/s 1953) en ny plan för flygfältsarbeten, *1953 års flygfältsplan*, och anför härom i huvudsak följande.

Under den tid flygfältsarbeten enligt treårsplanen bedrivits har flygplanteknikens fortsatta starka utveckling medfört att den ursprungliga planen på många punkter måst ändras. Sälunda har t. ex. banlängderna utökats såväl på flottiljält som på övnings- och krigsflygfält. Vidare har vissa banor och fält måst utgå för att ersättas av andra byggnadsobjekt som av operativa eller andra skäl bedömts vara mera angelägna. Inom flygledningen har numera en utredning beträffande lämplig utformning av en modern flygbas genomförts, varvid hänsyn tagits till de flygplantyper som beräknas tillföras flygvapnet under de närmaste sju åren. Med ledning härav och mot bakgrunden av vissa strategiska bedömanden och delvis nya taktiska principer har behovet och omfattningen av en fortsatt modernisering av flygfälten kunnat fastställas. Det visar sig härvid att ytterligare förändringar i förhållande till den ursprungliga treårsplanen nu är nödvändiga. Med hänsyn härtill har tidpunkten ansetts lämplig att framlägga en hell ny plan för fortsatta flygfältsarbeten.

Planen omfattar i huvudsak utbyggnad av ytterligare startbanor på ett antal fält med därtill hörande förbindelsebanor och fältutvidgning, anläggande av vissa nya flygstråk, förlängning av banorna på vissa fält, utbyggnad av flygplanvägar, fordonsvägar, uppställningsplatser och skydd för flygplan samt i viss utsträckning maskeringsåtgärder. I planen föreslås vidare att vissa fält, som saknar utvidgningsmöjligheter eller ställer sig exceptionellt kostsamma att bygga ut, skall helt nedläggas och eventuellt försäljas. Å andra sidan upptager planen nyanläggning av vissa andra fält, bättre belägna och med gynnsamma utbyggnadsmöjligheter. Bland de fält som föreslås till utbyggnad ingår även ett antal civila fält där utbyggnad av startbana avses ske i samråd med luftfartsstyrelsen. I dessa fall beräknas kostnaderna för start- och förbindelsebanor fördelas mellan luftfartsstyrelsen och flygförvaltningen. På grund av de moderna flygplanens flacka flygbana i luften i omedelbar anslutning till start och landning har ökade krav uppkommit på hinderfrihet i förlängningarna av en startbana. Härvid måste hänsyn tagas icke endast till fasta hinder utan även rörliga hinder såsom trafik på vägarna. Sådana åtgärder som omläggning av vägar, uppsättande av trafikljus m. m. är aktuella på ett flertal fält och kunna de närmaste åren beräknas medföra avsevärda kostnader.

Vid utarbetandet av planen har det icke bedömts möjligt att inrymma samtliga de arbeten som erfordras för att tillgodose flygvapnets hela behov av fullgoda fredsutbildnings- och krigsflygfält. På grund av de höga totalkostnaderna har i stället eftersträvat att på varje fält endast utföra oundgängligen nödvändiga arbeten och att så långt möjligt begränsa det antal fält som föreslås till modernisering och nyanläggning.

Den tid som stått till förfogande för planens upprättande har icke medgivit fullständiga detaljundersökningar beträffande mark- och materialförhållanden, plansträckningar för förbindelsebanor och flygplanvägar, möjligheter till markförvärv och omläggning av vägar m. m. Planen måste därför betraktas som en principplan, och flygförvaltningen bör med hänsyn till resultatet av fortsatta undersökningar m. m. ha möjlighet att vidtaga erforderliga ändringar i planen.

Kostnaderna för den framlagda planen, som av flygförvaltningen angett utgöra ett minimikrav för utbyggnad i fred, beräknas uppgå till sammanlagt 185 miljoner kronor enligt prisläget den 1 juli 1953. Härav belöper cirka 107 miljoner kronor på nya startbanor och flygstråk samt förlängning av befintliga startbanor, cirka 50 miljoner kronor på uppställningsplatser, flygplanvägar och skydd för flygplan samt återstoden på fordonsvägar, maskeringsåtgärder, åtgärder för förbättring av trafiksäkerheten m. m.

Flygförvaltningen framhåller nödvändigheten av att planen genomföres utan dröjsmål och förutsätter att medel kommer att beviljas i sådan utsträckning att planen kan slutföras inom en period av högst fem år.

Ett genomförande av planen enligt nu angivna riktlinjer kräver att flygfältsarbetenas omfattning, i förhållande till vad som utföres under innevarande budgetår, avsevärt ökas. Flygförvaltningen hemställer att under nästa budgetår nya flygfältsarbeten får igångsättas inom en kostnadsram av 57 miljoner kronor. Medelsbehovet för avslutande av nu pågående arbeten och för igångsättning av nya beräknar flygförvaltningen för nästa budgetår till 48 miljoner kronor.

För vissa andra arbeten erfordras härjämte ytterligare sammanlagt en miljon kronor. Flygförvaltningen anför härom i huvudsak följande.

I sina medelsäskanden för budgetåret 1953/54 anmälde ämbetsverket att fullständigt förslag till utbyggnad och nyanläggning av *bomb- och skjutplatser* vid senare tidpunkt skulle överlämnas till Kungl. Maj:t. En utredning har nu genomförts men slutligt förslag har ännu icke kunnat framläggas. Som ett led i genomförandet av den kommande planen erfordras under nästa budgetår 600 000 kronor för utförande av vissa förbättringar av mera angelägen natur.

Den nya flygfältsplanen förutsätter att baserna i viss utsträckning utrustas med *förläggnings- och andra baracker*. En utredning om behovet härav kommer att genomföras och framläggas vid senare tillfälle. För att kunna genomföra vissa angelägna arbeten, såsom flyttning av vissa baracker till mer anlitade fält och vissa ombyggnadsarbeten, erfordras för budgetåret 1954/55 400 000 kronor.

Flygförvaltningen hemställer sålunda dels om medgivande att under budgetåret 1954/55 få igångsätta nya flygfältsarbeten m. m. inom en kostnadsram av $(57 + 1 =) 58$ miljoner kronor, dels ock att för samma budgetår måtte anvisas $(48 + 1 =) 49$ miljoner kronor.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma

icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Den nya flygmateriel som tillförts eller beräknas komma att tillföras flygvapnet medför ökade krav på flygbasernas storlek och utformning. Tillkomsten av nya anfallsmedel, såsom den taktiska atombomben och napalm, har vidare medfört ökat krav på skydd och spridd uppställning av flygplanen. För att effektivt kunna utnyttja våra flygstridskrafter är det därför nödvändigt att fortlöpande modernisera och utbygga flygbaserna. För att tillgodose dessa önskemål har flygförvaltningen nu framlagt en ny plan för flygfältsarbeten. Kostnaderna för planens genomförande beräknas till 185 miljoner kronor. Största delen av kostnaderna belöper på utbyggnad av nya startbanor samt anordnande av uppställningsplatser och skydd för flygplan. Planen har av flygförvaltningen angivits utgöra ett minimikrav för utbyggnad i fred. Ämbetsverket förutsätter att planen skall genomföras inom en tidsrymd av högst fem år.

Såsom jag nyss framhållit är en fortsatt modernisering av flygbaserna nödvändig om våra flygstridskrafter skall kunna till fullo utnyttjas. Jag är emellertid icke beredd att nu taga ställning till omfattningen av flygfältsarbetena på längre sikt. Den ekonomiska situationen och den begränsade byggnadskvot, som kan påräknas, nödvändiggör i vart fall att utbyggnaden tills vidare verkställs i långsammare takt än flygförvaltningen tänkt sig. För nästa budgetår föreslår jag, att för de mest angelägna av ifrågavarande arbeten anvisas 25 miljoner kronor, vilket innebär en anslagsökning med 7 miljoner kronor. Kungl. Maj:t bör liksom tidigare beredas möjlighet medgiva att flygfältsarbeten får igångsättas för en viss kostnad utöver anslagsbeloppet, förslagsvis för nästa budgetår 4 000 000 kronor. Det lorde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om byggnadsprogrammets närmare utformning.

Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) medgiva, att flygfältsarbeten m. m. vid flygvapnet må komma till utförande i av mig angiven omfattning;
- b) till *Vissa flygfältsarbeten m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 25 000 000 kronor.

[18] **Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1951—1953 års statsverkspropositioner har riksdagen för budgetåren 1951/54 anvisat investeringsanslag av tillhopa (100 000 + 100 000 + 100 000 =) 300 000 kronor för brandskyddsbehov vid flygvapnets anläggningar.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att enligt en av ämbetsverket företagen utredning ett belopp av 200 000 kronor erfordras för budgetåret 1954/55 för fortsatt brandskyddsverksamhet vid flygvapnet, huvudsakligen avseende brandsektionering av förrådsbyggnader och anläggande av branddammar. Ämbetsverket hemställer att ifrågavarande belopp måtte anvisas för budgetåret 1954/55.

Departementschefen.

Jag föreslår att för fortsatta brandskyddsåtgärder vid flygvapnet under nästa budgetår anvisas 50 000 kronor, innebärande en anslagsminskning med 50 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 kronor.

[19] **Skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1949—1953 års statsverkspropositioner har riksdagen för budgetåren 1949/54 anvisat investeringsanslag av tillhoppa 750 000 kronor för ifrågavarande ändamål, varav 150 000 kronor för budgetåret 1953/54.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att för fortsatt utbyggnad av skyddsanordningar vid flygvapnet, huvudsakligen avseende stängsel kring förbandsområden och fredsuppställningsplatser för radarstationer m. m., erfordras enligt en av chefen för flygvapnet företagen utredning 400 000 kronor för budgetåret 1954/55. Ämbetsverket hemställer att ifrågavarande belopp anvisas för nästa budgetår.

Departementschefen.

Jag föreslår att för fortsatt utbyggnad av skyddsanordningar vid flygvapnet under nästa budgetår anvisas 125 000 kronor. Jag hemställer alltså, under erinran om att anslaget minskas med 25 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 125 000 kronor.

[20] **Flygfältsbelysning.** För belysningsanläggningar m. m. vid ett flertal flygflottiljer har 1951—1953 års riksdagar för budgetåren 1951/54 anvisat sammanlagt 2 400 000 kronor.

Flygförvaltningen äskar under förevarande anslag för nästa budgetår ett belopp av 2 220 000 kronor och anför i anslutning härtill bland annat följande.

Vid fortsatt utbyggnad av nya startbanor samt förlängning av befintliga banor å flygfälten kommer ytterligare kompletteringar av *ban- och inflyg-*

ningsljus att erfordras. Likaså måste för att bibehålla fullgod flygsäkerhet vid fälten vissa omplaceringar och nyinstallationer av hinderljusmaster utföras. För ifrågakvarande kompletteringar och nyanläggningar erfordras för nästa budgetår 840 000 kronor.

För komplettering och nyanläggning av *telefonnät* vid vissa flygfält i syfte att åstadkomma snabbare signalförbindelser för stridsledning beräknas flygförvaltningen en kostnad av 4 700 000 kronor, varav 1 130 000 kronor erfordras under nästa budgetår.

Den omfattande radio- och radarutrustning som anskaffas för ökad trafiksäkerhet och effektivare stridsledning inom flygvapnet blir allt större och mer energikrävande. För att i önskad utsträckning kunna utnyttja denna materiel erfordras en förstärkning av *elkraftförsörjningen* vid vissa av flygvapnets krigsflygfält. Härvid skall fälten förses med egna transformatorstationer och ett tillräckligt dimensionerat distributionsnät. Kostnaderna beräknas till 900 000 kronor, varav 150 000 kronor erfordras för budgetåret 1954/55.

Flygfältens utvidgning har medfört att på vissa fält nya torn för flygsäkerhetstjänsten måst anläggas. På vissa fält har vidare anlagts berg-hangarer. I anslutning till dessa byggnadsarbeten erfordras viss *komplettering av kabelnätet* till befintlig högtalaranläggning, avsedd för ordergivning och alarmering. Kostnaderna beräknas till 150 000 kronor, varav 100 000 kronor för budgetåret 1954/55.

Departementschefen.

Kostnader för föreslagen komplettering och nyanläggning av telefonnät vid vissa flygfält bör, liksom skett i tidigare fall av motsvarande beskaffenhet, bestridas av driftmedel.

Jag föreslår att för övriga anmälda ändamål anvisas 800 000 kronor eller samma belopp som för budgetåret 1953/54. Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygfältsbelysning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

[21] **Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet.** Under denna anslagsrubrik har 1953 års riksdag för budgetåret 1953/54 anvisat ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor. Härjämte har riksdagen för budgetåren 1949/53 till Byggnadsåtgärder i samband med ändring i flygvapnets organisation anvisat investeringsanslag av sammanlagt 10 700 000 kronor. I enlighet med vad som förutsatts i 1953 års statsverksproposition (bil. 25, s. 25) har den 30 juni 1953 förefintlig behållning på sistnämnda anslag överförs till nu förevarande anslag.

Fortifikationsförvaltningen har i sina medelsäskanden för nästa budgetår i en sammanställning upptagit de för budgetåren 1949/54 förut anmälda byggnadsföretagen, såvitt nu är i fråga, och därutöver vissa nya arbetsobjekt. Den sammanlagda kostnaden har beräknats till 39 800 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1953. Då för ändamål, som avses med

anslaget, hittills anvisats (4 000 000 + 10 700 000 =) 14 700 000 kronor, utgör det kvarstående medelsbehovet (39 800 000 — 14 700 000 =) 25 100 000 kronor.

Beträffande de nyanmälda byggnadsobjekten, kostnadsberäknade till sammanlagt 10 500 000 kronor, anför fortifikationsförvaltningen i huvudsak följande.

Enär drivmedelsförbrukningen väsentligt ökat till följd av övergången till reaktionsdrivna flygplantyper, har lagringsutrymmena för drivmedel blivit otillräckliga vid flera flottiljer. För fortsatt utbyggnad av *drivmedelsanläggningarna* äskas sammanlagt 1 975 000 kronor. Medlen avses för utökning av drivmedelsanläggningen vid Västmanlands flygflottilj och för nya drivmedelsanläggningar vid Jämtlands, Skaraborgs och Blekinge flygflottiljer samt Norrbottens flygbaskår.

Då hangarerna vid flottiljerna numera icke endast användes som förvaringsutrymmen för flygplan utan även som arbetsplatser, är värmen i ett flertal hangarer otillräcklig. För *värmeisolering av hangarer m. m.* vid Västmanlands flygflottilj och vid krigsflygskolan erfordras sammanlagt 780 000 kronor.

För *utökning av underofficersmässarna* vid Västmanlands och Södertörns flygflottiljer beräknas sammanlagt 130 000 kronor. Vid den förstnämnda flottiljen, som är naltjaktflo tillj, har antalet underofficerare ökat. Beträffande Södertörns flygflottilj har utökningsbehovet blivit en följd av att ny stridslednings- och luftbevakningsorganisation tillkommit.

I 1953 års statsverksproposition (bil. 25, s. 23) anmäldes behov av medel för omläggning av allmän väg vid Jämtlands flygflottilj. Sedan väg-omläggningen genomförts och den nya vägen söder om flottiljen tagits i bruk kommer den del av den nuvarande allmänna vägen som passerar över flygfältet att avstängas. Därvid erfordras *ny tillfartsväg* till flottiljen från den nya vägen och en *ny vaktbyggnad* för en beräknad kostnad av tillhoppa 250 000 kronor.

Ytterligare tjänste- och uthyrningsbostäder erfordras vid ett flertal flottiljer. För budgetåret 1954/55 äskas sammanlagt 650 000 kronor för tre *tjänstebostäder* för flygsäkerhetspersonal vid Hagshults flygplats och åtta *uthyrningsbostäder* för flyglärare vid krigsflygskolan.

Tillkomsten av ett flertal tjänstebostäder vid Skaraborgs flygflottilj har medfört att nuvarande avloppsreningsanläggningar är överbelastade. För att förebygga sanitära olägenheter erfordras om- och tillbyggnad av *reningsverket* vid flottiljen. Kostnaden beräknas till 200 000 kronor.

Flygförrådet vid Göta flygflottilj är i dagens läge otillräckligt. Efter hand som beslutad förstärkning av flottiljen genomföres kommer bristen på förrädsutrymmen att ytterligare öka. Befintligt förrädsutrymme bör i första hand utökas med 750 m² till 1 100 m². Kostnaderna beräknas till 400 000 kronor. Vattentillförseln till byggnaderna inom samma flygflottilj är helt otillräcklig. För att råda bot på detta förhållande erfordras ytterligare en *vattenreservoar* för en beräknad kostnad av 225 000 kronor.

Genom tillkomsten av flera och större tankbilar, radio- och radarfordon m. m. har garageutrymmena vid nästan samtliga flottiljer blivit otillräckliga. Genom chefens för flygvapnet försorg har utredning verkställts rörande behovet av garage för försvarsgrenen. Utredningen visar att medelsbehovet

för garage för flygvapnet totalt uppgår till omkring 2 440 000 kronor för budgetåren 1954/59. För nästa budgetår erfordras sammanlagt 540 000 kronor för garage vid Södermanlands och Hälsinge flygflottiljer samt Norrbottens flygbaskår.

För nya *korthållsskjutbanor* vid Bråvalla och Södertörns flygflottiljer samt Norrbottens flygbaskår ävensom för ombyggnad av befintlig skjutbana vid flygvapnets centrala skolor i Västerås äskas sammanlagt 650 000 kronor. För skjutbanor vid Södertörns flygflottilj har medel tidigare beräknats under äldre anslag. Dessa banor har emellertid icke kommit till utförande, och för desamma avsedda medel måste disponeras för att täcka prisstegringar på andra objekt. Medel måste sålunda ånyo äskas för ändamålet.

Behov av *beredskapsbyggnad med brandstation* vid Södertörns flygflottilj har anmälts för riksdagen senast i propositionen 1952:212, varvid räknades med att kostnaden för uppförande av byggnaden skulle kunna bestridas av reservationer å det under flygvapnets delfond för budgetåret 1946/47 anvisade anslaget Vissa byggnadsarbeten m. m. Då emellertid dessa reservationer helt erfordras för andra objekt och för täckande av prisstegringar, äskas ånyo medel för ändamålet. Kostnaden beräknas till 250 000 kronor.

För uppförande av *gymnastikbyggnader* vid vissa flottiljer har medel tidigare beräknats under särskilt anslag. Då byggnadsobjekten med hänsyn till läget på arbetsmarknaden icke kunnat påbörjas har emellertid medlen indragits såsom besparing. Vid ett flertal flottiljer saknas för närvarande gymnastikbyggnader eller är befintliga sådana i bristfälligt skick. Med hänsyn till den allt större betydelse som den flygande personalens kondition fått för flygsäkerheten efter övergången till reaflygplan med stora hastigheter bör gymnastikbyggnader snarast uppföras, moderniseras eller utvidgas. För budgetåret 1954/55 äskas medel för uppförande av gymnastikbyggnader vid Hallands, Hälsinge och Södertörns flygflottiljer för tillhoppa 2 100 000 kronor.

Under det förenämnda anslaget till Vissa byggnadsarbeten m. m. har medel även beräknats för en hangar vid Norrbottens flygbaskår. Anslaget ger emellertid numera icke utrymme för uppförande av denna hangar. Då behovet av hangarutrymmen för närvarande är väsentligt större än tidigare, äskas nu medel för en *betonghangar* för en kostnad av 900 000 kronor. Till hangaren erfordras *flygtjänstutrymmen och omlädnadsrum* för flygande personal m. m., vilka lokaler beräknas draga en kostnad av 300 000 kronor.

För byggnadsåtgärder m. m. för *radio- och radaranläggningar* har för budgetåret 1953/54 anmälts ett medelsbehov av 2 600 000 kronor. Enligt av chefen för flygvapnet numera företagen utredning erfordras ytterligare omkring 350 000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Slutligen beräknas 800 000 kronor erforderliga för sådan *utökning av värmecentraler, transformatorstationer och utvändiga ledningar m. m.*, som föranledes av de nybyggnader, vilka beräknas komma till stånd under nästa budgetår.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, under hänvisning till det anförda, att för nästa budgetår anvisas 25 100 000 kronor.

Departementschefen.

Icke heller för flygvapnets del är det möjligt att annat än i begränsad omfattning tillgodose de betydande investeringsbehov som fortifikationsförvaltningen redovisar under förevarande anslagsrubrik. Jag föreslår därför att för utförande av de mest angelägna objekten anvisas oförändrat 4 000 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om byggnadsprogrammets närmare utformning.

Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

[22] **Vissa markförvärv för flygvapnet.** Under hänvisning till vad jag under punkt 9 anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa markförvärv för flygvapnet* för budgetåret 1954/55 beräkna ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

Befästningars delfond.

[23] **Anordnande av vissa fartygstunnlar.** 1948—1953 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1948/54 anvisat anslag på sammanlagt 20 500 000 kronor. Fortifikationsförvaltningen disponerar därjämte för samma ändamål 310 000 kronor av äldre anslag. Anslagen avses för fyra anläggningar kostnadsberäknade till respektive 7 700 000 kronor, 11 500 000 kronor, 6 700 000 kronor och 11 000 000 kronor eller tillhopa 36 900 000 kronor, allt enligt prisläget den 1 april 1953. För fullföljande av byggnadsprogrammet erfordras således (36 900 000 — 20 810 000 =) 16 090 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen föreslår i sina medelsäskanden för nästa budgetår att byggnadsprogrammet under anslaget utökas med ytterligare en, i föregående års äskanden anmäld anläggning, kostnadsberäknad till 11 000 000 kronor. För fortsatta arbeten på redan beslutade anläggningar och för påbörjande av den föreslagna nya anläggningen äskar fortifikationsförvaltningen för budgetåret 1954/55 12 090 000 kronor, av vilket belopp 9 090 000 kronor hänför sig till redan beslutade objekt.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Jag kan för närvarande icke tillstyrka att byggnadsprogrammet på sätt föreslagits ytterligare utökas. Jag föreslår att för nästa budgetår anvisas oförändrat 8 000 000 kronor. Medlen torde få användas för fortsatta arbeten på redan beslutade anläggningar och för vissa förberedelsearbeten för flyttingen av Stockholms örlogsbas.

Under återopande av det anförda får jag hemställa att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av vissa fartygstunnlar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 8 000 000 kronor.

[24] **Berghangarer.** 1949—1953 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1949/54 anvisat investeringsanslag på sammanlagt 42 300 000 kronor, varav för innevarande budgetår 13 700 000 kronor. Anslagen har avsetts för berghangarer vid fem flygflottiljer. Anläggningarna har beräknats kosta tillhoppa 69 300 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1953.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att för den fortsatta utbyggnaden ett belopp av 19 900 000 kronor beräknas bliva erforderligt under budgetåret 1954/55. Härjämte anmäler ämbetsverket ånyo behov av 4 600 000 kronor för modernisering av två äldre berghangarer, varjämte 400 000 kronor äskas för automatstart av reservkraftaggregat vid förenämnda fem anläggningar. Totalkostnaden för arbetena skulle således uppgå till (69 300 000 + 4 600 000 + 400 000 =) 74 300 000 kronor. För budgetåret 1954/55 erfordras (19 900 000 + 4 600 000 + 400 000 =) 24 900 000 kronor. Ämbetsverket hemställer att detta belopp anvisas.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Jag kan icke förorda att anslaget höjes utan föreslår, att detsamma för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Utbyggnaden av ifrågasvarande fem hangarer torde således få fortgå i långsammare takt än fortifikationsförvaltningen förutsätter. Med denna begränsning av medelsanvisningen synes det icke heller under nästa budgetår möjligt att påbörja den föreslagna moderniseringen av vissa äldre berghangarer. Däremot bör medel kunna disponeras för anskaffning av förenämnda reservkraftaggregat.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Berghangarer* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 13 700 000 kronor.

[25] **Anordnande av vissa drivmedelsförråd.** Sedan överbefälhavaren i skrivelse den 27 januari 1947 framlagt en plan för utbyggnad av bomb-säkra lagringsanläggningar för försvaret under en tioårsperiod för en sammanlagd kostnad av 35 000 000 kronor, har 1948—1953 års riksdagar för budgetåren 1948/54 anvisat tillhoppa 29 900 000 kronor till Anordnande av vissa drivmedelsförråd. Fortifikationsförvaltningen har härjämte för samma ändamål kunnat disponera 1 013 000 kronor från äldre anslag. Anslagsmedlen har avsetts för tretton olika anläggningar, varav fyra större, och för komplettering av vissa äldre anläggningar. En av de större anläggningarna har nu färdigställts.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna för ifrågavarande anläggningar m. m. enligt prisläget den 1 april 1953 beräknas till 44 680 000 kronor. För fullföljande av byggnadsprogrammet erfordras således (44 680 000 — 29 900 000 — 1 013 000 =) 13 767 000 kronor, varav 10 517 000 kronor erfordras för budgetåret 1954/55.

Fortifikationsförvaltningen hemställer vidare för nästa budgetår om medel för utförande av ytterligare ett antal anläggningar m. m. för en beräknad totalkostnad av 9 150 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1953. För nästa budgetår erfordras för ifrågavarande nya objekt 7 650 000 kronor. Därjämte äskas för nästa budgetår 2 833 000 kronor för vissa rök-oljeförråd m. m.; totalkostnaden härför har ännu icke kunnat angivas.

Totalt erfordras således för budgetåret 1954/55 (10 517 000 + 7 650 000 + 2 833 000 =) 21 000 000 kronor. Fortifikationsförvaltningen hemställer att detta belopp måtte anvisas.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Vidare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Jag kan icke tillstyrka att för ändamålet anvisas mer än 7 000 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning av 2 000 000 kronor. Anslaget bör i första hand användas för att fullfölja redan beslutade anläggningar. Därutöver torde, i den mån anslagsmedel och byggnadskvot förslår, få påbörjas ett förråd för rökolja i anslutning till en redan påbörjad drivmedelsanläggning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av vissa drivmedelsförråd* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 7 000 000 kronor.

[26] **Vissa ammunitionsförråd.** Av detta anslag bestrides kostnaderna för utförande av centralförråd för ammunition under krigsmaterielverkets förvaltning och för utförande av ammunitionsförråd för armén. För här av-

sedda ändamål har 1944, 1947 samt 1950—1953 års riksdagar för budgetåren 1944/45, 1947/48 samt 1950/54 anvisat sammanlagt 32 020 000 kronor, varav 7 750 000 kronor för innevarande budgetår. Vidare har för ändamålet kunnat disponeras dels 1 320 000 kronor av det i anledning av propositionen 1953: 131 på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 anvisade anslaget till ytterligare medel till vissa ammunitionsförråd, dels ock 650 850 kronor av ett äldre anslag. För ändamålet disponibla medel uppgår således till $(32\,020\,000 + 1\,320\,000 + 650\,850 =)$ 33 990 850 kronor. Medlen avses för tre större centralförråd för krigsmaterielverket och för ett flertal smärre anläggningar. Det ena av krigsmaterielverkets förråd är numera färdigställt.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att viss ändring i ammunitionsförrådsplaneringen företagits, innebärande med avseende på redan beslutade objekt att två bergförråd helt utgått medan ett annat förråd minskats i omfattning. Ifrågavarande förrådsutrymmen avses i stället skola ersättas med friliggande förråd. Totalkostnaden för byggnadsprogrammet beräknas enligt prisläget den 1 april 1953 till 47 333 000 kronor. För fullföljande av programmet erfordras således $(47\,333\,000 - 33\,990\,850 =)$ 13 342 150 kronor, varav för budgetåret 1954/55 7 700 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen framlägger nu ett utökat byggnadsprogram, delvis anmäld i äskandena för budgetåret 1953/54. Totalkostnaderna beräknas till 112 783 000 kronor. Härav belöper dock 36 100 000 kronor på anläggningar som icke avses skola påbörjas under nästa budgetår. I förhållande till det gällande byggnadsprogrammet föreslås således för nästa budgetår utökningar för en kostnad av $(112\,783\,000 - 36\,100\,000 - 47\,333\,000 =)$ 29 350 000 kronor. Av detta belopp avses 10 000 000 kronor för ytterligare ett centralförråd. Ytterligare tre dylika förråd avses skola byggas senare. Ökningen avser i övrigt ett större och ett mindre bergförråd samt ett flertal friliggande förråd. För påbörjande av ifrågavarande nya objekt erfordras under nästa budgetår 8 300 000 kronor.

Ämbetsverket hemställer således att för budgetåret 1954/55 måtte anvisas $(7\,700\,000 + 8\,300\,000 =)$ 16 000 000 kronor.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har ändring företagits i ammunitionsförrådsplaneringen såtillvida att vissa bergförrådsutrymmen avses skola ersättas med friliggande förråd. Jag förutsätter att de för bergförråd avsedda medel, som sålunda inbesparas, i stället får användas för

anordnande av friliggande förråd. För nästa budgetår kan jag icke tillstyrka att mer än 6 000 000 kronor anvisas. Anslaget bör i första hand användas för att fullfölja redan beslutade objekt. I den mån anslaget förslår torde därutöver ytterligare friliggande förråd få påbörjas. Härutöver kan jag för närvarande icke tillstyrka någon utökning av byggnadsprogrammet.

Jag hemställer alltså, under erinran om att anslaget minskas med 1 750 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ammunitionsförråd* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

[27] **Anordnande av vissa förråd för marinen m. m.** I sina medelsäskanden för nästa budgetår anmäler *fortifikationsförvaltningen* att chefen för marinen verkställt utredning rörande behovet av skyddade förråd för marinen. Enligt utredningen skulle totalbehovet av förråd fram till och med budgetåret 1958/59 vara i runt tal 250 000 kubikmeter, varav ungefär hälften i bergrum. Kostnaderna för att täcka det nödvändigaste förrådsbehovet fram till och med samma budgetår beräknades till 25—30 miljoner kronor. Kostnaderna borde enligt utredningen jämnt fördelas på budgetåren 1954/59. För budgetåret 1954/55 borde i första hand sådana åtgärder vidtagas som är särskilt angelägna med hänsyn till pågående leveranser av olika slag eller som med jämförelsevis ringa kostnader snabbt kan öka förrådskapaciteten.

I anslutning härtill hemställer fortifikationsförvaltningen att för påbörjande av nya förråd — artilleriammunitions- och torpedförråd samt vissa övriga för marinens materiel erforderliga förråd m. m. — för en total kostnad av 12 155 000 kronor måtte för nästa budgetår anvisas sammanlagt 6 200 000 kronor.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Vidare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

För anordnande av två fullträffsäkra artilleriammunitions- och torpedförråd jämte en vårdlokal vid en äldre anläggning har 1948 och 1950—53 års riksdagar under anslaget Anordnande av artilleriammunitions- och torpedförråd anvisat sammanlagt 1 985 000 kronor. Något ytterligare medelsbehov för ifrågavarande förråd och vårdlokal föreligger icke.

I anslutning till en av chefen för marinen verkställd utredning äskar fortifikationsförvaltningen nu medel för ett antal nya förråd m. m. vid marinen. För några av dessa förråd har ämbetsverket förut äskat medel under anslaget Anordnande av artilleriammunitions- och torpedförråd (jfr prop. 1953: 1, bil. 25, s. 31). Då de objekt, för vilka fortifikationsförvalt-

ningen nu äskar medel, avser icke endast artilleriammunitions- och torpedförråd utan även andra för marinens materiel erforderliga förråd m. m., synes det lämpligt att medel för förråden anvisas under ny anslagsrubrik, förslagsvis benämnd Anordnande av vissa förråd för marinen m. m. Av utredningen framgår att medelsbehovet för skyddade förråd vid marinen är betydande. Jag kan emellertid icke tillstyrka att för ändamålet anvisas mer än 600 000 kronor för nästa budgetår. Anslagsmedlen bör användas för påbörjande av ett nytt artilleriammunitions- och torpedförråd för en totalkostnad av 1 900 000 kronor samt för anordnande av personalbostäder vid ett annat förråd.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av vissa förråd för marinen m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

[28] **Uppställningsplatser för radarstationer.** För detta ändamål har 1950—1953 års riksdagar för budgetåren 1950/54 anvisat sammanlagt 18 700 000 kronor, varav 3 500 000 kronor för budgetåret 1953/54. Härjämte har det under försvarets fastighetsfond, befästningars delfond, på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 i arbetslöshetsbekämpande syfte anvisade anslaget på 442 000 kronor till Ytterligare medel till uppställningsplatser för radarstationer i sin helhet kunnat disponeras. För ändamålet har ytterligare kunnat disponeras 1 221 000 kronor från äldre anslag. Totalt disponibla medel uppgår således till (18 700 000 + 442 000 + 1 221 000 =) 20 363 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att totalkostnaden för påbörjade anläggningar enligt prisläget den 1 april 1953 beräknas till 21 138 000 kronor. För slutförande av ifrågasvarande arbeten erfordras således (21 138 000 — 20 363 000 =) 775 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen framlägger nu förslag om anordnande av ytterligare ett antal uppställningsplatser och förråd för radarmateriel. Arbetena, som till en del anmälts i ämbetsverkets äskande för budgetåret 1953/54, kostnadsberäknas till 40 590 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1953.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Vidare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Jag föreslår att för nästa budgetår anvisas oförändrat 3 500 000 kronor. Anslaget bör användas för slutförande av redan påbörjade objekt och för tillgodoseende av de mest angelägna av föreslagna nya objekt.

Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Uppställningsplatser för radarstationer* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 3 500 000 kronor.

[29] **Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier.** För detta ändamål har 1951—1953 års riksdagar för budgetåren 1951/54 anvisat sammanlagt 15 500 000 kronor. Vidare har riksdagen efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1953: 131 på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten m. m. under förevarande anslagsrubrik anvisat ett investeringsanslag av 1 300 000 kronor. Av detta belopp har 1 050 000 kronor kunnat disponeras intill den 1 juli 1953; återstoden av beloppet, 250 000 kronor, kan tagas i anspråk endast i arbetslöshetsbekämpande syfte. Fortifikationsförvaltningen disponerar härjämte 100 000 kronor av äldre anslag. För ändamålet tillgängliga medel uppgår således till sammanlagt (15 500 000 + 1 050 000 + 100 000 =) 16 650 000 kronor. Medlen avses för tio kustartilleribatterier jämte vissa andra arbeten.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att totalkostnaden för ifrågavarande arbeten enligt prisläget den 1 april 1953 beräknas till 27 380 000 kronor. I jämförelse med i ämbetsverkets äskande för budgetåret 1953/54 upptagna kostnader har för kustartilleribatterierna inträtt en kostnadsökning med omkring 2 700 000 kronor. De ökade kostnaderna hänför sig huvudsakligen till krav på närförsvarsanläggningar vid vissa batterier, vilka åtgärder tidigare ansetts kunna anstå till en senare etapp eller utföras i samband med krigsrustning, men nu bedömes böra vara färdiga samtidigt med att batteriet är skjutklart. För fullföljande av byggnadsprogrammet erfordras (27 380 000 — 16 650 000 =) 10 730 000 kronor, varav 9 380 000 kronor för budgetåret 1954/55.

Härutöver äskar fortifikationsförvaltningen för nästa budgetår sammanlagt 3 710 000 kronor för utförande av en andra etapp beträffande en redan påbörjad kustartillerianläggning och för påbörjande av två nya anläggningar m. m. Vissa av dessa objekt har tidigare anmälts av ämbetsverket.

För budgetåret 1954/55 äskar fortifikationsförvaltningen således (9 380 000 + 3 710 000 =) 13 090 000 kronor.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Vidare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Jag föreslår att för nästa budgetår anvisas 7 000 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 500 000 kronor. Anslaget bör i första hand användas för att fullfölja redan beslutade objekt. I den mån medlen förslå torde

ett av fortifikationsförvaltningen föreslaget nytt batteri, beträffande vilket leverans av vapenmaterielen beräknas kunna ske under år 1954, få påbörjas. Någon annan utvidgning av byggnadsprogrammet kan jag icke tillstyrka.

Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleri-
batterier* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag
av 7 000 000 kronor.

[30] **Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen.** Sedan överbefälhavaren i skrivelse den 23 september 1946 gjort framställning om anvisande av medel för att genomföra omorganisation av luftbevakningen i vissa delar av riket har 1947—1949 och 1951—1953 års riksdagar till anordnande av lokaler för luftbevakningen anvisat sammanlagt 17 750 000 kronor. Vidare står ett belopp av 315 000 kronor till förfogande av äldre anslag. Härjämte har det under försvarets fastighetsfond, befästningars delfond, på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 i arbetslöshetsbekämpande syfte anvisade anslaget på 320 000 kronor till Ytterligare medel till anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen i sin helhet kunnat disponeras. Till förfogande stående medel uppgår således till (17 750 000 + 315 000 + 320 000 =) 18 385 000 kronor.

Såsom framgår av 1953 års statsverksproposition (bil. 25, s. 35) framlade fortifikationsförvaltningen i sina medelsäskanden för innevarande budgetår en ny plan för anordnande av luftbevakningslokaler. Kostnaderna för planens genomförande beräknades totalt till 51 200 000 kronor. Vid anmälan av propositionen anförde jag, att den avsevärda kostnadsökning, som planen innefattade, ingav betänkligheter och att möjligheterna till kostnadsminskningar borde undersökas.

Fortifikationsförvaltningen anmäler nu att möjligheterna att nedbringa kostnaderna undersökts. I anslutning härtill framlägger ämbetsverket en ny utbyggnadsplan för luftbevakningen, grundad på en av överbefälhavaren fastställd reducerad luftbevakningsorganisation. Kostnaderna beräknas enligt prisläget den 1 april 1953 till 46 542 000 kronor. Kostnadsminskningen utgör (51 200 000 — 46 542 000 =) 4 658 000 kronor. Kostnadsbesparingen torde emellertid vara avsevärt större och uppgå till minst 20 000 000 kronor om hänsyn togs till att den i 1953 års statsverksproposition framlagda planen icke omfattade hela landet, vilket däremot den nu framlagda reviderade planen för luftbevakningen gör. Fortifikationsförvaltningen framhåller slutligen svårigheten att fastställa en slutlig kostnadsram med hänsyn till den fortlöpande tekniska utvecklingen.

För fullföljande av det framlagda byggnadsprogrammet erfordras således (46 542 000 — 18 385 000 =) 28 157 000 kronor. För budgetåret 1954/55 äskar fortifikationsförvaltningen 13 402 000 kronor.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Såsom av det föregående framgår har totalkostnaderna för anordnande av luftbevakningslokaler kunnat nedbringas något i jämförelse med det i 1953 års statsverksproposition framlagda byggnadsprogrammet. Därtill kommer emellertid att den nya planen, i motsats till det förra programmet, omfattar hela landet. Någon ytterligare kostnadsminskning synes icke möjlig utan att allvarliga konsekvenser för krigsberedskapen uppstår. Jag föreslår därför att utbyggnaden får fullföljas i huvudsak enligt den nu framlagda planen. Med hänsyn till det ekonomiska läget och den begränsade byggnadskvoten torde dock utbyggnaden tills vidare få ske i väsentligt långsammare takt än vad fortifikationsförvaltningen föreslagit. Jag föreslår att för nästa budgetår anvisas 3 500 000 kronor för ändamålet, vilket innebär oförändrat anslagsbelopp.

Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 3 500 000 kronor.

[31] **Tygmaterieförråd i berg.** Såsom framgår av 1953 års statsverksproposition (bil. 25, s. 36) har av medel, som riksdagen anvisat för budgetåren 1950/53, 2 500 000 kronor avsetts för påbörjande av tygmaterieförråd och tygverkstad för Bodens tygstation. För budgetåret 1953/54 anvisade riksdagen 4 000 000 kronor under förevarande anslag, varav 2 500 000 kronor avsetts för denna anläggning. Sammanlagt uppgår således de för anläggningen disponibla medlen till $(2\,500\,000 + 2\,500\,000 =)$ 5 000 000 kronor. Enligt 1953 års statsverksproposition beräknades kostnaderna för anläggningen enligt prisläget den 1 april 1952 till 11 100 000 kronor. Det återstående medelsbehovet utgör således $(11\,100\,000 - 5\,000\,000 =)$ 6 100 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningeen anmäler i sina medelsäskanden att ett belopp av 2 000 000 kronor erfordras under budgetåret 1954/55 för fortsatta arbeten med ifrågavarande anläggning.

Av det för innevarande budgetår under förevarande rubrik anvisade anslaget har 500 000 kronor disponerats för anläggande av en tygverkstad i berg för Göteborgs garnison. Såsom framgår av 1953 års statsverksproposition (bil. 25, s. 35) disponeras för ändamålet ytterligare 2 800 000 kronor av ett äldre anslag. Totalkostnaden för anläggningen be-

3—1903 53 *Bihang till riksdagens protokoll 1954. 1 saml. Nr 1. Bil. 25.*

räknades enligt samma proposition till 8 200 000 kronor efter prisläget den 1 april 1952. Det återstående medelsbehovet utgör således (8 200 000 — 500 000 — 2 800 000 =) 4 900 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden att för nästa budgetår erfordras för ifrågavarande ändamål en medelsanvisning av 2 000 000 kronor.

Såsom närmare framgår av 1953 års statsverksproposition (bil. 25, s. 36) beräknades 1 400 000 kronor erforderliga för vissa ytterligare arbeten för en tyg- och optisk verkstad i berg för Norrlands trängregemente m. fl. förband.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att totalkostnaden för ifrågavarande anläggning enligt prisläget den 1 april 1953 beräknas till 4 100 000 kronor. Av det under arméns delfond för budgetåret 1946/47 till Vissa byggnadsarbeten m. m. anvisade anslaget har för ifrågavarande anläggning ett belopp av 2 690 800 kronor kunnat disponeras, och av de för budgetåret 1953/54 till Tygmaterieförråd i berg anvisade medlen har 1 000 000 kronor avsetts för anläggningen. För fullföljande av arbetena erfordras sålunda (4 100 000 — 2 690 800 — 1 000 000 =) 409 200 kronor eller avrundat 410 000 kronor, vilket belopp av fortifikationsförvaltningen äskas för budgetåret 1954/55.

För påbörjande av vissa arbeten för anordnande i en gruva av centralt tygmaterieförråd för Karlsborgs tygstation har Kungl. Maj:t genom beslut den 17 mars 1950 ställt 400 000 kronor till fortifikationsförvaltningens förfogande från det under arméns delfond för budgetåret 1946/47 till Vissa byggnadsarbeten m. m. anvisade investeringsanslaget.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att för fullföljande av ifrågavarande arbeten, totalt kostnadsberäknade till 2 000 000 kronor, erfordras för budgetåret 1954/55 ett belopp av 1 000 000 kronor.

Härjämte anmäler fortifikationsförvaltningen att arbetena med en tyg- och optisk verkstad i berg för Stockholms tygstation, för vilket objekt närmare redogjorts i 1952 års statsverksproposition (bil. 25, s. 37), nu beräknas kunna igångsättas sedan vissa planeringsarbeten slutförts. I nämnda proposition (bil. 25, s. 40) förutsatte departementschefen att innan anläggningen påbörjades en undersökning skulle göras om möjligheterna till viss begränsning av byggnadsprogrammet. Därvid borde även utredas i vad mån en i Stockholms närhet befintlig förrådsanläggning i berg skulle kunna utnyttjas. I skrivelse den 16 september 1953 har fortifikationsförvaltningen anmält att sådan undersökning verkstälts men att det därvid befunnits att ifrågasatt begränsning av byggnadsprogrammet icke är möj-

lig, vare sig genom utnyttjande av den andra berganläggningen eller på annat sätt. — De för anläggningen under ett äldre anslag disponibla medlen, 4 525 465 kronor, beräknas motsvara behovet till och med budgetåret 1953/54. För arbetenas fortsättande under budgetåret 1954/55 erfordras ytterligare 3 000 000 kronor.

För påbörjande av ytterligare två anläggningar, ett centralförråd för tygmateriel och en berganläggning för radar- och signalverkstäder, kostnadsberäknade till 1 200 000 kronor respektive 19 300 000 kronor, äskar fortifikationsförvaltningen vidare för nästa budgetår 4 200 000 kronor.

För budgetåret 1954/55 äskar fortifikationsförvaltningen således under förevarande anslagsrubrik totalt 12 610 000 kronor.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Jag kan för närvarande icke tillstyrka att byggnadsprogrammet utökas med de av fortifikationsförvaltningen föreslagna nya anläggningarna, kostnadsberäknade till respektive 1 200 000 kronor och 19 300 000 kronor. Jag anser vidare att arbetena med anläggningen för Stockholms tygstation ännu ej bör igångsättas. För fullföljande av de mest angelägna arbetena beträffande övriga objekt föreslår jag att för nästa budgetår anvisas 3 000 000 kronor. Anslaget minskas med 1 000 000 kronor.

Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tygmaterieförråd i berg* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

[32] **Utvidgning av flygverkstad.** För detta ändamål har 1951—1953 års riksdagar för budgetåren 1951/54 anvisat sammanlagt 2 750 000 kronor, avseende den totala kostnaden för ifrågavarande utvidgning. I särskild skrivelse den 11 mars 1953 redogjorde fortifikationsförvaltningen för byggnadsläget beträffande utvidgningen och förklarade därvid, att ökade krav på anläggningens utformning uppstått på grund av nya tekniska rön. I anslutning härtill föreslog Kungl. Maj:t i propositionen 1953: 131 att på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 skulle till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten m. m. under förevarande anslagsrubrik anvisas ett investeringsanslag av 250 000 kronor. Detta förslag bifölls av riksdagen. För ifrågavarande ändamål disponibla medel uppgår således till (2 750 000 + 250 000 =) 3 000 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hänvisar i sina medelsäskanden för nästa budgetår till den förut nämnda skrivelsen den 11 mars 1953 och framhåller

att en utökning och komplettering av flygverkstaden visat sig nödvändig att genomföra. De ekonomiska konsekvenserna härav är under utredning. Preliminärt beräknas emellertid de totala kostnaderna för anläggningen, inberäknat ifrågavarande utökning och komplettering, till omkring 4 500 000 kronor. Härtill kommer vissa andra arbetsobjekt, för vilka medel till största delen äskats redan föregående år, till en sammanlagd kostnad av 1 650 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet uppgår således till $(4\,500\,000 + 1\,650\,000 - 3\,000\,000 =)$ 3 150 000 kronor, vilket belopp ämbetsverket äskar för budgetåret 1954/55.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Någon utökning av byggnadsprogrammet med nya objekt kan jag för närvarande icke tillstyrka.

Utvidgningen av flygverkstaden beräknades i 1953 års statsverksproposition kosta 2 750 000 kronor. Nya tekniska rön m. fl. omständigheter har emellertid medfört ökade krav på anläggningens utformning. Till följd härav beräknar fortifikationsförvaltningen numera totalkostnaden för objektet preliminärt till omkring 4 500 000 kronor. Kostnadsökningen är betydande och möjligheten att nedbringa densamma bör undersökas. Det oaktat anser jag mig böra föreslå viss medelsanvisning redan för nästa budgetår för att tillgodose en del av det anmälda behovet. Anslaget bör uppföras med 700 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 50 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Utvidgning av flygverkstad* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 700 000 kronor.

[33] **Fullträffsäkra uppehållsplatser.** Detta anslag avses för anordnande av fullträffsäkra uppehållsplatser för såväl militära som civila myndigheter.

För ifrågavarande ändamål har 1951—1953 års riksdagar under Befästningars delfond för budgetåren 1950/54 anvisat investeringsanslag av sammanlagt 32 800 000 kronor. Utöver dessa anslagsmedel disponeras för samma ändamål tillhoppa 6 995 000 kronor av vissa under statens allmänna fastighetsfond anvisade anslag m. m. Den sammanlagda medelstillgången för utförande av fullträffsäkra uppehållsplatser utgör således $(32\,800\,000 + 6\,995\,000 =)$ 39 795 000 kronor.

Enligt en i fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för nästa budgetår intagen sammanställning avses 18 225 000 kronor av dessa anslagsmedel för lokaler för militära staber m. m., medan återstoden, 21 570 000 kronor, står till förfogande för vissa civila myndigheters behov. Utbygg-

naden av anläggningarna sker efter en av överbefälhavaren efter samråd med berörda myndigheter upprättad generalplan. Kostnaderna för dennas genomförande beräknades enligt medelsäskandena för budgetåret 1953/54 till 79 600 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1952.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att byggnadsprogrammet utökats med en anläggning, kostnadsberäknad till 2 700 000 kronor. För påbörjande av denna anläggning har medel anvisats under statens allmänna fastighetsfond, vilka medel sedermera överförts till förevarande anslag. Vidare erfordras ytterligare 5 075 000 kronor för anordnande av separata lokaler för signalanläggningar m. m. vid vissa uppehållsplatser. För inredningsarbeten vid vissa anläggningar erfordras härjämte 1 350 000 kronor utöver för ändamålet förut beräknade medel. Den sammanlagda kostnadsökningen uppgår således till $(2\,700\,000 + 5\,075\,000 + 1\,350\,000 =)$ 9 125 000 kronor. Överbefälhavaren har emellertid icke ansett det lämpligt att öka kostnadsramen utöver vad som motiveras med tillkomsten av ytterligare en anläggning. En omprövning av angelägenhetsgraden för de i generalplanen ingående anläggningarna har därför företagits, varvid det visat sig möjligt att tills vidare låta utbyggnaden av sju anläggningar för en sammanlagd beräknad kostnad av 7 225 000 kronor ställas på framtiden. Då prisläget i stort sett är oförändrat i förhållande till föregående år blir den totala kostnadsramen $(79\,600\,000 + 9\,125\,000 - 7\,225\,000 =)$ 81 500 000 kronor. För fullföljande av byggnadsprogrammet erfordras således ytterligare $(81\,500\,000 - 39\,795\,000 =)$ 41 705 000 kronor.

För budgetåret 1954/55 beräknar fortifikationsförvaltningen medelsbehovet till 18 500 000 kronor, varav för försvarets del 10 650 000 kronor, för civilförsvarsstyrelsens del 2 363 000 kronor, för övriga statliga myndigheter vilka avses erhålla utrymmen i de gemensamma uppehållsplatserna 2 287 000 kronor samt för vissa gemensamma anordningar 3 200 000 kronor.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Enligt de principer, som fastställts vid 1951 års riksdag, skall för anordnandet av bergum, gemensamma för militära och civila myndigheter, tillämpas en centralt uppgjord plan. Samtliga kostnader för ifrågakvarande uppehållsplatser skall redovisas under försvarets fastighetsfond. De medel, som för motsvarande ändamål tidigare anvisats på andra fonder, har även, i den mån de icke belöper på rent civila anläggningar, överförts till försvarets fastighetsfond.

Såsom framgår av fortifikationsförvaltningens redogörelse har kostnadsökningar uppstått på grund av att en ny anläggning tillkommit och att vissa kompletteringar m. m. erfordras i redan planerade utrymmen. De ökade kostnaderna har dock till största delen kunnat kompenseras av att vissa objekt ställts på framtiden. Totalkostnaden för de i överbefälhavarens plan ingående arbetena, som i ämbetsverkets äskande för budgetåret 1953/54 beräknades till 79 600 000 kronor, beräknas således nu till 81 500 000 kronor. Jag tillstyrker att den fortsatta utbyggnaden sker i enlighet med vad som nu föreslås av fortifikationsförvaltningen. Utbyggnaden måste dock ske i betydligt långsammare takt än fortifikationsförvaltningen tänkt. Enligt ämbetsverkets förslag skulle för nästa budgetår erfordras 18 500 000 kronor. Jag kan emellertid icke tillstyrka att för ändamålet anvisas mer än 5 000 000 kronor. Detta innebär en anslagsminskning i förhållande till anslaget för innevarande budgetår med 5 000 000 kronor. Av anslagsbeloppet torde omkring 3 000 000 kronor bära avses för militära ändamål, medan återstoden, omkring 2 000 000 kronor, förutsättes skola fördelas mellan ifrågakommande civila ändamål.

Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Fullträffsäkra uppehållsplatser* för budgetåret
1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kronor.

[34] **Flyttning av Stockholms örlogsbas.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1953:200 har riksdagen (skr. nr 402) beslutat att Stockholms örlogsbas skall flyttas till Stockholms södra skärgård.

Fortifikationsförvaltningen (skr. ^{25/11} 1953) hemställer att medel för nästa budgetår ställes till förfogande för planläggning och förberedelser för utflyttning av örlogsbasen samt för vissa förberedande arbeten å Muskö. Ämbetsverket beräknar medelsbehovet i detta hänseende till 4 miljoner kronor.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Utöver de medel som må bli erforderliga för de under anslaget Anordnande av vissa fartygstunnlar angivna förberedelsearbetena för örlogsbasens utflyttning kan jag icke tillstyrka att under här ifrågavarande anslagsrubrik anvisas mer än 500 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Flyttning av Stockholms örlogsbas* för budgetåret
1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

35] **Övriga befästningsarbeten.** Å riksstaten för innevarande budgetår är för detta ändamål uppfört ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor. Härjämte har riksdagen efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1953: 131 på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten m. m. under förevarande rubrik anvisat ett investeringsanslag av 6 700 000 kronor.

I det föregående har redogjorts för fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för nästa budgetår i den mån de kunnat hänföras till de förlöpande investeringsanslagen under befästningars delfond eller ock varit av den natur att särskilt anslag ansetts böra anvisas i anledning av äskandena. Fortifikationsförvaltningen har emellertid därutöver äskat medel för ett flertal andra byggnadsarbeten m. m. av beskaffenhet att böra bestridas av investeringsanslag under denna delfond. Det sammanlagda medelsbehovet under nästa budgetår för dessa ändamål har beräknats till i runt tal 30 000 000 kronor. En närmare redogörelse för förslagens innebörd torde icke böra lämnas till statsrådsprotokollet, utan närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Den begränsade ekonomiska ramen kan inrymma medel för här avsedda byggnadsobjekt i allenast mycket obetydlig omfattning. För att möjliggöra att de mest angelägna arbetena skall kunna komma till stånd föreslår jag att under förevarande anslagsrubrik anvisas oförändrat 2 000 000 kronor. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att efter närmare utredning rörande de olika arbetenas angelägenhetsgrad fatta beslut om anslagsmedlens fördelning.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Övriga befästningsarbeten* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

B. FÖRSVARETS FABRIKSFOND.

[36] **Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksstyrelse.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1953 års statsverksproposition har riksdagen för budgetåret 1953/54 anvisat 3 400 000 kronor för detta ändamål.

Försvarets fabriksstyrelse (skr. 14/8 1953) framhåller att anskaffningsvärdet av fabriksverkets maskinpark den 30 juni 1953 utgjorde mer än 25 miljoner kronor. Enligt de grunder, som allmänt tillämpas inom den mekaniska verkstadsindustrien, bör normalt 10 % av maskinparkens återanskaff-

ningsvärde årligen avsätts för ersättningsanskaffning. För fabriksverkets del skulle efter samma beräkningsgrund men med utgångspunkt från anskaffningsvärdet, som är väsentligt lägre än återanskaffningsvärdet, erfordras 2 500 000 kronor. Möjligheterna att bibehålla fabriksverkets konkurrensförmåga beror till stor del på i vilken utsträckning en fortlöpande och tillräcklig modernisering av maskinparken kan ske. Då denna modernisering till stor del syftar till ytterligare automatisering av tillverkningen följer därav att maskinanskaffningen ställer sig proportionsvis dyrare än tidigare. Det angivna beloppet 2 500 000 kronor bör därför betraktas som ett minimibelopp.

För de nyanskaffningsbehov som sammanhänger med utökningen av driften eller tillkomsten av nya produktionsenheter har närmare redogjorts i 1953 års statsverksproposition (bil. 25, s. 43). Beträffande dessa anskaffningar har fabriksstyrelsen för nästa budgetår anmält ett återstående medelsbehov av 4 430 000 kronor.

För budgetåret 1954/55 äskar fabriksstyrelsen således under detta anslag sammanlagt (2 500 000 + 4 430 000 =) avrundat 6 900 000 kronor.

Departementschefen.

Jag kan icke tillstyrka att anslaget för nästa budgetår uppföres med högre belopp än 3 000 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 400 000 kronor. Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksstyrelse* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

[37] **Försvarets fabriksverks dispositionsanslag.** I enlighet med förslag av försvarets fabriksstyrelse torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp, 100 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Försvarets fabriksverks dispositionsanslag* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

[38] **Diverse byggnadsarbeten.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1951—1953 års statsverkspropositioner och propositionen 1952:2 har riksdagen för budgetåren 1951/54 anvisat sammanlagt 1 270 000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Fabriksstyrelsen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna för de av styrelsen under förevarande anslagsrubrik hittills anmälda objekten uppgår till sammanlagt 6 322 000 kronor. Med hänsyn till den begränsade medelstildelingen under anslaget har fabriksstyrel-

sen undersökt möjligheterna att nedbringa medelsbehovet. Styrelsen har därvid funnit att arbeten för en kostnad av 1 464 000 kronor kan uppskjutas eller ersättas av tillfälliga anordningar, som icke kräver ianspråktagande av investeringsmedel. För fullföljande av återstående arbeten skulle således erfordras (6 322 000 — 1 464 000 — 1 270 000 =) 3 588 000 kronor. Härutöver anmäler fabriksstyrelsen behov av medel för rationalisering av förrådsdriften vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori genom utförande av ett centralt förråd, kostnadsberäknat till 700 000 kronor. För budgetåret 1954/55 äskar fabriksstyrelsen därför tillhoppa (3 588 000 + 700 000 =) 4 288 000 kronor.

Under en annan anslagsrubrik, Ytterligare medel för viss reservfabrik, äskar fabriksstyrelsen för nästa budgetår ytterligare 3 500 000 kronor och anför därom i huvudsak följande. Genom brev den 9 juni 1944 fastställde Kungl. Maj:t generalplan för de nyanläggningar samt ombyggnads- och istandsättningsarbeten som skulle komma till utförande med anlitan av det för budgetåret 1943/44 under försvarets fabriksfond uppförda investeringsanslaget Utbyggnad av vissa fabriker och anläggningar. I planen ingick bland annat en ammunitionsreservfabrik med pjäshylsfabrik, kostnadsberäknad till sammanlagt 5 200 000 kronor. Av det för budgetåret 1944/45 under fabriksfonden uppförda anslaget Vissa anläggningsarbeten har vidare 130 000 kronor beräknats för viss anläggning ansluten till nämnda reservfabrik. Kungl. Maj:t har sedermera genom beslut den 1 december 1950 bemyndigat fabriksstyrelsen att för ifrågavarande arbeten anlita förenämnda anslag intill ett belopp av 3 000 000 kronor respektive 130 000 kronor. Arbetena har nu fortskridit så långt att sprängningsarbetena beräknas bli avslutade under år 1954, varefter inbyggnadsarbetena kommer att påbörjas. Fabriksstyrelsen har med anledning härav hos Kungl. Maj:t hemställt att få disponera återstoden av det under anslaget Utbyggnad av vissa fabriker och anläggningar för ändamålet avsedda medel, 2 200 000 kronor. Totalkostnaderna för utförande av reservfabriken m. m. beräknas emellertid enligt nuvarande prisläge till 8 835 000 kronor, varför ytterligare (8 835 000 — 5 330 000 =) i runt tal 3 500 000 kronor erfordras.

Departementschefen.

Med hänsyn till nuvarande begränsning av försvarets byggnadskvot och nödvändigheten att i möjligaste mån hålla nere utgifterna för kapitalinvesteringar kan jag icke tillstyrka att för här ifrågavarande ändamål anvisas mer än 1 000 000 kronor. Jag förutsätter att omkring hälften av dessa medel tages i anspråk för fortsatta arbeten på förenämnda reservfabrik. Anslagshöjningen utgör 500 000 kronor.

Jag får alltså hemställa att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Diverse byggnadsarbeten* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

V. Statens utlåningsfonder.

[39] **Värnpliktslånefonden.** Värnpliktslånefonden inrättades enligt beslut av 1945 års riksdag (skr. nr 285) för utgivande av värnpliktslån till värnpliktigt befäl m. fl. ävensom till visst avgående fast anställt manskap. Med stöd av riksdagens bemyndigande meddelade Kungl. Maj:t genom kungörelse den 29 juni 1945 (nr 494) bestämmelser angående lån från värnpliktslånefonden. Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1947:143 medgav riksdagen att lån från värnpliktslånefonden skulle få utgå även till under fredsmässig militärtjänstgöring skadade, och bemyndigade riksdagen Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser härom. Sådana bestämmelser har meddelats genom kungörelse den 20 juni 1947 (nr 258) angående ändring i vissa delar av kungörelsen den 29 juni 1945 (nr 494) angående lån från värnpliktslånefonden. För fondens verksamhet har för budgetåren 1945/53 anvisats investeringsanslag på tillhoppa 2 500 000 kronor, varav 200 000 kronor för budgetåret 1952/53.

Enligt beslut av 1951 års riksdag (prop. nr 109; statsutsk. utl. nr 122; rd. skr. nr 204) skall i besparingssyfte tillämpas en strängare behovsprövning än enligt tidigare praxis.

Försvarets socialbyrå har i skrivelse den 6 oktober 1953 hemställt att ytterligare medel måtte anvisas för fondens verksamhet och därvid anfört följande.

Enligt socialbyråns egna sammanställningar över handläggningen av ärenden rörande lån från värnpliktslånefonden har intill den 1 juli 1953 lån beviljats med sammanlagt 3 205 580 kronor. Vid utgången av budgetåret 1952/53 har alltså utöver det i fonden investerade kapitalet utlånats 705 580 kronor, vilket belopp förutsättes täckt av medel som i form av återbetalningar på tidigare beviljade lån inlutit till fonden.

De för utlåning disponibla medlen kan antagas redan under innevarande budgetår bli otillräckliga. I och för sig skulle därför en mindre kapitalinvestering på tilläggsstat för budgetåret 1953/54 vara behövlig. Med hänsyn till den osäkerhet som kännetecknar beräkningar av här ifrågasvarande slag lär emellertid en sådan kapitalinvestering icke kunna anses oundgängligen erforderlig. För budgetåret 1954/55 kommer emellertid för utlåning icke att stå till förfogande andra medel än de som under samma budgetår inflyter till fonden i form av återbetalningar på tidigare beviljade värnpliktslån, vilka medel uppskattas till omkring 250 000 kronor. Utlåningen från fonden har de senaste tre budgetåren varit lägst 407 000 och högst 540 000 kronor. Vid ungefär oförändrad utlåningsverksamhet bedömes det erforderligt med en kapitalinvestering på omkring 200 000 kronor för nästa budgetår.

Försvarets socialbyrå hemställer sålunda att till Värnpliktslånefonden måtte för budgetåret 1954/55 anvisas ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

Departementschefen.

Jag föreslår att för detta ändamål för nästa budgetår anvisas 200 000 kronor. Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Värnpliktslånefonden* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

A. Broberg.

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR.

SOCIALDEPARTEMENTET.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 ja-
nuari 1954.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler följande under socialdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar för budgetåret 1954/55 och yttrar därvid följande.

Statens utlåningsfonder.

[1] **Lånefonden för bostadsbyggande.** Från fonden, till vilken medel anvisas endast i den mån så erfordras för utbetalning av beviljade lån, utlämnas tertiärlån till flerfamiljshus, egnahemslån, förbättringslån utom i vad de är ränte- och amorteringsfria, samt fr. o. m. budgetåret 1953/54 förskott å tilläggs-lån till flerfamiljshus. För innevarande budgetår har anslaget uppförts med 540 000 000 kronor.

Bostadsstyrelsen har (skr. 28/8 1953) inledningsvis redovisat omfattningen av långivningen under budgetåret 1952/53.

Genom preliminära beslut om tertiärlån beviljades 292 000 000 kronor avseende 45 300 lägenheter, vilket jämfört med budgetåret 1951/52 innebar en ökning räknat i antalet lägenheter med ca 60 %. Genom slutliga beslut om tertiärlån beviljades 164 000 000 kronor avseende 23 500 lägenheter.

Genom preliminära beslut om egnahemslån beviljades 212 000 000 kronor till 11 600 lägenheter, vilket antal icke obetydligt överstiger motsvarande antal under budgetåret 1951/52. Det genomsnittliga lånebeloppet per

lägenhet utgjorde 18 250 kronor. Genom slutliga beslut om egnahemsån beviljades 144 000 000 kronor till 8 350 lägenheter vilket innebär en minskning jämfört med budgetåret 1951/52. Denna minskning är en följd av nedgången i den preliminära långivningen under sistnämnda budgetår. Det genomsnittliga lånebeloppet per lägenhet har fortsatt att öka.

Under budgetåret 1952/53 beviljades vidare genom preliminära beslut om förbättringslån 7 910 000 kronor och genom slutliga beslut 3 000 000 kronor.

Sammanlagt beviljades under budgetåret 1952/53 genom preliminära beslut om tertiärlån, egnahemsån och förbättringslån 511 000 000 kronor och genom slutliga beslut 311 000 000 kronor. Såsom i annat sammanhang anmäls har den av Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1953 medgivna ramen för preliminära lånebeslut på 455 000 000 kronor sålunda överskridits, vilket i huvudsak berott på en osedvanligt omfattande långivning under juni månad.

I form av lån utbetalades under budgetåret 1952/53 sammanlagt 343 000 000 kronor, varav 179 500 000 kronor i tertiärlån, 161 000 000 kronor i egnahemsån och 2 500 000 kronor i räntebärande förbättringslån, medan 19 000 000 kronor inflöt i form av amorteringar och inlösta lån. Nettobelastningen för lån uppgick till 324 000 000 kronor.

I form av förskott utbetalades 78 000 000 kronor å tertiärlån, 116 000 000 kronor å egnahemsån och 3 700 000 kronor å räntebärande förbättringslån. Sammanlagt utbetalades i form av förskott 198 000 000 kronor. Under budgetåret krediterades emellertid förskottstiteln i samband med utbetalning av lån med 78 000 000 kronor, varav 69 000 000 kronor avsåg egnahemsån, varför nettobelastningen å titeln uppgick till 120 000 000 kronor.

Den totala belastningen å anslaget uppgick sålunda under budgetåret 1952/53 till 444 000 000 kronor mot 379 000 000 kronor under föregående budgetår.

Beträffande medelsbehovet under innevarande budgetår har styrelsen erinrat, att det förutsatts att jämväl förskott å tilläggsån med hänsyn till att de är räntebärande och för den skull icke bör belasta tilläggsåneanslaget, som i sin helhet avskrivs å riksstaten, skall redovisas under lånefonden för bostadsbyggande. Styrelsen beräknar utbetalningen av tertiärlån till 220 000 000 kronor, av egnahemsån till 180 000 000 kronor och av förbättringslån till 7 000 000 kronor. Då samtidigt ett belopp av 32 000 000 kronor beräknas inflyta i form av amorteringar och inlösen av lån skulle nettoutgifterna för lån uppgå till 375 000 000 kronor.

Medelsbehovet för förskott å tertiärlån och tilläggsån uppskattas av styrelsen till 200 000 000 kronor medan förskott å egnahemsån och förbättringslån beräknas till 125 000 000 kronor. Krediteringen av förskottstiteln i samband med utbetalning av lån uppskattas till 150 000 000 kronor. Nettobelastningen för förskott beräknas sålunda till 175 000 000 kronor.

Totalt skulle belastningen av fonden för lån och förskott komma att uppgå till $(375\,000\,000 + 175\,000\,000)$ 550 000 000 kronor, eller i stort sett det för innevarande budgetår disponibla beloppet av 548 000 000 kronor.

Vid sin beräkning av utgifterna under nästa budgetår har styrelsen utgått från att preliminära lånebeslut under kalenderåret 1953 motsvaras av slutliga lånebeslut under kalenderåret 1954 och att lånen till sistnämnda företag utbetalas under budgetåret 1954/55. I enlighet härmed

beräknas att lån kommer att utbetalas med 580 000 000 kronor. Då 40 000 000 kronor beräknas inflyta i form av amorteringar och inlösen av lån, skulle nettoutgifterna för lån uppgå till 540 000 000 kronor. Utbetalningarna av förskott å lån har antagits balanseras av krediteringarna å förskottstiteln i samband med slutlig utbetalning av lån. Det erforderliga anslaget för budgetåret 1954/55 skulle sålunda uppgå till 540 000 000 kronor.

Styrelsen beräknar, att genom preliminära beslut om lån ca 525 000 000 kronor kommer att disponeras under vart och ett av budgetåren 1953/54 och 1954/55. Med hänsyn till bl. a. den stora osäkerheten i beräkningen av den preliminära långivningens omfattning ifrågasätter styrelsen om i fortsättningen beloppet för preliminära beslut bör maximeras.

Departementschefen. För budgetåret 1952/53 föreskrev riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag dels att preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, finge meddelas intill ett belopp av 380 000 000 kronor dels ock att preliminära beslut angående lån, som skall utgå från investeringsanslaget till tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, finge meddelas intill ett belopp av 210 000 000 kronor. Den 29 maj 1953 inkom anmälan från bostadsstyrelsen att preliminära lånebeslut under ifrågavarande budgetår skulle komma att meddelas i sådan omfattning att förenämnda för budgetåret fastställda högsta belopp skulle komma att överskridas. Då de för budgetåret 1951/52 fastställda högsta beloppen inte helt utnyttjats, borde återstående belopp — 40 000 000 kronor beträffande lån som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande och 36 000 000 kronor beträffande tilläggsån — stå till förfogande för budgetåret 1952/53. Härutöver erfordrades emellertid medgivande att meddela preliminära beslut rörande lån om sammanlagt resp. 35 000 000 och 60 000 000 kronor. Styrelsen hemställde om bemyndigande att för meddelande av preliminära beslut taga i anspråk resp. 35 000 000 och 60 000 000 kronor av de belopp som skulle komma att medgivas för budgetåret 1953/54. För sistnämnda budgetår har riksdagen medgivit, att preliminära beslut må meddelas intill 480 000 000 kronor i vad avser lånefonden för bostadsbyggande samt 190 000 000 kronor i fråga om tilläggsån.

Det sagda innebär, att bostadsstyrelsen icke har iakttagit den av riksdagen och Kungl. Maj:t bestämda ramen för beviljande av preliminära lånebeslut, varigenom densamma kommit att överskridas. Förhållandet har icke anmälts för Kungl. Maj:t i sådan tid att frågan om ramens storlek kunde ånyo underställas riksdagen. Möjlighet fanns att på sätt bostadsstyrelsen föreslagit minska ramen för budgetåret 1953/54 med de belopp, varmed de för 1952/53 medgivna högsta beloppen överskridits. Jag fann en sådan åtgärd i dåvarande läge mindre ändamålsenlig. Riktigare var enligt min mening att sedan bättre hållpunkter beträffande situationen erhållits underställa riksdagen frågan, huruvida överskridandet under budgetåret 1952/53 skulle föranleda någon ändring av de för innevarande budgetår fastställda högsta beloppen. På mitt förslag lämnade Kungl. Maj:t härefter den 30

juni 1953 bostadsstyrelsen bemyndigande av innebörd att de fastställda högsta beloppen höjdes i enlighet med styrelsens beräkning.

Bostadsstyrelsen har sedermera (skr. 28/8 1953) anmält ytterligare överskridanden med 56 000 000 kronor beträffande lånefonden och 9 000 000 kronor i fråga om tillägglånen. Styrelsen har hemställt, att Kungl. Maj:t måtte låta bero vid dessa överskridanden. Kungl. Maj:t har ännu inte meddelat beslut med anledning av denna framställning.

Vad sålunda förekommit bör anmälas för riksdagen. Av de beräkningar jag lägger fram i det följande framgår, att jag inte finner det möjligt att utan svåra återverkningar i fråga om bostadsbyggandets omfattning minska de högsta belopp som medgivits för preliminära beslut under innevarande budgetår. Senare denna dag torde jag få upptaga frågan om den preliminära långivningens omfattning under innevarande budgetår till närmare behandling.

Jag övergår nu till frågan om anslag till lånefonden för bostadsbyggande under nästa budgetår.

En beräkning av anslaget bör i nuvarande läge grundas på att omkring 50 000 lägenheter skall bli färdigställda under såväl år 1953 som år 1954, varav ca 37 000 lägenheter i flerfamiljshus och ca 13 000 lägenheter i en- och tvåfamiljshus under varje år. De allra flesta nya hus är statsbelånade. Det kan därför antagas att vid ett årstillskott av totalt 50 000 lägenheter 35 000 kommer på statsbelånade flerfamiljshus och 12 000 på statsbelånade en- och tvåfamiljshus.

I nära anslutning till vad som f. n. gäller kan vidare antagas, att tertiärlånen kommer att utgöra något mer än 7 000 kronor i genomsnitt per lägenhet och egnahemslånen 19 000 kronor i genomsnitt per lägenhet.

Under ifrågavarande antaganden kan utbetalningarna under ett budgetår uppskattas till ca 480 000 000 kronor. Härtill får läggas utbetalningarna av räntebärande förbättringslån, uppskattningsvis 9 000 000 kronor, samt från dragas vad som inflyter i form av amorteringar och genom inlösen av lån, f. n. omkring 40 000 000 kronor om året. Medelsbehovet enligt denna beräkning blir alltså $(480\,000\,000 + 9\,000\,000 - 40\,000\,000)$ 449 000 000 kronor.

Från lånefonden för bostadsbyggande utbetalas förskott å tertiär- och tillägglån samt egnahemslån och förbättringslån. För innevarande budgetår kan beräknas att i förskott å tertiär- och tillägglån kommer att utbetalas ca 100 000 000 kronor mot av bostadsstyrelsen beräknade 200 000 000 kronor. Däremot torde utbetalningarna av förskott å egnahemslån och förbättringslån komma att något överstiga vad styrelsen har beräknat. Även om alltid ovisshet måste råda beträffande omfattningen av de framtida utbetalningarna av förskott — denna påverkas bl. a. av förändringar i kreditmarknadsläget — synes det sannolikt, att innevarande budgetårs anslag icke kommer att i sin helhet disponeras. Det förefaller rimligt utgå från att vid budgetårets slut kommer att kvarstå ett odisponerat belopp av 50 000 000 kronor. F. n. saknas anledning att antaga annat än att in- och utbetalning-

arna i fråga om förskott å lån kommer att balansera under nästa budgetår. Anslaget kan under nämnda förutsättningar för nästa budgetår beräknas till ca (449 000 000 — 50 000 000) 400 000 000 kronor.

Bostadsstyrelsen har uppskattat medelsbehovet för nästa budgetår till icke mindre än 540 000 000 kronor. Styrelsen torde ha förutsatt, dels att utbetalningarna av lån under nästa budgetår skall komma att avsevärt överstiga vad som motsvarar ett årligt tillskott av 50 000 lägenheter, dels — såsom förut har nämnts — att förskottsutbetalningarna skall få stor omfattning under innevarande budgetår.

Även om ovisshet råder om utbetalningarnas omfattning i framtiden, särskilt i vad det gäller förskott å lån, torde anslaget till lånefonden för bostadsbyggande för budgetåret 1954/55 böra upptagas med 400 000 000 kronor.

För innevarande budgetår har beräknats att genom preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, kommer att disponeras 480 000 000 kronor. Enligt en förnyad, förut redovisad uppskattning räknar bostadsstyrelsen med att såväl innevarande som nästa budgetår 525 000 000 kronor skall komma att disponeras.

Antalet preliminära beslut om lån under ett budgetår är icke endast beroende av bostadsbyggandets omfattning utan betingas även av vid vilken tidpunkt ansökningar om lån ingives och av den takt i vilken bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna prövar inkomna ansökningar. Bl. a. på grund härav kan antalet lånebeslut icke i förväg exakt beräknas.

En ytterligare omständighet, som gör att beräkningar rörande omfattningen av den preliminära långivningen alltid måste bli osäkra, är att ovisshet råder om hur en bostadsproduktion av viss omfattning kommer att fördela sig på å ena sidan en- och tvåfamiljshus och å andra sidan flerfamiljshus. Vid en ökning av småhusbyggandet inom en given ram för den totala bostadsproduktionen stiger nämligen det sammanlagda lånebeloppet på grund av att egnahemslånen i genomsnitt per lägenhet är omkring tre gånger så stora som tertiärlånen.

I nuvarande läge beräknar jag, att under nästa budgetår kommer att sättas igång byggnadsföretag avseende sammanlagt ca 53 000 lägenheter, alltså något mera än jag i det föregående antagit skall bli färdigställt under år 1953 och år 1954. Det kan med ledning av erfarenheterna rörande egnahemslångivningens omfattning under år 1953 beräknas att under nästa budgetår egnahemsföretag avseende ca 14 000 lägenheter kommer att påbörjas. Det är emellertid inte uteslutet, att antalet egnahemsföretag kommer att bli ännu något högre.

Egnahemsbyggandet har under år 1953 ökat och kan komma att ytterligare öka under år 1954. Dess omfattning är likväl betydligt mindre än under åren omedelbart efter krigets slut, då det utgjorde omkring 20 000 lägenheter. Egnahemsbyggandet bör därför få fortgå utan det hinder, som en fast ram för den statliga långivningen utgör.

Med utgångspunkt från vad förut har sagts beräknar jag att preliminära

beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, kommer att för budgetåret 1954/55 avse ett sammanlagt belopp av 500 000 000 kronor.

Om egnahemsbyggandet skulle komma att överstiga vad förut har antagits bör Kungl. Maj:t äga att besluta om en utvidgning av den preliminära långivningen med högst 25 000 000 kronor. Om arbetsmarknadspolitiska skäl giver anledning därtill bör på samma sätt den angivna ramen för långivningen kunna ökas med ytterligare 25 000 000 kronor. Under budgetåret 1954/55 bör alltså lån kunna beviljas intill 550 000 000 kronor, varav dock i första hand endast 500 000 000 kronor torde tagas i anspråk.

Det bör åligga bostadsstyrelsen att vid nästa budgetårs ingång underställa Kungl. Maj:t en plan beträffande långivningen för hela budgetåret 1954/55 samt att månatligen till Kungl. Maj:t ingiva en rapport i fråga om långivningens omfattning. I enlighet med vad förut har sagts, har Kungl. Maj:t att vidtaga de jämkningar i planen, som kan komma att erfordras.

I detta sammanhang torde jag jämväl få anmäla en särskild lånefråga. Enligt beslut av 1953 års riksdag gäller att egnahemslån i normala fall kan beviljas endast för enfamiljshus med en bottenyta av högst för hus i ett plan 100 kvm, för hus i ett och ett halvt plan 70 kvm och för hus i två plan 60 kvm. Motsvarande bestämmelser gäller beträffande tvåfamiljshus.

Enligt vad jag erfarit från bostadsstyrelsen, uppkommer vid tillämpning av ifrågavarande bestämmelser dels svårbedömbara tolkningsfrågor, dels åtskilliga gränsfall. En ökad smidighet i tillämpningen synes önskvärd. Nämnade bestämmelser bör därför ändras och i fortsättningen lämpligen avse en högsta lägenhetsyta, lika för alla hustyper. För en dylik ordning talar jämväl det förhållandet, att fr. o. m. den 1 oktober 1953 såsom villkor för familjebostadsbidrag till familj i en- och tvåfamiljshus föreskrivits att i regel lägenhetsytan, oavsett hustypen, icke får överstiga 125 kvm. Jag tillstyrker att samma bestämmelse fr. o. m. nästa budgetår skall gälla som villkor för egnahemslån.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordad ändring i grunderna för egnahemslån;

b) medgiva, att under budgetåret 1954/55 preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 550 000 000 kronor;

c) till *Lånefonden för bostadsbyggande* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 000 kronor.

[2] *Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrin.* Från fonden, som inrättats fr. o. m. den 1 juli 1952, utlämnas lån till anskaffande av byggnadsmaskiner, vilka ännu icke kommit till allmän användning

inom byggnadsindustrien men som kan väntas medföra avsevärda besparingar i fråga om material och arbetskraft. Till fonden har hittills anvisats tillhoppa 8 000 000 kronor. För innevarande budgetår har anslaget uppförts med 4 000 000 kronor.

Bostadsstyrelsen har (skr. 28/8 1953) anfört, att styrelsen t. o. m. den 20 augusti 1953 tillstyrkt ansökningar om lån till ett sammanlagt belopp av 3 878 605 kronor. Hos styrelsen ineliggande, icke tillstyrkta ansökningar vid nämnda tidpunkt avsåg ett sammanlagt belopp av 2 094 163 kronor. Det under fonden disponibla beloppet förutsättes bli helt ianspråktaget av redan ineliggande och inkommande ansökningar. Då intresset för låneformen är mycket stort, beräknar styrelsen anslagsbehovet under budgetåret 1954/55 till 6 000 000 kronor.

Departementschefen. Bostadsstyrelsens förslag att ifrågakvarande anslag för nästa budgetår skall uppräknas från 4 000 000 kronor till 6 000 000 kronor kan jag inte biträda. Det må erinras om att långivningen har försökskaraktär. Innan närmare erfarenheter vunnits rörande verksamheten torde en utvidgning av densamma icke vara försvarlig. Jag beräknar alltså ett oförändrat belopp av 4 000 000 kronor för ändamålet.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Majt måtte föreslå riksdagen

att till *Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

[3] *Statens bosättningslånefond*. Från fonden utlämnas bosättningslån till trolovade eller äkta makar samt fr. o. m. budgetåret 1953/54 till ogift moder med minderårigt barn. Till bosättningslånefonden har hittills anvisats tillhoppa 55 100 200 kronor. För innevarande budgetår har anslaget uppförts med 1 000 000 kronor.

Fullmäktige i riksbanken har (skr. 10/10 1953) anfört, att under budgetåret 1952/53 9 113 lån om sammanlagt 16 225 218 kronor har utlämnats mot 8 759 lån om tillhoppa 15 125 333 kronor under budgetåret förut. Summan av av- och slutbetalningar under budgetåret 1952/53 uppgick till 15 102 074 kronor. Lånens medelbelopp har successivt ökat och utgjorde sistnämnda budgetår 1 780 kronor. Hela utlåningen från fonden uppgick vid utgången av budgetåret 1952/53 till 47 718 815 kronor. Sammanlagt 1 282 199 kronor, motsvarande $\frac{2}{3}$ % av totalsumman utgivna lån, har efterskänkts eller avskrivits. Antalet utestående lån var 54 164 mot 54 942 ett år tidigare. Den faktiska belastningen å fonden vid utgången av budgetåret 1952/53 utgjorde 49 001 014 kronor och det disponibla beloppet 6 099 186 kronor.

Fullmäktige erinrar, att den mindre ökning av antalet nyutgivna lån, som inträtt under budgetåret 1952/53, innebär en avvikelse från den tendens till en fortgående successiv minskning i antalet nya lån, som varit rådande

sedan budgetåret 1944/45. Huruvida ökningen kommer att fortsätta kan ej nu bedömas, men det är möjligt att de allmänna kreditrestriktionerna kommer att verka i sådan riktning. Vidare måste hänsyn tagas till att bosättningslån numera får utlämnas även till ogifta mödrar. För såväl innevarande som nästa budgetår bör man kalkylera med 10 000 nya bosättningslån. Sedan den nya maximigränsen, 3 000 kronor, trädde i tillämpning fr. o. m. innevarande budgetår, har en höjning av lånens genomsnittliga belopp inträtt. Medelbeloppet för lån under tredje kvartalet 1953 uppgick till 1 944 kronor (1 957 kronor för 2 446 lån till äkta makar och 1 448 kronor för 63 lån till ogifta mödrar). Försiktigheten torde bjuda att man räknar med ytterligare någon höjning.

Under antagande att utlåningen under innevarande budgetår kommer att omfatta 10 000 lån med ett medelbelopp av 2 000 kronor samt att i återbetalningar kommer att inflyta 15 500 000 kronor beräknar fullmäktige nettoökningen av medelsåtgången under samma budgetår till 4 500 000 kronor. Vid budgetårets utgång skulle alltså återstå ett outnyttjat belopp av ca 1 500 000 kronor. Med utgångspunkt från samma nettoökning under nästa budgetår beräknar fullmäktige det erforderliga anslaget till fonden för sagda budgetår till 3 000 000 kronor.

Statskontoret har icke funnit anledning till erinran mot vad riksbanksfullmäktige anfört.

Departementschefen. Med anledning av en av socialstyrelsen företagen översyn av bestämmelser och praxis i fråga om de statliga bosättningslånen beslöts vid 1953 års riksdag (prop. nr 53; statsutsk. utl. nr 63; rd. skr. nr 156) bl. a. att lånens maximibelopp skulle höjas från 2 000 till 3 000 kronor samt att långivningen skulle utsträckas till ogifta mödrar. Såsom framgår av riksbanksfullmäktiges redogörelse kan icke blott dessa förändringar, vilka trätt i tillämpning den 1 juli 1953, utan även den tendens till ökad långivning överhuvudtaget, som inträtt under föregående budgetår, beräknas medföra en ökad belastning av bosättningslånefonden. Fullmäktiges beräkning av anslagsbehovet innefattande ett tillskott till fonden av 3 000 000 kronor för nästa budgetår synes därför böra godtagas.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bosättningslånefond* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd.

[4] **Tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet.** Tilläggs lån beviljas till flerfamiljshus med belopp motsvarande det kapitaliserade värdet av ett bidrag av f. n. 3 kronor—4 kronor 60 öre per kvm lägenhetsyta. I fråga om byggnad, som beräknas bli färdigställd efter utgången av år 1954, utgör

enligt beslut av Kungl. Maj:t den 27 november 1953 lånet vad som motsvarar ett bidrag av 2 kronor—3 kronor 60 öre per kvm. Till ifrågavarande ändamål anvisas medel endast i den mån så erfordras för utbetalning av beviljade lån. För innevarande budgetår har anvisats ett investeringsanslag av 70 000 000 kronor.

Bostadsstyrelsen har (skr. 28/8 1953) anfört, att under budgetåret 1952/53 ca 315 000 000 kronor avseende 46 200 lägenheter beviljats genom preliminära beslut om tilläggsån. Den av Kungl. Maj:t den 30 juni 1953 medgivna ramen av 306 000 000 kronor för den preliminära långivningen har sålunda överskridits med 9 000 000 kronor. Genom slutliga beslut om tilläggsån beviljades under samma budgetår ca 103 000 000 kronor avseende 22 300 lägenheter. Sammanlagt 108 700 000 kronor utbetalades. I lån utbetalades 73 000 000 kronor och i förskott 37 600 000 kronor, medan 2 000 000 kronor återinflöt av tidigare lämnade förskott. Vid utgången av budgetåret kvarstod ett outnyttjat belopp av ca 152 000 000 kronor.

Beträffande medelsbehovet för innevarande budgetår har styrelsen erinrat om sina tidigare beräkningar (skr. 30/1 1953), enligt vilka utbetalningarna av tilläggsån och förskott beräknades till 210 000 000 resp. 130 000 000 kronor, medan 12 000 000 kronor beräknades återinflöta av förut utlämnade förskott. Då styrelsen beräknade att å anslaget skulle komma att finnas ett outnyttjat belopp av 130 000 000 kronor, angav styrelsen det erforderliga anslagsbehovet till 200 000 000 kronor. Med anledning av riksdagens beslut om att förskott å tilläggsån fr. o. m. budgetåret 1953/54 skall bestridas från lånefonden för bostadsbyggande anvisades anslaget med endast 70 000 000 kronor.

Med ledning av nu tillgängliga uppgifter beräknar styrelsen utbetalningen av tilläggsån under budgetåret 1953/54 till det förut angivna beloppet av 210 000 000 kronor. Den av riksdagen beslutade sänkningen av tilläggsånen för företag som färdigställs efter den 1 januari 1954 har antagits icke komma att beröra de tilläggsån som beräknas bli utbetalda under budgetåret. Av tidigare utlämnade förskott beräknas 15 000 000 kronor återinflöta. Vid utgången av budgetåret 1953/54 skulle alltså å anslaget kvarstå ett outnyttjat belopp av i runt tal $(152\,000\,000 + 70\,000\,000 - 210\,000\,000 + 15\,000\,000)$ 27 000 000 kronor.

Vid beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1954/55 har styrelsen utgått från att flertalet utbetalningar av tilläggsån kommer att avse företag färdigställda efter år 1953. Styrelsen beräknar att lån kommer att utbetalas till ett belopp av 240 000 000 kronor. Tidigare utlämnade förskott beräknas i sin helhet återinflöta med ett belopp av 25 000 000 kronor. Anslagsbehovet för budgetåret 1954/55 skulle sålunda uppgå till i runt tal $(240\,000\,000 - 25\,000\,000 - 27\,000\,000)$ 190 000 000 kronor.

Styrelsen beräknar att 210 000 000 kronor kommer att beviljas genom preliminära beslut om tilläggsån under såväl budgetåret 1953/54 som under budgetåret 1954/55. Under hänvisning till bl. a. osäkerheten i beräkningen av den preliminära långivningens omfattning ifrågasätter styrelsen om i fortsättningen denna långivning bör maximeras till visst belopp.

Departementschefen. Genom beslut av 1953 års riksdag reducerades beräkningsgrunden för det provisoriska tilläggslånet till flerfamiljshus med en krona från fyra kronor till tre kronor per kvm lägenhetsyta i fråga om byggnadsföretag, som färdigställts efter utgången av år 1953. Tillika be- myndigades Kungl. Maj:t att, när skäl därtill förelåg, besluta om ytterli- gare minskning av tilläggslånet.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 27 november 1953 sänkt beräknings- grunden för det provisoriska tilläggslånet med ytterligare en krona från tre kronor till två kronor per kvm lägenhetsyta för byggnadsföretag, vilka färdigställs efter utgången av år 1954.

Sistnämnda beslut har tillkommit sedan utvecklingen av byggnadskost- naderna blivit sådan, att berättigad anledning förelåg att antaga, att en sänkning av det provisoriska tilläggslånet med ytterligare en krona icke skulle medföra att hyrorna i de av sänkningen berörda husen behövde sät- tas högre än i tidigare uppförda hus med full subvention.

Olika åtgärder har under de senaste åren vidtagits för att pressa ned bygg- nadskostnaderna. Det torde böra erinras om lånen för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien samt om inrättandet fr. o. m. den 1 juli 1953 av statens nämnd för byggnadsforskning. Intresset för effektivare produktions- metoder inom byggnadsområdet förefaller stort. Strävan att genom val av hustyper, som är lämpliga ur ekonomisk synpunkt, förbilliga bostadsbyg- gandet har blivit mera allmän. Överhuvudtaget synes på olika håll den in- ställningen växa fram, att kostnadsbesparingar måste göras och att härvid omsorgsfull planering och moderna byggnadsmetoder är av stor betydelse.

Angivna förhållanden har utan tvivel medverkat till att de tendenser till kostnadssänkning, som har uppkommit till följd av sjunkande materialpri- ser och bättre tillgång på arbetskraft, förstärkts. Möjligheterna att på olika sätt — genom omsorgsfull planering, val av ur ekonomisk synpunkt riktiga hustyper, införandet av moderna produktionsmetoder och tillkomsten av bättre byggnadsmaterial — sänka byggnadskostnaderna torde ännu icke på långt när vara uttömda. Det finns därför berättigad anledning räkna med att byggnadskostnadernas utveckling även i framtiden skall bli gynnsam. I så fall bör i enlighet med den principiella ståndpunkt till subventionsfrågan, som godkändes av 1953 års riksdag, en fortsatt avveckling av det proviso- riska tilläggslånet eftersträvas. Jag föreslår, att Kungl. Maj:t skall äga att, i den mån kostnadsutvecklingen giver anledning därtill, ytterligare minska det provisoriska tilläggslånet och — om så visar sig möjligt — helt avveckla detsamma. Anledning torde däremot saknas att f. n. överväga en avveckling av de ortsdifferentierade tilläggslånen.

Vad härefter angår anslaget till tilläggslån till viss bostadsbyggnadsverk- samhet under nästa budgetår bör anslaget beräknas med samma utgångs- punkt som anslaget till lånefonden för bostadsbyggande, d. v. s. under anta- gande av en bostadsproduktion av ca 50 000 lägenheter per år. Om det anta- ges att av en dylik produktion ca 35 000 lägenheter avser statsbelånade fler- familjshus, kan utbetalningarna under ett budgetår beräknas till omkring

200 000 000 kronor. Bostadsstyrelsen har beräknat att vid utgången av innevarande budgetår kommer att finnas ett odisponerat belopp av ca 27 000 000 kronor och att under budgetåret 1954/55 av tidigare utlämnade förskott å tilläggsån kommer att inflyta ca 25 000 000 kronor. På grund härav torde anslaget för nästa budgetår böra upptagas med 150 000 000 kronor.

Under antagande att nästa budgetår kommer att igångsättas byggnadsföretag med tillhoppa 53 000 lägenheter och att det provisoriska tilläggslånet kommer att motsvara ett bidrag av två kronor per kvm beräknar jag, att genom preliminära beslut om tilläggsån under sagda budgetår skall komma att disponeras ca 150 000 000 kronor. I enlighet med vad jag förut anfört beträffande reglering av omfattningen av preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, bör jämväl i fråga om preliminära beslut om tilläggsån under budgetåret 1954/55 en utvidgning av ramen kunna komma i fråga om arbetsmarknadspolitiska skäl giver anledning därtill. Kungl. Maj:t bör sålunda äga att i dylikt fall öka ramen med högst 17 000 000 kronor, d. v. s. till högst 167 000 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva att under budgetåret 1954/55 preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, må meddelas intill ett belopp av 167 000 000 kronor;

b) till *Tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 150 000 000 kronor.

[5] **Lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder.** Från anslaget utlämnas lantarbetarbostadslån, vilket icke får överstiga 80 % av de uppskattade kostnaderna för företaget. I lånet kan även inbegripas förbättring av vattentäkt. För ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 100 kronor.

Bostadsstyrelsen har (skr. 28/8 1953) anfört, att 82 lantarbetarbostadslån avseende tillhoppa 165 lägenheter beviljats under budgetåret 1952/53. En del av dessa lån avsåg ärenden där egnahemsstyrelsen tidigare beviljat lån men där bostadsstyrelsen av formella skäl fattat nya beslut. Det disponerade beloppet uppgick därför endast till 1 965 000 kronor.

Styrelsen har tidigare (skr. 30/1 1953) räknat med att högst 2 000 000 kronor skulle komma att disponeras under budgetåret 1953/54. Länsbostadsnämnderna har uppskattat att lantarbetarbostadslån kommer att beviljas med ca 4 000 000 kronor under såväl detta som nästa budgetår. Enligt styrelsen innebär nämndernas beräkning sannolikt en överskattning. Styrelsen räknar för sin del med att högst 3 500 000 kronor kommer att disponeras under vart och ett av ifrågavarande budgetår.

Beträffande anslagsbehovet har styrelsen erinrat, att den vid övertagandet av långivningen från egnahemsorganisationen den 1 juli 1948 icke hade tillgång till säkra uppgifter om i vilken utsträckning tidigare anvisade medel disponerats genom lånebeslut. Under hösten 1951 gjordes en genomgång av icke utbetalade, av egnahemsorganisationen beviljade lån, varvid från vidare handläggning avskrevs ärenden till ett sammanlagt beviljat lånebelopp av 2 450 000 kronor, vilket belopp sålunda åter kunde disponeras för bostadsstyrelsens långivning.

Enligt tidigare beräkningar uppgick det vid utgången av budgetåret 1952/53 odisponerade beloppet till 3 850 000 kronor. Styrelsen anför att beloppet är mycket osäkert och sannolikt beräknat i underkant. Det enligt budgetredovisningen den 30 juni 1953 outnyttjade (ej utbetalade) beloppet uppgick sålunda till inemot 12 000 000 kronor. Då såväl besluten om lån som utbetalningen av lån under vart och ett av de senaste budgetåren omfattat ca 2 000 000 kronor, kan beviljade, ej utbetalade lån icke avse ett så högt sammanlagt belopp som (12 000 000 — 3 850 000) drygt 8 000 000 kronor. Hur stor del av sistnämnda belopp, som kan disponeras för långivning, kan icke f. n. preciseras men den torde motsvara vad som förut angivits vara erforderligt för budgetåret 1954/55. Med undantag för ett formellt belopp av 100 kronor räknar styrelsen icke med att något anslag behöves anvisas för budgetåret 1954/55.

Departementschefen. I enlighet med bostadsstyrelsens förslag förordar jag, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår upptages med endast ett formellt belopp av 100 kronor.

I detta sammanhang torde riksdagens medgivande böra inhämtas till att räntefoten för lantarbetarbostadslån, som beviljas under nästa budgetår, fastställles till oförändrat 3,25 %.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att räntefoten för lantarbetarbostadslån, vilka må komma att beviljas under budgetåret 1954/55, bestämmas till 3,25 %;

b) till *Lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 100 kronor.

[6] **Lån till anordnande av kollektiva tvätterier.** Från anslaget utlämnas lån för anläggande, inköp, utvidgning eller modernisering av tvätterier dels till kommun eller landsting, dels till aktiebolag eller stiftelse, vari kommun eller landsting är huvudintressenter, och dels till för ändamålet bildad ekonomisk förening under förutsättning att vederbörande kommun är representerad i föreningens styrelse. För innevarande budgetår har anvisats ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

Bostadsstyrelsen har (skr. 28/8 1953) anfört, att 1 778 700 kronor under budgetåret 1952/53 disponerades för beviljande av lån till kollektiva tvätterier. Vid budgetårets slut kvarstod ett odisponerat belopp av 1 421 500 kronor. Detta belopp jämte det för innevarande budgetår anvisade anslaget av 2 000 000 kronor beräknas i huvudsak komma att erfordras för preliminära beslut i ärenden, som inkommit eller väntas inkomma, samt för höjning av vissa redan preliminärt beviljade lån. En ökad efterfrågan på lån till tvätterier uppförda i anslutning till tertiärbelånad bostadsbebyggelse kan vidare väntas. Under hänvisning härtill samt med utgångspunkt från antalet inneliggande låneansökningar — omfattande ett sammanlagt belopp av ca 1 100 000 kronor — beräknar styrelsen anslagsbehovet för budgetåret 1954/55 till 2 000 000 kronor.

Bostadsstyrelsen har (skr. 29/6 1953) gjort framställning beträffande avskrivning av statsbidrag, som jämlikt kungörelsen den 22 december 1939 (nr 911) om statsbidrag till gemensamma tvätteriiinrättningar på landsbygden beviljats till gemensam tvätteriiinrättning. Återkrav av beviljat bidrag kan, framhåller styrelsen, påfordras om bidragstagande förening åsidosätter de förpliktelser, som i anledning av statsbidraget åvilar föreningen, eller om tvätteriiinrättningen nedlägges, avyttras eller användes till annat ändamål. Frågan om avskrivning av belopp, för vilket återbetalningsskyldighet föreligger, skall underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Bostadsstyrelsen erinrar om att en del föreningar har ställt frågan, hur länge betalningsansvaret skall bestå, varvid har framhållits att enär föreningarna är underkastade myndighetens tillsyn under tio år det syntes naturligt, att återbetalningsskyldigheten upphörde med tioårsperiodens utgång.

Styrelsen anser det rimligt, att en bidragstagande förening blir befriad från sin återbetalningsskyldighet, om den under en tid av tio år utan anmärkning bedrivit sin verksamhet samt föreslår att styrelsen bemyndigas att efter den utredning, som styrelsen i varje särskilt fall kan finna erforderlig, avskrivna statsbidrag till gemensam tvätteriiinrättning tio år efter bidragets beviljande.

Statskontoret tillstyrker bostadsstyrelsens förslag beträffande regler för avskrivning av bidrag som beviljats för gemensam tvätteriiinrättning, dock endast såvitt avser statsbidrag till anläggning, som ännu vid tidpunkten för prövningen av avskrivningsfrågan drives av vederbörande förening.

Departementschefen. Bostadsstyrelsens förslag att anslaget till lån till kollektiva tvätterier för nästa budgetår skall upptagas med ett oförändrat belopp av 2 000 000 kronor anser jag tåla viss jämkning nedåt med hänsyn till att vid utgången av budgetåret 1952/53 kvarstod ett odisponerat belopp av drygt 1 400 000 kronor. Jag föreslår, att anslaget för budgetåret 1954/55 upptages med 1 500 000 kronor.

Vad angår frågan om regler för avskrivning av statsbidrag till gemensamma tvätteriiinrättningar på landsbygden — vilka bidrag utgått av anslag

som anvisats på driftbudgeten — får jag erinra om att genom beslut av 1952 års riksdag räntefritt stående förbättringslån i princip skall avskrivnas med en tiondel om året. För bidragen till tvätteriiinrättningar torde lämpligen samma avskrivningsregel böra gälla. I anledning av vad statskontoret anfört får jag erinra om att frågan om återkrav av beviljat bidrag skall prövas för det fall tvätteriiinrättning överlåtes. Godkännes överlåtelse bör den nye ägaren åtnjuta statsbidraget på samma grunder som andra bidragstagare. Jag kan alltså biträda hostadsstyrelsens förslag med den jämknigen att bidraget skall avskrivnas med en tiondel om året.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade grunder för avskrivning av statsbidrag till gemensamma tvätteriiinrättningar på landsbygden;

b) till *Lån till anordnande av kollektiva tvätterier* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

[7] *Lån till anordnande av allmänna samlingslokaler.* Jämlikt kungörelsen den 11 december 1942 (nr 913, ändr. genom nr 354/1945 och 605/1949) om bidrag och lån av statsmedel för anordnande av allmänna samlingslokaler kan lån för sådant ändamål beviljas bolag, förening eller stiftelse för nybyggnad, ombyggnad eller inköp av äldre byggnad. Lån kan också beviljas bolag, förening eller stiftelse, som är ägare av byggnad inrymmande allmänna samlingslokaler men på grund av ekonomiskt trångmål uppenbarligen har svårighet att i tillfredsställande ordning hålla lokalerna tillgängliga för föreningslivet. Lån utgår med högst 50 % eller, när synnerliga skäl är därtill, med högst 75 % av de godkända kostnaderna. Som regel utgör ena hälften av lånet räntefri stående del och andra hälften amorteringsdel.

Till lån till anordnande av allmänna samlingslokaler har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor. Sedan budgetåret 1942/43 har tillhoppa anvisats 33 500 000 kronor, varav 3 000 000 kronor å tilläggsstat för budgetåret 1952/53.

Statens nämnd för samlingslokaler har (skr. 31/8 1953) erinrat, att samsättningsförhållandena inom byggnadsbranschen under vinterhalvåret 1952/53 föranledde att byggnadstillstånd för samlingslokaler beviljades i avsevärt större omfattning än som ursprungligen förutsatts. Med anledning härav beviljade 1953 års riksdag ett anslag av 3 000 000 kronor å tilläggsstat för budgetåret 1952/53. Sammanlagt ställdes härigenom 8 000 000 kronor till förfogande för låneverksamheten under nämnda budgetår. Under våren och sommaren 1953 upphävde Kungl. Maj:t på förslag av nämnden ett antal äldre lånebeslut, som av olika skäl icke utnyttjats. Härigenom kunde ca 610 000 kronor återföras till låneanslaget, som vidare kunnat

något ökas genom att uttagna lånebelopp underskridit beviljade lån. För låneverksamheten under budgetåret 1952/53 har därför ca 8 700 000 kronor varit disponibla. Låneefterfrågan under samma tid var emellertid betydligt större, varför nämnden till innevarande budgetår måste överbalansera färdigberedda låneärenden. Dessa upptogs till behandling i juli 1953, då nämnden tillstyrkte lån i 38 ärenden med ett sammanlagt belopp av ca 3 300 000 kronor. För verksamheten under återstoden av budgetåret 1953/54 beräknas kvarstå ett disponibelt belopp av ca 3 200 000 kronor.

Det totala medelsbehovet under budgetåret 1953/54 uppskattas av nämnden till ca 8 100 000 kronor. Härvid har nämnden förutsatt bl. a., att byggnadskvoten (15 milj. kronor) blir oförändrad, att den med statslån understödda produktionen av allmänna samlingslokaler kommer att motsvara minst 80 % av kvoten samt att lånen i genomsnitt utgör 60—65 % av byggnadskostnaderna. Då medelsbristen för innevarande budgetår uppskattas till (8 100 000 — 3 200 000) 4 900 000 kronor skulle ett kontinuerligt fullföljande av verksamheten innebära, att tillgängliga medel förbrukats före utgången av 1953.

Under antagande att såväl verksamhetens omfattning som kostnadsbetingelserna blir i stort sett oförändrade, har nämnden angivit anslagsbehovet för budgetåret 1954/55 till ca 8 000 000 kronor eller, om anslag på tilläggsstat för innevarande budgetår ej beviljas, till 13 000 000 kronor.

Statskontoret ifrågasätter om icke den statsunderstödda investeringsverksamheten på förevarande område bör begränsas till högst den nivå, som uppnåddes under föregående budgetår. Därest icke tilläggsanslag beviljas under innevarande budgetår, skulle detta innebära ett medelsbehov av 10 000 000 kronor mot av nämnden beräknade 13 000 000 kronor.

Departementschefen. Under budgetåret 1952/53 beviljade Kungl. Maj:t, då detta var motiverat av sysselsättningspolitiska skäl, i viss utsträckning lån till anordnande av allmänna samlingslokaler med utnyttjande av den av riksdagen lämnade fullmakten att inom ramen för visst belopp meddela beslut om utförande av arbeten, för vilka anslag är uppförda på allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51. På nämnda beredskapsstat har under kapitalbudgeten uppförts ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor till lån till anordnande av allmänna samlingslokaler. Innevarande budgetår har i enlighet med ifrågavarande fullmakt intill den 1 januari 1954 beviljats lån för angivna ändamål om sammanlagt ca 800 000 kronor. I den händelse arbetsmarknadsläget ger anledning därtill kan det komma i fråga att även under nästa budgetår bevilja lån till allmänna samlingslokaler med utnyttjande av riksdagens nämnda fullmakt. Om så blir fallet torde förslag om anvisande av medel å tilläggsstat till täckning av sålunda beviljade lån få i särskild ordning föreläggas riksdagen. Jag kan däremot inte tillstyrka, att å riksstaten för nästa budgetår anvisas större anslag än för innevarande budgetår eller 6 000 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till anordnande av allmänna samlingslokaler* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

[8] Vissa lån till Stockholms stadsmission. För anordnande av ett skyddshem — den dåvarande benämningen på ungdomsvårdsskolorna — för flickor erhöll Stockholms stadsmission under åren 1926—1939 lån av statsmedel å tillhopa 745 000 kronor. Anslag härför har anvisats under rubriken låneunderstöd (sedermera fonden för låneunderstöd). I anläggningen har stadsmissionen själv nedlagt ett kapital av ca 236 000 kronor. Säkerhet för statslånen har lämnats i form av in-teckningar.

T. o. m. den 30 juni 1948 drevs Skarvik-Tallåsen i stadsmissionens regi. Staten lämnade sitt stöd till verksamheten *dels* genom att lånen var räntefria *och dels* genom att driftbidrag utgick, däribland bidrag för byggnadernas underhåll med 2 % av byggnadsvärdet (åren 1927—38 erlade staten i stället årshyra motsvarande låneräntan jämte 2 % å byggnadsvärdet). Enligt ett av Kungl. Maj:t den 30 juni 1948 godkänt avtal skulle staten för fortsatt ungdomsvårdsskoleverksamhet arrendera Skarvik-Tallåsen fr. o. m. den 1 juli 1948 t. o. m. den 30 juni 1953. Arrendebeloppet bestämdes till 20 000 kronor för år. Enligt avtalet ålåg det staten »att väl sköta jorden, hålla byggnader och stängsel i gott skick samt att uppehålla standarden å inventarierna eller ersätta eventuell standardminskning å dessa». Statslånen skulle kvarstå räntefria intill frånträdesdagen. Avtalet innefattade uttryckligen en slutlig reglering av de ekonomiska mellanhandena mellan staten och stadsmissionen på grundval av tidigare avtal. — Kungl. Maj:t har den 25 september 1952 godkänt ett mellan socialstyrelsen och stadsmissionen träffat avtal om förkortning av arrendetiden. Härigenom har skolan återgått i stadsmissionens händer den 1 april 1953. Enligt avtalet skulle emellertid statslånen kvarstå räntefria intill den 30 juni 1953, då de skulle inlösas av stadsmissionen. Eleverna vid Skarvik-Tallåsen har förflyttats till den för ändamålet anordnade yrkesskolan Ryagården i Örkelljungatrakten (se V ht 1951 p. 37).

Stockholms stadsmission har (skr. 19/1 och 5/5 1953) gjort vissa framställningar rörande Skarvik-Tallåsen och de av stadsmissionen uppburna statslånen. Sålunda hemställer stadsmissionen att staten *antingen* övertager Skarvik-Tallåsen under förutsättning att stadsmissionen erhåller vederlag för nedlagda egna kostnader samt att staten icke till anstalten förlägger sådan verksamhet som försvårar den av stadsmissionen i omedelbart grannskap bedrivna sociala verksamheten, *eller* avskriver sin fordran på stadsmissionen, allt såvida icke en tredje utväg kan finnas genom förhandlingar.

Såsom bakgrund för sin framställning anför stadsmissionen i huvud-

sak följande. Skarvik-Tallåsen har uppförts på statens begäran och anläggningen har utformats efter anvisningar från myndigheternas sida. Stadsmissionen förutsåg aldrig att anstalten en dag skulle stå övergiven, därför att verksamheten flyttades till annan trakt. Denna förflyttning hade en av sina främsta orsaker i att staten själv — mot bestämda varningar från stadsmissionens sida — förlade ett pojkhem, Lövsta, allt för nära flickhemmet. Det har nu befunnits omöjligt att finna någon annan uppgift för vilken anläggningen utan dryga omändringsarbeten kan tagas i bruk. Undersökningar har gjorts om möjligheterna att utnyttja anläggningen som hem för kroniskt sjuka, lindrigt sinnessjuka och för gamla. Den kan emellertid inte i befintligt skick användas för något av dessa ändamål. Ett par byggnader kunde möjligen apteras till hem för alkoholister, vilket överväges, men även detta kräver stora ändringar.

Vidare har stadsmissionen anfört allmänna klagomål över det skick, vari anstalten återlämnats. Ett år 1953 upprättat besiktningsutlåtande beräknar reparationskostnaderna för uppkomna skador på byggnaderna till ett belopp av 8 945 kronor. I utlåtandet har emellertid ej tagits hänsyn till det »allmänna slitage», som uppstått under hyrestiden. Räknar man med en värdeminskning av 2 % per år under 4 år och 9 månader och utgår från brandförsäkringsvärdet i juni 1950, 1 349 200 kronor, skulle ersättningen för värdeminskningen utgå med 128 174 kronor. Vidare konstateras, att inventarierna under arrendetiden förslitits och i viss utsträckning förkommit samt att tomt, åkerjord och trädgård icke företer samma standard som vid arrendetidens början. Stadsmissionen har inte ansett sig kunna precisera storleken av den ersättning för värdeminskning och skador m. m. å anstalten, inberäknat inventarier, som kunde komma i fråga. I stället har stadsmissionen valt utvägen att — som i det föregående nämnts — hemställa om inlösen från statens sida av hela anstalten eller avskrivning av statslånen.

Socialstyrelsen anför, att en förslitning av naturliga skäl förekommit. Byggnadernas realvärde har emellertid ökat betydligt — enligt stadsmissionens egen uppgift uppgick brandförsäkringsvärdet i juni 1950 till 1 349 200 kronor. Styrelsen bestrider att egendomen nu skulle befinna sig i sämre skick än som kan anses normalt med hänsyn till fastigheternas ålder och den stora förslitning, dessa under alla år varit utsatta för. En av de anstaltsbyggnader, varav Skarvik-Tallåsen består, befann sig i vart fall år 1949 i betydligt bättre skick än då staten övertog densamma. De äldre byggnaderna befann sig redan vid tillträdet i dåligt skick, trots att statsbidrag till underhåll av byggnader utgått sedan verksamheten startade år 1927.

Beträffande skador å byggnaderna hänvisar socialstyrelsen till att dessa enligt av parterna godkänt besiktningsprotokoll uppskattats till 8 945 kronor. När det gäller det allmänna slitaget på byggnaderna erinras, att i den enligt 1948 års avtal utgående arrendeavgiften ingick ersättning för värdeminskning å byggnaderna med ej fullt 1,5 % av totala byggnadskostna-

derna (se prop. 1948: 214, s. 7). Stadsmissionen har sålunda, om staten utbetalar nyssnämnda belopp av 8 945 kronor, erhållit full ersättning för värdeminskningen å byggnaderna.

Trots flera försök från socialstyrelsens sida att åstadkomma en gemensam, av båda parter godkänd inventarieförteckning vid statens frånträdande har detta icke lyckats. Styrelsen kan därför endast bifoga en av styrelsens representanter godkänd lista å icke återredovisade inventarier; deras värde uppskattar styrelsen till högst ca 10 000 kronor. Vidare finner styrelsen det skäligt, att värdeminskningen å inventarierna beräknas till 10 % årligen. Med utgångspunkt från det i stadsmissionens revisionsberättelse för år 1945 upptagna värdet å inventarierna, 105 000 kronor, kan värdet den 1 juli 1948 beräknas till ca 79 000 kronor. Med hänsyn till bl. a. det sedan år 1945 starkt försämrade penningvärdet bör denna summa avrundas till 100 000 kronor. En årlig avskrivning av 10 % å detta belopp intill den 1 juli 1953 skulle innebära 50 000 kronor. Slutligen framhålles, att staten under arrendetiden nedlagt ett belopp av 19 908 kronor för inköp och underhåll av inventarier, vilka kvarblivit på anstalten. Slutsumman för vad som rimligen bör erläggas av statsverket blir då (50 000 + 10 000 — 19 900) 40 100 kronor.

Den sammanlagda ersättningen skulle således bestämmas till (40 100 + 8 900) 49 000 kronor.

Socialstyrelsen anser, att staten ej bör övertaga fastigheterna. Med hänsyn till svårigheterna att utan ingripande ombyggnadsarbeten utnyttja anstalten för annat ändamål än det ursprungligen avsedda och då byggnaderna uppförts i samråd med och i viss utsträckning efter direktiv av statliga myndigheter, bör emellertid en partiell avskrivning av statslånen övervägas under förutsättning att Skarviken-Tallåsen även i framtiden användes för ett samhällsnyttigt ändamål och att detta kräver en ombyggnad. Det slutliga ställningstagandet till frågan om avskrivning bör anstå tills avgörande träffats om anstaltens framtida användning, och statslånen bör få kvarstå tills vidare i avbidan härpå, dock längst till den 30 juni 1955. Med hänsyn till vad som anförts rörande byggnader och inventarier bör dock lånebeloppet redan nu nedskrivnas med 49 000 kronor.

Statskontoret anser, att statsmakterna ej bör medgiva eller eljest ställa i utsikt befrielse — helt eller delvis — från återbetalning av statslånen. Det synes däremot rimligt, att Kungl. Maj:t, såsom socialstyrelsen förordat, med hänsyn till föreliggande förhållanden lämnar anstånd i avvaktan på beslut om den framtida användningen, dock längst till den 30 juni 1955.

Då anstalten ej längre disponeras för ungdomsvårdsskoleverksamhet, har anledningen till räntefrihet bortfallit. Rätteligen borde lånen alltså under anståndstiden vara räntepliktiga. Räknat efter en räntefot om 3,5 % motsvarar räntebefrielsen en subvention, som för två år uppgår till 52 150 kronor. Statskontoret kan i vart fall ej finna det motiverat att stadsmissionen ej endast skulle tillerkännas räntefrihet under anståndstiden utan även tillerkännas särskild gottgörelse för skador å byggnader och inventarier.

Därest det emellertid skulle anses befogat att tillerkänna stadsmissionen sådan särskild gottgörelse, bör därför kvittning ske mot kronans räntefordran.

Departementschefen. I likhet med socialstyrelsen anser jag, att staten icke bör övertaga Skarvik-Tallåsen. Däremot synes det rimligt att i någon mån tillmötesgå stadsmissionen i fråga om återbetalning av de utlämnade statslånen å tillhopa 745 000 kronor. Skarvik-Tallåsen är, såsom socialstyrelsen framhållit, uppfört i samråd med och i viss utsträckning efter direktiv av statliga myndigheter. Anläggningen har därvid utformats för ett speciellt ändamål, nämligen för att tjäna som ungdomsvårdsskola för flickor, och det är möjligt att planlösning och detaljer är sådana, att byggnaderna åtminstone i vissa delar icke är fullt lämpade för annan verksamhet utan att bli föremål för ombyggnad. Dessa förhållanden torde medföra omställningssvårigheter under en övergångstid. Redan ur dessa synpunkter torde det var skäligt att stadsmissionen erhåller respit med återbetalning av lånen. När det gäller att avgöra anståndstidens längd är jag emellertid benägen att gå längre än socialstyrelsen och statskontoret föreslagit. Enligt min mening bör nämligen stadsmissionen, om icke särskilda skäl talar däremot, erhålla anstånd med återbetalningen så länge vid Skarvik-Tallåsen bedrivs en samhällsgagnande verksamhet av sådan art att det från statens sida kan anses motiverat att anstånd lämnas. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra om förutsättningar för ett betalningsuppskov är för handen. Jag förutsätter, att ett tillfälligt uppehåll i verksamheten, exempelvis för omläggning av densamma, icke skall föranleda att lånen förfaller. Lånen bör under uppskovstiden, räknat fr. o. m. den 1 juli 1953, fortfarande få vara räntefria i den mån Kungl. Maj:t så beslutar.

Stadsmissionen har rest krav på ersättning för värdeminskning och vissa skador på byggnaderna samt för förstörda och förkomna inventarier. Vad beträffar byggnaderna vill jag framhålla, att stadsmissionen torde sakna grund för sina krav på ersättning för allmän värdeminskning; sådan ersättning har nämligen inräknats i den av staten utgivna arrendeavgiften. Däremot synes staten vara ersättningsskyldig för direkta skador med 8 945 kronor enligt av båda parterna godkänt besiktningsprotokoll. Frågan om ersättning för inventarier synes svårare att bedöma. Socialstyrelsen har gjort fruktlösa försök att få till stånd en gemensam, av båda parterna godkänd inventarieförteckning, avseende förhållandena vid statens frånträdande av anläggningen. I detta läge anser jag mig böra godtaga styrelsens beräkningar, enligt vilka statens ersättningsskyldighet i vart fall icke kan beräknas överstiga 40 100 kronor. Tillsammans med ersättning för skador på byggnaderna innebär detta en ersättning, som icke bör överstiga 49 000 kronor. Jag ansluter mig till statskontorets förslag, att denna ersättning kvittas genom att stadsmissionen erhåller viss tids räntefrihet å statslånen. Vid sådant förhållande bör stadsmissionen till en början garanteras betalningsanstånd med räntefrihet under tiden 1/7 1953—30/6 1955, under förutsättning att

stadsmissionen avger förklaring därom att stadsmissionen icke har någon ytterligare fordran på staten i anledning av statens arrendering av Skarvik-Tallåsen.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att, under av mig i det föregående angivna förutsättningar,

dels bevilja Stockholms stadsmission anstånd med skyldigheten att inlösa för anordnande av ungdomsvårdsskolan Skarvik-Tallåsen uppburna statslån å tillhoppa 745 000 kronor,

dels ock medgiva, att ifrågavarande lån må, under den tid stadsmissionen sålunda åtnjuter uppskov, fortfarande löpa utan ränta.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Olof Särnmark.

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR.

KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson, och statsrådet Hjalmar Nilson redogör för de under kommunikationsdepartementets handläggning hörande ärendena angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1954/55, därvid departementschefen anmäler de under punkterna 1—36 upptagna ärendena och statsrådet Hjalmar Nilson de under punkten 37 upptagna ärendena.

Föredragandena yttrar därvid följande.

[1] **Investeringsplan för kommunikationsverken.**

Investeringsplanens omfattning. I 1953 års statsverksproposition (bil. 27: kapitalbudgeten: kommunikationsdepartementet) framlades investeringsplaner för vissa under kommunikationsdepartementet hörande kapitalfonder, nämligen postverkets, televerkets, statens järnvägars och statens vattenfallsverks fonder, luftfartsfonden samt väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond. En motsvarande redovisning lämnas i det följande.

Utfallet under budgetåret 1952/53.

I 1953 års statsverksproposition uppskattades investeringsutgifterna under budgetåret 1952/53 för de här berörda fonderna, exkl. utgifter för förrådsökning, utlåning, aktieförvärv o. d., till ca 904 milj. kr. Såsom framgår

av följande sammanställning uppgick emellertid de faktiska utgifterna för samma ändamål till ca 860 milj. kr. Den sammanlagda medelsförbrukningen överskattades sålunda för ett år sedan med ca 45 milj. kr varav på vartdera av statens järnvägar och vattenfallsverket faller ca 20 milj. kr. I övrigt är avvikelserna — i absoluta tal — av mindre omfattning.

Tabell 1.

	1952/53	
	Beräknat hösten 1952	Utfall
Postverket	12,7	10,9
Televerket	248,0	251,1
Statens järnvägar	311,0	290,1
Vattenfallsverket	294,5	273,2
Luftfartsverket	8,0	8,0
Förrådsfonden (kom.dep.)	29,5	26,6
Summa, milj. kr	903,7	859,9

Å övriga, i sammanställningen ej medräknade anslag, har av de medel, som fanns tillgängliga den 1 juli 1952 eller sedermera anvisades under budgetåret 1952/53 och som uppgick till sammanlagt 75,1 milj. kr, förbrukats 71,2 milj. kr. Den totala medelsförbrukningen under budgetåret 1952/53 på de investeringsanslag, som anvisats för kommunikationsverken, har sålunda uppgått till ca 931 milj. kr. Därav har 376 milj. kr finansierats med verkens egna avskrivningsmedel, ca 6 milj. kr med avskrivningsmedel från driftbudgeten och med kapitalmedel, som frigjorts inom verken, samt resten, ca 550 milj. kr, med lånemedel.

Budgetåret 1953/54.

I den investeringsplan för kommunikationsverken, som framlades i föregående års statsverksproposition, uttalades, att såsom konjunkturutvecklingen då kunde bedömas, investeringsverksamheten under budgetåret 1953/54 borde kunna ligga på minst samma nivå som förordades för 1952/53. Vidare anfördes, att möjligheter borde föreligga att vid fortsatt vikande tendens i övrig investeringsverksamhet förverkliga ytterligare någon stegring av investeringarna i kommunikationsverken. På grund härav föreslogs, att dessa investeringar, utom i vad avsåg vattenfallsverket, för nu löpande budgetår tills vidare skulle fastställas till i stort sett samma omfattning som under 1952/53 men att de av verken äskade anslagsmedlen, som uppgick till betydligt högre belopp, i huvudsak skulle anvisas oavkortade. För vattenfallsverkets vidkommande ansågs, på grund av nödvändigheten att fullfölja kraftverksprogrammet och komma fram till en även för torrår betryggande kraftproduktion, någon motsvarande begränsning av investeringsverksamheten icke böra ifrågakomma.

Den efter dessa grunder utformade investeringsplanen, vilken sedermera godkändes av riksdagen, innebar, att i nya investeringsanslag för kommunikationsverken, bortsett från anslag till rörelsekapital o. d., anvisades sam-

manlagt 1 073 milj. kr. Medelsförbrukningen beräknades emellertid tills vidare stanna vid ca 946 milj. kr, vilket belopp fördelade sig på de olika verken på sätt framgår av följande sammanställning. Beträffande delsummorna för medelsförbrukningen må erinras om, att den för vattenfallsverket angivna siffran, 331,5 milj. kr, anger det av vattenfallsstyrelsen beräknade ianspråktagandet av äskade och sedermera anvisade anslag och att motsvarande belopp för verken i övrigt anger de maximibelopp — investeringsramar — för den totala medelsförbrukningen, som föreslogs i 1953 års statsverksproposition och som sedermera fastställts av Kungl. Maj:t.

Tabell 2.

	Behållning från 1952/53	Anslag för 1953/54	Medelsförbrukning 1953/54		
			Beräknad i statsverks- prop. 1953	Verkens för- slag hösten 1953	Förordad av föredra- gandena
Miljoner kronor					
Postverket	2,4	12,9	12,7	12,7	12,7
Televerket	7,9	312,9	248,0	260,0	249,0
Statens järnvägar	37,9	368,2	311,0	344,5	330,0
Vattenfallsverket	38,8	347,5 ²	331,5	363,2	360,0
Luftfartsverket	1,0 ¹	9,4	8,0	8,0	8,0
Förrådsfonden	2,9	40,1	35,0	43,1	36,4
Summa	90,9	1 091,0 ²	946,2	1 031,5	996,1

I samband med äskandena för nästa budgetår har vissa av verken föreslagit ökningar av de för innevarande budgetår gällande investeringsramarna. Telestyrelsen har sålunda, under hänvisning till det trängande behovet av utökning av befintliga telefonstationer, begärt en vidgning av ramen från 248 till 260 milj. kr. Åberopande järnvägens tillstånd och behov har järnvägsstyrelsen hemställt om en utökning av sin ram från 311 till ca 344 milj. kr. På grund av det trängande behovet av upprustning av verkets maskinpark, färjebestand samt garage, förråd och verkstäder anser väg- och vattenbyggnadsstyrelsen det angeläget, att tillgängliga medel å förrådsfondens anslag i sin helhet får användas för avsett ändamål. Det skulle innebära en utökning av ramen från 35 till 43 milj. kr.

Vid prövning av nu nämnda önskemål har med hänsyn till utvecklingen på arbetsmarknaden under höstmånaderna 1953 vissa justeringar av medelsförbrukningsramarna ansetts möjliga. För att fullfölja påbörjade projekt, som inte utan olägenhet och ekonomiskt avbräck låter sig avbryta, och för att förebygga, att arbetskraft vid statens järnvägars banarbeten friställes i större utsträckning än som betingas av oundvikliga säsongvariationer i underhållsarbetena, har det befunnits motiverat att medge en höjning av dess investeringsram till 330 milj. kr. Vidare har garage- och förråds-

¹ Enligt Kungl. Maj:ts beslut har, så när som på 1 milj. kr på anslaget till Byggnader, tidigare föreliggande reservationer indragits.

² Därav föreslås 18 milj. kr anvisade å tilläggsstat.

byggnadsarbetena för förrådsfonden ansetts kunna i någon mån utvidgas, varför ramen höjts med 1,4 milj. kr till 36,4 milj. kr. Beträffande televerket kan möjligen en utvidgning av ramen med intill 1 milj. kr komma i fråga, här dock närmast betingad av kostnaderna för ett eventuellt påbörjande av en förrådsbyggnad i Nacka.

Vattenfallsstyrelsen slutligen förutser i sina petita för nästa budgetår en ökning av investeringsutgifterna från det för ett år sedan beräknade beloppet av ca 332 milj. kr till ca 363 milj. kr. Ökningen beror väsentligen på, att styrelsen ansett sig tvingad forcera utvidgningarna av stamlinjenätet, för att den överföring av kraft skall kunna äga rum, som blir erforderlig, när nu pågående statliga och enskilda kraftverksutbyggnader blir färdiga. Därtill kommer bl. a., att beträffande kraftstationen vid Kilforsen och regleringsåtgärderna i Ångermanälven nu erhållna vattendomstolsutslag inneburi oväntat stora utlägg för ersättningar och skadeförebyggande åtgärder. För att täcka det av dessa skäl ökade medelsbehovet föreslår styrelsen, att 23 milj. kr skall anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Vid bedömningen av de ytterligare anslagsbehov under innevarande budgetår, som vattenfallsstyrelsen anmält, har det stått klart, att en fortsatt expansion av styrelsens investeringar i den takt, som ägt rum under de senaste åren icke längre är möjlig. Såsom följande sammanställning visar, har nämligen utgifterna för de statliga kraftverks- och linjebyggnaderna från budgetåret 1951/52 t. o. m. innevarande budgetår enligt fjolårets beräkningar stigit med närmare 120 milj. kr, och enligt de kalkyler, som redovisats under den gångna hösten, med ca 150 milj. kr. Visserligen innesluter ökningen sedan 1951/52 en viss kompensation för inträdda prisstegringar, men även om man tar hänsyn härtill, ligger däri också en avsevärd ökning av utgifterna, utöver vad som tidigare vid olika tidpunkter planerats.

Tabell 3.

	1951/1952	1952/53	1953/54		1954/55
	Utfall	Utfall	Styrelsens beräkning 1952	Styrelsens beräkning 1953	Styrelsens beräkning 1953
Kraftstationer	91,4	105,0	143,5	157,8	186,0
Regleringsföretag	12,7	16,7	16,3	16,9	17,0
Distributionsanlägggn.	103,1	146,6	151,0	165,0	165,0
Gotlandskabeln	—	—	14,0	14,0	2,5
Diverse anslag	6,3	4,9	6,7	9,5	6,6
Summa, milj. kr	213,5	273,2	331,5	363,2	377,1
Inventarier	—	35,0	20,0	20,0	—

Det för vattenfallsverkets investeringar erforderliga medelsbehovet under nu löpande budgetår måste å andra sidan bedömas med hänsyn till, att igångsatta arbeten icke utan avsevärda förluster kan avbrytas. Utifrån denna förutsättning har det, trots behovet att begränsa utgifterna, visat sig nödvändigt, att för innevarande budgetår räkna med total medelsförbrukning

av 360 milj. kr på anslagen under vattenfallsverkets fond, exklusive anslaget till Inventarier. Denna siffra förutsätter, att i tilläggsstatsanslag anvisas 18 milj. kr.

Enligt vad sålunda anförts, kommer medelsförbrukningen å kommunikationsverkens investeringsanslag, exklusive anslag till rörelsekapital, utlåning, aktieförvärv o. d. att uppgå till ca 996 milj. kr, att jämföras med de ca 946 milj. kr, som beräknades i 1953 års statsverksproposition (tabell 2). Då övriga investeringsanslag, avseende rörelsemedel för vattenfallsverket, beredskapslagring under förrådsfonden samt vederlag för överföring av pensionsförpliktelser till TGOJ under statens järnvägars fond, torde komma att utnyttjas intill ett belopp av ca 39 milj. kr, kan den totala medelsförbrukningen beräknas till ca 1 035 milj. kr.

Budgetåret 1954/55.

För nästa budgetår har verksstyrelserna räknat med, att investeringsutgifterna skall komma att stiga till ca 1 100 milj. kr, vilket i jämförelse med de senaste beräkningarna för nu löpande budgetår skulle innebära en ökning av investeringsverksamheten med ca 63 milj. kr. Beloppet är ett saldo av en ökning av utgifterna på de ramreglerade anslagen med ca 90 milj. kr och en minskning å övriga anslag med närmare 28 milj. kr (tabell 4). Det förra beloppet betingas till större delen av en föreslagen ökning av televerkets investeringar från 249 milj. kr i år till ca 308 milj. kr nästa år.

De förslag, som verken sålunda framlagt, kan sägas över lag vara väl motiverade. Ur såväl service- som räntabilitetssynpunkter skulle det ställa sig synnerligen förmånligt, om icke andra hänsyn tvingade till annat, att ytterligare utvidga investeringarna i de statliga affärsverken. Här må t. ex. erinras om, att enligt den tioårsprognos, som förelades riksdagen i 1950 års statsverksproposition, beräknades investeringsbehoven, exklusive förrådsfonden, komma att stiga från ca 460 milj. kr budgetåret 1949/50 till en högsta nivå om ca 630 milj. kr under budgetåret 1953/54 för att därefter falla till ca 600 milj. kr under 1955/56. Omräknade till nuvarande penningvärde skulle investeringsutgifterna under innevarande budgetår ligga mellan 850 och 900 milj. kr. Enligt vad tidigare anförts, beräknas nu utgifterna, exklusive förrådsfonden, till ca 960 milj. kr. Investeringarnas omfattning ligger sålunda betydligt över vad som förutsågs i tioårsprognosen, och såtillvida synes investeringsbehovet vara mer än väl uppfyllt. I realiteten har emellertid den expansion, som ägt rum, varit rätt ojämnt fördelad. Sålunda beräknas vattenfallsverkets investeringar under innevarande budgetår ligga ca 150 milj. kr över det i prognosen för budgetåret angivna beloppet, om detta korrigeras med hänsyn till prisstegringen. Anledningen härtill är ju dels, att vattenfallsverkets investeringar givits prioritet, dels att dess investeringsplaner sedermera utvidgats efter förnyade överväganden rörande den nödvändiga utbyggnadstakten.

Statens järnvägars investeringar har hittills starkt släpat efter prognosen och först med den nu föreslagna investeringsramen börjat närma sig dess

med hänsyn till prisstegringen uppräknade siffror. Den begränsning som genomförts av televerkets investeringar slutligen har lett till en mycket stark eftersläpning i förhållande till prognosen. Enligt denna borde investeringsutgifterna under föregående och innevarande budgetår ha legat vid närmare 300 milj. kr per år. Av vad som tidigare sagts har framgått, att de nått ett läge av ungefär 250 milj. kr per år.

Av anförda siffror framgår, att den stegring av investeringsvolymen vid affärsverken, som efter tioårsprognosens framläggande hittills varit möjlig och vilken år från år bestämts med hänsyn till det utrymme, som de reala resurserna beräknats medge, med undantag för vattenfallsverket, ännu ej inneburit, att den nivå uppnåtts som i tioårsprognosen med hänsyn till behovet av verksamhetens effektivisering ansetts erforderlig. Det är med hänsyn härtill angeläget, att den totala investeringsvolym, som nu uppnåtts vid affärsverken, såvitt möjligt bibehålles och att, därest konjunkturutvecklingen skulle medge detta, möjlighet liksom under innevarande budgetår skapas för en viss utvidgning av volymen. Å andra sidan har det med hänsyn till den ovisshet, som i dag råder om även det närmaste årets konjunkturbetingelser, ansetts påkallat, att även räkna med att en reducering av affärsverkens investeringar kan bli nödvändig, om konkurrensen om tillgängliga resurser skulle komma att skärpas. Ur dessa olika synpunkter har det befunnits motiverat att med undantag av vattenfallsverket — för vilket med hänsyn till investeringarnas karaktär motsvarande möjligheter till en anpassning av investeringsverksamheten inte föreligger — uppställa tre olika alternativ för affärsverkens investeringar under det kommande budgetåret.

En investeringsverksamhet av i huvudsak den omfattning, som här tidigare förordats för innevarande budgetår, har ansetts böra utgöra ett normalprogram, avsett att följas, därest nu rådande konjunkturläge i stort blir bestående. Jag förordar, att detta program lägges till grund för beräkningarna i det följande. Som komplement till normalprogrammet bör föreligga ett minimiprogram att tillämpas, därest en skärpning av konjunkturen och därmed av konkurrensen om investeringsresurserna skulle inträda. Detta har utformats med hänsyn till verkens möjligheter att på relativt kort sikt före budgetårets ingång anpassa sig till en lägre investeringsnivå. Såvitt nu kan förutses, bör en sänkning av nivån med inemot 65 milj. kr eller ca 10 procent av de berörda verkens investeringar enligt normalprogrammet vara möjlig. Som ett maximiprogram slutligen har räknats med en investeringsverksamhet på en intill 10 procent högre nivå än normalalternativet. Maximiprogrammet bör endast komma i fråga, om konjunkturutvecklingen skulle tendera i depressiv riktning och utrymme för en ökning av de offentliga investeringarna därmed uppstår.

I siffror för de olika verken ter sig dessa alternativ såsom tabell 4 visar. Därest riksdagen inte har något att erinra däremot, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera, i enlighet med de riktlinjer som här uppdragits, besluta rörande investeringarnas omfattning under budgetåret.

Tabell 4.

	1953/54 Förordat av före- dragandena	1954/55 Verkens förslag	1954/55 Maximi- alt.	1954/55 Normal- alt. ¹	1954/55 Minimi- alt.
<i>Ramreglerade investeringar</i>					
Postverket	12,7	13,4	13,7	12,8	11,5
Televerket	249,0	307,6	278,4	249,0	220,0
Statens järnvägar	330,0	344,2	367,0	330,0	300,0
Vattenfallsverket	360,0	377,1	350,0	350,0	350,0
Luftfartsverket	8,0	8,3	9,4	8,0	7,0
Förrådsfonden	36,4	36,1	40,3	35,0	31,5
<i>Summa, milj. kr</i>	996,1	1 086,7	1 058,8	984,8	920,0
<i>Övriga investeringar</i>					
<i>milj. kr</i>	39,3	11,3	5,3	5,3	5,3
<i>Totalsumma,</i>					
<i>milj. kr</i>	1 035,4	1 098,0	1 064,1	990,1	925,3

Vid övervägandena rörande vattenfallsverkets investeringsutgifter under nästa budgetår har inom det reala utrymme, som bedömts stå till förfogande för affärsverkens investeringar och som inte ansetts medge någon ökning i jämförelse med vad som nu förordats för budgetåret 1953/54, en avvägning med hänsyn till investeringsbehoven inom övriga affärsverk måst företagas. Det har därvid visat sig både nödvändigt och möjligt att något hålla tillbaka vattenfallsverkets investeringar i förhållande till den nu för innevarande budgetår beräknade, förhöjda medelsförbrukningen. Såsom tabell 4 visar föreslås en maximering av utgifterna till 350 milj. kr, vilket innebär att den av vattenfallsstyrelsen beräknade medelsförbrukningen minskats med ca 27 milj. kr. Tar man emellertid hänsyn till den förskjutning till 1954/55 av ca 5 milj. kr i utgifter för distributionsanläggningar, som torde uppstå vid den för innevarande budgetår förordade investeringsramen, uppgår skillnaden till ca 32 milj. kr. Denna begränsning av investeringsutgifterna får ses mot bakgrunden av att kostnaderna för utbyggnaden av kraftstationen i Bergforsen under nästa budgetår beräknas till väsentlig del komma att täckas genom ett obligationslån och möjliggöres vidare av att ett föreslaget utbyte av enfasutrustningen i Porjus kraftstation och därmed sammanhängande linjearbeten vid malmbanan tills vidare uppskjutits. Men därtill har det med hänsyn till kraftförsörjningens beräknade läge år 1958, då en planerad kraftstation i Järkvissle skulle stå färdig, ansetts möjligt att framflytta påbörjandet av denna station ett år. Likaså har vissa av styrelsen föreslagna förberedande åtgärder för en ångkraftstation i Stenungsund på västkusten i huvudsak ansetts kunna anstå tills vidare.

Anslagsberäkningarna för budgetåret 1954/55.

I de tabeller, som i denna bilagas följande avsnitt intagits under resp. anslagstitlar har utöver verkens egna förslag beträffande medelsförbrukning

¹ Preliminärt förordat av föredragandena.

och anslagsanvisning även lämnats uppgifter om hur medelsförbrukningen ungefärligen kommer att fördela sig på de olika anslagen under förutsättning, att det här preliminärt förordade normalprogrammet senare blir definitivt fastställt. För att maximiprogrammet skall kunna komma i fråga vid en eventuell omprövning av investeringsvolymen under loppet av nästa budgetår, bör emellertid tillräckliga anslag anvisas, för att täckning skall föreligga även för detta alternativ. För nu löpande budgetår skapades förutsättningar för en utökning av investeringsprogrammet genom att 1953 års riksdag anvisade investeringsanslag med högre belopp än som var omedelbart påkallat av de investeringsramar, som förordades i 1953 års statsverksproposition. Såvitt nu kan förutses kommer endast en ringa del av den anslagsreserv, som därvid uppstod, att tas i bruk, och på denna grund torde vid utgången av nu löpande budgetår reservationer om ca 190 milj. kr komma att föreligga på affärsverkens investeringsanslag. Detta belopp skulle kunna tänkas kvarstå som anslagsreserv även för nästa budgetår, vilket kunde uppnås genom att nya anslag anvisades med belopp lika med den vid normalalternativet beräknade medelsförbrukningen för resp. ändamål. Men dels skulle reserven därmed bli onödigt stor, dels skulle den sannolikt icke få en så lämplig fördelning som önskvärt är. Till undvikande härav har därför de anslag, som föreslås anvisade, i huvudsak beräknats på grundval av den vid normalalternativet förutsedda medelsförbrukningen på resp. anslag och på sådant sätt, att medelsförbrukningen ökats med 10 procent, varefter den så erhållna summan minskats med den vid utgången av innevarande budgetår förutsedda behållningen å anslaget. De sammanlagda belopp av nya anslag och reservationer, som enligt denna beräkning kommer att stå till verkens förfogande under nästa budgetår, anges som maximiprogrammet i tabell 4.

Sammanfattning.

En sammanfattning av anslagsbehov och medelsförbrukning under budgetåren 1953/54 och 1954/55 ger följande resultat (milj. kr).

Tabell 5.

	Reservationer 30. 6. 1953	Anslag 1953/54	Medelsförbrukning 1953/54	Anslag 1954/55	Medelsförbrukning 1954/55 ²	
<i>Ramreglerade investeringar</i>						
Postverket	2,4	12,9	12,7	11,1	12,8	
Televerket	7,9	312,9	249,0	206,5	249,0	
Statens järnvägar	37,9	368,2	330,0	290,8	330,0	
Vattenfallsverket	38,8	347,5 ¹	360,0	346,5	350,0	
Luftfartsverket	1,0	9,4	8,0	7,0	8,0	
Förrådsfonden	2,9	40,1	36,4	33,6	35,0	
	Summa	90,9	1 091,0	996,1	895,5	984,8

¹ Därav 18 milj. kr. å tilläggsstat.

² Avser normalalternativet.

	Reserva- tioner 30. 6. 1953	Anslag 1953/54	Medels- förbrukning 1953/54	Anslag 1954/55	Medels- förbrukning 1954/55 ¹
<i>Övriga investeringar</i>					
Postverket	1,2	—	—	1,7	2,0
Statens järnvägar	2,7	15,0	13,3	—	0,3
Vattenfallsverket	—	20,0	20,0	—	—
Förrådsfonden	—	6,0	6,0	3,0	3,0
Summa	3,9	41,0	39,3	4,7	5,3
<i>Totalsumma</i>	94,8	1 132,0	1 035,4	900,2	990,1

Såsom tabell 5 visar, uppgick anslagsbehållningarna den 30 juni 1953 till ca 95 milj. kr. Tillsammans med de anslag som redan anvisats för innevarande budgetår, och de anslag om 18 milj. kr som för vattenfallsverkets del föreslås anvisade på tilläggsstat, utgör den för budgetåret disponibla anslagssumman ca 1 227 milj. kr. Med nu föreslagna investeringsramar och nu förutsatt ianspråktagande av anslagen utanför ramregleringen, kommer medelsförbrukningen att uppgå till totalt 1 035 milj. kr. Därmed kan de vid budgetårets utgång förefinliga reservationerna beräknas till ca 192 milj. kr.

De för budgetåret 1954/55 upptagna anslagssummorna avser att tillsammans med reservationerna från 1953/54 täcka det tidigare berörda maximalalternativet för investeringarna under nästa budgetår. Den beräknade totala anslagssumman uppgår därför, inklusive investeringarna utanför ramregleringen, till ca 1 092 milj. kr.² Då medelsförbrukningen enligt normalalternativet beräknas belöpa sig på ca 990 milj. kr, kommer sålunda en anslagsreserv om ca 102 milj. kr att föreligga under budgetåret 1954/55. Därav faller ca 23 milj. kr på vattenfallsverket, ca 5 milj. kr på »övriga investeringar» och resten, ca 74 milj. kr, på de verk, för vilka möjlighet till en viss konjunktur Anpassning av investeringarna ansetts önskvärd.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte bereda riksdagen tillfälle att avgiva yttrande i anledning av vad jag anförde.

¹ Avser normalalternativet.

² I beloppet ingår de reservationer om ca 23 milj. kr, som med hänsyn till anvisade eller tillstyrkta anslag och förordade investeringsramar torde komma att föreligga på vattenfallsverkets investeringsanslag vid utgången av nästa budgetår. Borträknas dessa reservationer och motsvarande belopp på anslagen under »övriga investeringar», ca 5 milj. kr, från den totala anslagssumman, erhålles totalbeloppet för maximalalternativet, ca 1 064 milj. kr.

Statens affärsverksfonder.

Postverket.

Av balansräkningen per den 30 juni 1953 för postverkets fond framgår, att postverkets tillgångar uppgår till sammanlagt 373,9 milj. kr, varav 95,8 milj. kr belöper på fast egendom, huvudsakligen posthus, 19,6 milj. kr på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell natur.

Kapitalbehållningen inklusive balanserade överskottsmedel uppgick till 91,7 milj. kr. Under budgetåret 1952/53 har kapitalbehållningen ökat med 9,6 milj. kr. Exklusive balanserade överskottsmedel uppgick den till 87,8 milj. kr, vilket innebär en ökning under budgetåret 1952/53 med 6,7 milj. kr.

[2] Postverkets anslagsbehov. Under postverkets fond har för budgetåren 1951/52—1953/54 anvisats samt för budgetåret 1954/55 äskats följande investeringsanslag:

	1951/52	1952/53	1953/54	1954/55
	tusental kronor			
Posthus m. m.	2 000	5 400	6 500	7 800
Förvärv av fastigheter	—	1	300	1 900
Anskaffning av automobiler	400	1 100	2 200	—
Postverkets diligenstrafik	2 600	2 900	3 200	2 900
Postverkets dispositionsanslag	—	600	700	100
Summa	5 000	10 001	12 900	12 700

Av de för nästa budgetår äskade anslagen till förvärv av fastigheter avser 1 700 000 kr ett specialanslag till Inköp av fastigheten Kvasten nr 8 i Stockholm samt 200 000 kr kollektivanslaget till Inköp av fastigheter. Anslagen till postverkets diligenstrafik fördelar sig med 800 000 kr på Garagebyggnader m. m., 1 200 000 kr på Anskaffning av bilmateriel och 900 000 kr på Förvärv av billinjer.

Generalpoststyrelsen.

I skrivelse den 4 september 1953 har generalpoststyrelsen framlagt sina anslagsäskanden för nästa budgetår. Av styrelsens petita och i samband därmed lämnade uppgifter inhämtas följande beträffande de skilda anslagsändamålen.

Posthus m. m.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	1 125 000	5 400 000 ¹	6 381 000
1953/54	144 000	6 500 000	6 500 000*
1954/55 styrelsen	144 000	7 800 000	7 600 000*
dep.ch.	144 000	8 000 000	7 400 000*

Styrelsen anför, att av de byggnadsföretag, som i vederbörlig ordning anmålts och i princip godkänts av statsmakterna, har följande ännu icke kunnat igångsättas, nämligen posthusen i Arvika, Boden, Göteborg (Kålltorp), Landskrona, Lidköping, Nässjö och Västerås samt om- och tillbyggnaden av posthuset i Linköping. Den efter prisläget sommaren 1953 beräknade byggnadskostnaden för dessa företag utgör ca 19 milj. kr. I enlighet med den i 1953 års statsverksproposition intagna investeringsplanen för budgetåret 1953/54 räknar styrelsen med att under innevarande budgetår kunna påbörja posthusen i Nässjö, Landskrona och Västerås. Styrelsen föreslår att i investeringsplanen för budgetåret 1954/55 intages byggnadsföretagen i Arvika och Boden. Trots att starka skäl föreligger för en väsentlig utökning av byggnadsverksamheten, har styrelsen med hänsyn till svårigheterna att förverkliga sina byggnadsplaner ansett sig böra anmäla endast ett nytt företag, nämligen en tillbyggnad av postverkets industrianläggningar i Ulvsunda, vilket företag även avses bli påbörjat under nästa budgetår. Styrelsen anmäler dessutom vissa ändringar i planerna i fråga om posthusen i Landskrona och Arvika.

I fråga om sistnämnda tre företag inhämtas av generalpoststyrelsens framställning i huvudsak följande:

Posthus i Landskrona.

Det nya posthuset är avsett att förläggas till kvarteret Engelbrekt i staden. Som anmäldes i 1953 års statsverksproposition har emellertid förhandlingar pågått med bl. a. representanter för Landskrona stad om eventuell annan förläggning av byggnaden. Sedan utlåtande inhämtats från stadens drätselkammare har dock bestämts att posthuset skall placeras såsom ursprungligen avsetts.

Avsikten är att i nybyggnaden även inreda lokaler för televerket. För dettas vidkommande innebär denna lösning, att verket tidigare får tillgång till utökade lokaler, än om den förut planerade om- och tillbyggnaden av dess nuvarande fastighet, i vilken postkontoret f. n. även är inrymt, skulle komma till stånd. Kostnaderna för nybyggnaden har beräknats till 2 700 000 kr.

Posthus i Arvika.

Då förutsättningarna för byggnadsföretaget, för vilket en redogörelse senast lämnats i 1949 års statsverksproposition (bil. 27, s. 15), i postalt avse-

* Beräknat belopp.

¹ Därav 800 000 kr. å tilläggsstat.

ende väsentligt ändrats, har generalpoststyrelsen ansett det nödvändigt att låta upprätta nya ritningar. Då dessa ännu inte är färdiga har kostnaderna för byggnaden beräknats på det äldre förslaget och efter prisläget sommaren 1953 upptagits till 1 850 000 kr.

Tillbyggnad av postverkets industrianläggningar i Ulvsunda.

Postverkets industriella anläggningar i Ulvsunda, vilka är förlagda till de år 1943 uppförda byggnaderna i kvarteret Induktorn nr 25, inrymmer postverkets tryckeri och bokbinderi samt verkets mekaniska verkstad, bilverkstad och centralförråd.

För att möjliggöra en utvidgning av rörelsen medgav 1947 års riksdag (prop. nr 94, statsutsk. utl. nr 54, r. skr. nr 157), att tomten nr 19 i samma kvarter finge förvärfvas för postverkets räkning. Medel för förvärvet, 300 000 kr, anvisades av 1948 års riksdag för budgetåret 1948/49. Enligt köpekontraktet skulle tillträdet till tomten äga rum så snart annan för arrendatorn av markområdet, Stockholms elektricitetsverk, avsedd tomt blivit iordningställd och bebyggd. Då säljaren, Stockholms stad, hittills inte kunnat anordna annat lämpligt utrymme åt elektricitetsverket, har köpet inte kunnat fullföljas. Anslaget har därför måst successivt förlängas att gälla t. o. m. budgetåret 1953/54 och en ytterligare förlängning t. o. m. budgetåret 1954/55 synes bli erforderlig. Enligt vad styrelsen emellertid inhämtat från Stockholms stad kommer ett nytt område att vara färdigt för elektricitetsverket hösten 1954, då postverket således skulle kunna tillträda tomten i kvarteret Induktorn. Sedan år 1946 har, anför styrelsen, den ständigt stegrade poströrelsen medfört ytterligare ökad produktion vid postverkets industriella anläggningar. Upprepade försök har gjorts att genom förhyrningar eller genom uppförande av provisoriska byggnader erhålla ett absolut nödvändigt lokaltillskott. Dessa försök har emellertid i stort sett inte givit några resultat. Utrymmesfrågan är därför — särskilt för tryckeriet och den mekaniska verkstaden — synnerligen brännande och det är en angelägenhet av största vikt för postverket att erforderlig utbyggnad för de industriella anläggningarna får påbörjas redan under nästa budgetår. Skulle så inte kunna ske, föreligger risk för att ett avsevärt avbräck uppstår i industridriften. Styrelsen har för avsikt att till den blivande nybyggnaden låta överflytta det inom centralposthuset inrymda frimärkstryckeriet samt eventuellt även den där belägna reparationsverkstaden för kontorsmaskiner för att på så sätt kunna skapa utökade lokaler inom centralposthuset för generalpoststyrelsen och därvid i första hand för bankavdelningen, för vilken sedan länge föreligger en ytterst besvärande utrymmesbrist.

Kostnaderna för tillbyggnaden har preliminärt beräknats till 3 900 000 kr.

Generalpoststyrelsen framlägger slutligen en investeringsplan för posthusbyggnader. På styrelsens begäran har byggnadsstyrelsen verkställt en omprövning av tidigare beräknade kostnader för i planen ingående företag, varvid för pågående arbeten även tagits hänsyn till under arbetenas gång beslutade ändringar i byggnadsprogrammen.

	Tidigare beräknad byggnads- kostnad	Byggnads- kostnad, beräknad 1953	Medelförbrukning		
			Faktisk intill 30. 6. 1953	Beräk- nad för 1953/54	Beräk- nad för 1954/55
tusental kronor					
I. Byggnadsföretag, påbörjade före 30. 6. 1953					
Vissa äldre byggnadsföretag	50	—
Posthus i Skellefteå	1 300	1 450	1 335	115	—
Ombyggnad av bottenvån. inom centralposthuset i Stockholm	1 950	2 800	1 635	800	365
Posthus i Eskilstuna	3 465	3 275	3 220	50	5
» » Vetlanda	1 250	1 100	1 075	25	—
Tillbyggnad av posthuset i Udevalla	130	158	128	30	—
Posthus i Luleå	2 600	2 900	1 730	900	270
» » Ängelholm	780	725	340	385	—
Om- och tillbyggnad av posthuset i Karlstad	850	950	455	495	—
Posthus i Sundsvall	4 160	4 900	590	2 500	1 510
Summa I	16 485¹	18 258¹	10 508¹	5 350	2 150
II. Byggnadsföretag, avsedda att påbörjas under 1953/54					
Posthus i Nässjö	2 435	2 365	—	400	1 300
» » Landskrona	2 000	2 700	—	250	1 400
» » Västerås	3 685	3 575	30	500	1 700
Summa II	8 120	8 640	30	1 150	4 400
III. Byggnadsföretag, avsedda att påbörjas under 1954/55					
Posthus i Arvika	1 900	1 850	—	—	400
» » Boden	2 540	2 440	—	—	400
Tillbyggnad av postverkets industri- anläggningar i Ulvsunda	—	3 900	—	—	250
Summa III		8 190	—	—	1 050
IV. Övriga beslutade företag					
Posthus i Källtorp, Göteborg ..	1 900	1 850	—	—	—
» » Lidköping	1 600	1 600	—	—	—
Om- och tillbyggnad av posthuset i Linköping	2 700 ²	2 700 ²	—	—	—
Summa IV	6 200	6 150	—	—	—
Totalsumma		41 238¹	10 538¹	6 500	7 600

¹ Exkl. »Vissa äldre byggnadsföretag». — ² Uppskattat belopp.

I anslutning till investeringsplanen har generalpoststyrelsen lämnat en närmare redogörelse för anledningen till de förutsedda kostnadsstegringarna för ombyggnaden av bottenvåningen inom centralposthuset i Stockholm och för posthuset i Sundsvall. Underhand har generalpoststyrelsen och byggnadsstyrelsen lämnat ytterligare upplysningar rörande kostnaderna för det förra byggnadsföretaget. Beträffande vad som anförts därom, torde emellertid få hänvisas till handlingarna.

För nästa budgetår äskar generalpoststyrelsen ett investeringsanslag av 7 800 000 kr till Posthus n. m. (sedermera ändrat till 7 600 000 kr).

Inköp av fastigheten Kvasten nr 8 i Stockholm.

Postkontoret Stockholm 7 är sedan år 1937 inrymt i av postverket förhyrda lokaler inom fastigheten Norrlandsgatan 11. Redan efter en relativt kort tid visade sig lokalerna enligt generalpoststyrelsen vara för små för att möta den växande trafiken. Efter en år 1943 företagen omdisponering, som blev möjlig genom att postverket lyckades förhyra vissa ytterligare utrymmen inom fastigheten, lättade situationen tillfälligt. Ökningen av posttrafiken har emellertid fortsatt och de tillgängliga lokalerna är nu åter otillräckliga. För att belysa utvecklingen av postkontorets rörelse meddelar styrelsen, att antalet ankomna och avgångna postförsändelser mellan åren 1940 och 1952 mer än fördubblats. Häri ingår en ökning av antalet expedierade vanliga paket med närmare 50 procent. Antalet in- och utbetalade postanvisningar samt in- och utbetalningskort har under samma tid stigit med ca 40 procent. Vid olika tidpunkter företagna kundräkningar har visat, att antalet besökare vid postkontoret under en ur trafiksynpunkt normal dag kan uppgå till ca 4 000 och under en dag med högtrafik till ca 6 000 personer.

Postkontoret betjänar i stort sett ett område, som begränsas av Regeringsgatan norr om Hamngatan, Engelbrektsplan och Humlegårdsgatan, Birger Jarlsgatan samt Berzelii park och Kungsträdgården. Ökningen av postkontorets rörelse beror främst på dess läge i centrum av en bebyggelse med huvudsakligen kontors- och affärsfastigheter. Till följd av den fastighetsanering i innerstaden, som väntas komma igång då förhållandena på byggnadsmarknaden det medger, torde områdets karaktär i detta avseende bli ännu mer utpräglad. En utveckling, som innebär att antalet affärer med uppgift att betjäna hela Stor-Stockholm ökar, torde därtill medföra att antalet strökunder vid postanstalten stiger.

Då behovet av utökade utrymmen länge varit mycket trängande och möjlighet att förhyra lämpliga lokaler saknats, upptog generalpoststyrelsen år 1949 förhandlingar med ägarna till fastigheten nr 8 i kvarteret Kvasten med adress Mästersamuelsgatan 10 och Norrlandsgatan 14. Syftet var att sedan inom fastigheten befintlig bebyggelse rivits, på den frilagda tomten uppföra ett posthus. Förhandlingarna har först nu slutförts och styrelsen har med ägarna avslutat ett på Kungl. Maj:ts godkännande före den 1 juli 1954 beroende kontrakt, enligt vilket fastigheten överlättes till postverket mot en köpeskilling av 1 700 000 kr. Fastigheten omfattar en yta av 960 m²

och priset per m² utgör således i runt tal 1 770 kr, vilket styrelsen med hänsyn till fastighetens belägenhet inte anser oskäligt.

Kontraktet torde som bilaga få fogas till dagens statsrådsprotokoll.

Styrelsen föreslår, att för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 1 700 000 kr till Inköp av fastigheten Kvasten nr 8 i Stockholm.

Inköp av fastigheter.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	909 000	1 000	120 000
1953/54	790 000	300 000	600 000*
1954/55 styrelsen	490 000	200 000	600 000*
dep.ch.	490 000	100 000	500 000*

Den beräknade medelsförbrukningen å anslaget under innevarande budgetår avser enligt generalpoststyrelsen, förutom två redan avslutade köp i Hammarstrand och Vännäs, markförvärv i bl. a. Karlskoga och Lycksele samt inköp av aktierna i fastighetsaktiebolaget Centralparken i Hudiksvall.

För nästa budgetår anser styrelsen, att ett belopp av ca 700 000 kr bör stå till dess förfogande och äskar med hänsyn till den beräknade behållningen å anslaget vid slutet av innevarande budgetår ett investeringsanslag av 200 000 kr till Inköp av fastigheter.

Anskaffning av automobiler m. m.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	2 000	1 100 000 ¹	894 000
1953/54	208 000	2 200 000	1 600 000*
1954/55 styrelsen	808 000	—	800 000*
dep.ch.	808 000	100 000	900 000*

Generalpoststyrelsen meddelar, att den för nästa budgetår förutsatta anskaffningen, som huvudsakligen avser ersättningsändamål, omfattar bilar till ett belopp av ca 550 000 kr. samt traktorer och truckar för ca 250 000 kr. Med hänsyn till den förutsedda behållningen å anslaget vid utgången av nu löpande budgetår äskar styrelsen inte något nytt anslag för ändamålet.

Postverkets diligenstrafik.

1. Garagebyggnader m. m.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	618 000	300 000	375 000
1953/54	543 000	700 000	850 000*
1954/55 styrelsen	393 000	800 000	1 100 000*
dep.ch.	393 000	800 000	1 100 000*

* Beräknat belopp.

¹ Därav 400 000 kr. å tilläggsstat.

Generalpoststyrelsen erinrar om, att Kungl. Maj:t bemyndigat styrelsen att av tillgängliga medel å anslaget under budgetåret 1952/53 taga i anspråk högst 500 000 kr för uppförande av en garagebyggnad i Pajala samt högst 135 000 kr för om- och tillbyggnad av postverkets garage i Gällivare. För garaget i Pajala har byggnadskostnaderna numera av byggnadsstyrelsen beräknats till 600 000 kr. Kostnaderna för om- och tillbyggnaden av garaget i Gällivare kan, sedan anbud infordrats och antagits, beräknas till ca 200 000 kr. Genom beslut den 21 augusti 1953 har Kungl. Maj:t fastställt investeringsplan för garagebyggnader för innevarande budgetår och bemyndigat styrelsen att under budgetåret taga i anspråk högst 850 000 kr för ändamålet. Utöver nämnda två företag innefattar planen även garage i Bastuträsk och Malåträsk.

För nästa budgetår har styrelsen framlagt följande investeringsplan, i vilken även redovisas den nu beräknade byggnadskostnaden för däri ingående företag samt medelsförbrukningen under budgetåren 1952/53 och 1953/54.

	Byggnads- kostnad, beräknad 1953	Medelsförbrukning		
		Faktisk intill 30. 6. 1953	Beräk- nad för 1953/54	Beräk- nad för 1954/55
t u s e n t a l k r o n o r				
I. Byggnadsföretag, påbörjade före 30. 6. 1953				
Garage i Pajala	600	290	310	—
Om- och tillbyggnad av garage i Gällivare	200	85	115	—
Summa I	800	375	425	—
II. Byggnadsföretag, avsedda att påbörjas under budgetåret 1953/54				
Garage i Bastuträsk	155	—	155	—
» » Malåträsk	625	—	270	355
Summa II	780	—	425	355
III. Byggnadsföretag, avsedda att påbörjas under budgetåret 1954/55				
Garage och revisionsverkstad i Lycksele	2 000 ¹	—	—	400
» i Åsele	810	—	—	345
Summa III	2 810	—	—	745
Totalsumma	4 390	375	850	1 100

Beträffande garage- och verkstadsbyggnaden i Lycksele meddelar styrelsen under hänvisning till vad statsutskottet anfört i frågan (utl. 1953: 9), att de skäl för verkstadens förläggning till Lycksele, vilka av styrelsen fram-

¹ Uppskattat belopp.

förts till utskottet, alltjämt kvarstår oförändrade. På grund av de ytterligare överväganden, som företagits i lokaliseringsfrågan har emellertid planeringen fördröjts, varför företaget kunnat intagas först i investeringsplanen för nästa budgetår.

I planen har styrelsen upptagit en tidigare ej anmäld nybyggnad, nämligen ett nytt garage i Åsele. Det nuvarande garaget är enligt styrelsen ur skilda synpunkter synnerligen otillfredsställande. Den planerade garagebyggnaden är avsedd att uppföras i två plan och inrymma sexton garageplatser jämte en verkstadsavdelning med plats för fyra fordon.

För nästa budgetår äskar styrelsen med hänsyn till beräknad behållning å anslaget 800 000 kr till Garagebyggnader m. m.

2. Anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	0	1 900 000	1 883 000
1953/54	17 000	1 800 000	1 500 000*
1954/55 styrelsen	317 000	1 200 000	1 500 000*
dep.ch.	317 000	1 200 000	1 500 000*

Styrelsen anför, att den starka utvecklingen av diligenstrafiken medfört behov av ytterligare ett antal diligenser, varjämte äldre fordon av vilka de äldsta varit i trafik sedan åren 1936—1938, måste ersättas. Några släpfordon behöver däremot inte anskaffas. Medelsbehovet för nästa budgetår beräknar styrelsen till 1 500 000 kr och äskar med hänsyn till den förutsatta behållningen å anslaget 1 200 000 kr. för ändamålet.

3. Förvärv av billinjer.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	21 000	700 000	721 000
1953/54	0	700 000	700 000*
1954/55 styrelsen	0	900 000	900 000*
dep.ch.	0	700 000	700 000*

Under innevarande budgetår har, anför styrelsen, träffats preliminära överenskommelser om förvärv av billinjer till ett sammanlagt belopp av 243 000 kr. För närvarande undersökes förutsättningarna för inköp av ett större företag och förberedande undersökningar har inletts beträffande ytterligare ett antal linjeköp. Kostnaderna för dessa förvärv kan beräknas till sammanlagt 1 660 000 kr. Sannolikt kommer dock inte samtliga köp till stånd, i varje fall inte före utgången av nästa budgetår. Förvärvet av det nämnda större företaget torde dock äga rum före denna tidpunkt. Styrelsen beräknar

* Beräknat belopp.

det sammanlagda medelsbehovet för innevarande och nästa budgetår till 1 600 000 kr och äskar därför för nästa budgetår ett investeringsanslag av 900 000 kr.

Postverkets dispositionsanslag.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	570 000	600 000 ¹	493 000
1953/54	677 000	700 000	700 000*
1954/55 styrelsen	677 000	100 000	700 000*
dep.ch.....	677 000	200 000	700 000*

Styrelsen meddelar, att belastningen på dispositionsanslaget under budgetåret 1952/53 blivit väsentligt mindre än förutsetts på grund av att vissa planerade om- och tillbyggnader inte kommit till stånd. Under innevarande budgetår beräknas ombyggnadsarbeten inom bottenvåningen i centralposthuset i Göteborg och inom posthuset i Kristianstad bli slutförda. Vidare planerar styrelsen att påbörja arbeten vid bl. a. posthusen i Norrköping, Värnamo och Söderhamn.

För nästa budgetår uppskattar styrelsen medelsförbrukningen till 700 000 kr. och äskar med hänsyn till beräknad reservation att ett belopp av 100 000 kr anvisas.

Styrelsen har lämnat sedvanlig redogörelse för användningen av anslaget under budgetåret 1952/53. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställas till vederbörande utskotts förfogande.

Yttrande.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i utlåtande den 10 oktober 1953 inte haft något att erinra mot generalpoststyrelsens äskanden.

Departementschefen.

Generalpoststyrelsen har för nästa budgetår äskat nya investeringsanslag om sammanlagt 12,7 milj. kr, varav 11,0 milj. kr faller på de normalt varje år återkommande anslagen och 1,7 milj. kr gäller ett specialanslag för förvärv av en fastighet i Stockholm. Vid beräkningen av anslagen har styrelsen dels utgått från att den för innevarande budgetår gällande investeringsramen i stort sett kommer att utnyttjas, varvid de vid budgetårets utgång kvarstående reservationerna kommer att uppgå till ca 3,8 milj. kr, dels förutsatt att medelsförbrukningen å samtliga anslag tillsammans under nästa budgetår skall få uppgå till ca 15,4 milj. kr.

Under punkt 1 har jag för postverkets del föreslagit, att medelsförbrukningen under nästa budgetår å andra investeringsanslag än specialanslagen

* Beräknat belopp.

¹ Anvisat å tilläggsstat.

till fastighetsförvärv skall begränsas till 12,8 milj. kr och samtidigt räknat med att utgifterna för det tidigare beslutade inköpet av en fastighet i Ulvsunda och det nu föreslagna fastighetsförvärvet i Stockholm skall uppgå till ca 2,0 milj. kr. Det totala medelsbehovet skulle därmed för postverkets del röra sig om ca 14,8 milj. kr.

Fördelningen av den av styrelsen beräknade medelsförbrukningen under nästa budgetår och styrelsens med ledning därav framlagda äskanden framgår av de tabeller, som i det föregående redovisats för varje anslag. Dessa anger därjämte den medelsförbrukning å anslagen, som nu kan förutses vid den preliminära ram för investeringsutgifterna, som jag förordat. Jag betraktar dock de uppgifter som tabellerna innehåller därom som ungefärliga, då styrelsen bör ha möjlighet att inom given investeringsram och inom de gränser som anvisade anslag uppdrar, företaga de omdispositioner som kan befinnas lämpliga.

Beträffande styrelsens investeringsplaner för nästa budgetår vill jag i övrigt anföra följande.

Såsom styrelsen framhåller, föreligger ett trängande behov av nya och utökade lokaler för postverket. Styrelsen har fördenskull för nästa budgetår å investeringsplanen för *posthusbyggnader*, förutom företag, som redan påbörjats eller som beräknas bli igångsatta innevarande budgetår, även upptagit de tidigare för riksdagen anmälda posthusen i Arvika och Boden samt en tillbyggnad av postverkets industrianläggningar i Ulvsunda, för vilken en redogörelse lämnats i styrelsens petita. Enligt planen föreslår styrelsen en sammanlagd medelsförbrukning för posthusen under nästa budgetår, som — efter viss korrigerings, som beröres i det följande — uppgår till 7,6 milj. kr.

Jag har ingenting att erinra mot att de nyssnämnda företagen påbörjas under nästa budgetår. Den ram, som jag föreslagit för postverkets investeringsutgifter, gör det emellertid nödvändigt, att bl. a. inskränka utgifterna under posthusanslaget till 7,4 milj. kr, vilket innebär att de nya företagen visserligen kan påbörjas men att igångsättningstiderna för posthusen i Arvika och Boden måste förskjutas något, varigenom medelsförbrukningen för vardera minskas med ca 100 000 kr.

Beträffande de i posthusplanen upptagna äldre byggnadsföretagen har styrelsen nu redovisat vissa ändringar i de beräknade totalkostnaderna. En rätt avsevärd ökning i dessa förutses beträffande centralposthuset i Stockholm. Enligt den redogörelse härför, som jag under hand infordrat från styrelsen, betingas ökningen väsentligen av svårigheterna att vid en sådan ombyggnad, som det här varit fråga om, överblicka omfattningen av de arbeten, som skulle komma att erfordras. Det har vidare framgått, att en del av den beräknade totalkostnaden, eller ca 0,2 milj. kr, egentligen hänförs sig till ändamål, för vilka kostnaderna bör bestridas med driftmedel. I anledning härav har en korrigeringsplan för företagits. Jag anser mig därefter kunna acceptera den nya kostnadsberäkningen.

I övrigt redovisar styrelsen mera betydande kostnadsstegringar även för

posthusen i Sundsvall och Landskrona. Den förra beror på att det anbud, som accepterats, ställt sig ofördelaktigare än som kunnat förutses på utredningsstadiet, den senare på att byggnadsförslaget omarbetats. Även beträffande dessa företag har jag därför ansett mig böra godtaga de nya kostnadsberäkningarna.

Till inköp av *fastigheten Kvasten nr 8* vid Norrlandsgatan i Stockholm har generalpoststyrelsen äskat 1 700 000 kr. Avsikten med förvärvet är att, sedan den nu till fastigheten hörande byggnaden rivits, på tomten uppföra ett nytt posthus, som skall inrymma postkontoret Stockholm 7. Den ökade trafiken inom det område, som detta kontor betjänar, och svårigheten att utvidga lokalerna, där kontoret nu är beläget, gör det angeläget att inom en snar framtid skaffa nya lokaler för kontoret. Den möjlighet som nu yppats att förvärva en ur postala synpunkter väl belägen fastighet för ändamålet, anser jag böra utnyttjas. Med hänsyn till fastighetens läge och till de priser, som i vissa andra fall betalats för fastigheter på Norrmalm i Stockholm, synes den nu avtalade köpeskillingen icke oskälig. Jag förordar därför, att det upprättade köpekontraktet godkännes och att det äskade anslaget anvisas.

Å anslaget till *anskaffning av automobiler* förutser styrelsen ett medelsbehov av ca 800 000 kr för ersättningsanskaffningar m. m. Med hänsyn till behållningen å anslaget äskas inga nya medel. För anskaffning av tvenne tjänstebilar för regeringens räkning, vilka enligt vad chefen för finansdepartementet tidigare denna dag anmält, lämpligen bör omhänderhas av postverket, föreslår jag emellertid, att under den här berörda anslagstiteln anvisas ett till 100 000 kr avrundat belopp för nästa budgetår och att medelsförbrukningen å anslaget i motsvarande mån uppräknas.

För *postverkets diligenstrafik* har generalpoststyrelsen beräknat utgifterna under nästa budgetår till sammanlagt 3,5 milj. kr. Därav faller 1,1 milj. kr på garagebyggnader, 1,5 milj. kr på anskaffning av bilmateriel och 0,9 milj. kr på förvärv av billinjer. Beträffande byggnadsanslaget har styrelsen framlagt en investeringsplan, varav framgår, att den garage- och verkstadsbyggnad i Lycksele, som anmälles i fjolårets statsverksproposition, beräknas bli påbörjad först nästa år och att dessutom ett nytt företag, nämligen en garagebyggnad i Åsele, då hör igångsättas. Jag har ingenting emot att så sker. Beträffande garage- och verkstadsbyggnaden i Lycksele föreslog jag i 1953 års statsverksproposition, att den skulle påbörjas under nu löpande budgetår. Den omprövning av frågan om byggnadens förläggning, som nu gjorts och som icke föranlett någon ändring i mitt tidigare förslag, har emellertid fördröjt planeringen, varför påbörjandet av byggnaden måst anstå till nästa budgetår. I dess ställe har i den för innevarande budgetår gällande investeringsplanen insatts den tidigare för riksdagen anmälda garagebyggnaden i Malåträsk.

Beträffande postverkets investeringsplaner i övrigt för nästa budgetår har jag icke funnit anledning till någon erinran, utan förordar att de får komma till utförande i den utsträckning den investeringsram, som sedermera fastställles, kan komma att medgiva.

Den investeringsram som preliminärt förordats för nästa budgetår för postverkets del, kommer, utöver den reducering av investeringarna under posthusanslaget som redan berörts, att leda till en beskäring av medelsförbrukningen på anslaget till inköp av fastigheter med ca 100 000 kr, och på anslaget för förvärv av billinjer med ca 200 000 kr. Den ytterligare begränsning av investeringsutgifterna med intill 10 procent, som, i enlighet med vad jag anfört under punkt 1, kan ifrågakomma därest det ekonomiska läget så skulle påkalla, skulle för postverkets del sannolikt innebära att de tre företag å investeringsplanen för posthusen, som förutses skola påbörjas nästa budgetår, finge stå över till budgetåret därpå. På samma sätt torde arbetena på garaget i Åsele få framflyttas.

Med ledning av vad jag nu anfört och under hänvisning till de riktlinjer jag förordat under punkt 1 beträffande anslagsanvisningen för nästa budgetår, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det av generalpoststyrelsen den 4 september 1953 ingångna köpekontraktet rörande fastigheten nr 8 i kvarteret Kvasten i Stockholm,

dels ock att för budgetåret 1954/55 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) <i>Posthus m. m.</i>	8 000 000 kronor,
b) <i>Inköp av fastigheten Kvasten nr 8 i Stockholm</i>	1 700 000 kronor,
c) <i>Inköp av fastigheter</i>	100 000 kronor,
d) <i>Anskaffning av automobiler m. m.</i> ..	100 000 kronor,
e) <i>Postverkets diligenstrafik</i>	
1) <i>Garagebyggnader m. m.</i>	800 000 kronor.
2) <i>Anskaffning av bilmateriel för diligenströrelsen</i>	1 200 000 kronor,
3) <i>Förvärv av billinjer</i>	700 000 kronor,
f) <i>Postverkets dispositionsanslag</i>	200 000 kronor.

Köpekontrakt.

Emellan Kungl. Generalpoststyrelsen, här nedan kallad köparen, å ena, samt köpmannen Erik Allan Hugo Evers, fröken Antoinette Lagerbielke, friherrinnan Marika Lagerbielke, fröken Cecilia Lagerbielke, fru Irma Skarin, kaptenen Folke Karl Evers, fru Brita Isabella von Krusenstjerna, fru Oscara Fredrika Kathinka Flach, kommandörkaptenen Carl Johan August Skarin, fru Elisabeth von Strahl, fru Margit Wikström, friherrinnan Marianne von Essen, ingenjören Oskar Evers och e. rådmannen Allan Viktor Evers, här nedan kallade säljarna, å andra sidan, är följande köpeavtal träffat:

1) Säljarna upplåta och försälja till köparen den säljarna tillhöriga, å fri och egen grund belägna fastigheten nr 8 i kvarteret Kvasten i Stockholm med adress Norrlandsgatan 14 — Mäster Samuelsgatan 10 med därå uppförda byggnader jämte vad till fastigheten hör eller tillvinnas kan.

2) Köpeskillingen skall utgöra enmiljionsjuhundratusen (1 700 000) kronor att erläggas på sätt under punkt 4 här nedan stadgas.

3. Tillträde sker den 1 juli 1954.

4. Köpeskillingen fullgöres sålunda:

1:o Köparen övertager å tillträdesdagen betalningsansvaret för av Stockholms Stads Brandförsäkringskontor beviljat inteckningslån till ett belopp av femhundrafemtiofyrhundrafemtio (530 450) kronor, bundet till och med den 31 december 1956 och med följande räntesatser:

kronor 447 000:—	med en ränta av 3,1 %
» 17 450:—	» » » » 3,5 %
» 66 000:—	» » » » 3,75 %.

Till säkerhet för lånet ha pantförskrivits nedannämnda tjugo inteckningar, vilka beviljats

A) i tomten nr 1:

a) den 10 april 1899 med ogulden köpeskillingsrätt och betalningsrätt i den ordning, varuti de här upptagas:

under § 72	för	femtio tusen kronor,
» » 73	»	tjugotusen kronor,
» » 74	»	femtiofyratusenfemhundra kronor,
» » 75	»	femtio tusenfemhundra kronor,
» » 76	»	tjugofemtusen kronor,

allt med fem procent ränta;

b) den 17 april 1899 med betalningsrätt i den ordning, varuti de här upptagas:

under § 229	för	femtio tusen kronor,
» » 230	»	femtio tusen kronor,
» » 231	»	femtio tusen kronor,
» » 232	»	trettio tusen kronor,
» » 233	»	elvtusen kronor,
» » 234	»	tio tusenfyrhundrafemtio kronor,
» » 235	»	nio tusen kronor,

- under § 236 för niotusen kronor,
- » » 237 » niotusen kronor,
- » » 238 » sextusen kronor,
- » » 239 » femtusenfemhundrafemtio kronor,

allt med fem procent ränta;

c) den 23 september 1901:

- under § 44 för trettiotusen kronor,
- » » 45 » tjugotusen kronor,

båda med sex procent ränta,

och hava samtliga förestående inteckningar den 14 juni 1939 dödats såvitt de besvärade tomten nr 1 i kvarteret Kvasten samt förklarats gälla till hela sitt belopp jämte ränta och med oförändrad förmånsrätt endast i tomten nr 8 i kvarteret Kvasten.

B) i tomten nr 8 i kvarteret Kvasten:

a) den 30 augusti 1950 under nr 1578 för fyrtiofyratusenfyrhundrafemtio kronor med sex procent ränta;

b) den 11 oktober 1950 under nr 1865 för sextiosex tusen kronor med sex procent ränta.

2:o) Återstoden av köpeskillingen erlägges kontant å tillträdesdagen, sedan säljarna i övrigt fullgjort vad på dem ankomma av i detta kontrakt stipulerade villkor. Sagda återstod utgör hela köpeskillingen, 1 700 000 kronor minskad med inteckningslånets kapitalbelopp jämte å lånet intill tillträdesdagen upplupen, obetald ränta.

3:o) Det åligger köparen att å tillträdesdagen teckna personligt betalningsansvar — med frisksrivande därvid av säljarna — för samtliga i fastigheten uttagna inteckningar. Säljarna ha att för sådant ändamål tillhandahålla samtliga inteckningar. Säljarna ansvara för att å tillträdesdagen inga inteckningar pantförskrivits för gäld utöver vad i punkt 4) 1:o här ovan sagts.

5. Sedan köpeskillingen till fullo erlagts, skola säljarna till köparen omedelbart överlämna kvitterat köpebrev och alla för lagfarts vinnande nödiga handlingar ävensom hyreskontrakt och övriga avtal, som gälla för fastigheten, samt brandförsäkringsbrev.

6. Å tillträdesdagen skola säljarna genom gravationsbevis styrka, att fastigheten är fri från intecknade nyttjanderätts- och servitutsavtal, och skall på enahanda sätt visas, vilka penninginteckningar som då gravera fastigheten.

7. Köparen ensam vidkännes alla med lagfarten å detta fång förenade kostnader.

8. För fastigheten utgående onera och utskylder betalas av säljarna till den del utgifterna avse och belöpa på tiden intill tillträdesdagen även för det fall, att sagda avgifter förfalla till betalning efter tillträdesdagen.

9. All avkastning av fastigheten, som belöper å tiden före tillträdesdagen, skall tillfalla säljarna. Sådan avkastning, som belöper å tiden från och med tillträdesdagen, skall tillfalla köparen.

10. Säljarna förplikta sig att icke utan köparens medgivande uthyra inom fastigheten, ledigbliven lägenhet eller lokal eller medgiva ändring av kontraktstid i nu gällande hyresavtal.

11. Om före tillträdesdagen brandskada skulle övergå fastigheten, som är brandförsäkrad för 1 530 000 kronor, åligger det säljarna att vid köpeskillingslikviden till köparen redovisa tillerkänd brandskadeersättning.

12. Detta köpekontrakt är å köparens sida bindande endast under villkor att köparens hemställan i underdånig skrivelse i fråga om anvisande av in-

vesteringsanslag för förvärv av fastigheten bifalles, att anvisat anslag icke inkluderas i den för postverket fastställda investeringsvolymen samt att kontraktet före den 1 juli 1954 godkännes av Kungl. Maj:t.

Av förestående kontrakt äro två likalydande exemplar upprättade och utväxlade.

Stockholm den 4 september 1953.

Erik Swartling

Nils-Fride Antoni

Stockholm den 4 september 1953.

E. Lagerbielke
enl. fullmakter

Bevittnas:

R. Wallberg

S. Ris

Televerket.

Av balansräkningen den 30 juni 1953 för televerkets fond framgår, att verkets tillgångar uppgår till sammanlagt 2 298,9 milj. kr, varav 2 107,2 milj. kr belöper på fast egendom, 96,3 milj. kr på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell art.

Kapitalbehållningen, inklusive balanserade överskottsmedel, uppgick den 30 juni 1953 till 1 204,8 milj. kr. Under budgetåret 1952/53 har den ökat med 140,0 milj. kr.

Överskottet i procent av det i medeltal disponerade kapitalet var 3,6 under budgetåret 1952/53 mot 4,1 under budgetåret 1951/52.

[3] 1. Utvecklingen av televerkets rörelse. Telestyrelsen har i skrivelse den 4 september 1953 lämnat följande uppgifter rörande utvecklingen av televerkets rörelse, mätt i antalet telefonapparater och radiolicenser samt taxerade samtal och telegram under budgetåren 1947/48—1952/53.

Budgetår	Telefonapparater			Radiolicenser		
	antal vid budgetårets slut	ökning absolut	i %	antal vid budgetårets slut	ökning absolut	i %
1947/48	1 463 900	96 100	7,0	1 994 900	64 700	3,4
1948/49	1 547 700	83 800	5,7	2 069 100	74 200	3,7
1949/50	1 636 000	88 300	5,7	2 128 500	59 400	2,9
1950/51	1 732 300	96 300	5,9	2 187 200	58 700	2,8
1951/52	1 842 500	110 200	6,4	2 231 700	44 500	2,0
1952/53	1 941 400	98 900	5,4	2 287 600	55 900	2,5

	Telefonsamtal med periodavgift		Taxerade telegram ³	
	antal	ökning i %	antal	ökning i %
1947/48	101 551 300	4,1	8 266 800	— 0,9
1948/49	106 448 000	4,8	8 209 400	— 0,7
1949/50	112 486 400	5,7	8 643 100	5,3
1950/51	118 336 000	5,2	8 785 200	1,6
1951/52	119 031 500	0,6	8 291 400	— 5,6
1952/53	121 783 000 ¹	2,3 ²	7 900 500 ¹	— 4,7

¹ Preliminär siffra.

² Om hänsyn toges till den pågående helautomatiseringen av rikstrafik har den verkliga ökningen varit 3,5 %.

³ Exkl. utländska telexskrivningar för vilka redogöres i det följande.

Telestyrelsen erinrar om att i 1953 års statsverksproposition förutsattes, att de för budgetåret 1953/54 tillgängliga anslagsmedlen skulle möjliggöra en ökning av antalet telefonapparater med 110 000. Under det gångna budgetåret har ökningen uppgått till ca 99 000 apparater. Rapporterna om tecknade och annullerade abonnemang, som under månaderna juli 1952 till februari 1953 visade lägre nettoökning än motsvarande tid ett år tidigare, har fr. o. m. mars 1953 under varje månad visat en större ökning. Styrelsen har emellertid inte ansett sig böra räkna med större tillskott av antalet apparater för budgetåren 1953/54 och 1954/55 än 95 000 à 100 000.

Antalet väntande abonnenter har, tack vare det stora antalet inkopplingar under de senaste åren, kunnat något nedbringas jämfört med år 1951. Utvecklingen i detta avseende belyses av efterföljande uppgifter rörande antalet anmälda nya abonnemang, som vid olika tidpunkter icke kunnat inkopplas inom tre månader på grund av för liten stationskapacitet, brist på lokalkablar o. s. v. Detta antal utgjorde:

	1947	1949	1950	1951	1952	1953
1/1	5 400	20 600	19 000	17 200	17 800	16 000
1/4	18 700	18 200	18 900	17 700	15 400
1/7	9 000	18 800	18 900	20 000	19 400	15 300
1/10....	.	19 400	18 200	19 100	18 800	14 100

Alltjämt måste dock antalet abonnenter, som får vänta så länge som mer än tre månader, anses oskäligt stort. Man måste också taga hänsyn till att även förut befintliga abonnenter, som på grund av flyttning begär att få sin telefon uppsatt vid annan station, drabbas av nuvarande svårigheter och kan få vänta lika länge som nya abonnenter på att återfå sin telefon.

Av de meddelade trafiksiffrorna framgår, att ökningen av telefontrafiken fortgått, trots de under åren 1951 och 1952 vidtagna taxehöjningarna. I verkligheten har ökningen av taxerade samtal varit större än som framgår av de tidigare lämnade sammanställningarna, på grund av att den successivt pågående helautomatiseringen av rikstrafiken medför, att förut periodavgiftsbelagda samtal blir registrerade på abonnenternas samtalsräknare i stället för genom samtalspecifikationer och därför ej längre kommer att ingå i det statistiskt uppgivna antalet taxerade samtal. Om hänsyn tages härtill kan den verkliga ökningen under budgetåret 1952/53 beräknas ha uppgått till 3,5 procent i stället för i sammanställningen angivna 2,3 procent.

Genom de nya rikskablar och bärfrekvensanläggningar, som tagits i bruk under de senaste budgetåren, har de tidigare långa väntetiderna för beställda rikssamtal på vissa vior kunnat avsevärt nedbringas och på flera viktiga vior är det möjligt att i regel omedelbart uppsätta beställda samtal. På andra vior åter, för vilka behovet av utökat antal förbindelser ännu ej kunnat tillgodoses genom nyanläggningar, är väntetiderna alltjämt besvärande långa och kunna tidvis stiga till 1 à 2 timmar.

Medan telegramtrafiken fortfar att minska har, såsom framgår av följande sammanställningar, telexrörelsen, för vilken nya rörelsegren en utförlig

redogörelse lämnades i 1953 års statsverksproposition, fortsatt att växa. Utländska telegram har därvid i stor utsträckning ersatts av direkta skrivningar mellan telexabonnenter i Sverige och utlandet.

Budgetår	Telexabonnemang		
	antal vid budgetårets slut	absolut ökning	i %
1947/48	32	6	23,1
1948/49	53	21	65,6
1949/50	72	19	35,8
1950/51	167	95	131,9
1951/52	287	120	71,9
1952/53	455	168	58,5

	Markeringar för inländska telexskrivningar		Utländska telexskrivningar	
	antal	ökning i %	antal	ökning i %
1947/48	534 000	13,8	71 400	41,7
1948/49	772 400	44,7	82 100	15,0
1949/50	1 150 300	48,9	99 500	21,1
1950/51	1 194 600	3,9	133 500	34,2
1951/52	1 760 000	47,8	241 100	80,6
1952/53	2 394 600	36,1	371 000 ¹	53,9

Telestyrelsen har sedan två år tillbaka i Stockholm provat ett helautomatiskt telefonsystem för anslutning av rörliga abonnentanläggningar (bilar och mindre fartyg) till det allmänna telefonnätet. Bilen eller båten utrustas med en vanlig telefonapparat med fingerskiva, som per radio kan komma i förbindelse med en basstation, vilken i sin tur är ansluten till en automatisk telefonstation.

Sedan proven har visat systemets användbarhet, ämnar telestyrelsen nu ställa detta nya trafikmedel till allmänhetens tjänst, vilket i första hand är avsett att ske i begränsad omfattning i Stockholm och Göteborg. I sina anslagsäskanden för budgetåret 1954/55 har telestyrelsen beräknat ett belopp av 300 000 kronor för detta ändamål.

Telestyrelsen understryker ånyo de svårigheter som uppstått efter kriget genom att televerkets investeringar inte hållit jämna steg med abonnent- och trafikökningen. Det uppdämda behovet av nyanläggningar har blivit allt större år från år. Inte minst genom arbetskraftsbesparingen är automatiseringen av telefontrafiken en ur ekonomisk synpunkt mycket fördelaktig kapitalplacering, samtidigt som den innebär en standardförbättring för abonnenterna.

Med hänvisning till det anförda har styrelsen framlagt sina äskanden för nästa budgetår. En sammanställning av dessa med de för budgetåren 1951/52—1953/54 anvisade anslagen visar följande belopp, fördelade på huvudgrupper.

¹ Preliminär siffra.

	1951/52	1952/53	1953/54	1954/55
		tusental	kronor	
Telefonstations- och förråds- byggnader m. m.	6 775	3 730	16 950	8 300
Telefon- och telegrafanlägg- ningar.....	185 900	225 850	280 600	234 450
Radioanläggningar	3 656	2 280	10 310	8 180
Rörelsekapital	—	10 000	—	—
Diverse anslag	6 875	3 502	5 070	4 550
Summa	203 206	245 362	312 930	255 480

Av de för nästa budgetår äskade anslagen till telefonstations- och förrådsbyggnader m. m. avser 7 350 000 kr telefonstationsbyggnader m. m. och 950 000 kr förrådsbyggnader m. m. I anslagen till telefon- och telegrafanläggningar ingår riks- och landskablar med 68 550 000 kr, telefon- och telegrafstationer med 87 600 000 kr samt nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar med 78 300 000 kr. Anslagen till radioanläggningar fördelar sig med 7 150 000 kr på rundradioanläggningar, 650 000 kr på radioanläggningar för kommersiell trafik och 380 000 kr på radioanläggningar för luftfarten. Diverse anslag utgöres av 100 000 kr till inköp av fastigheter, 950 000 kr till försvarsberedskap vid televerket och 3 500 000 kr till televerkets dispositionsanslag.

Yttranden.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i utlåtande den 9 oktober 1953 beträffande de av telestyrelsen i petita föreslagna telefonstations- och förrådsbyggnadsarbetena framhållit, att det inte är möjligt att göra några tillförlitliga förutsägelser rörande läget på byggnadsarbetsmarknaden under nästa budgetår. Såvitt nu kan bedömas torde emellertid de föreslagna arbetena kunna påbörjas med den arbetskraft, som är tillgänglig på de orter, vilka beröres av arbetena.

Mot de av telestyrelsen framlagda äskandena har arbetsmarknadsstyrelsen inte haft något att erinra.

Statens handels- och industrikommission har i ett den 20 oktober 1953 avgivet yttrande, som är gemensamt för affärsverken och i sina huvuddrag refereras under punkten 13, ej heller haft något att erinra mot telestyrelsens äskanden.

Departementschefen.

Även för televerket har riksdagen för innevarande budgetår anvisat anslag till sådana belopp, att de tillsammans med anslagsreservationerna från föregående budgetår inkluderar en anslagsreserv utöver den beräknade medelsförbrukningen, avsedd att användas, därest konjunkturutvecklingen skulle medge en expansion av investeringsverksamheten. Reserven uppgick vid ingången av budgetåret 1953/54 till ca 73 milj. kr. Telestyrelsen har i

skrivelse den 4 september 1953 hemställt, att den för budgetåret fastställda investeringsramen om 248 milj. kr på grund av det trängande behovet att utöka befintliga stationer skall vidgas till 260 milj. kr. Jag har emellertid icke ansett mig kunna tillstyrka detta förslag. Emellertid kan under budgetårets gång en ökning av ramen intill 249 milj. kr bli nödvändig för att möjliggöra, att den förrådsbyggnad i Nacka, som anmälts under förrådsbyggnadsanslaget, skall kunna påbörjas redan innevarande budgetår.

För nästa budgetår har televerket räknat med, att en höjning av medelsförbrukningen till ca 308 milj. kr skulle vara möjlig. Med hänsyn till de reservationer å investeringsanslagen om sammanlagt ca 61 milj. kr, som skulle ha förelegat vid utgången av innevarande budgetår, om styrelsens förslag om vidgning av investeringsramen bifallits, har styrelsen beräknat det ytterligare anslagsbehovet till sammanlagt ca 255 milj. kr. Såsom jag anfört under punkt 1, har jag emellertid icke funnit det möjligt att tillstyrka en högre medelsförbrukning än 249 milj. kr, och även denna siffra är tills vidare att anse endast såsom preliminär. Jag har emellertid under samma punkt förordat, att anslagen för nästa budgetår skall anvisas med sådana belopp, att de tillsammans med de till budgetåret ingående reservationerna täcker det maximalalternativ för investeringarna, som vid en konjunkturedgång eventuellt skulle kunna realiseras. Jag kommer därför att i det följande tillstyrka, att i nya investeringsanslag för televerket anvisas sammanlagt ca 207 milj. kr. Av de i det följande vid resp. anslag redovisade tabellerna framgår, hur denna anslagssumma samt den preliminärt förordade ramen för investeringarna fördelar sig på olika ändamål.

Förslaget till investeringsram för televerket har framkommit efter en bedömning av å ena sidan de investeringsbehov som föreligger inom de olika affärsverken, och å andra sidan de reala resurser som vid oförändrade konjunkturförhållanden beräknas kunna stå till verkens förfogande under nästa budgetår. Det resultat, som därvid uppnåtts för televerkets del, synes tyvärr leda till, att de olägenheter för allmänheten i form av bl. a. långa väntetider vid inkoppling av nya telefonapparater, som rätt under de senaste åren tills vidare kommer att bestå. Styrelsen har beräknat, att vid den medelsförbrukning den föreslagit för budgetåret 1954/55, ca 95 000 å 100 000 nya apparater skulle kunna inkopplas, vilket ungefärligen skulle motsvara den beräknade nettoökningen av abonnemangen. Det är inte säkert att denna siffra kan uppnås vid den nu förordade investeringsramen. Enligt vad jag underhand erfarit från televerket kommer nämligen denna, såsom framgår av anslagstabellerna, att medföra att investeringsutgifterna för telefon- och telegrafanläggningarna måste begränsas till ca 223 milj. kr, att jämföras med av styrelsen beräknade ca 276 milj. kr.

I övrigt innebär begränsningen av televerkets investeringsverksamhet under nästa budgetår, att vissa av de telefonstations- och förrådsbyggnader som styrelsen beräknat påbörja, tillsvidare måste anstå. Beträffande rundradioanläggningarna kommer nedskärningen att medföra, att radiostatio-

nen i Östersund icke kan färdigställas under budgetåret, och vidare måste utbyggnaden av trådradionätet begränsas till att omfatta ca 60 000 licensinnehavare mot av styrelsen beräknade 90 000.

Någon minskning av medelsförbrukningen å anslaget till Radioanläggningar för luftfarten synes icke möjlig. Dock kan den forcering av utbyggnaden av dessa anläggningar, som AB Aerotransport föreslagit, icke komma i fråga.

En tillämpning av det under punkt 1 skisserade minimalalternativet skulle för televerkets del innebära, att investeringsprogrammet för riks- och landskablar, för telefon- och telegrafstationer samt för nya abonnentanläggningar m. m. finge ytterligare mycket starkt inskränkas. Den begränsning, som kan bli aktuell, kommer också att medföra en försämring av televerkets ekonomi på grund av försening av automatiseringen och nödvändigheten att i viss utsträckning bibehålla manuell drift. Likaså kommer det antal trådradioabonnenter, som kan inkopplas under budgetåret, att sjunka ytterligare.

I övrigt har jag intet att erinra beträffande de investeringsplaner, som telestyrelsen för egen del eller, i vad gäller radioanläggningar för luftfarten, i samråd med luftfartsstyrelsen redovisat. Telestyrelsen har föreslagit, att de fortsatta investeringarna för försvarsberedskapsändamål vid televerket liksom hittills omedelbart skall avskrivas. Chefen för finansdepartementet har tidigare i dag i annat sammanhang hemställt därom.

Under anslaget till Rundradioanläggningar har styrelsen anmält, att överenskommelse under hand träffats med byggnadsstyrelsen om att erforderliga anslag till radiohusen i Göteborg och Stockholm i fortsättningen skall begäras av byggnadsstyrelsen och redovisas under statens allmänna fastighetsfond. Styrelsen hemställer, att denna omläggning måtte godkännas. Jag har inte något att erinra mot förslaget, vilket tillstyrkts av riksräkenskapsverket och AB Radiotjänst. Tidigare för ändamålen anvisade utredningsanslag och för utredningar m. m. nedlagt kapital bör vid utgången av innevarande budgetår överföras från televerkets fond till statens allmänna fastighetsfond. Därest riksdagen inte har något att erinra däremot, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga föreskrifter i detta hänseende. I detta sammanhang vill jag erinra om, att byggnadsstyrelsen för nästa budgetår hemställt om ett anslag av 1,5 milj. kr för att påbörja byggandet av radiohuset i Göteborg. På grund av att platsen för radiohuset ännu icke fastställts och något definitivt förslag om dess utformning eller om kostnaderna för detsamma ännu icke föreligger, har jag inte ansett mig nu kunna föra fram styrelsens förslag.

Slutligen har telestyrelsen i skrivelse den 22 september 1953 hemställt, att maximibeloppet för televerkets rörliga kredit i riksgäldskontoret skall höjas från 35 till 70 milj. kr. Av de uppgifter som lämnas i skrivelsen eller som jag underhand infortrat, har framgått, att det tillskott av rörelsemedel, som televerket erhållit efter kapitalregleringen 1944 och som dels om-

fattat anslagsmedel om 20 milj. kr och dels en rörlig kredit om 35 milj. kr, icke täcker ökningen av de medel som på grund av rörelsens utveckling måst bindas i verkstads- och andra förråd och i utestående fordringar. Jag anser därför, att ett tillskott av rörelsemedel är erforderligt men förordar att detta begränsas till 20 milj. kr. Jag kommer i det följande att föreslå, att detta belopp ställes till telestyrelsens förfogande genom en ökning av televerkets rörliga kredit i riksgäldskontoret.

Under denna punkt hemställer jag,

att Kungl. Maj:t måtte bereda riksdagen tillfälle att yttra sig över vad jag sålunda anfört.

[4] 2. Telefonstationsbyggnader m. m.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	7 554 000	3 500 000 ¹	10 561 000
1953/54	493 000	14 150 000	10 450 000*
1954/55 styrelsen	4 193 000	7 350 000	11 500 000*
dep.ch.	4 193 000	7 300 000	10 450 000*

Telestyrelsen.

Telestyrelsen anmäler, att till följd av stegrade byggnadskostnader de ursprungliga kostnadsberäkningarna överskridits för följande, numera slutredovisade företag:

	Tidigare beräknad kostnad kr	Överskridande kr
Hagfors, post- och telegrafhus	760 000	25 000
Nynäshamn, post- och telegrafhus	790 000	310 000
Sollefteå	535 000	220 000
Ulricehamn	570 000	75 000
Ängelholm	575 000	35 000

De ursprungliga kostnadsberäkningarna för dessa byggnadsföretag utfördes redan åren 1945—1950. Till följd av den starka stegringen av byggnadskostnaderna under åren 1951—1952 är liknande överskridanden att vänta även för ett stort antal andra pågående byggnadsföretag. En omprövning har därför verkställt av tidigare beräknade kostnader. I följande investeringsplan har de omräknade kostnaderna liksom den beräknade medelsförbrukningen för tidigare godkända och nu föreslagna företag redovisats.

¹ därav 2 100 000 kr. å tilläggsstat.

* beräknat belopp.

	Tidigare beräknad byggnads- kostnad	Byggnads- kostnad beräknad 1953	Medelsförbrukning		
			faktisk intill 30.6 1953	beräknad för budgetåret 1953/54	beräknad för budgetåret 1954/55
t u s e n t a l k r o n o r					
I. Byggnadsföretag påbörjade före 30. 6 1953					
Vissa äldre byggnadsföretag	—	—	—	350	—
Arvidsjaur, nybyggnad	900	900	700	200	—
Gällivare, nybyggnad	800	800	630	170	—
Göteborg, Kortedala, nybyggnad .	400	425	25	400	—
Halmstad, tillbyggnad	1 500	1 415	255	900	260
Hälsingborg, tillbyggnad	700	720	440	280	—
Jönköping, ombyggnad	1 400	1 700	1 585	115	—
Karlstad, tillbyggnad	1 300	1 250	685	565	—
Kramfors, nybyggnad	460	580	330	250	—
Luleå, nybyggnad	1 325	1 350	800	500	50
Malmö, kv. Sparven, tillbyggnad .	1 200	1 450	—	810	640
Mora, nybyggnad	1 300	1 560	870	690	—
Nässjö, nybyggnad	2 300	2 000	820	900	280
Stockholm, Aeolus, om- och till- byggnad	4 100	4 100	3 000	400	300
Visby, nybyggnad	1 350	1 350	1 130	220	—
Ystad, nybyggnad	805	700	80	500	120
Örebro, tillbyggnad	2 000	2 000	280	700	720
Summa I	21 840¹	22 300¹	11 630¹	7 950	2 370
II. Byggnadsföretag, avsedda att påbörjas under budgetåret 1953/54					
Alingsås, tillbyggnad	500	400	—	200	200
Göteborg, Örgryte, nybyggnad . .	400	400	—	100	300
Hassleholm, nybyggnad	1 000	900	—	300	600
Leksand, nybyggnad	500	500	—	200	300
Motala, tillbyggnad	250	250	—	100	150
Nyköping, nybyggnad	1 550	1 470	20	300	900
Sala, nybyggnad	800	800	—	100	700
Stockholm:					
Hasselby, tillbyggnad	200	400	—	200	200
kv. Jericho, tillbyggnad	1 500	1 900	—	300	800
Örby, tillbyggnad	600	600	—	200	400
Sunne, nybyggnad	600	730	—	300	430
Tranås, nybyggnad	600	600	—	200	400
Summa II	8 500	8 950	20	2 500	5 380
III. Byggnadsföretag, som beräknas kunna påbörjas under budgetåret 1954/55.					
Arboga, nybyggnad	500	500	—	—	300
Arvika, nybyggnad	—	800	—	—	300
Eslöv, nybyggnad	—	500	—	—	200
Filipstad, nybyggnad	—	600	—	—	100
Finspång, tillbyggnad	—	400	—	—	200
Karlskrona, tillbyggnad	—	800	—	—	200
Ljungby, nybyggnad	460	750	—	—	300
Lycksele, nybyggnad	—	500	—	—	100
Lysekil, nybyggnad	600	600	—	—	300
Mariestad, nybyggnad	—	400	—	—	100
Ronneby, tillbyggnad	—	350	—	—	200
Simrishamn, nybyggnad	—	300	—	—	100
Skövde, ombyggnad	—	700	—	—	200
Stockholm, Mälärhöjden, tillbygg- byggnad	300	300	—	—	200

¹ Exkl. »Vissa äldre byggnadsföretag».

	Tidigare beräknad byggnads- kostnad	Byggnads- kostnad beräknad 1953	Medelsförbrukning		
			faktisk intill 30. 6. 1953	beräknad för budgetåret	
			1953/54	1954/55	
			tusental kronor		
Strängnäs, nybyggnad	825	600	—	—	250
Sundsvall, om- och tillbyggnad ..	2 500	2 500	—	—	450
Trelleborg, nybyggnad	—	500	—	—	150
Vimmerby, nybyggnad	500	650	—	—	100
<i>Summa III</i>		11 750	—	—	3 750
<i>IV. Beslutade byggnadsföretag i reserv</i>					
Askersund, nybyggnad	620	620	—	—	—
Norrköping, Norr, nybyggnad....	400	400	—	—	—
Stockholm, laboratoriebyggnad, ny- byggnad.....	200 ¹	200	—	—	—
<i>Summa IV</i>	1 220	1 220	—	—	—
<i>Totalsumma</i>		44 220	11 650	10 450	11 500

De i förteckningen ingående företag, som ej tidigare anmälts för riksdagen, är byggnaderna i Arvika, Eslöv, Filipstad, Finspång, Karlskrona, Lycksele, Mariestad, Ronneby, Simrishamn, Skövde och Trelleborg. Beträffande dessa företag, vilka beräknas sammanlagt kosta 5 850 000 kr, inhämtas av styrelsens motivering i huvudsak följande:

a. Telefonstationsbyggnad i Arvika.

Den nuvarande telefonstationen i Arvika är inrymd i en förhyrd lokal, som numera är helt utnyttjad, varför möjlighet att ytterligare utöka stationsutrustningen inom befintliga utrymmen icke finnes. Då stationsutrustningen dessutom är gammal och försliten måste en ny automatisk station anordnas.

För att nya abonnenter i fortsättningen skall kunna mottagas vid stationen förutsättes, att den nya stationsutrustningen färdigställes under år 1956. Den bör monteras i en televerkets egen byggnad, i vilken också bör inrymmas överdragsstation för blivande rikskabel. För den planerade nybyggnaden har televerket tidigare förvärvat tomten nr 1 inom kvarteret Veterinären i staden. Kostnaderna för byggnadsföretaget beräknas preliminärt till ca 800 000 kr.

b. Telefonstationsbyggnad i Eslöv.

För den nuvarande manuella telefonstationen i Eslöv förhyres lokal av enskild fastighetsägare. Stationens nummerkapacitet kan genom provisoriska åtgärder utbyggas så, att den täcker behovet fram till år 1957. Vid denna tidpunkt måste således ny automatisk telefonstationsutrustning vara färdig, vilken bör uppsättas i en televerkets egen byggnad. År 1957 beräknas dessutom alla till Eslövs nätgrupp angränsande nätgrupper vara automatiserade. Då samtrafiken mellan de olika nätgrupperna ävensom viss rikstrafik härigenom kan automatiseras, är det även ur ekonomisk synpunkt angeläget, att telefonstationen i Eslöv snarast blir automatiserad. För stationen har televerket tidigare förvärvat tomten nr 18 inom kvarteret Bryggaren i staden. Kostnaderna för nybyggnaden beräknas preliminärt till 500 000 kr.

¹ Utredningsanslag.

c. Telefonstationsbyggnad i Filipstad.

För telefonstationen i Filipstad förvärvades år 1917 en äldre träbyggnad uppförd i två våningar på tomterna nr 5 och 43 i kvarteret Svalan i staden. Byggnaden inrymmer förutom lokaler för televerket även lokaler för postkontoret i staden.

Telefonstationslokalerna är redan nu helt tagna i anspråk och stationens nummerkapacitet beräknas med nuvarande abonnentökning räcka till år 1960. Med hänsyn till att angränsande stationer beräknas bli automatiserade före denna tidpunkt, bör även Filipstads telefonstation snarast automatiseras. Lokaler för den nya telefonstationsutrustningen kan icke beredas inom den nuvarande byggnaden eller genom tillbyggnad av denna. Televerket har för den planerade automatstationen förvärvat tomten nr 6 inom kvarteret Svalan. Då den gamla stationen nedmonterats, kommer att övervägas, om den äldre fastigheten skall nyttjas för annat statligt ändamål eller försäljas. Kostnaderna för den planerade nya telefonstationsbyggnaden har preliminärt beräknats till 600 000 kr.

d. Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Finspång.

Telefonstationen i Finspång är inrymd i televerkets fastighet i kvarteret Telegrafan. På samma tomt har även postverket egen postkontorsbyggnad.

Lokalerna inom televerkets byggnad är f. n. helt tagna i anspråk, och telefonstationens nummerkapacitet beräknas, sedan provisoriska åtgärder vidtagits, täcka behovet till årsskiftet 1957/58. Härvid har förutsatts, att expedieringen av viss förmedlad telefontrafik överföres till Norrköping. Vid nämnda tidpunkt måste ny stationsutrustning vara färdig och lokaler för densamma måste i god tid dessförinnan ställas i ordning. De senare kan endast erhållas genom tillbyggnad av nuvarande stationshus. Kostnaderna för byggnadsföretaget har preliminärt beräknats till 400 000 kr.

e. Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Karlskrona.

Telefonstationen i Karlskrona är inrymd i en televerket tillhörig fastighet på tomten nr 12 inom kvarteret nr 5 Magistraten i staden. Nuvarande utrymmen för de olika teleavdelningarna inom fastigheten är helt tagna i anspråk. Telefonstationens riksavdelning har till viss del måst monteras inom annan lokal. Med nuvarande abonnentökning beräknas stationens nummerkapacitet räcka till årsskiftet 1956/57. Den befintliga stationsutrustningen, som varit i bruk sedan år 1921, är försliten och måste ersättas med en automatisk station. Detta medför att lokalerna måste utökas vilket kan ske genom tillbyggnad. Kostnaderna härför har preliminärt beräknats till 800 000 kr.

f. Telefonstationsbyggnad i Lycksele.

I Lycksele uppfördes år 1927 en telefonstationsbyggnad på tomten nr 4 inom kvarteret Nybruket. Byggnaden inrymmer även lokaler för vissa andra televerkets avdelningar på platsen. Alla utrymmen är f. n. helt utnyttjade. Stationens nummerkapacitet beräknas täcka behovet fram till hösten 1957. Då en ytterligare utökning av stationsutrustningen inom nuvarande lokaler icke är möjlig, måste en nybyggnad för en planerad automatstation utföras. Plats härför kan icke beredas på den nuvarande tomten. Televerket har därför förvärvat den intilliggande fastigheten nr 3 inom samma kvarter. Nuvarande byggnad kommer efter ominredning att bibehållas för stationens kamerala avdelning och för vissa andra av televerkets avdelningar på platsen. Kostnaderna för byggnadsföretaget har beräknats till 500 000 kr.

g. Telefonstationsbyggnad i Mariestad.

För den nuvarande manuella telefonstationen i Mariestad förhyres lokaler i riksbankens fastighet på tomt nr 5 inom kvarteret Örnen i staden. Lokaler är nu helt tagna i anspråk. Stationens nummerkapacitet beräknas, sedan provisoriska anordningar vidtagits, täcka behovet fram till år 1958, då ny automatisk stationsutrustning måste vara färdigställd. Televerket måste uppföra en egen byggnad för ändamålet. Utrymmen härför kan inte beredas på riksbankens nuvarande tomt, varför förhandlingar inletts om köp av erforderlig mark. Kostnaderna för byggnadsföretaget har preliminärt beräknats till 400 000 kr.

h. Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Ronneby.

Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t uppfördes år 1940 en för post- och televerken gemensam byggnad på tomten nr 7 i kvarteret nr 26 Åke i Ronneby. I avvaktan på telefonstationens automatisering bibehölls emellertid den manuella telefonstationen inom förhyrda lokaler i staden. För en ny automatisk telefonstation reserverades utrymme inom nybyggnaden. Detta utrymme har dock under de gångna åren delvis måste tagas i anspråk. För den automatiska stationen krävs alltså en tillbyggnad. Televerket har tidigare för ändamålet förvärvat två intilliggande tomter i kvarteret. Den nuvarande manuella stationen beräknas räcka till år 1957, då således ny automatisk telefonstationsutrustning bör vara monterad. Kostnaderna för tillbyggnaden har preliminärt beräknats till 350 000 kr.

i. Telefonstationsbyggnad i Simrishamn.

Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t inköpte televerket år 1920 den nuvarande telefonstationsfastigheten i Simrishamn, vilken är belägen på tomt nr 25 inom kvarteret Lejonet. Nuvarande lokaler är helt tagna i anspråk och provisoriska lösningar har måste tillgripas för att erhålla erforderligt utrymme. Med nuvarande abonnentökning beräknas telefonstationens nummerkapacitet räcka till år 1958. För att erhålla lämpliga lokaler för den nya stationsutrustningen har tidigare planerats att tillbygga fastigheten. För detta ändamål har intilliggande tomt i kvarteret förvärvats. Sedan det emellertid visat sig, att den bästa och mest ekonomiska lösningen erhöles genom att en helt ny stationsbyggnad uppföres, har tomten efter Kungl. Maj:ts medgivande (prop. 1953: 57, s. 2; r. skr. nr 117) försålts. Ett område för den planerade nybyggnaden har i stället förvärvats inom kvarteret Kocken. Televerket kommer att pröva, huruvida den äldre stationsbyggnaden skall upplåtas för annat statligt ändamål eller försäljas. Kostnaderna för nybyggnaden har preliminärt beräknats till 300 000 kr.

j. Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Skövde.

För post- och televerken uppfördes år 1930 gemensam byggnad i Skövde. Sedan utredningar visat, att plats för båda verkens framtida lokalbehov inte kunde beredas inom byggnaden, har postverket träffat avtal om förhyrande av lokaler i en planerad nybyggnad i staden. De lokaler, som blir lediga efter postverket, är avsedda att efter ombyggnad tagas i anspråk av televerket för montering av ny automatisk telefonstation. Erforderligt utrymme kan emellertid inte erhållas enbart inom dessa lokaler utan en tillbyggnad erfordras. Nuvarande manuella telefonstationsutrustning beräknas täcka behovet fram till år 1957. Tillbyggnaden har preliminärt kostnadsberäknats till 700 000 kr.

k. Telefonstationsbyggnad i Trelleborg.

För telefonstationen i Trelleborg förhyres lokaler i postverkets fastighet inom kvarteret Österbro. En utredning har visat, att utrymme för en ny automatisk telefonstation inte kan anordnas inom denna byggnad och ej heller genom tillbyggnad. Underhandlingar pågår därför om köp av tomt för en nybyggnad. Provisoriska åtgärder gör det möjligt att uppnå en nummerkapacitet, som beräknas täcka behovet fram till årsskiftet 1957/58, då utrustningen för den nya automatiska stationen måste vara klar. Kostnaden för nybyggnaden beräknas preliminärt till 500 000 kr.

Med hänsyn till förutsedd behållning å anslaget vid utgången av innevarande budgetår äskar telestyrelsen 7 350 000 kr till Telefonstationer m. m. för nästa budgetår.

Departementschefen.

Under hänvisning till vad jag anfört under föregående punkt och i enlighet med de riktlinjer för anslagsanvisningen, som jag förordat under punkt 1, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Telefonstationsbyggnader m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 7 300 000 kronor.

[5] 3. Förrådsbyggnader m. m.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	1 073 000	230 000 ¹	777 000
1953/54	526 000	2 800 000	1 800 000*
1954/55 styrelsen	1 526 000	950 000	2 445 000*
dep.ch.	1 526 000	1 400 000	2 445 000*

Telestyrelsen anmäler, att till följd av stegrade byggnadskostnader den tidigare beräknade anläggningskostnaden för en förrådsbyggnad i Nässjö, 685 000 kr, överskridits med ett belopp av 300 000 kr.

I likhet med vad som skett beträffande telefonstationsbyggnaderna har de tidigare beräknade kostnaderna för förrådsbyggnader m. m. omprövats. Resultatet redovisas i följande investeringsplan.

	Tidigare beräknad byggnadskostnad	Byggnadskostnad, beräknad år 1953	Medelsförbrukning		
			faktisk intill 30.6 1953	beräknad för budgetåret 1953/54	1954/55
t u s e n t a l k r o n o r					
I. Byggnadsföretag, påbörjade före 30. 6. 1953					
Vissa äldre byggnadsföretag	—	—	—	35	—
Varmförråd i Slätte	850	850	60	600	190
Förrådsbyggnader i Umeå	360	450	285	165	—
Magasinsbyggnad i Vänersborg ..	1 500	1 600	15	820	765
Garage- och förrådsbyggnad i Örebro	200	250	70	180	—
<i>Summa I</i>	2 910	3 150	430	1 800	955

* Beräknat belopp.

¹ Därav 130 000 kr å tilläggsstat.

	Tidigare beräknad byggnads- kostnad	Byggnads- kostnad, beräknad år 1953	Medelsförbrukning		
			faktisk intill 30. 6 1953	beräknad för budgetåret 1953/54	beräknad för budgetåret 1954/55
tusental kronor					
II. <i>Byggnadsföretag, som beräknas kunna påbörjas under budgetåret 1954/55</i>					
Förrådsbyggnad i Nynäshamn ...	—	3 200	—	—	750
Varmförråd, kontor och garage i Västanfors	—	1 040	—	—	740
<i>Summa II</i>	—	4 240	—	—	1 490
III. <i>Byggnadsföretag i reserv</i>					
Förrådsbyggnad m. m. i Nacka ..	—	2 100	—	—	—
Varmförråd och garage i Göteborg	850	850	—	—	—
Utökning av verkstadsavdelning i Vänersborg	400	300	—	—	—
<i>Summa III</i>		3 250	—	—	—
<i>Totalsumma</i>		10 640	430	1 800	2 445

I fråga om nya förrådsbyggnader m. m. föreslår telestyrelsen, att ett garage vid huvudförrådet i Västanfors samt en förrådsbyggnad vid televerkets verkstad i Nynäshamn uppföres. Styrelsens motivering för dessa båda företag är i huvudsak följande. I särskild skrivelse har styrelsen begärt bemyndigande att uppföra en förrådsbyggnad i Nacka.

Garagebyggnad i Västanfors.

I 1952 års statsverksproposition föreslogs att varmförråd och kontor i Västanfors skulle uppföras till en beräknad kostnad av 900 000 kr. Med hänsyn till det begränsade investeringsutrymmet har emellertid företaget ännu inte påbörjats. Samtidigt med att detta nu kommer till stånd, bör även en garagebyggnad uppföras i Västanfors med plats för ett tiotal bilar och motorredskap. Anledningen härtill är, att huvudförrådet i Västanfors numera svarar för en betydande del av bildistributionen av materiel till arbetsplatserna. Sedan huvudförrådet övertagit den lokala sektionsförrådsrörelsen i Västanfors måste vidare plats beredas inom huvudförrådet för arbetslagens bilar. Garagebyggnaden har preliminärt kostnadsberäknats till 140 000 kr, varför den totala byggnadskostnaden för anläggningen i Västanfors beräknas till 1 040 000 kr.

Ny förrådsbyggnad vid televerkets verkstad i Nynäshamn.

Vid televerkets verkstad i Nynäshamn har tillgängliga lagerlokaler numera blivit otillräckliga, enär den ökade produktionen och övergången till tillverkning av allt mer komplicerad materiel nödvändiggjort ökad lagerhållning av råmaterial och halvfabrikat. Härtill kommer, att stationsmateriel i allt större utsträckning upplagras för att möjliggöra leverans av kompletta stationsutrustningar.

Behovet av lagerutrymmen har med tiden blivit så stort, att även värdefull materiel tidvis måste lagras i kallförråd och utomhus. En stor del av lagerlokalerna är belägna i brandfarliga trämagasin och därför olämpliga. Värdet av i träförråd lagrad materiel kan för närvarande uppskattas till ca 5 milj. kr. Arbetet i trämagasinen försvåras genom att hissar saknas. Lokalerna tillåter ej heller användning av moderna transportanordningar såsom kranar, traverser och gaffeltruckar, vilket ökat behovet av förråds-

arbetare. Trämagasinen ligger vidare ej i direkt anslutning till verkstadsbyggnaden utan skiljes från denna av två järnvägsspår, som trafikeras med växlande tåg. Genom den ständiga trafiken med personal och truckar över dessa spår uppstår tid efter annan olyckstillbud.

Eftersom varje tänkbart utrymme måst tagas i anspråk, finnes lagerlokaler på vitt skilda håll inom verkstadsanläggningen. Det har även blivit nödvändigt att förhyra lokaler på ett flertal platser utom verkstadsområdet. Spridningen medför långa transporter, som försvårar och fördyrar förrådsarbetet.

All lossning och lastning av järnvägsvagnar och bilar sker nu utomhus, delvis även under bar himmel. Denna ordning medför klagomål både från lossningspersonalen, som får arbeta ömsom utom- och ömsom inomhus, och från förråds- och verkstadspersonalen, som utsättes för drag vid det ständiga öppnandet och stängandet av förrådsportarna. Olägenheterna för de unställda utgör en ständig irritationskälla i förhållandet mellan ledning och personal och har bl. a. varit uppe till diskussion i företagsnämnden. Det har ej heller med nuvarande omoderna, trånga och vitt utspridda förrådslokaler varit möjligt att införa ackordssättning för förrådsarbetet, vilket be-
gärts av vederbörande fackförbund.

Styrelsen föreslår att de nämnda olägenheterna undanröjes på så sätt, att trämagasinen rives och järnvägsspåren flyttas till den mark, där magasinen nu ligger, och överbygges med uppvärmd lokal. På det område, som frigöres från järnvägsspåren, uppföres i omedelbar anslutning till verkstadsbyggnaden en ny förrådsbyggnad i brandsäker konstruktion, omfattande källare och tre våningar. Den nya byggnaden utföres med hissar med plats för truckar samt travers och transportbanor för orderexpediering.

Genom mekanisering och rationalisering av förrådsarbetet samt genom ackordssättning beräknas en personalstyrka på ca 20 man kunna inbesparas. Sammanlagt beräknas kostnaderna för förrådsarbetet kunna minskas med omkring 300 000 kr per år.

Den totala kostnaden för hela byggnadsprojektet har beräknats till 3 200 000 kr. Uppförandet av den nya byggnaden måste emellertid ske i etapper, eftersom lokaler måste rivras för att lämna plats för nybygget. Det för budgetåret 1954/55 behövlige beloppet beräknas till 750 000 kr.

Förrådsbyggnad m. m. i Nacka.

Utöver de i petita framlagda äskandena har telestyrelsen i skrivelse den 28 december 1953 begärt bemyndigande att uppföra en byggnad för televerkets radioverksamhet i Stockholm. Styrelsen har som motivering härför anfört i huvudsak följande.

Undersökningar har sedan flera år tillbaka pågått för att erhålla en ändamålsenlig lösning av lokalfrågan för televerkets radioverksamhet i Stockholm. Denna verksamhet är f. n. förlagd till lokaler på ett flertal olika ställen, spridda över praktiskt taget hela Stockholm. Därjämte är utrym-
mena, speciellt för de arbetsgrupper, som sysslar med fartygs- och flygradioanläggningar helt otillräckliga, vilket medfört, att verksamheten endast kan uppehållas med stora svårigheter. För att kunna bedriva denna verksamhet, som kännetecknas av en snabb utveckling, på ett rationellt sätt och undvika allt för stor nyanställning av personal, beslöt därför telestyrelsen för något år sedan, att den skulle omorganiseras på ett sådant sätt, att ett utvecklingslaboratorium anordnades och en central radiosektion upprättades i Stockholm för att handha driften av dels ett antal fasta radioanläggningar i östra Mellan-Sverige och dels serviceverksamheten vid bl. a. far-

tygs- och flygradioanläggningar i Stockholm m. fl. platser. Till denna radiosektion skulle sammanföras olika avdelningar, som f. n. har tjänstelokaler förlagda på fem olika ställen, laboratorier på två ställen, verkstäder på fyra ställen och förrådslokaler på tretton olika ställen i Stockholm.

Förutsättningen för omorganisationen är emellertid att lokalfrågan löses. Utrymmen i den omfattning det här gäller, kan inte förhyras i den öppna marknaden, och på grund av det begränsade investeringsutrymmet har någon nybyggnad inte kunnat uppföras.

År 1952 fick emellertid styrelsen ett erbjudande att hyra erforderliga lokaler i ett hantverkshus i Nacka, vilket enligt då erhållna uppgifter snarast skulle uppföras. Detta erbjudande ansågs synnerligen förmånligt och omfattande åtgärder vidtogs för att planera de erbjudna utrymmena. Inflyttningen beräknades kunna ske under senare delen av år 1954. Det kommunala bolag, som skulle uppföra byggnaden, har emellertid inte kunnat lösa finansieringsfrågan för företaget i dess helhet, och styrelsen har därför föreslagits att bolaget skall uppföra ena hälften av den projekterade byggnaden och televerket den andra. Tomtmarken skulle härvid delas i tvenne rättsligen bildade tomter.

Då erforderliga lokaler för radiosektionen inte torde kunna anskaffas under de närmaste åren på annat sätt, är det av största vikt, att det planerade byggnadsföretaget i Nacka kommer till stånd på av bolaget föreslaget sätt. Även för Nacka stad synes det vara angeläget att så kan ske, eftersom fullständiga ritningar upprättats och sprängnings- och schaktningsarbeten för grundläggningen redan utförts.

Kostnaden för uppförande av televerkets del av byggnaden inklusive tomtmark har beräknats till 2 100 000 kr.

Med hänsyn till beräknad behållning å anslaget vid utgången av innevarande budgetår äskar telestyrelsen för nästa budgetår 950 000 kr till Förrådsbyggnader m. m.

Departementschefen.

Under hänvisning till vad jag anfört under punkt 3 och i enlighet med de riktlinjer för anslagsanvisningen, som jag förordat under punkt 1, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förrådsbyggnader m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 1 400 000 kronor.

[6] 4. Inköp av fastigheter.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	855 000	1 000	250 000
1953/54	606 000	200 000	300 000*
1954/55 styrelsen	506 000	100 000	400 000*
dep.ch.	506 000	—	300 000*

Telestyrelsen framhåller, att av under budgetåret 1953/54 tillgängliga medel å anslaget har i runt tal 131 000 kr disponerats för inköp, varom avtal

* Beräknat belopp.

träffats, men för vilka likvid inte hunnit erläggas före den 1 juli 1953. Då det återstående beloppet, (806 000 — 131 000) 675 000 kr, inte med säkerhet kan anses tillräckligt såväl för innevarande som nästa budgetår, äskar styrelsen ett investeringsanslag av 100 000 kr för budgetåret 1954/55.

Styrelsen har lämnat sedvanlig redogörelse för användningen av anslaget under budgetåret 1952/53. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna ställas till vederbörande utskotts förfogande.

[7] 5. **Telefon- och telegrafanläggningar.** Till telefon- och telegrafanläggningar har för budgetåren 1952/53 och 1953/54 anvisats sammanlagt 225,9 resp. 280,6 milj. kr samt för budgetåret 1954/55 äskats 234,4 milj. kr. Den 30 juni 1953 fanns en behållning av ca 0,8 milj. kr å anslaget till Riks- och landskablar medan å anslagen till Telefon- och telegrafstationer och Nya abonnentanläggningar etc. förelåg brister av 4,7 resp. 0,9 milj. kr. Dessa har i likhet med vad tidigare skett provisoriskt täckts genom anlåtande av dispositionsanslaget.

Riks- och landskablar m. m.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	3 737 000	65 000 000	67 949 000
1953/54	788 000	89 600 000	67 850 000*
1954/55 styrelsen	22 538 000	68 550 000	91 050 000*
dep.ch.	22 538 000	52 000 000	67 850 000*

Den för budgetåret 1954/55 redovisade medelsförbrukningen, ca 91 milj. kr, avser telestyrelsen att disponera på följande sätt:

	Totalkostnad	Därför under budgetåret 1954/55
1. Rikskabel (koaxialtyp) Jönköping—Ljungby	2 000 000	2 000 000
2. Rikskabel (koaxialtyp) Nässjö—Mariannelund	1 000 000	1 000 000
3. Rikskabel Malmö—Ystad—Simrishamn	2 000 000	2 000 000
4. Radiolänk Fårhult—Visby	600 000	600 000
5. Rikskabel Visby—Färösund	1 360 000	340 000
6. Rikskabel (koaxialtyp) Växjö—Emmaboda—Kalmar och Emmaboda—Karlskrona	9 900 000	7 300 000
7. Rikskabel (koaxialtyp) Örebro—Karlstad	7 900 000	6 200 000
8. Rikskabel (koaxialtyp) Jönköping—Nässjö och Mariannelund—Fårhult	8 400 000	6 700 000
9. Rikskabel Visby—Hemse	2 100 000	900 000

* Beräknat belopp.

	Total- kostnad	Därav under budgetåret 1954/55
10. Rikskabel Östersund—Strömsund	1 900 000	900 000
11. Rikskabel Göteborg—Skårby	1 600 000	1 100 000
12. Rikskabel Skövde—Tibro—Karlsborg och Tibro— Hjo	1 400 000	900 000
13. Rikskabel Falun—Leksand	1 000 000	1 000 000
14. Rikskabel Kiruna—Abisko	1 900 000	1 900 000
15. Rikskabel Boden—Murjek	3 400 000	3 400 000
16. Rikskabel Söderhamn—Bollnäs	900 000	900 000
17. Rikskabel Frövi—Ludvika	1 200 000	1 200 000
18. Rikskabel Växjö—Nybro och Emmaboda—Karls- krona	700 000	700 000
19. Utökning av pupinutrustning på befintliga riks- kablarna	2 340 000	2 340 000
20. Utökning av telefon- och telegrafutrustningen på överdragsstationer	14 200 000	12 700 000
21. Bärfrekvensutrustningar för rikskablarna	34 720 000	16 970 000
22. Landskablarna	22 600 000	20 000 000
Summa kr	123 120 000	91 050 000

För redan pågående arbeten avser den angivna totalkostnaden den beräknade återstående kostnaden per den 1 juli 1954.

De under punkterna 1—4 upptagna beloppen avser de återstående kostnader för ifrågakvarande anläggningar, som erfordras för anläggningarnas fullbordande.

I anslutning till sammanställningen meddelar telestyrelsen bl. a., att de under punkt 6 redovisade rikskablarna till följd av elektrifieringen av motsvarande järnvägslinjer måste utläggas under år 1954. De under punkterna 14—18 upptagna beloppen avser televerkets andel av kostnaderna för de rikskablarna, som lägges av statens järnvägar och avses bli gemensamma för de båda verken. Anläggningarna Kiruna—Abisko och Söderhamn—Bollnäs är redan färdiga, men medel för televerkets andel har hittills inte kunnat beredas inom den medgivna investeringsramen.

Rikskabeln Örebro—Karlstad (punkt 7) ingår som ett led i den andra koaxialkabeln mellan Stockholm och Göteborg, av vilken förut sträckorna Stockholm—Örebro och Göteborg—Trollhättan gjorts färdiga. Rikskablarna Jönköping—Nässjö och Mariannelund—Fårhult (punkt 8) fullbordar rikskabeln Jönköping—Fårhult, av vilken sträckan Nässjö—Mariannelund utföres under innevarande budgetår.

För nästa budgetår äskar telestyrelsen med hänsyn till beräknad behållning å anslaget 68 550 000 kr till Riks- och landskablarna m. m.

Telefon- och telegrafstationer.

Budgetår	Behållning	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	— 2 831 000 ²	75 900 000 ¹	77 771 000
1953/54 styrelsen	— 4 702 000 ²	103 000 000	85 100 000*
1954/55 »	13 198 000	87 600 000	100 800 000*
1953/54 dep.ch.			73 100 000*
1954/55 »	25 198 000	61 000 000	73 100 000*

Den för budgetåret 1954/55 beräknade medelsförbrukningen, 100 800 000 kr, avser telestyrelsen att disponera på följande sätt.

	Totalkostnad	Därav under budgetåret 1954/55
Fullföljande av automatiseringar av större stationer .	49 450 000	35 250 000
Påbörjande av automatiseringar av större stationer ..	28 000 000	4 100 000
Fullföljande av utökningar av större stationer	33 800 000	28 050 000
Påbörjande av utökningar av större stationer	18 100 000	14 000 000
Automatisering och utökning av mindre växelstationer	10 800 000	10 800 000
Telegrafutrustningar	2 000 000	2 000 000
Smärre stationsarbeten m. m.	6 600 000	6 600 000
Summa kr.	148 750 000	100 800 000

För redan pågående arbeten avser totalkostnaden den beräknade återstående kostnaden per den 1 juli 1954.

Styrelsen meddelar, att det för fullföljande av automatiseringen av större manuella telefonstationer upptagna beloppet avser stationerna i Arboga, Halmstad, Hässleholm, Kramfors, Leksand, Ljungby, Luleå (ombyggnad), Markaryd, Motala, Nyköping, Nässjö, Sala, Sjöbo, Skurup, Sunne, Tomelilla, Tranås (ombyggnad) och Ystad samt Örgryte i Göteborg, under det att beloppet för påbörjande av automatisering avser bl. a. stationerna i Alingsås, Arvika, Båstad, Höllviksnäs, Karlskrona, Landskrona, Lysekil, Mariefred och Nybro samt Ulriksdal vid Stockholm.

Fördelningen på redan påbörjade och nya arbeten framgår av följande sammanställning:

	Totalkostnad	Därav under budgetåret 1954/55
1. Fullföljande av arbeten	83 250 000	63 300 000
2. Påbörjande av arbeten:		
a) Arbeten av utöknings- och ersättningskaraktär (ökad nummer- och trafikkapacitet)	33 450 000	29 350 000
b) Arbeten för förändring från manuell till automatisk drift	32 050 000	8 150 000
Summa kr.	148 750 000	100 800 000

* Beräknat belopp.

¹ Därav 12 900 000 kr. å tilläggsstat.

² Anslagsöverskridandet möjliggjort genom förskottsansvisning från dispositionsanslaget.

Punkt 1 avser sådana arbeten, vilka redan har påbörjats eller som har förutsatts skola påbörjas inom ramen för redan beviljade anslag. Punkt 2 a avser de arbeten, som erfordras för att utbygga anläggningarna för mötande av den beräknade abonnentökningen och trafikstegringen ävensom rena ersättningsarbeten. Under punkt 2 b upptages slutligen renodlade de belopp, som inom ramen för nuvarande produktionsmöjligheter bedömes möjliga att utnyttja för fortsatt automatisering och därmed följande rationalisering och förbättring av telefondriftens räntabilitet. De för automatisering avsedda stationerna har dessutom till största delen uppnått sin slutkapacitet och i bästa fall är det endast genom dyrbara åtgärder möjligt att åstadkomma utökning av lokaler och manuell utrustning. Kostnaderna för sådana alternativa extraordinära åtgärder är avsevärda. Eftersom automatiseringen med hänsyn till såväl driftkostnadsbesparingen som serviceförhållanden är en starkt motiverad åtgärd, är anslagsbehovet av mycket hög angelägenhetsgrad.

Med hänsyn till beräknad behållning å anslaget äskar telestyrelsen för nästa budgetår 87 600 000 kr till telefon- och telegrafstationer.

Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar.

Budgetår	Behållning	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	— 2 933 000 ²	84 950 000 ¹	82 967 000
1953/54	— 950 000 ²	88 000 000	81 050 000*
1954/55 styrelsen	6 000 000	78 300 000	84 300 000*
dep.ch.	6 000 000	78 000 000	82 000 000*

Under denna rubrik ingår i huvudsak de abonnentinstallationer och nätarbeten, som erfordras för mottagande av nya abonnenter samt för anordnande av nya blanka lands- och riksledningar. Under rubriken har i år även upptagits ett belopp av 300 000 kr för rörliga abonnentanläggningar, för vilka redogörelse lämnats i det föregående.

Av den för budgetåret 1954/55 avsedda anslagsförbrukningen, 84 300 000 kr, vilket belopp beräknas medge en ökning med 95 000 à 100 000 apparater under budgetåret, hänför sig 48 600 000 kr till nya abonnentanläggningar, 32 200 000 kr till nätarbeten samt 3 500 000 kr till blanka lands- och riksledningar m. m. Anslagsbeloppet avser den totala kostnaden för dessa arbeten och beräknas helt bli taget i anspråk under budgetåret.

Departementschefen.

Under hänvisning till vad jag anfört under punkt 3 och i enlighet med de riktlinjer för anslagsanvisningen, som jag förordat under punkt 1, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

* Beräknat belopp.

¹ Därav 18 950 000 kr å tilläggsstat.

² Anslagsöverskridandet möjliggjort genom förskottsansvisning från dispositionsanslaget.

att för budgetåret 1954/55 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) Riks- och landskablar m. m.	52 000 000	kronor
b) Telefon- och telegrafstationer	61 000 000	»
c) Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar	78 000 000	»

[8] 6. Radioanläggningar för televerket.

Rundradioanläggningar.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	4 538 000	1 030 000 ¹	5 628 000
1953/54	— 61 000 ²	7 850 000	6 040 000*
1954/55 styrelsen	1 749 000	7 150 000	8 880 000*
dep.ch.	1 749 000	5 000 000	6 100 000*

Telestyrelsen anger följande medelsbehov för rundradioanläggningar för budgetåret 1954/55:

	Totalkostnad	Därav behövt för budgetåret 1954/55
Radiosändare för kortvåg i Hörby	160 000	160 000
Ny rundradiostation i Stockholm	1 440 000	1 440 000
» » i Östersund	3 040 000	1 970 000
Vissa rundradioanläggningar	700 000	700 000
Trådradioanläggningar	4 610 000	4 610 000
	Summa kr 9 950 000	8 880 000

Totalkostnaden avser den beräknade återstående kostnaden per den 1 juli 1954. Beträffande de i sammanställningen upptagna anslagsposterna har styrelsen meddelat följande:

Anläggningskostnaderna för den nya rundradiostationen i Stockholm beräknas nu, sedan bl. a. arbetena på stationsbyggnaden fortskridit så långt, att kostnaderna kan överblickas, komma att öka från tidigare beräknade 4 900 000 kr till ca 5 300 000 kr.

Den nya rundradiostationen i Östersund beräknades för ett år sedan komma att kosta ca 3 900 000 kr i färdigt skick. De särskilda krav, som ur beredskapssynpunkt ställts på anläggningen, har emellertid — delvis på grund av synnerligen svåra markförhållanden — visat sig medföra avsevärt högre kostnader än tidigare beräknats. Även kostnaderna för den radiotekniska utrustningen synes bli högre än vad telestyrelsen tidigare ansett sig behöva

* Beräknat belopp.

¹ Därav 830 000 kr å tilläggsstat.

² Anslagsöverskridandet möjliggjort genom förskottsansvisning från dispositionsanslaget.

räkna med. Den totala anläggningskostnaden beräknas därför nu komma att öka till ca 5 200 000 kr. På grund av investeringsbegränsningen bedrivs byggnadsarbetena nu i långsammare takt än som tidigare planerats. Stationen beräknas emellertid, därest upptaget belopp, 1 970 000 kr, kan disponeras under budgetåret 1954/55, bli färdig under budgetåret 1955/56.

Det för vissa rundradioanläggningar upptagna beloppet är avsett att användas dels till anläggning av en mindre rundradiostation, en sändare för överföring av rundradioprogrammet på högspänningsledning och en frekvensmodulerad sändare för Stockholm, dels även till moderniserings- och kompletteringsarbeten vid befintliga rundradiostationer.

Det för trådradionätens utbyggnad upptagna beloppet, 4 610 000 kr, beräknas ge möjlighet att åstadkomma fullgod mottagning genom trådradioanslutning för ca 90 000 av de 700 000 å 800 000 licensinnehavare, som f. n. inte har acceptabla mottagningsförhållanden. Beloppet, som beräknats på basis av uppskattad tillgång på materiel och arbetskraft, medger dock inte på långt när utbyggnad i den takt, som kan anses erforderlig med hänsyn till lyssnarnas krav.

Telestyrelsen erinrar om, att missnöjet bland lyssnarna med de synnerligen dåliga radiomottagningsförhållandena inom stora delar av landet på senare tid har blivit allt starkare. Detta avspeglar sig i en mängd klagomål i form av skrivelser, masspetitioner etc. till styrelsen ävensom i insändare och artiklar i pressen. Klagomålen, som är fullt berättigade, har sin grund i de allt mer försämrade mottagningsförhållandena, som uppstått genom att den senaste internationella våglängdsplanen inte följes av ett stort antal utländska sändare och genom den allt mer stigande störningsnivån på grund av framdraging av nya högspänningsledningar, elektrifiering av järnvägar, industrier och hushåll. Det tilltagande missnöjet torde även delvis ha sin grund i att tidigare givna utfästelser på grund av investeringsbegränsningen inte kunnat uppfyllas. För att motverka den snabbt tilltagande försämringen och snarast åstadkomma nödvändig förbättring för de sämst lottade lyssnarna erfordras kraftiga åtgärder. Den pågående utbyggnaden av det trådlösa sändarnätet kommer endast de lyssnare till godo, som är bosatta relativt nära respektive sändare. För glesbygderna, där förhållandena i allmänhet är sämst, är utbyggnad av trådradionäten för närvarande den enda möjligheten till förbättring.

Beträffande radiohusen i Stockholm och Göteborg, för vilka ändamål delanslag tidigare har medtagits under rubriken Rundradioanläggningar under televerkets fond, anmäler styrelsen, att överenskommelse under hand träffats med byggnadsstyrelsen om att erforderliga anslag i fortsättningen skall begäras av byggnadsstyrelsen och redovisas under statens allmänna fastighetsfond (byggnadsstyrelsens delfond). Telestyrelsen hemställer att Kungl. Maj:t måtte godkänna denna omläggning. Den medför som konsekvens, att tidigare investerade medel för dessa ändamål vid utgången av innevarande budgetår bör överföras från televerkets fond till fastighetsfonden. Telestyrelsen avser att vid denna tidpunkt göra särskild framställning härom.

Med hänsyn till den beräknade behållningen å anslaget per den 30 juni 1954 äskar telestyrelsen för nästa budgetår 7 150 000 kr till Rundradioanläggningar.

Radioanläggningar för kommersiell trafik.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	247 000	1 050 000	1 297 000
1953/54	—	2 060 000	1 120 000*
1954/55 styrelsen	940 000	650 000	1 560 000*
dep.ch.	940 000	400 000	1 200 000*

Medelsförbrukningen för radioanläggningar för kommersiell trafik under budgetåret 1954/55 beräknar telestyrelsen uppgå till 2 160 000 kr, varav dock 600 000 kr är avsedda att bestridas med medel, som av Kungl. Maj:t anvisats på televerkets dispositionsanslag till bl. a. komplettering av fartygsstationer i enlighet med London- och Atlantic City-konventionernas bestämmelser. Återstående belopp, 1 560 000 kr avser styrelsen att disponera för följande ändamål.

Fartygsradiostationer	995 000
Moderniserings- och kompletteringsarbeten	
på de fasta radiostationerna för radiotelegraf- och radiotelefontrafik	
med andra länder	465 000
på kuststationerna för radiotrafik med fartyg på havet	100 000
	Summa kr 1 560 000

Med hänsyn till beräknad behållning å anslaget vid utgången av innevarande budgetår äskar telestyrelsen för ändamålet ett investeringsanslag av 650 000 kr för nästa budgetår.

Departementschefen.

Under återopande av vad jag anfört under punkt 3 och i enlighet med de riktlinjer för anslagsanvisningen, som jag förordat under punkt 1, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1954/55 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

- a) *Rundradioanläggningar* 5 000 000 kronor
 b) *Radioanläggningar för kommersiell trafik* 400 000 kronor

* Beräknat belopp.

[9] 7. Radioanläggningar för luftfarten.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	1 117 000	200 000	696 000
1953/54	621 000	400 000	700 000*
1954/55 styrelsen	321 000	380 000	700 000*
dep.ch.	321 000	500 000	700 000*

Luftfartsstyrelsen.

I skrivelse den 27 augusti 1953 meddelar luftfartsstyrelsen, att styrelsen i samråd med telestyrelsen upprättat ett generellt arbetsprogram avseende radioanläggningar för luftfarten för innevarande och nästa budgetår. För budgetåret 1954/55 omfattar programmet arbeten till en sammanlagd kostnad av 1 346 000 kr. Styrelsen utgår emellertid från, att vid oförändrade förhållanden investeringsramen för anslaget, vilken för budgetåret 1953/54 fastställts till högst 700 000 kr, inte kommer att vidgas för budgetåret 1954/55. Detta nödvändiggör, att realiserandet av vissa i och för sig önskvärda projekt måste ställas på framtiden. I det reducerade program, som styrelsen därför utarbetat, ingår endast arbeten av sådan angelägenhetsgrad, att de enligt styrelsens uppfattning inte kan uppskjutas.

Under budgetåret 1954/55 bör för en kostnad av sammanlagt 305 000 kr färdigställas de under innevarande budgetår påbörjade eller planerade nya stationerna för kortvågs- och ultrakortvågstelefoninätet samt kompletteringarna av nuvarande markstationer vid Göteborg—Torslanda, Malmö—Bulltofta, Sundsvall/Härnösand, Luleå, Jönköpings och Karlstads flygplatser.

För storflygplatsen vid Halmsjön erfordras en kortvågsstation, en ultrakortvågsstation samt en pejlanläggning för ultrakortvåg. Den på budgetåret 1954/55 fallande delen av kostnaderna för denna utrustning utgör 80 000 kr.

Det reducerade programmet omfattar, vad gäller navigationsanläggningar för Stockholm—Bromma flygplats, uppförande av en allriktad radiofyr för ultrakortvåg och en ultrakortvågspejlanläggning, för Halmsjöns flygplats uppsättning av en tillgänglig ILS-anläggning samt härutöver kompletteringar av vissa mellanvågsfyrar. Kostnaderna för denna utrustning m. m. utgör 315 000 kr.

Med hänsyn till beräknad behållning å anslaget äskar luftfartsstyrelsen för nästa budgetår 380 000 kr till Radioanläggningar för luftfarten.

Aktiebolaget Aerotransport har i yttrande den 9 oktober 1953 framhållit nödvändigheten av att för luftfarten tillgängliga radioanläggningar uppfyller tillbörliga krav på tillförlitlighet och modernitet. En eftersläpning i genomförandet av det av luftfartsstyrelsen nämnda generella arbetsprogrammet bör inte få menligt inverka på den eftersträfvade trafiksäkerheten. Efter

* Beräknat belopp.

samråd med Scandinavian Airlines System (SAS) hemställer bolaget därför, att särskild uppmärksamhet ägnas frågan om ett mera forcerat genomförande av planerade arbeten och att härför erforderliga medel ställs till förfogande redan för nästa budgetår.

Bolaget erinrar slutligen om det i olika sammanhang framförda önskemålet om anskaffande av en GCA-anläggning (anordning för markkontroll vid inflygning) för Stockholm—Bromma flygplats.

Departementschefen.

Under återopande av vad jag anfört under punkt 3 och i enlighet med de riktlinjer för anslagsanvisningen, som jag förordat under punkt 1, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Radioanläggningar för luftfarten* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

[10] 8. Försvarsberedskap vid televerket.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	4 330 000	1 000	647 000
1953/54	3 683 000	1 370 000	3 000 000*
1954/55 styrelsen	2 053 000	950 000	3 000 000*
dep.ch.	2 053 000	950 000	3 000 000*

I skrivelse den 4 september 1953 har telestyrelsen hemställt, att till vissa åtgärder för försvarsberedskap vid televerket måtte för budgetåret 1954/55 anvisas sammanlagt 950 000 kr, vilket belopp styrelsen anser bör avskrivras genom anslag å driftbudgeten.

Med hänsyn till arten av telestyrelsens skrivelse torde någon närmare redogörelse för innehållet i densamma inte böra lämnas till statsrådsprotokollet. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställs till vederbörande utskotts förfogande.

Departementschefen.

Under återopande av vad jag anfört under punkt 3 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att till *Försvarsberedskap vid televerket* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 950 000 kronor.

[11] 9. Televerkets dispositionsanslag.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	5 938 000	3 500 000	2 582 000
1953/54	6 856 000	3 500 000	2 590 000*
1954/55 styrelsen	7 766 000	3 500 000	3 000 000*
dep.ch.	7 766 000	—	1 600 000*

* Beräknat belopp.

Förutom för att täcka de brister, som kan uppstå på övriga under televerkets fond anvisade investeringsanslag, är dispositionsanslaget avsett att användas dels för sådana ändringsarbeten i televerkets fastigheter, som inte kan betecknas höra till fastigheternas normala underhåll och dels för oförutsedda arbeten. För budgetåret 1954/55 äskar styrelsen samma belopp som för närmast föregående tre budgetår, 3 500 000 kr.

Styrelsen har lämnat sedvanlig redogörelse för användningen av anslaget under budgetåret 1952/53. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

[12] 10. **Rörlig kredit.** Telestyrelsen förfogar f. n. över en rörlig kredit i riksgäldskontoret om 35 milj. kr.

Telestyrelsen.

I skrivelse den 22 september 1953 har telestyrelsen hemställt, att televerkets rörliga kredit skall utökas.

Styrelsen erinrar om, att den år 1944 beslutade omläggningen av kapitalbudgeten bl. a. innebar, att disponibla likvida medel å affärsverksfonderna i första hand skulle tagas i anspråk för finansieringen av beslutade investeringar och att för anläggningsarbetena behövliga kapitalmedel inte skulle få lyftas i riksgäldskontoret till större belopp än som därutöver erfordrades för att täcka de redovisade kostnaderna för arbetena i fråga. De likvida medel, som telestyrelsen erhåller genom avsättningar till värdeminskningsskonto, måste i enlighet härmed i sin helhet användas för finansieringen av televerkets anläggningsarbeten. Samtidigt förlorade styrelsen möjligheten att använda de årligen till verkets tjänste- och familjepensionsfonder avsatta medlen som rörelsemedel. Denna fondering upphörde nämligen och ersattes med kollektiv avsättning till värdeminskningsskontot. För att i fortsättningen säkerställa styrelsens behov av rörelsemedel öppnades en rörlig kredit i riksgäldskontoret. Kreditens maximibelopp var från början 25 milj. kr men höjdes år 1947 av riksdagen till 35 milj. kr. Eftersom behovet av rörelsemedel rent automatiskt stiger genom tillväxten av televerkets rörelse, vilket medfört att en del av krediten permanent måst tagas i anspråk, har riksdagen dessutom anvisat investeringsanslag till rörelsemedel för televerket dels med 10 milj. kr på tilläggsstat för budgetåret 1950/51 och dels med ytterligare 10 milj. kr på tilläggsstat för budgetåret 1952/53.

För att belysa det nuvarande behovet av rörelsemedel anför styrelsen följande uppgifter avseende ställningen den 30 juni åren 1952 och 1953. För att ge en uppfattning av utvecklingen av rörelsemedelsbehovet har därjämte i sammanställningen intagits motsvarande siffror för den 30 juni 1944.

	30. 6. 1944	30. 6. 1952	30. 6. 1953
	miljoner kronor		
<i>Behov av rörelsemedel.</i>			
Kassa, bank och postgiro, exklusive skattemedel	8,0	13,4	18,9
I förråden bundna medel	39,9	70,3	71,9
I verkstäderna bundna medel	12,0	22,3	28,3
Saldo mellan diverse fordringar och skulder ...	—3,2	4,0	4,8
Nettobehov av rörelsemedel	56,7	110,0	123,9
 <i>Tillgängliga rörelsemedel</i>			
Disponibla rörelsemedel per den 30/6 1944	63,4	63,4	63,4
Anvisade anslag till rörelsekapital	—	10,0	20,0
Summa	63,4	73,4	83,4
 Återstående behov av rörelsemedel	—6,7	36,6	40,5
 <i>Återstående behov av rörelsemedel täckt genom:</i>			
Ianspråktagen rörlig kredit	—	35,0	30,0
Som rörelsemedel ianspråktagna investeringsmedel	—	12,0	—1,5
I förväg inlevererade överskottsmedel (—) resp. som rörelsemedel ianspråktagna överskottsmedel	—6,7	—10,4	12,0

Som framgår av sammanställningen översteg det återstående behovet av rörelsemedel maximibeloppet av den rörliga krediten med (40,5—35,0) 5,5 milj. kr den 30 juni 1953. Differensen täcktes genom att överskottsmedel utnyttjades. Hela beloppet ej inlevererade överskottsmedel uppgick den 30 juni 1953 till 39,6 milj. kr. Skillnaden mellan detta belopp och det i sammanställningen upptagna beloppet 12,0 milj. kr, d. v. s. 27,6 milj. kr, utgjorde vid halvårsskiftet utestående nettofordringar avseende samtals- och teleggramavgifter m. m.

Behovet av rörelsemedel skiftar mycket starkt under budgetårets lopp främst beroende på variationer i värdet av materiel i förråd och vid verkstäderna. Som exempel härpå nämner telestyrelsen, att under budgetåret 1952/53 värdet av ifrågavarande materiel vid kvartalsskiftena september/oktober och mars/april översteg motsvarande belopp vid budgetårets ingång med 22 à 23 milj. kr.

Telestyrelsen hemställer, att maximibeloppet av televerkets rörliga kredit i riksgäldskontoret höjes från 35 till 70 milj. kr.

Departementschefen.

Under åberopande av vad jag anfört under punkt 3, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att för beredande av ytterligare rörelsekapital åt televerket, från den tidpunkt som Kungl. Maj:t bestämmer, tillhandahålla en från 35 000 000 till 55 000 000 kronor ökad rörlig kredit.

Statens järnvägar.

Av balansräkningen per den 30 juni 1953 för statens järnvägars fond framgår, att statens järnvägars tillgångar uppgår till sammanlagt 4,119,6 milj. kr, varav 2 495,3 milj. kr belöper på fast egendom, 1,279,3 milj. kr på rullande materiel och fartyg m. m., 131,7 milj. kr på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell natur.

Kapitalbehållningen inklusive balanserade överskottsmedel uppgick till 1 359,3 milj. kr. Under budgetåret 1952/53 har statens järnvägars fond tillförts kapital till ett sammanlagt belopp av 162,2 milj. kr.

Överskottet i procent av det i medeltal disponerade kapitalet var 1,2 under budgetåret 1952/53 mot 0,3 under budgetåret 1951/52.

[13] 1. Statens järnvägars investeringsbehov. I skrivelse den 5 oktober 1953 har järnvägsstyrelsen framlagt sina anslagsäskanden för nästa budgetår. Styrelsen har i investeringsprogrammet i första hand medtagit sådana av riksdagen redan beslutade arbeten och anskaffningar, som beräknas föräntleda utgifter under budgetåret. Nya företag har medtagits efter angelägenhetsgrad med huvudvikten lagd vid sådana investeringar, som betingas av säkerhetsskäl eller är ägnade att medföra rationaliseringsvinster och sålunda nedbringa de starkt ökade driftkostnaderna. Styrelsen har därjämte sökt bereda plats för investeringar, som syftar till att höja järnvägarnas transportkapacitet. I och för sig önskvärda standardhöjningar har däremot i flertalet fall måst lämnas utanför programmet.

En sammanställning av de för budgetåren 1951/52—1953/54 anvisade samt å riksstaten för nästa budgetår äskade investeringsanslagen under statens järnvägars fond, fördelade på huvudgrupper, visar följande belopp.

	1951/52	1952/53	1953/54	1954/55
	tusental kronor			
Byggnader och anläggningar . .	77 700	131 431	176 300	144 600
Försvarsberedskap	4 500	8 550	2 000	—
Rullande materiel	70 820	126 200	144 400	120 000
Sjöfartsmateriel	900	1 350	5 200	800
Biltrafik	12 000	14 500	16 500	8 800
Förvärv av aktier, utlåning m. m.	1 505	24 110	15 000	—
Övrigt	22 400	21 300	23 800	17 700
Summa	189 825	327 441	383 200	291 900

Yttranden.

Arbetsmarknadsstyrelsen tillstyrker i utlåtande den 30 oktober 1953 järnvägsstyrelsens anslagsäskanden och anför därvid bl. a. följande.

Om statens järnvägars investeringar under nästa budgetår tills vidare begränsas till ungefärligen den för innevarande budgetår fastställda ramen, finns vid bifall till järnvägsstyrelsens anslagsäskanden rätt betydande möjligheter att i händelse av en konjunkturavmattning utvidga investeringarna. Styrelsen anser att systemet med reglering av anslagsförbrukningen medelst investeringsramar erbjuder fördelar ur konjunkturutjämningsynpunkt och att det för den skull bör prövas även i fortsättningen.

Styrelsen meddelar, att under budgetåret 1952/53 har till följd av vissa sysselsättningsvårigheter medel tillskjutits från allmän beredskapsstat om sammanlagt ca 1 milj. kr till vissa linjeomläggningar vid statens järnvägar samt att dessutom vissa banarbeten, huvudsakligen på linjen Karlskrona—Kristianstad, utförts som beredskapsarbeten. Kostnaderna har täckts från anslag dels på riksstaten, dels på tilläggsstat II för budgetåret 1952/53 till Arbetslöshetens bekämpande m. m. Styrelsen beräknar att liknande åtgärder kommer att bli påkallade under innevarande budgetår. Vissa arbeten, vilka inte kan utföras med anlåtande av statens järnvägars ordinarie anslag, torde komma att bedrivas med medel från beredskapsstaten.

Statens handels- och industrikommission har i ett den 20 oktober 1953 avgivet utlåtande, som är gemensamt för affärsverken, anfört, att byggnads- och anläggningsarbetena inte synes vara av sådan omfattning, att såvitt vid yttrandets avgivande kan överblickas, några allvarliga hinder mot deras realiserande skall behöva uppstå ur materialsynpunkt.

I fråga om övriga materialkrävande investeringar meddelar kommissionen, att beställningarna, i den mån de kommer att utläggas i Sverige, i stort sett torde kunna utan svårighet effektueras.

Beträffande behovet av järn, stål samt andra metaller uttalar kommissionen, att ur försörjningssynpunkt inte någon erinran behöver göras mot de ifrågasatta investeringarna. Statens järnvägars behov av räls kan, om statens järnvägars lager om 8 000 ton tas i anspråk, helt täckas från Domnarfvets jernverk, vars produktion nu fått sådan omfattning, att 32 000 ton kan levereras. Någon import skulle således inte vara erforderlig.

Beträffande de valutaanspråk, som investeringarna bedömes medföra, framhåller kommissionen, att de av affärsverken framställda dollaranspråken innebär en betydlig nedskärning i förhållande till innevarande budgetår. Importönskemålen kommer att bli föremål för bedömning inom ramen för de i dollarplanen upptagna beloppen. Importen från OEEC-länderna och med dessa jämställda länder är i stort sett fri. I fråga om bilimporten kvarstår dock kvoteringen, och det måste därför förutsättas, att verkens import av bilar inrymmes i de reguljära bilimportörernas kvoter. I övrigt torde det, under förutsättning att den nuvarande importfriheten bibehålles under det kommande budgetåret, icke komma att uppstå några allvarligare hinder mot de framlagda investeringsönskemålen, så vitt angår importen från ifrågavarande länder.

Departementschefen.

Järnvägsstyrelsen har i sina medelsäskanden för nästa budgetår utgått ifrån, att en utökning av den för nu löpande budgetår fastställda investeringsramen om 311 milj. kr till ca 344 milj. kr skulle vara möjlig, och att ramen för nästa budgetår skulle kunna fastställas till samma förhöjda belopp. I enlighet med det första antagandet har styrelsen beräknat de vid utgången av budgetåret 1953/54 föreliggande reservationerna till ca 62 milj. kr och med hänsyn härtill för nästa budgetår äskat ytterligare anslag om sammanlagt ca 292 milj. kr. I skrivelse den 8 december 1953 har emellertid styrelsen anmält, att anslagsbehovet för anläggningar för elektrisk tågdrift minskat med 2,1 milj. kr, sedan det visat sig, att styrelsens förslag om uppförande av två omformarstationer å malmбанans norra del tills vidare icke kan realiseras. Äskandena har därigenom begränsats till ca 290 milj. kr, varjämte vissa ändringar gjorts i den förutsatta fördelningen av den beräknade medelsförbrukningen.

Med anledning av dessa förslag vill jag inledningsvis erinra om, att de skäl, som jag i 1952 och 1953 års statsverkspropositioner anfört som motivering för att statens järnvägars investeringar under de närmaste åren borde hållas på en hög nivå, under den senaste tiden ytterligare förstärkts. Den vikande transportkonjunkturen och den alltmer skärpta konkurrensen på trafikområdet har ökat behovet av att genom effektivitetsökande och kostnadssänkande investeringar förbättra resultatet av järnvägsdriften. Styrelsens investeringsplaner måste dock avvägas både med hänsyn till övriga affärsverks investeringsönskemål och under beaktande av investeringstrycket från andra sektorer inom samhällsekonomin. På grund härav har jag, såsom anförts under punkt 1, icke ansett mig kunna tillstyrka en större ökning av den för innevarande budgetår fastställda investeringsramen än från 311 till 330 milj. kr. Jag har vidare för nästa budgetår förordat en investeringsram om samma belopp men anfört, att denna tills vidare bör anses som preliminär, då möjlighet måste föreligga att minska ramen, om så skulle påkallas av konjunkturutvecklingen. Jag vill emellertid framhålla, att redan med de nu förordade ramarna eftersläpningen i förhållande till det år 1950 framlagda tioårsprogrammet för statens järnvägar ytterligare kommer att ökas.

Den medelsförbrukning på de olika anslagen, som blir möjlig vid de nu förordade investeringsramarna för budgetåren 1953/54 och 1954/55, framgår av vid resp. anslag redovisade tabeller. Fördelningen är emellertid endast att anse som ungefärlig, då järnvägsstyrelsen bör ha möjlighet att vidtaga de omdispositioner av medelsförbrukningen, som under budgetårens gång kan befinnas lämpliga.

Beträffande de av järnvägsstyrelsen framlagda investeringsplanerna vill jag i övrigt anföra följande.

Inom ramen för de förslag styrelsen framlagt faller på gruppen *Byggnader och anläggningar* en medelsförbrukning under nästa budgetår om ca 169 milj. kr. Den preliminära investeringsramen för samma budgetår synes

emellertid göra en reducering av beloppet till ca 162 milj. kr nödvändig. Den i förhållande till investeringsbehovet ytterligare begränsning av investeringarna under berörda grupp, som jag sålunda funnit påkallad — det må erinras om, att redan styrelsen i sina förslag iakttagit en mycket stark återhållsamhet — gör det nödvändigt att i första hand låta styrelsen inrikta sig på de ur företagsekonomisk synpunkt gynnsammaste investeringarna. Ett strikt iakttagande av denna synpunkt skulle medföra, att bl. a. den redan beslutade breddningen av blekingebanorna tills vidare borde uppskjutas. Vid den prövning av denna fråga, som ägt rum inom kommunikationsdepartementet, har jag emellertid förutsatt, att ett uppskov med breddningsarbetena på själva kustbanan Karlskrona—Kristianstad icke bör ifrågakomma. Beträffande de norrgående linjerna Bredåkra—Växjö och Karlshamn—Vislanda synes emellertid ombyggnadsarbetena icke böra upptagas, med mindre läget på arbetsmarknaden påkallar deras utförande som sysselsättningsarbeten.

I detta sammanhang vill jag erinra om att statsutskottet i sitt utlåtande nr 9: 1953 begärt, att en plan skulle upprättas för de fortsatta breddningsarbetena. I det yttrande häröver som Kungl. Maj:t infordrat från järnvägsstyrelsen, har styrelsen i skrivelse den 30 maj 1953 hemställt, att med utarbetandet av planen måtte få anstå, till dess att den då planerade trafikpolitiska utredningen slutförts och de ekonomiska och trafikpolitiska förutsättningarna för statens järnvägars verksamhet därefter hunnit klarläggas. Som framgår av vad jag anfört i direktiven för den trafikutredning, som sedermera tillsatts, delar jag järnvägsstyrelsens uppfattning i denna fråga, vilken nu närmast får prövas av utredningen.

Den av styrelsen berörda undersökningen rörande en eventuell ombyggnad av bandelen Sölvesborg—Hörviken är ännu icke avslutad, och jag anser mig därför icke för närvarande kunna taga ställning till denna fråga.

Som jag meddelade i ett interpellationssvar vid vårriksdagen 1953 har förutsättningarna för en breddning av bibanan Källby—Kinnekleva till linjen Forshem—Lidköping—Håkantorp så ändrats, att ombyggnadsarbetena uppskjutits i avvaktan på pågående utredning om hur trafikförhållandena i framtiden bör ordnas. I sitt förenämnda utlåtande har statsutskottet förutsatt, att då utredningen föreligger, frågan ånyo förelägges riksdagen. Detta kommer också att ske, när utredningen om bibanan är färdig. I årets petita äskar järnvägsstyrelsen endast medel för att slutföra arbetet på huvudlinjen Forshem—Lidköping—Håkantorp.

Järnvägsstyrelsen har hemställt, att kapitalinvesteringarna för blekingebanornas ombyggnad omedelbart skall avskrivas genom anslag på driftbudgeten. Jag är emellertid ännu icke beredd att ta ställning till denna fråga.

I övrigt föranleder styrelsens förslag beträffande investeringarna i Byggnader och anläggningar ingen erinran från min sida.

På grund av storleken av den anslagsbehållning, som väntas föreligga å försvarsberedskapsanslaget vid utgången av innevarande budgetår har styrelsen icke äskat något nytt anslag. Såsom anslagstabellen visar, beräknas be-

hållningen uppgå till ca 8,4 milj. kr. Att den fått denna omfattning beror på, att de medel som under anslaget anvisats för vart och ett av de av riksdagen godkända ändamålen, ansetts bundna för resp. ändamål, varför, i den mån dessa icke kommit till utförande, medlen blivit stående. Inom försvarsberedskapsanslagets ram har sålunda för varje delprojekt anvisat belopp behandlats som ett anslag för sig. Jag anser emellertid, att i enlighet med den praxis som utvecklats beträffande kollektivanslagen, även de på beredskapsanslaget anvisade medlen bör utnyttjas kollektivt för alla pågående arbeten. Därest riksdagen icke har något att erinra mot denna uppfattning, kommer någon ny medelsanvisning icke att vara påkallad, förrän tillgängliga medel kan anses vara helt förbrukade för hittills eller framdeles godkända investeringsändamål. Jag tillstyrker, att styrelsen bemyndigas utföra även de i skrivelse den 5 oktober 1953 anmälda nya arbetsprojekten.

Med hänsyn till å ena sidan ingångna leveranskontrakt och önskvärdheten av att lägga ut nya beställningar och å andra sidan de gränser för medelsförbrukningen som den preliminära investeringsramen uppdrar, har medelsbehovet för *rullande materiel* under nästa budgetår beräknats till ungefär 128 milj. kr, att jämföras med av styrelsen föreslagna 133 milj. kr. Av den förra siffran utgör ca 104 milj. kr del- och slutlikvider för beställningar, vartill bemyndiganden tidigare lämnats och vilka bl. a. avser anskaffning av ca 120 ellok, ca 800 rälsbussfordon av olika slag, ca 110 person-, resgods- och postvagnar samt ca 2 100 godsvagnar av olika slag, de senare enligt bemyndigande av 1953 års riksdag beställda under år 1953. Därutöver beräknas till förskottslikvider under nästa budgetår 11 milj. kr vid nybeställning av ett antal diesellok, lokomotorer, personvagnar och godsvagnar. Slutligen räknas med att den preliminära ramen skall medge ombyggnad av rullande materiel för ca 12,5 milj. kr. På grund av det starka behov av nya och förbättrade lok och vagnar som föreligger, anser jag, att de begärda ytterligare bemyndigandena bör lämnas och tillstyrker vidare, att ombyggnaden av rullande materiel får fortgå i den takt, som investeringsram och anvisade medel nedger.

I det tidigare nämnda utlåtandet nr 9: 1953 har statsutskottet uttalat, att sedan slutligt klarläggande av frågan om en ny färja för Tysklandstrafiken skett, frågan ånyo bör underställas riksdagen. Såsom jag meddelat i ett interpellationssvar vid höstriksdagen 1953 pågår fortfarande inom järnvägsstyrelsen en utredning om våra färjeförbindelser med kontinenten. Denna utredning omfattar även en undersökning om typ och utrustning för en ny tåg färja. Sedan frågan var aktuell under vårriksdagen 1953, har såtillvida nya förhållanden inträtt, att trafiken så sent som den 17 augusti 1953 återflyttats från Warnemünde till den gamla och väsentligt kortare leden Trelleborg—Sassnitz. Härigenom har förutsättningarna för frågans bedömande ånyo förändrats, varför nya överväganden bl. a. beträffande den tekniska utformningen av den planerade färjan blivit erforderliga. Tidpunkten för utredningens slutförande kan därför ännu ej angivas. När den emellertid fö-

religger och innan något byggnadsbeslut fattas, torde frågan på nytt böra anmälas för riksdagen.

I övrigt föranleder järnvägsstyrelsens petita ingen erinran från min sida.

Beträffande investeringsplanerna för nästa budgetår vill jag slutligen tillägga, att ett realiserande av det minimalalternativ för investeringarna, som jag skisserat under punkt 1, för statens järnvägars del bl. a. kommer att innebära, att i förhållande till normalalternativet en minskning av investeringarna blir erforderlig med följande ungefärliga belopp, nämligen för byggnader och anläggningar ca 22 milj. kr, för försvarsberedskap ca 1 milj. kr, för rullande materiel med ca 6,5 milj. kr, samt för anslagen under rubriken biltrafik med ca 0,5 milj. kr.

Riksdagen anvisade för budgetåret 1947/48 till Förvärv av aktier i Bergslagens med flera järnvägsaktiebolag ett anslag av 80 315 000 kr. Å anslaget redovisades vid utgången av budgetåret 1952/53 en reservation av ca 260 000 kr. Vidare anvisade riksdagen för budgetåret 1951/52 till Förvärv av aktier i Stockholm—Rimbo järnvägsaktiebolag ett anslag av 1 505 000 kr. Av detta kvarstod vid nämnda tidpunkt ca 16 000 kr. Anslagen togs under det gångna budgetåret i anspråk med resp. 15 000 och 20 000 kr. Då samtliga aktier i företagen ännu icke blivit inlösta, och det kan förutses, att återstoden kommer att hembjudas i smärre poster under en följd av år samt att anslagen därför skulle behöva bli stående på obestämd tid, föreslår jag, att de reservationer som kan föreligga å anslagen vid utgången av innevarande budgetår, får överföras till dispositionsanslaget och att därefter aktualiserade förvärv får bestridas från detta anslag.

Jag hemställer slutligen

att Kungl. Maj:t måtte bereda riksdagen tillfälle att avgiva yttrande i anledning av vad jag sålunda anfört.

[14] 2. Byggnader och anläggningar.

Järnvägsstyrelsen.

Järnvägsstyrelsen äskar följande anslag i fråga om byggnader och anläggningar.

Bangårdar	12 500 000
Dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar	22 000 000
Ombyggnad till normalspår av linjen Forshem—Lidköping—Håkan- torp med Källby—Kinnekleva	1 000 000
Ombyggnad till normalspår av linjerna Karlskrona—Kristianstad, Karlskrona—Vislanda och Bredåkra—Växjö	14 000 000
Fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden	24 000 000
Broar m. m.	6 900 000
Husbyggnader	10 000 000
Signalsäkerhetsanläggningar	3 400 000
Vägskyddsanläggningar	4 300 000
Telefonanläggningar m. m.	6 000 000

Anläggningar för elektrisk tågdrift	12 700 000
Fortsatt elektrifiering av statsbanenätet	18 500 000
Lokstations- och driftverkstadsanläggningar	5 900 000
Anläggningar vid huvudverkstäder	100 000
Anläggningar vid förrådsavdelningen	3 300 000

Summa kr 144 600 000

Av styrelsens petita och i samband därmed lämnade uppgifter framgår följande beträffande de olika anslagsändamålen.

B a n g å r d a r.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	148 000	14 100 000 ¹	11 979 000
1953/54 styrelsen	2 269 000	15 500 000	16 269 000*
1954/55 »	1 500 000	12 500 000	14 000 000*
1953/54 dep.ch.			15 769 000*
1954/55 »	2 000 000	13 500 000	14 000 000*

Av den av styrelsen för budgetåret 1954/55 beräknade medelsförbrukningen, 14 000 000 kr, avser 4 800 000 kr arbeten, vilka anmälts i tidigare petita, och 9 200 000 kr nya arbeten eller förut anmälda arbeten, för vilka utökade bemyndiganden erfordras. Det senare beloppet specificeras i följande sammanställning.

	Totalkostnad	Härav under budgetåret 1954/55
Fortsatt utbyggnad av personbangården vid Stockholm C	10 000 000	1 000 000
Fortsatt utbyggnad av uppställningsbangården för personvagnar vid Hagalunds övre	3 000 000	1 000 000
Fortsatt utbyggnad och mekanisering av rangerbangården i Ånge	4 000 000	1 000 000
Utbyggnad av bangården vid Västerås västra, etapp I	1 400 000	500 000
Utökning av spårsystemet vid Hallsberg	500 000	300 000
Utökning av spårsystemet vid Degerfors	750 000	350 000
Förlängning av mötesspår, anordnande av tredje tågväg och anläggning av nya mötesplatser	600 000	600 000
Mindre bangårdsombyggnader och diverse bangårdsanordningar	4 450 000	4 450 000
Summa kr	24 700 000	9 200 000

Beträffande motiveringen för de olika företagen torde få hänvisas till handlingarna.

* Beräknat belopp.

¹ Därav 2 800 000 kr å tilläggsstat.

Med hänsyn till förutsedd behållning å anslaget vid utgången av innevarande budgetår äskar styrelsen för nästa budgetår 12 500 000 kr till Bangårdar.

Dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	—	19 000 000 ¹	19 000 000
1953/54	—	22 000 000	22 000 000*
1954/55 styrelsen	0	22 000 000	22 000 000*
dep.ch.	0	23 000 000	21 100 000*

Järnvägsstyrelsen meddelar, att under budgetåret 1952/53 linjesträckorna Stjärnhov—Skebokvarn (med undantag för genomfart vid Sparreholm), Floby—Herrljunga, Sävsjö—Stockaryd, Moheda—Alvesia och Blädinge—Vislanda, tillsammans omfattande 63 km banlängd, har öppnats för dubbelspårstrafik. Det har sålunda visat sig möjligt att färdigställa dubbelspårsträckor snabbare än som förutsågs i 1953 års petita. Under innevarande budgetår beräknas ytterligare 40 km bli färdiga för dubbelspårstrafik, nämligen genomfart vid Sparreholm, Stockaryd—Rörvik, Lidnäs—Moheda, Herrljunga—Vårgårda och Örebro—Hovsta. Därefter återstår å linjen Stockholm—Göteborg 73 km och å linjen Katrineholm—Malmö 124 km enkelspårsträckor

I fjolårets petita framhöll styrelsen, att det ur tågförings- och andra synpunkter var synnerligen angeläget, att sistnämnda båda huvudlinjer blev i sin helhet utbyggda för dubbelspårstrafik i något snabbare takt än som tidigare beräknats. Vid oförändrad prisnivå skulle härför krävas en anslagsökning med ca 3 000 000 kr per år i jämförelse med det för budgetåret 1952/53 beräknade medelsbehovet. Styrelsen äskade därför för innevarande budgetår ett anslag av 22 000 000 kr, vilket belopp även anvisades. För att arbetena, vilka förutom göteborgs- och malmölinjerna även omfattar bandelen Örebro—Frövi, skall kunna bedrivas i oförändrad omfattning och enligt uppgjort arbetsprogram erfordras för budgetåret 1954/55 ett anslagsbelopp av samma storleksordning som för innevarande budgetår eller 22 000 000 kr, vilket belopp styrelsen äskar.

Anläggning av industrispår Örnsköldsviks västra—Gullänget.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
t. o. m. 1951/52	—	1 000 000	—
1952/53	1 000 000	800 000	—
1953/54 styrelsen	1 800 000	2 200 000	1 000 000*
1954/55 »	3 000 000	—	2 000 000*
1953/54 dep.ch.			0*
1954/55 »	4 000 000	—	2 000 000*

* Beräknat belopp.

¹ Därav 2 000 000 kr å tilläggsstat.

Järnvägsstyrelsen meddelar, att de stadsplanefrågor m. m. inom Örnsköldsviks stad, vilka hindrat påbörjandet av industrispårsanläggningen, ännu inte blivit slutgiltigt lösta. Enligt uppgift från stadens myndigheter beräknas frågorna emellertid inom den närmaste tiden bli så klarlagda, att arbetet skulle kunna igångsättas. Styrelsen har därför räknat med en medelsförbrukning av 1 000 000 kr under innevarande budgetår och 2 000 000 kr under nästa budgetår. Ytterligare anslag erfordras inte.

Ombyggnad till normalspår av linjen Forshem—Lidköping—Håkantorps med Källby—Kinnekleva.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
t. o. m. 1951/52	—	2 000 000	527 000
1952/53	1 473 000	2 700 000 ¹	2 761 000
1953/54	1 412 000	3 300 000	4 712 000*
1954/55 styrelsen	0	1 000 000	1 000 000*
dep.ch.	0	1 000 000	1 000 000*

Järnvägsstyrelsen meddelar, att totalkostnaden för ombyggnadsarbetet å linjen Forshem—Lidköping—Håkantorps, vilket till huvudsaklig del förutses bli slutfört under innevarande budgetår, vid nuvarande prisläge kan beräknas till 9 000 000 kr. Häri innefattas dock icke det medelsbehov, som eventuellt kan bli erforderligt för breddning av den till linjen Forshem—Lidköping anslutande bandelen Källby—Kinnekleva, vilken jämlikt beslut av 1951 års riksdag också skall ombyggas till normalspår. Styrelsen erinrar om att Kungl. Maj:t, sedan fråga om bandelens nedläggande väckts genom interpellation vid 1953 års riksdag, anbefallt styrelsen att inkomma med förnyad utredning och förslag rörande erforderliga åtgärder beträffande bandelen Källby—Kinnekleva. Utredningen har ännu icke slutförts och styrelsen är därför icke beredd att nu taga ställning till frågan, vad som bör vidtagas för att tillgodose transportbehovet inom bandelens trafikområde. I avvaktan på utredningen kommer några arbeten för breddning ej att företagas.

För slutlig likvidering av kostnaderna för huvudlinjen erfordras ett investeringsanslag för nästa budgetår av 1 000 000 kr.

Ombyggnad till normalspår av linjerna Karlskrona—Kristianstad, Karlshamn—Vislanda och Bredåkra—Växjö.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	—	5 000 000 ²	5 000 000
1953/54 styrelsen	—	12 000 000	12 000 000*
1954/55 »	0	14 000 000	14 000 000*
1953/54 dep.ch.			10 000 000*
1954/55 »	2 000 000	9 000 000	10 000 000*

* Beräknat belopp.

¹ Därav 700 000 kr å tilläggsstat.

² Anvisat å tilläggsstat.

Järnvägsstyrelsen meddelar, att utöver de 5 milj. kr, som de av statens järnvägar bedrivna arbetena kostat t. o. m. utgången av budgetåret 1952/53, har genom arbetsmarknadsstyrelsens försorg utförts och bekostats terrasseringsarbeten m. m. i betydande omfattning.

I fjolårets petita framhöll styrelsen, att det ur järnvägssynpunkt var angeläget, att breddningsarbetet på linjen Kristianstad—Karlskrona bedrevs i den takt, som kunde befinnas lämplig ur drifts- och byggnadsteknisk synpunkt utan att förorsaka några merkostnader. Denna del av ombyggnadsprogrammet ansågs — med reservation för vissa förhållanden med avseende på linjedragningen genom städerna Karlshamn och Ronneby — kunna genomföras på relativt kort tid, förslagsvis fyra år. För fullföljande av ombyggnadsarbetet på sträckan Kristianstad—Karlskrona samt för arbeten på bandelen Karlshamn—Vislanda, som styrelsen avser bedriva i den utsträckning, som kan befinnas lämplig och möjlig, beräknas för budgetåret 1954/55 ett medelsbehov av 14 000 000 kr, varvid förutsättes att arbetsmarknadsstyrelsen även i fortsättningen ombesörjer och bekostar sådana arbeten, som hittills utförts i dess regi.

I det uppgivna medelsbehovet för nästa budgetår ingår 1,2 milj. kr, avsedda att under vissa förutsättningar disponeras för en ombyggnad till normalspår av den 14,4 km långa bandelen Sölvesborg—Hörviken. Beträffande denna bandel har beslut om breddning ännu icke fattats av riksdagen. Styrelsen har för avsikt att, sedan nu pågående undersökningar av samhörande vägfrågor slutförts, återkomma med ett definitivt ställningstagande i frågan. Om en breddning ej anses böra komma i fråga, varvid en nedläggning av järnvägstrafiken är det närmaste alternativet, bör enligt styrelsens mening beloppet användas för att snabbare genomföra huvudlinjens breddning.

Järnvägsstyrelsen erinrar om, att styrelsen i föregående års petita — under hänvisning till att ombyggnadsarbetena å blekingenätet dels till ej ringa del var att betrakta som beredskapsarbeten till motverkande av arbetslöshet och dels icke var räntabla — hemställde, att å driftbudgeten måtte anvisas erforderligt belopp för avskrivning av det samtidigt äskade investeringsanslaget. Förslaget föranledde emellertid icke någon åtgärd. Då styrelsen med hänsyn till statens järnvägars ansträngda ekonomiska läge anser det nödvändigt, att ombyggnadskostnaderna bestrides på sådant sätt, att de icke ökar statens järnvägars räntepliktiga kapital, anser sig styrelsen böra ånyo framföra kravet på att erhålla avskrivningsanslag för ifrågavarande ändamål.

Styrelsen hemställer således att för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 14 000 000 kr för ombyggnadsarbetena samt äskar därjämte avskrivningsanslag å driftbudgeten med dels 17 000 000 kr, avseende tidigare för arbetena anvisade investeringsanslag, och dels 14 000 000 kr avseende nu begärt anslag.

Fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	—	19 500 000 ¹	19 500 000
1953/54	—	22 000 000	21 000 000*
1954/55 styrelsen	1 000 000	24 000 000	25 000 000*
dep.ch.	1 000 000	26 500 000	25 000 000*

För budgetåret 1954/55 beräknas för det fortlöpande utbytet av förslitna räler och därmed sammanhängande arbeten ett medelsbehov av 20 000 000 kr. Därjämte erfordras 5 000 000 kr till inläggning av underläggsplattor på vissa bandelar. Dylig spår förstärkning, som bl. a. medför minskade spår- underhållskostnader, har även tidigare utförts i viss utsträckning både i samband med rälsutbyten och i anslutning till det fortlöpande spårunderhållet. Styrelsen anser det numera möjligt att till rimligt pris erhålla underläggsplattor i större kvantiteter och har därför för avsikt att i väsentligt ökad takt genomföra den förbättring av spåret, som inläggning av sådana plattor innebär. I anslutning till en för ändamålet upprättad tioårsplan har styrelsen beräknat att under budgetåret 1954/55 inlägga 900 000 stycken plattor, exklusive sådana som inlägges i samband med rälsbyten.

Med hänsyn till förutsedd behållning å anslaget äskar styrelsen för nästa budgetår (20 000 000 + 5 000 000 — 1 000 000) 24 000 000 kr till Fortlöpan- de förstärkning av spåröverbyggnaden.

Broar m. m.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	1 362 000	4 500 000	5 453 000
1953/54 styrelsen	409 000	7 500 000	7 909 000*
1954/55 »	0	6 900 000	6 900 000*
1953/54 dep.ch.			7 409 000*
1954/55 »	500 000	7 000 000	6 900 000*

För budgetåret 1954/55 förutser styrelsen ett medelsbehov av 6 900 000 kr. Härin ingår statens järnvägars andel av kostnaderna för de nya trafikförbindelserna mellan Tegelbacken och Södermalm i Stockholm med 1 500 000 kr. För övriga angelägna broarbeten, av vilka må nämnas fortsatt anläggning av ny bro över Indalsälven på linjen Bräcke—Långele samt om- och tillbyggnad av bro över Gavleån i Gävle, erfordras 4 500 000 kr. Slutligen har i medelsbehovet inräknats medel för anläggning av en ny järnvägsbro över Lidån vid Lidköping som ersättning för den bro, som raserats vid översvämning. Enligt riksdagens beslut (skr. 1950:162) skulle kostna-

* Beräknat belopp.

¹ Därav 3 500 000 kr å tilläggsstat.

derna för denna bestridas från broanslaget. Då tillgängliga medel icke var tillräckliga härför har Kungl. Maj:t i maj 1953 bemyndigat järnvägsstyrelsen att av dispositionsanslaget taga i anspråk 900 000 kr för ändamålet och samtidigt föreskrivit, att beloppet skall ersättas av det för budgetåret 1953/54 anvisade investeringsanslaget till Broar m. m. Då detta anslag beräknas bli helt taget i anspråk för andra angelägna broarbeten, av vilka de flesta igångsatts redan före budgetårets ingång, erfordras till bron över Lidan för 1954/55 en medelsanvisning av 900 000 kr.

Styrelsen hemställer, att för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av (1 500 000 + 4 500 000 + 900 000 =) 6 900 000 kr till Broar m. m.

Husbyggnader.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	45 000	15 200 000 ¹	15 146 000
1953/54 styrelsen	99 000	18 300 000	13 999 000*
1954/55 »	4 400 000	10 000 000	14 400 000*
1953/54 dep.ch.			12 999 000*
1954/55 »	5 400 000	10 500 000	14 400 000*

Järnvägsstyrelsen anför, att på grund av den anbefallda begränsningen av den totala investeringsvolymen nödgas styrelsen företaga en ytterligare förskjutning av det i förhållande till föreliggande behov redan förut starkt beskurna arbetsprogrammet för husbyggnader. Detta medför, att arbetena under budgetåret 1954/55 till övervägande del måste inriktas på sådana företag, som styrelsen upptagit i tidigare petita. Av den till 14 400 000 kr beräknade medelsförbrukningen avser sålunda 7 650 000 kr förut anmälda arbeten och 6 750 000 kr nya arbeten enligt följande sammanställning.

	Totalkostnad	Härav under budgetåret 1954/55
Tillbyggnad av ilgodsmagasinet i Göteborg	750 000	500 000
Nytt godsmagasin i Oskarshamn	225 000	100 000
Nya bostadshus	1 000 000	1 000 000
Förbättring av statens järnvägars bostadsbestånd	2 000 000	2 000 000
Diverse mindre husbyggnadsarbeten	3 150 000	3 150 000
Summa kr	7 125 000	6 750 000

Beträffande motiveringen för de olika företagen torde få hänvisas till handlingarna.

Med hänsyn till förutsedd behållning per den 30 juni 1954 av tidigare anvisade medel äskar styrelsen för nästa budgetår 10 000 000 kr till Husbyggnader.

* Beräknat belopp.

¹ Därav 4 000 000 kr å tilläggsstat.

Signalsäkerhetsanläggningar.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	1 600 000	7 100 000	6 601 000
1953/54 styrelsen	2 099 000	9 100 000	6 999 000*
1954/55 »	4 200 000	3 400 000	7 600 000*
1953/54 dep.ch.			5 999 000*
1954/55 »	5 200 000	3 000 000	7 600 000*

Styrelsen beräknar att vid slutet av innevarande budgetår en behållning av 4,2 milj. kr kommer att kvarstå å anslaget. Anledningen härtill är till stor del den, att tillgängliga byggnadsresurser i betydande omfattning anses böra avdelas för att utföra med hänsyn till den stigande olycksfallsfrekvensen ytterst angelägna vägskyddsanläggningar vid plankorsningar mellan järnväg och väg.

För budgetåret 1954/55 beräknar styrelsen medelsförbrukningen till 7 600 000 kr, varav 6 530 000 kr avser sådana företag, som redan påbörjats eller beräknas bli igångsatta före utgången av innevarande budgetår, samt 1 070 000 kr nya arbeten, som planeras bli påbörjade budgetåret 1954/55 och som totalt beräknats kosta 4 300 000 kr. Häri ingår en säkerhetsanläggning för Kristianstads bangård och en s. k. CTC-anläggning för linjen Ånge—Bräcke, avsedd att möjliggöra omställning av växlar och signaler på ett flertal stationer utefter linjesträckan från en central punkt, varifrån också lågen på sträckan kan dirigeras enbart med signalernas hjälp. På starkt trafikerade enkelspårssträckor vinnes härigenom ökad säkerhet, smidigare tågföring och möjlighet att i kapacitetshöjande syfte inrätta nya mötesplatser för tåg utan att dessa platser behöver bemannas. Det blir också möjligt att, då omständigheterna i övrigt är gynnsamma, använda personal på nu bemannade mötesplatser för andra ändamål. Vidare ingår i beloppet säkerhetsanläggningar på stationer å de under breddning varande smalspårsbanorna samt diverse andra anläggningar, bl. a. utfartssignaler.

Med hänsyn till den beräknade behållningen å anslaget vid utgången av innevarande budgetår äskar styrelsen för nästa budgetår 3 400 000 kr till Signalsäkerhetsanläggningar.

Vägskyddsanläggningar.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	—	2 300 000 ¹	2 300 000
1953/54	—	2 500 000	2 500 000*
1954/55 styrelsen	0	4 300 000	4 300 000*
dep.ch.	0	4 700 000	4 300 000*

* Beräknat belopp.

¹ Därav 500 000 kr å tilläggsstat.

Under budgetåret 1954/55 förutser järnvägsstyrelsen en medelsförbrukning å anslaget av 4 300 000 kr. Beloppet, som till sin storlek betingas av å ena sidan den allttjämt växande landsvägstrafiken och å andra sidan statens järnvägars möjligheter att fullfölja utbyggnaden av vägskyddsanläggningar, fördelar sig med 3 150 000 kr på företag, som redan påbörjats eller beräknas bli igångsatta före utgången av innevarande budgetår och 1 150 000 kr för arbeten, avsedda att igångsättas under budgetåret 1954/55.

För nästa budgetår äskar styrelsen sålunda 4 300 000 kr till Vägskyddsanläggningar.

Telefonanläggningar m. m.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	369 000	5 900 000	5 685 000
1953/54 styrelsen	584 000	8 900 000	7 434 000*
1954/55 »	2 050 000	6 000 000	8 050 000*
1953/54 dep.ch.			6 234 000*
1954/55 »	3 250 000	5 500 000	8 050 000*

Av den för budgetåret 1954/55 beräknade medelsförbrukningen, 8 050 000 kr, avser 6 340 000 kr tidigare anmälda företag. I sistnämnda belopp ingår bl. a. 1 520 000 kr för statens järnvägars andel i kosnaden för en med televerket gemensam kabel på sträckan Boden—Murjek, vilken kabel ingår som led i den fortsatta utbyggnaden av telefonkabeln Boden—Riksgränsen. Anslagsmedel motsvarande televerkets kostnadsandel för kabeln har begärts i telestyrelsens petita för budgetåret 1954/55. En förutsättning för arbetet är sålunda att båda verkens äskanden i detta avseende beviljas. Om så ej blir fallet, måste den fortsatta utbyggnaden av telefonkabeln uppskjutas, varvid det för statens järnvägars del äskade beloppet kan minskas med angivna 1 520 000 kr.

Medelsbehovet för nya företag eller tidigare anmälda sådana, för vilka utökade bemyndiganden erfordras, beräknar järnvägsstyrelsen enligt följande sammanställning till 1 710 000 kr.

	Totalkostnad	Härav under budgetåret 1954/55
Fortsatt utbyggnad av ny kabel Stockholm—Göteborg	1 000 000	300 000
Diverse smärre kabelarbeten	100 000	100 000
» » blankledningsarbeten	320 000	90 000
Komplettering av förstärkare m. m.	130 000	80 000
Bärfrekvensförbindelser	250 000	80 000
Fjärrskriftförbindelser	490 000	90 000
Automatväxlar	700 000	300 000
Fjärrautomatisering	1 800 000	450 000
Övrigt	620 000	220 000
Summa kr	5 410 000	1 710 000

* Beräknat belopp.

Beträffande motiveringen för de olika företagen torde få hänvisas till handlingarna.

Järnvägsstyrelsen, som förutser en behållning å anslaget av 2 050 000 kr vid utgången av innevarande budgetår, äskar för nästa budgetår 6 000 000 kr till Telefonanläggningar m. m.

Anläggningar för elektrisk tågdrift.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	1 162 000	10 100 000	10 728 000
1953/54 styrelsen	534 000	13 200 000	13 234 000*
1954/55 »	500 000	12 700 000	13 200 000*
1953/54 dep.ch.			12 234 000*
1954/55 »	1 500 000	10 600 000	11 100 000*

Av den för budgetåret 1954/55 beräknade medelsförbrukningen, 13 200 000 kr, avser 9 692 000 kr företag, vilka anmälts i tidigare petita och 3 508 000 kr nya eller förut anmälda företag, för vilka utökade bemyndiganden erfordras. Den senare summan specificeras i följande sammanställning.

	Totalkostnad	Härv under budgetåret 1954/55
Malmbanans norra del, två nya omformarstationer ¹ ...	3 500 000	2 100 000
Två transportabla omformaraggregat	1 800 000	300 000
Ombyggnad av Sködinge gamla omformarstation till revisionsverkstad för omformaraggregat	300 000	150 000
Förnyelse av automatik- och brytarutrustning i äldre omformaraggregat	1 350 000	135 000
Smärre kraftdistributionsanläggningar	700 000	300 000
Fasta tågvärmeanläggningar	105 000	105 000
Smärre kontaktledningsarbeten	250 000	250 000
Förrådslokaler och garage för eldriften	900 000	168 000
Summa kr	8 905 000	3 508 000

Beträffande motiveringen för de i sammanställningen intagna företagen torde få hänvisas till handlingarna.

Med hänsyn till beräknad behållning å anslaget vid utgången av innevarande budgetår äskar järnvägsstyrelsen för nästa budgetår 12 700 000 kr till Anläggningar för elektrisk tågdrift. Äskandet har sedermera ändrats till 10 600 000 kr.

* Beräknat belopp.

¹ Förslaget återkallat av järnvägsstyrelsen i skrivelse den 8 december 1953.

Fortsatt elektrifiering av statsbanenätet.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	—	19 000 000 ¹	19 000 000
1953/54 styrelsen	—	25 000 000	22 700 000*
1954/55 »	2 300 000	18 500 000	20 800 000*
1953/54 dep.ch.			21 700 000*
1954/55 »	3 300 000	19 000 000	20 100 000*

Järnvägsstyrelsen meddelar, att av de vid vårriksdagarna 1950 och 1952 beslutade elektrifieringarna färdigställdes linjen Gävle—Söderhamn—Kilafors i mars 1953. För närvarande pågår eller förberedes elektrifieringsarbeten å linjerna Alvesta—Karlskrona med Emmaboda—Kalmar, Hässleholm—Kristianstad, Ludvika—Tillberga—Sala, Söderhamn—Sundsvall, Sundsvall—Härnösand och Härnösand—Långsele. Linjen Alvesta—Karlskrona med Emmaboda—Kalmar väntas i sin helhet kunna öppnas för eldrift omkring den 1 april 1955, delsträckan Alvesta—Växjö eventuellt något tidigare.

Hittills beslutade arbeten beräknas taga statens järnvägars nuvarande elektrifieringskapacitet helt i anspråk även under budgetåret 1954/55. Med hänsyn härtill föreligger ur statens järnvägars synpunkt intet behov att under nästkommande budgetår påbörja nya elektrifieringar. Det har vidare ansetts angeläget att i samband med den allmänna översyn av elektrifieringsprogrammet, som styrelsen omnämnt i sina petita för innevarande budgetår, undersöka om dieseldrift vid någon eller några av de för elektrifiering tidigare ifrågasatta bandelarna kan ställa sig förmånligare än eldrift. En grundlig sådan undersökning torde emellertid ej kunna färdigställas förrän under nästkommande år. Järnvägsstyrelsen har därför ansett det lämpligt att i avvaktan på en kalkyl för dieseldriften låta anstå till hösten 1954 med framläggandet av det översedda elektrifieringsprogrammet.

Järnvägsstyrelsen äskar med hänsyn till förutsedd behållning å anslaget vid utgången av innevarande budgetår 18 500 000 kr för nästa budgetår till Fortsatt elektrifiering av statsbanenätet.

Lokstations- och driftverkstadsanläggningar.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	2 562 000	1 100 000	2 202 000
1953/54 styrelsen	1 460 000	6 000 000	5 460 000*
1954/55 »	2 000 000	5 900 000	7 900 000*
1953/54 dep.ch.			4 960 000*
1954/55 »	2 500 000	6 000 000	7 900 000*

* Beräknat belopp.

¹ Därav 2 000 000 kr å tilläggsstat.

Av den för budgetåret 1954/55 beräknade medelsförbrukningen, 7 900 000 kr, avser 3 400 000 kr företag, vilka anmälts i tidigare petita, och 4 500 000 kr nya eller förut anmälda företag, för vilka utökade bemyndiganden erfordras. Den senare summan specificeras i följande sammanställning.

	Total- kostnad	Härav under budgetåret 1954/55
Tillbyggnad av lokstall och ombyggnad av driftverkstad m. m. i Kiruna	4 000 000	2 000 000
Ny driftverkstad för lok- och motorfordonsunderhåll i Boden	1 300 000	500 000
Rälsbusshall vid lokstationen vid Kalmar södra	1 200 000	500 000
Diverse mindre arbeten	1 500 000	1 500 000
Summa kr	8 000 000	4 500 000

För företaget i Kiruna upptogs i fjolårets petita ett medelsbehov av 2 000 000 kr och totalkostnaden redovisades med 3 000 000 kr, vilket belopp huvudsakligen avsåg om- och tillbyggnadsarbeten på byggnaderna. Härutöver måste anskaffas en ny lokvändskiva, varjämte spåranordningar till de nya lokstallplatserna erfordras. Kostnaderna för de nu redovisade arbetena uppgår till ca 1 000 000 kr och den totala kostnaden skulle således bli 4 000 000 kr, av vilka återstående 2 000 000 kr inräknats i medelsbehovet för nästa budgetår.

Beträffande de i sammanställningen upptagna företagen i övrigt torde få hänvisas till handlingarna.

Med hänsyn till beräknad behållning å anslaget vid utgången av innevarande budgetår äskar järnvägsstyrelsen för nästa budgetår 5 900 000 kr till Lokstations- och driftverkstadsanläggningar.

Anläggningar vid huvudverkstäder.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medels- förbrukning
1952/53	504 000	4 500 000	2 900 000
1953/54 styrelsen	2 104 000	7 700 000	5 254 000*
1954/55 »	4 550 000	100 000	4 650 000*
1953/54 dep.ch.			4 204 000*
1954/55 »	5 600 000	—	4 650 000*

Av den för budgetåret 1954/55 beräknade medelsförbrukningen, 4 650 000 kr, avser 2 650 000 kr företag, vilka anmälts i tidigare petita, och återstoden, 2 000 000 kr, nya företag enligt följande sammanställning.

* Beräknat belopp.

	Total- kostnad	Härv under budgetåret 1954/55
Örebro, uppförande av nya verkstadsförråd	350 000	150 000
Göteborg, ombyggnad av värmesystem	650 000	200 000
Notviken, tillbyggnad av värmecentral	350 000	350 000
Gävle, uppförande av rivningsverkstad m. m.	1 300 000	100 000
Diverse mindre arbeten för huvudverkstäderna	1 200 000	1 200 000
Summa kr	3 850 000	2 000 000

Beträffande motiveringen för dessa företag torde få hänvisas till handlingarna.

Med hänsyn till förutsedd behållning å anslaget vid utgången av innevarande budgetår äskar styrelsen för nästa budgetår 100 000 kr till Anläggningar vid huvudverkstäder.

Anläggningar vid förrådsavdelningen.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medels- förbrukning
1952/53	171 000	630 000	59 000
1953/54 styrelsen	742 000	1 100 000	1 792 000*
1954/55 »	50 000	3 300 000	3 350 000*
1953/54 dep.ch.			1 542 000*
1954/55 »	300 000	3 300 000	3 350 000*

Av den för budgetåret 1954/55 beräknade medelsförbrukningen, 3 350 000 kr, avser 1 965 000 kr företag, vilka anmälts i tidigare petita, och 1 385 000 kr följande nya företag.

	Total- kostnad	Härv under budgetåret 1954/55
Utbyggnad av huvudförrådsbyggnaden i Örebro	2 400 000	800 000
Förråd för motorfordonsdetaljer i Örebro	250 000	100 000
Nytt varm- och kallförråd i Göteborg	150 000	150 000
Diverse mindre arbeten vid förrådsavdelningen	335 000	335 000
Summa kr	3 135 000	1 385 000

Beträffande motiveringen för dessa nya företag torde få hänvisas till handlingarna.

Järnvägsstyrelsen hemställer med hänsyn till förutsedd behållning å anslaget vid utgången av innevarande budgetår, att för nästa budgetår anvisas 3 300 000 kr till Anläggningar vid förrådsavdelningen.

* Beräknat belopp.

Departementschefen.

Under återopande av vad jag anfört under punkten 13 och i enlighet med de riktlinjer för anslagsanvisningen, som jag förordat under punkt 1, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1954/55 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) Bangårdar	13 500 000 kronor,
b) Dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar	23 000 000 kronor,
c) Ombyggnad till normalspår av linjen Forshem—Lidköping—Håkantorp med Källby—Kinnekleva	1 000 000 kronor,
d) Ombyggnad till normalspår av linjerna Karlskrona—Kristianstad, Karlshamn—Vislanda och Bredåkra—Växjö	9 000 000 kronor,
e) Fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden	26 500 000 kronor,
f) Broar m. m.	7 000 000 kronor,
g) Husbyggnader	10 500 000 kronor,
h) Signalsäkerhetsanläggningar	3 000 000 kronor,
i) Vägskyddsanläggningar	4 700 000 kronor,
j) Telefonanläggningar m. m.	5 500 000 kronor,
k) Anläggningar för elektrisk tågdrift	10 600 000 kronor,
l) Fortsatt elektrifiering av statsbanenätet ...	19 000 000 kronor,
m) Lokstations- och driftverkstadsanläggningar	6 000 000 kronor,
n) Anläggningar vid förrådsavdelningen	3 300 000 kronor.

[15] 3. Försvarsberedskap vid statens järnvägar.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	4 888 000	8 550 000	3 701 000
1953/54 styrelsen	9 737 000	2 000 000	4 337 000*
1954/55 »	7 400 000	—	5 400 000*
1953/54 dep.ch.			3 337 000*
1954/55 »	8 400 000	—	4 400 000*

Järnvägsstyrelsen meddelar, att på grund av storleken av förutsedd behållning å anslaget vid utgången av innevarande budgetår erfordras inte något investeringsanslag för nästa budgetår till Försvarsberedskap vid statens järnvägar.

* Beräknat belopp.

[16] 4. Rullande materiel.

Järnvägsstyrelsen.

Järnvägsstyrelsen äskar för budgetåret 1954/55 följande investeringsanslag till rullande materiel.

Anskaffning av lok och lokomotorer	33 000 000
Anskaffning av motorvagnar och rälsbussar	25 600 000
Anskaffning av person-, resgods- och postvagnar	7 900 000
Anskaffning av godsvagnar	42 400 000
Ombyggnad av rullande materiel	11 100 000
	Summa kr 120 000 000

Av styrelsens petita framgår i huvudsak följande beträffande de skilda anslagsändamålen.

Anskaffning av lok och lokomotorer.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	—	48 800 000	46 504 000
1953/54 styrelsen	2 296 000	54 000 000	48 396 000*
1954/55 »	7 900 000	33 000 000	40 900 000*
1953/54 dep.ch.			46 396 000*
1954/55 »	9 900 000	33 000 000	40 900 000*

Järnvägsstyrelsen äskar medel dels till redan utlagda beställningar av motor- och elektrolok med 36 850 000 kr och dels till förskottslikvid för nybeställningar med 4 050 000 kr, varav 2 600 000 kr avser diesellok och 1 450 000 kr lokomotorer.

Lok. Järnvägsstyrelsen avser att, i enlighet med vad som uttalades i fjolårets petita, under den närmaste tiden upphandla ett antal diesellok av delvis ny typ, vilka i viss utsträckning kan användas både för växlings- och linjetjänst. Skulle dessa lok i drift visa sig motsvara förväntningarna, är det angeläget, att en ytterligare beställning får utläggas under nästa budgetår. För detta ändamål har beräknats 2 000 000 kr till förskottslikvider. Vidare har upptagits 600 000 kr till förskottslikvider för ett mindre antal dieselväxellok. Till slutlikvider för tidigare gjorda och under innevarande budgetår planerade motorlokbeställningar erfordras 9 000 000 kr.

I enlighet med år 1953 lämnat bemyndigande att under de närmaste fyra budgetåren få utlagga beställning på ytterligare 100 elektrolok har styrelsen nu tecknat avtal angående ett större antal sådana lok för leverans åren 1955—1957. Till dellikvider beräknas för nästa budgetår åtgå 27 850 000 kr.

Lokomotorer. Även sedan de 40 lokomotorer levererats, för vilka medel anvisats av 1953 års riksdag, kommer det att föreligga brist på lokomotorer

* Beräknat belopp.

av olika typer. För att kunna utlägga en ny beställning under nästa budgetår erfordras till förskottslikvider 1 450 000 kr.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår utgör sålunda (2 000 000 + 600 000 + 9 000 000 + 27 850 000 + 1 450 000) 40 900 000 kr. Med hänsyn till förutsedd behållning å anslaget äskar järnvägsstyrelsen för nästa budgetår 33 000 000 kr till Anskaffning av lok och lokomotorer.

Anskaffning av motorvagnar och rälsbussar.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	1 033 000	17 050 000	17 739 000
1953/54	344 000	24 000 000	22 194 000*
1954/55 styrelsen	2 150 000	25 600 000	27 750 000*
dep.ch.	2 150 000	25 600 000	27 750 000*

I enlighet med det bemyndigande som erhöles år 1952, har järnvägsstyrelsen utlagt en beställning av rälsbussfordon för leverans under fem år framåt. Delliikviderna härför under nästa budgetår beräknas uppgå till 26 450 000 kr.

I fjolårets petita anmälde styrelsen under anslaget till Anskaffning av person-, resgods- och postvagnar sin avsikt att, om pågående undersökningar visade det lämpligt, anskaffa ett provtågssätt för förortstrafik. Sedan undersökningarna nu i det närmaste slutförts, avser styrelsen att beställa ett sådant tågssätt, i första hand byggt för förortstrafik men användbart även för andra trafikuppgifter. Förskottslikviden för denna beställning är avsedd att bestridas av under innevarande budgetår tillgängliga medel. Under budgetåret 1954/55 förfallande slutlikvid för tågssättet beräknas till 1 300 000 kr.

Med hänsyn till beräknad behållning å anslaget äskar styrelsen för nästa budgetår (26 450 000 + 1 300 000 — 2 150 000) 25 600 000 kr till Anskaffning av motorvagnar och rälsbussar.

Anskaffning av person-, resgods- och postvagnar.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	2 594 000	11 350 000	9 709 000
1953/54	4 235 000	12 200 000	16 435 000*
1954/55 styrelsen	0	7 900 000	7 900 000*
dep.ch.	0	7 900 000	6 710 000*

För att kunna fortsätta det i fjolårets petita redovisade utbytet av trävagnar mot stålagnar i snälltågen på huvudlinjerna räknar styrelsen med

* Beräknat belopp.

att för nästa budgetår erfordras 640 000 kr för en ytterligare beställning av personvagnar. För redan utlagda beställningar beräknas åtgå 7 260 000 kr.

Järnvägsstyrelsen äskar sålunda för nästa budgetår 7 900 000 kr till Anskaffning av person-, resgods- och postvagnar.

A n s k a f f n i n g a v g o d s v a g n a r .

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	—	41 000 000 ¹	41 000 000
1953/54	—	43 500 000	42 350 000*
1954/55 styrelsen	1 150 000	42 400 000	43 550 000*
dep.ch.	1 150 000	42 400 000	39 890 000

Järnvägsstyrelsen planerar att under budgetåret 1954/55 beställa 500 slutna godsvagnar, 100 kombinerade varm- och kylvagnar för matvaror samt 600 öppna, tvåaxliga vagnar. För att bättre tillgodose efterfrågan på överföringsvagnar är det därjämte önskvärt, att ett tjugotal sådana vagnar får anskaffas.

I den planerade beställningen av slutna godsvagnar är avsikten att eventuellt intaga en första anskaffning av vagnar av den standardkonstruktion, som utarbetats av internationella järnvägsunionen (UIC). Den inom UIC för de europeiska järnvägarna arbetande forskningscentralen igångsatte i början av år 1951 en utredning om internationella standardkonstruktioner för godsvagnar. Syftet med denna är för järnvägarnas del att få standardiserad materiel och draga fördelar av en rationaliserad serietillverkning och för de europeiska järnvägsindustriernas del att erhålla en jämnare sysselsättning. Hittills har kompletta ritningar framlagts för följande godsvagnstyper, nämligen slutna vagn typ 2, flatvagn typ 2, lådvagn typ 1 och 2 samt kylvagn typ 2. Statens järnvägar har utfäst sig att delta med 50 slutna vagnar i en med en eller flera järnvägsförvaltningar gemensam beställning under förutsättning att härigenom erhålles lägre priser, än om vagnarna anskaffas genom separatbeställning inom Sverige. Separatbeställning kan givetvis även ifrågakomma.

Medelsbehovet för nybeställning av godsvagnar under budgetåret 1954/55 redovisas i följande sammanställning.

	Totalkostnad	Medelsbehov under budgetåret 1954/55
<i>Normalspåriga vagnar.</i>		
Slutna vagnar	22 250 000	7 200 000
Öppna vagnar	11 550 000	3 060 000
<i>Smalspåriga vagnar.</i>		
Överföringsvagnar	440 000	150 000
Summa kr	34 240 000	10 410 000

* Beräknat belopp.

¹ Därav 4 500 000 kr å tilläggsstat.

Till del- och slutlikvider för utlagda beställningar beräknar styrelsen, att under budgetåret 1954/55 erfordras 33 140 000 kr och till förskottslikvider förenämnda belopp, 10 410 000 kr. Det sammanlagda medelsbehovet utgör således 43 550 000 kr. Med hänsyn till förutsedd behållning äskar styrelsen för nästa budgetår 42 400 000 kr till Anskaffning av godsvagnar.

O m b y g g n a d a v r u l l a n d e m a t e r i e l .

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	558 000	8 000 000	8 293 000
1953/54	265 000	10 700 000	8 965 000*
1954/55 styrelsen	2 000 000	11 100 000	13 100 000*
dep.ch.	2 000 000	11 100 000	12 500 000*

Under budgetåret 1954/55 beräknar järnvägsstyrelsen att den pågående ombyggnaden och moderniseringen av ånglok kommer att draga en kostnad av 350 000 kr. Ombyggnaden av elektrolok kommer att fortgå i ökad takt. Ett stort antal äldre elektrolok bör sålunda erhålla nya motorer och i samband därmed nya kuggväxlar, rullager m. m. Kostnaderna under budgetåret 1954/55 förutses uppgå till 5 700 000 kr. Vidare kommer vissa av de befintliga motorvagnssätten att få nya boggier av utexperimenterad konstruktion till en kostnad av 750 000 kr.

För ombyggnadsarbeten på personvagnar erfordras ett belopp av 900 000 kr och för utbyte av glidlager mot rullager på godsvagnar m. m. 5 400 000 kr.

Med hänsyn till beräknad behållning hemställer styrelsen, att (350 000 + 5 700 000 + 750 000 + 900 000 + 5 400 000 — 2 000 000) 11 100 000 kr anvisas för nästa budgetår till Ombyggnad av rullande materiel.

Departementschefen.

Under återopande av vad jag anfört under punkten 13 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1954/55 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) Anskaffning av lok och lokomotorer	33 000 000 kronor,
b) Anskaffning av motorvagnar och rälsbussar	25 600 000 kronor,
c) Anskaffning av person-, resgods- och postvagnar	7 900 000 kronor,
d) Anskaffning av godsvagnar	42 400 000 kronor,
e) Ombyggnad av rullande materiel	11 100 000 kronor.

* Beräknat belopp.

[17] 5. Sjöfartsmateriel.

Ombyggnad av sjöfartsmateriel.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	11 000	350 000	361 000
1953/54	—	200 000	200 000*
1954/55 styrelsen	0	800 000	800 000*
dep.ch.	0	800 000	800 000*

För medel, som anvisats å detta anslag för budgetåret 1952/53, har tåg-färjan Drottning Victoria försetts med utrustning för oljeeldning. På grund av det gynnsamma ekonomiska resultatet av oljedriften har styrelsen för avsikt att låta installera oljeeldning även å tåg-färjan Konung Gustaf V. I samband härmed är det önskvärt, att även vissa andra moderniseringsarbeten utföres, bl. a. inbyggnad av galleridäck. Kostnaden för dessa arbeten beräknas uppgå till 600 000 kr. Vidare erfordras ytterligare upprustning av tåg-färjornas livräddningsmateriel, vilken beräknas draga en kostnad av 200 000 kr.

Styrelsen äskar sålunda för nästa budgetår 800 000 kr till Ombyggnad av sjöfartsmateriel.

Departementschefen.

Under återopande av vad jag anført under punkten 13 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ombyggnad av sjöfartsmateriel* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

[18] 6. Biltrafik.

Järnvägsstyrelsen.

Järnvägsstyrelsen äskar för nästa budgetår 3 300 000 kr till Garage- och verkstadsbyggnader, 3 000 000 kr till Anskaffning av bilmateriel och 2 500 000 kr till Förvärv av billinjer.

Garage- och verkstadsbyggnader.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	917 000	2 000 000	2 776 000
1953/54	141 000	3 000 000	2 941 000*
1954/55 styrelsen	200 000	3 300 000	3 500 000*
dep.ch.	200 000	3 700 000	3 500 000*

Styrelsen erinrar om, att statens järnvägars biltrafiks fordonspark successivt vuxit men till följd av den knappa tillgången på investeringsmedel

* Beräknat belopp.

har verkstads- och garageanläggningarna ej kunnat utbyggas i samma takt som fordonsbeståndet ökat. Detta har medfört olägenheter och merkostnader vid skötseln av fordonen. Även ur arbetshygienisk synpunkt är en förbättring av nuvarande verkstads- och garagelokaler av nöden. Som belägg härför framhålles, att arbetarskyddsstyrelsen vid flera tillfällen framfört anmärkningar mot de lokaler, vari underhålls- och servicearbetet på vissa platser utföres. På grund av biltrafikens ökning erfordras därjämte ytterligare lagringsutrymmen — cisternanläggningar — för motorbrännoljor.

Av den för nästa budgetår beräknade medelsförbrukningen, 3 500 000 kr, avser 929 000 kr arbeten, som planeras bli påbörjade under innevarande budgetår, och 2 571 000 kr nya arbeten enligt följande sammanställning.

	Total- kostnad	Härav under budgetåret 1954/55
Garage i Sigtuna	350 000	100 000
Garage i Solna	1 250 000	340 000
Busstation i Västerås	300 000	80 000
Busstation i Örebro	500 000	140 000
Garage i Skövde	330 000	90 000
Garage och verkstad i Ånge	600 000	160 000
Verkstad i Västerås	800 000	220 000
Verkstad i Mönsterås	215 000	60 000
Verkstad i Nättrabyhamn	600 000	160 000
Verkstad i Jönköping	600 000	160 000
Diverse arbeten	2 155 000	1 061 000
Summa kr	7 700 000	2 571 000

Med hänsyn till beräknad behållning å anslaget vid utgången av innevarande budgetår äskar styrelsen för nästa budgetår 3 300 000 kr till Garage- och verkstadsbyggnader.

Anskaffning av bilmateriel.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medels- förbrukning
1952/53	275 000	10 500 000	9 334 000
1953/54	1 441 000	10 500 000	7 941 000*
1954/55 styrelsen	4 000 000	3 000 000	7 000 000*
dep.ch.	4 000 000	3 000 000	7 000 000*

Järnvägsstyrelsen meddelar, att statens järnvägars motorfordonspark för yrkesmässig biltrafik f. n. utgöres av i runt tal 1 600 vägbussar, 200 last- och personbilar samt 400 släpvagnar. För förnyelse och viss utökning av fordonsparken behöver under nästa budgetår anskaffas 90 vägbussar, 12 lastbilar, 1 personbil samt 15 godssläpvagnar till en sammanlagd kostnad av ca 7 000 000 kr.

* Beräknat belopp.

Med hänsyn till beräknad behållning å anslaget vid utgången av innevarande budgetår äskar styrelsen för nästa budgetår 3 000 000 kr till Anskaffning av bilmateriel.

Förvärv av billinjer.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	502 000	2 000 000	1 765 000
1953/54 styrelsen	737 000	3 000 000	3 737 000*
1954/55 »	0	2 500 000	2 500 000*
1953/54 dep.ch.			3 437 000*
1954/55 »	300 000	2 500 000	2 500 000*

Styrelsen anför, att för fullföljande av redan inledda förhandlingar angående förvärv av billinjer samt för att förhindra att styrelsen i brist på medel nödgas avstå från sådana förvärv, som kan komma att erbjuda sig, är det angeläget att anslag för ändamålet ställes till förfogande även för nästa budgetår. Någon exakt uppgift rörande storleken av för ändamålet under budgetåret behövligen medel kan på förhand ej lämnas, enär omfattningen av ifrågakommande förvärv är beroende icke blott på tillgången av anslagsmedel utan också på om godtagbara uppgörelser kan träffas med vederbörande säljare. Beräkningar ger emellertid vid handen att för sådana ur statens järnvägars synpunkt lämpligt lokaliserade företag, vilka kan tänkas ifrågakomma för inköp, erfordras för nästa budgetår ett något minskat belopp i jämförelse med vad som anvisats för nu löpande budgetår. Järnvägsstyrelsen hemställer därför att för nästa budgetår anvisas 2 500 000 kr till Förvärv av billinjer.

Departementschefen.

Under återopande av vad jag anfört under punkten 13 och i enlighet med de riktlinjer för anslagsanvisningen, som jag förordat under punkten 1, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen.

att för budgetåret 1954/55 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

- a) *Garage- och verkstadsbyggnader* 3 700 000 kronor,
- b) *Anskaffning av bilmateriel* 3 000 000 kronor,
- c) *Förvärv av billinjer* 2 500 000 kronor.

[19] 7. Inventarier m. m.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	2 082 000	9 300 000	9 909 000
1953/54 styrelsen	1 472 000	9 800 000	10 472 000*
1954/55 »	800 000	8 700 000	9 500 000*
1953/54 dep.ch.			9 972 000*
1954/55 »	1 300 000	8 200 000	9 500 000*

* Beräknat belopp.

Järnvägsstyrelsen meddelar, att den av ekonomiska och drifttekniska skäl betingade fortlöpande upprustningen av statens järnvägars stora inventariestock, särskilt verkstadsmaskiner, biljettmaskiner, snöröjningsmaskiner, transportfordon för ban- och trafiktjänsten samt materiel för höjande av hjälpberedskapen, alltjämt ställer betydande krav på medel för anskaffning av inventarier.

Styrelsen beräknar medelsförbrukningen under nästa budgetår till 9 500 000 kr och äskar med hänsyn till beräknad behållning å anslaget per den 30 juni 1954 8 700 000 kr till Inventarier m. m.

Departementschefen.

Under återopande av vad jag anfört under punkten 13 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inventarier m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 8 200 000 kronor.

[20] 8. Statens järnvägars dispositionsanslag.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	799 000	12 000 000 ¹	10 652 000
1953/54	2 147 000	14 000 000	12 147 000*
1954/55 styrelsen	4 000 000	9 000 000	13 000 000*
dep.ch.	4 000 000	10 000 000	13 000 000*

Järnvägsstyrelsen anför, att på grund av anslagets speciella karaktär en förutbedömning av medelsbehovet är mycket vansklig. Styrelsen har emellertid för nästa budgetår uppskattat detta till 13 000 000 kr och äskar, sedan hänsyn tagits till beräknad behållning å anslaget vid utgången av innevarande budgetår, 9 000 000 kr för ändamålet.

Järnvägsstyrelsen har lämnat specificerad redogörelse för dispositionsanslagets användning under budgetåret 1952/53. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

Departementschefen.

Under återopande av vad jag anfört under punkten 13 och i enlighet med de riktlinjer för anslagsanvisningen, som jag förordat under punkten 1, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Statens järnvägars dispositionsanslag* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor.

* Beräknat belopp.

¹ Därav 1 000 000 kr å tilläggsstat.

Statens vattenfallsverk.

Av balansräkningen per den 30 juni 1953 för statens vattenfallsverks fond framgår, att vattenfallsverkets tillgångar uppgår till sammanlagt 2 049,9 milj. kr, varav 1 821,9 milj. kr belöper på naturtillgångar och anläggningar, 144,7 milj. kr på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell natur.

Kapitalbehållningen inklusive balanserade överskottsmedel uppgick till 1 610,0 milj. kr. Under budgetåret 1952/53 har kapitalbehållningen ökat med 264,1 milj. kr.

Överskottet i procent av det i medeltal disponerade kapitalet var 6,7 under budgetåret 1952/53 mot 7,7 under budgetåret 1951/52.

[21] 1. Kraftbalansens utveckling.

I skrivelse den 1 september 1953 meddelar vattenfallsstyrelsen bl. a. följande.

Nederbörden har under budgetåret 1952/53 i genomsnitt för hela landet varit något över den normala. Områdena kring de ur kraftförsörjningssynpunkt viktiga älvarna Indalsälven och Ångermanälven har för hela året räknat fått ungefär normal nederbörd men området kring Vänern mindre än normal. Nederbördens fördelning under året har varit mycket ojämn och ogynnsam för kraftförsörjningens del. Andra halvåret 1952 uppvisade således ett betydande underskott i nederbördsområdena kring de kraftproducerande älvarna. Vattenmagasinen måste därför avtappas snabbare än normalt, varjämte en omfattande ångkraftproduktion blev nödvändig under hösten och vintern. Under senare delen av februari förbättrades kraftsituationen tack vare tidig vårflod. Sedan april månad har ångkraftproduktionen varit obetydlig, samtidigt som betydande belopp överskottskraft dels levererats till industrins elektriska pannor för ång- och värmealstring samt dels exporterats till Danmark.

Utvecklingen av kraftproduktion och belastning inom statens vattenfallsverks distributionsområde belyses av följande tabell, som innehåller uppgifter om kraftomsättningen, inklusive energiförluster i ledningsnäten, under de senaste tio budgetåren.

Budgetår	Belastning			Produktion			Summa belastning resp. produktion
	Total förbrukning exkl. ånggenerering	Ökning från föreg. år exkl. ånggenerering m. m.	Ånggenereringskraft och exporterad överskottskraft	Egen vattenkraft och fast kon-trakterad främmande kraft	Egen ångkraft	Tillfällig främmande in-matning	
	MkWh	MkWh	MkWh	MkWh	MkWh	MkWh	
1943/44	4 342	358	179	4 201	0	320	4 521
1944/45	4 664	322	476	4 882	0	258	5 140
1945/46	5 409	745	208	5 136	52	429	5 617
1946/47	5 781	372	65	5 038	120	688	5 846
1947/48	5 591	—190	53	4 645	266	733	5 644
1948/49	6 220	629	79	5 518	112	669	6 299
1949/50	6 710	490	126	6 244	99	493	6 836
1950/51	7 160	450	196	7 071	55	230	7 356
1951/52	8 034	897	144	8 019	151	8	8 178
1952/53	8 851	817	180	8 492	291	248	9 031

De i tabellen införda beloppen för budgetåren 1950/51 och 1951/52 skiljer sig något från de i föregående års petita angivna. Detta föranledes av att en omläggning av produktions- och belastningsstatistiken gjorts, vilken tillämpats retroaktivt för dessa år.

Belastningsökningen var senaste budgetåret 817 miljoner kilowattimmar (MkWh), d. v. s. nästan lika stor som budgetåret 1951/52. Beträffande utvecklingen inom de olika belastningsgrupperna hänvisas till följande tabell.

	Ökning (+) eller minskning (–) per år MkWh		
	1951/52– 52/53	4-årsperioden 1948/49– 52/53	10-årsperioden 1942/43– 52/53
	a. Allmän distribution	+ 732	+ 436
b. Reservkraft	— 25	+ 15	+ 27
c. Andelskraft	+ 41	+ 17	+ 8
d. SJ exkl. malmбанan	+ 6	+ 34	+ 42
e. Malmбанan och malmfälten	+ 23	+ 17	+ 4
f. Trä- och pappersindustri	— 72	+ 55	+ 53
g. Elektrokemisk industri	+ 112	+ 84	+ 71
Summa	+ 817	+ 658	+ 487

Den allmänna distributionen, som omfattar leveranser till järn- och metallbruk, verkstadsindustri och diverse smärre industrier, samhällen och landsbygd, företer en fortsatt snabb utveckling. Härtill torde i hög grad den ökade förbrukningen inom detaljdistributionen i samhällena och på landsbygden ha bidragit. Industrins utveckling, den pågående byggnadsverksamheten och rationaliseringen på landsbygden kommer även i fortsättningen att bidra till en betydande ökning inom denna belastningsgrupp.

Reservkraftleveranserna, som bland annat innefattar leveranser till konsumenter utanför det egna distributionsområdet, har under det sista året minskat något.

Beträffande utvecklingen inom övriga grupper kan nämnas, att belastningen vid malmbanan och malmfälten stigit rätt kraftigt i jämförelse med föregående budgetår och den förutsedda, utvidgade verksamheten bör medföra ytterligare ökningar.

Belastningen vid trä- och pappersindustrin påverkas kraftigt av konjunkturvariationerna. I förhållande till närmast föregående budgetår visade budgetåren 1950/51 och 1951/52 ökning med 136 resp. 100 MkWh. Som framgår av sammanställningen blev resultatet för 1952/53 däremot en minskning med 72 MkWh.

För den elektrokemiska industrin, vilken förbrukar relativt mycket elektrisk energi delvis av sekunda karaktär, påverkas jämförelsen av att dålig vattentillgång under höst och vinter under de två senaste budgetåren föranlett kontraktsenliga avkopplingar. Om man korrigerar härför, visar emellertid statistiken att belastningen inte oväsentligt stigit. Om kraft kan ställas till förfogande är det troligt, att konsumtionen inom denna grupp kommer att öka i samma takt som industribelastningen i övrigt.

Belastningsökningen i hela landet var under budgetåret 1951/52 ungefär 1 100 MkWh och under det senaste budgetåret ungefär 1 250 MkWh. Utvecklingen under dessa båda år har således visat en god överensstämmelse med den av centrala driftledningen 1951 utförda belastningsprognosen. Enligt denna beräknades den genomsnittliga årliga belastningsökningen under femårsperioden 1951—1956 till 1 200 MkWh per år samt till 1 500 MkWh per år under de närmaste åren därefter.

Även om sålunda belastningsökningen för närvarande väl överensstämmer med prognosen, har det ansetts lämpligt att företaga en ny undersökning avseende belastningen under de närmaste åren. Den främsta orsaken härtill är de allmänna tendenserna till avmattning av efterkrigsårens högkonjunktur. För den nya belastningsundersökningen har som konjunkturförutsättning gällt, att den omsvängning till köparens marknad, som ägt rum under det senaste året, kommer att ytterligare accentueras under de närmaste åren genom en hårdnande konkurrens från utlandet, såväl på exportmarknaden som på hemmamarknaden, men att dock på längre sikt en hög aktivitet inom industrin kommer att föreligga.

Resultatet av undersökningen, vilket förelåg sommaren 1953, stämmer i allt väsentligt med den år 1951 framlagda prognosen. Trots att konjunkturförutsättningarna borde ha givit en reducerad tillväxt av kraftbehoven, tyder siffrorna snarast på en något ökad stegring. Det har dock icke framkommit några reella skäl att för närvarande räkna med snabbare utveckling än enligt 1951 års belastningsprognos.

Som tidigare angivits, har belastningsökningen det senaste året inom de områden, som försörjes av vattenfallsverket, varit omkring 820 MkWh eller nära 65 procent av ökningen i hela landet. Detta innebär, att verket täckt

en större andel än som tidigare förutsatts. Närmast föregående år var vattenfallsverkets andel i belastningsökningen ännu större. Detta förklaras av att verkets egna produktionsresurser under åren 1951 och 1952 kraftigt ökades, främst genom idrifttagandet av Harsprångets kraftstation, samtidigt som de enskilda och kommunala kraftproducenterna erhöll relativt små krafttillskott. Under de närmaste åren kan man förutse mer omfattande krafttillskott från dessa företag, vilket torde medföra, att en större andel av den totala belastningsökningen faller på dessa än under de senaste åren. Med anledning härav anser styrelsen, att utbyggnadsplanerna även i fortsättningen bör grundas på antagandet, att vattenfallsverket måste tillgodose hälften av ökningen av kraftkonsumtionen. Utbyggnadsprogrammet bör således fortfarande baseras på en årlig belastningsökning inom vattenfallsverkets distributionsområde om ca 600 MkWh per år fram till år 1956 samt därefter ca 750 MkWh per år. Med hänsyn härtill bör i första hand de beslutade utbyggnaderna av nya vattenkraftanläggningar fullföljas i avsedd takt.

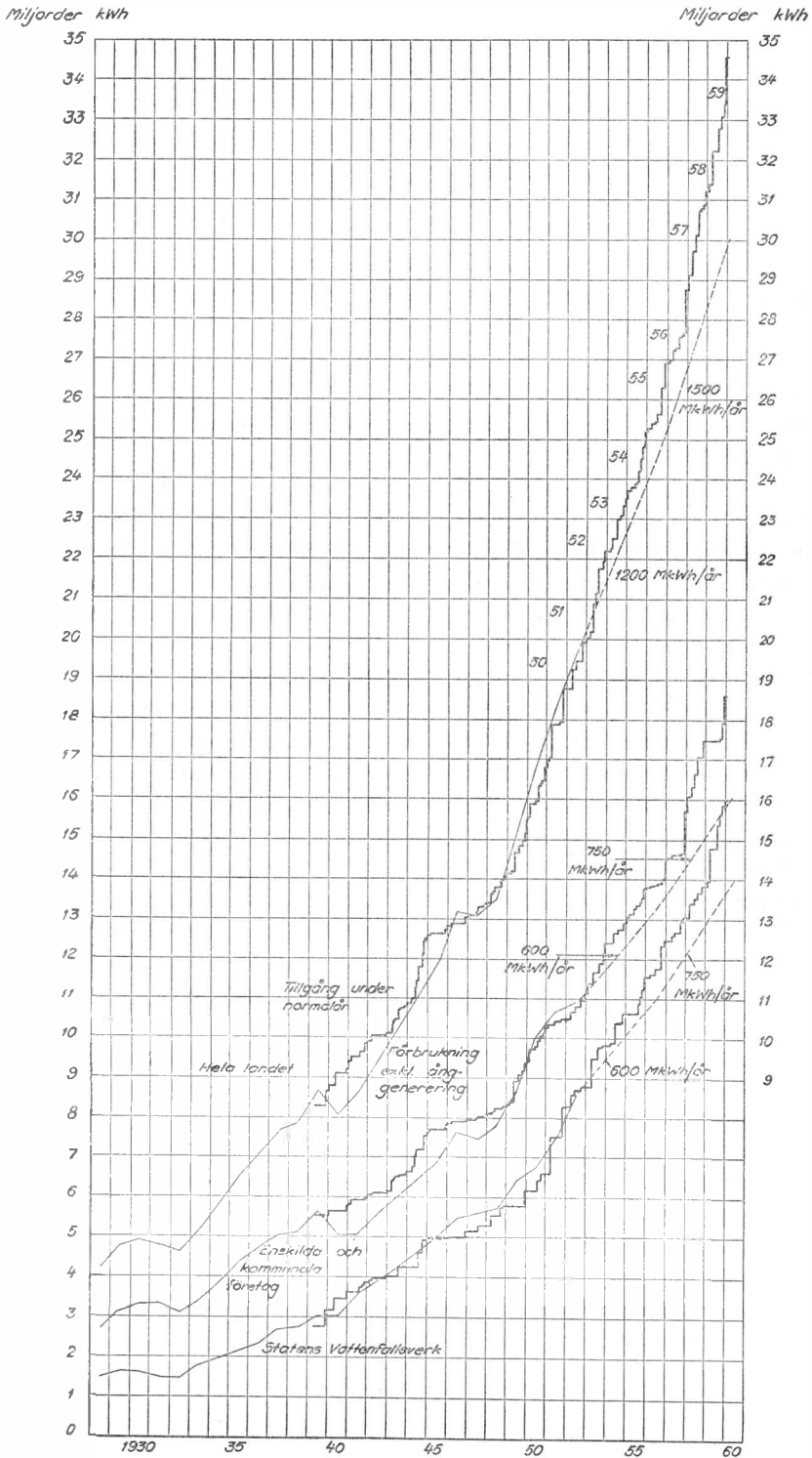
[22] 2. **Investeringsläget.** Beträffande pågående utbyggnader och behovet av nya anläggningar anför vattenfallsstyrelsen bl. a. följande.

Under sommaren och hösten 1954 kommer de båda aggregaten i Ligga kraftstation i Lule älv att tagas i drift. Ett år senare beräknas Näverede i Indalsälven vara färdig, och samtidigt blir även utvidgningen av Midskog med ett tredje aggregat klar. Bergeforsen i Indalsälven beräknas kunna tagas i drift under hösten 1955 och efterföljande vinter. Kraftstationen i Stugun, som är belägen omedelbart nedströms Näverede, kommer i drift ett år senare, således hösten 1956. Utvidgningen av Forsmo i Ångermanälven beräknas vara klar under år 1957 och nybyggnaden av Lasele i Ångermanälven under vintern 1956/1957. De beslutade kraftstationerna i Umeälven kommer enligt planerna att tagas i drift under åren 1957—1959. I övre delen av älven färdigställs sålunda Umluspen under år 1957, Grundfors år 1958 och Stensele år 1959 samt i nedre delen Stornorrfors år 1959.

Såsom styrelsen förra året meddelade, ingår ytterligare ett par utbyggnader i det program, som motsvarar den väntade belastningsutvecklingen. En av dessa bör nu komma till utförande, nämligen kraftstationen vid Järkvissle, vilken bör färdigställas till år 1958. Utom krafttillskottet medför denna utbyggnad fördelar för flottning och reglering genom att Indalsälven nedanför sjön Gesunden blir helt utbyggd och avtrappad. Byggnadsarbetet ligger dessutom väl till för att omhändertagas av den byggnadsorganisation som redan finns för övriga utbyggnader i Indalsälven.

Preliminärt begär styrelsen dessutom vid sidan om det egentliga utbyggnadsprogrammet anslag till utbyte av enfasutrustning mot trefasutrustning i Porjus kraftstation. Åtgärderna sammanhänger med den avsedda ökningen av järnmalmsexporten över Narvik. Ett genomförande av dem är emellertid beroende av ekonomiska uppgörelser mellan berörda intressenter. Om såda-

Kraftförbrukning och krafttillgång 1928—1959.

na uppgörelser inte kommer till stånd under höstens lopp bortfaller anslagsbehovet.¹

Med de nu beslutade och föreslagna utbyggnaderna ernås, om belastningsutvecklingen följer prognosen, vid 1950-talets slut ungefär den 10 procents marginal mellan vattenkrafttillgången under normalår och den belastning, som är önskvärd såväl ur ekonomisk synpunkt som med hänsyn till elkraftförsörjningen under extrema torrår.

Även om utbyggnaderna får den omfattning, som ger den önskade marginalen, står det emellertid klart, att den successivt stegrade belastningen gör det nödvändigt att bygga ut statsblockets ångkraftresurser. Den energimängd, som bortfaller under extrema torrår blir nämligen i absolut mått allt större, vilket ökar det erforderliga tillskottet av bränslealstrad kraft, om man vill undvika ransoneringar och tvångsbortkopplingar. Men även ur effektreserv- och beredskapssynpunkter och av driftsekonomiska skäl är ökade ångkraftresurser motiverade. Så länge dessa resurser är otillfredsställande, är det nödvändigt, när utvecklingen av vattentillgången är oviss, att tidigare än eljest skulle ha varit erforderligt, övergå till att alstra kraft med bränsle. I många fall, som t. ex. höstarna 1951 och 1952, skulle det med större disponibel ångkraftkapacitet ha varit möjligt att vänta längre med ångkraftproduktionen, varigenom den totala alstringen av denna skulle ha minskat, enär vattentillgången sedermera inte blev så dålig, som man förutsatt.

Det erforderliga nya kraftverket anser styrelsen bör ligga i kraftsystemets sydliga del och, då en ytterligare utvidgning av kraftstationen i Västerås inte kan komma i fråga, söder om denna stad. Enär belastningen inom statsblockets västsvenska område (Västergötland, Bohuslän, Dalsland m. m.) stigit långt över de där befintliga vattenkraftresurserna har det stått klart, att verket borde förläggas till detta område och så att möjligheten att importera bränsle med stora, oceangående fartyg kunde utnyttjas. Även ur krigsberedskapssynpunkt har en sådan lokalisering ansetts fördelaktig.

Delvis på grund av att det varit möjligt att utvidga Västeråsverket har »västkustverket» skjutits fram i tiden. Vattenfallsstyrelsen angav i 1953 års petita, att det kunde anstå ytterligare ett par år, om vissa kompletteringar genomfördes i Västerås. Med beaktande av alla föreliggande synpunkter har styrelsen kommit till slutsatsen att det nya ångkraftverket bör kunna tagas i bruk år 1959, men att ett uppskov till år 1960 inte kommer att medföra större olägenheter. De driftsekonomiska skälen talar för ett färdigställande så snart som möjligt. Enbart risken för direkt kraftbrist under torrår möjliggör å andra sidan ytterligare något uppskov. Utredningarna om kraftverkets förläggning och utformning i huvuddrag har slutförts och givit ett enligt styrelsens mening entydigt resultat, nämligen att det bör uppföras i Stenungsund i Bohuslän. Beträffande denna placering har emellertid anförts invändningar, närmast föranledda av farhågorna för kringliggande bygd. Det är emellertid önskvärt, att en diskussion i lokaliseringsfrågan inte dra-

¹ Förslaget har återkallats av styrelsen i skrivelse den 8 december 1953.

ger allt för långt ut på tiden och att erforderliga markförvärv snarast kan komma till stånd. Styrelsen hemställer därför om ett principbeslut beträffande kraftverket men äskar anslag endast för markköp och vissa förberedelser. Vid bifall till framställningen kan anläggningen i sin första etapp vara färdig under år 1959.

Vattenfallsstyrelsen har i sina petita lämnat följande sammanställning av de för budgetåren 1951/52—1953/54 anvisade samt nu å tilläggsstat för budgetåret 1953/54 och å riksstaten för budgetåret 1954/55 äskade anslagen under vattenfallsverkets fond. En närmare motivering för de olika anslagsbehoven följer senare i framställningen.

	1951/52	1952/53	1953/54		1954/55	
			anvisat på riksstat	äskat på tilläggsstat	summa	
	miljoner		kronor			
Kraftstationer	89,4	114,5	143,5	5,0	148,5	186,0
Regleringsföretag	10,0	13,6	15,0	3,0	18,0	13,0
Distributionsanläggningar	102,0	150,0	150,0	15,0	165,0	165,0
Kraftöverföring till Gotland	—	—	14,0	—	14,0	2,5
Inventarier och material	—	35,0	20,0	—	20,0	—
Diverse anslag	4,0	4,5	7,0	—	7,0	5,5
Summa	205,4	317,6	349,5	23,0	372,5	372,0

Yttranden.

Arbetsmarknadsstyrelsen anför i utlåtande den 30 september 1953, att om nuvarande arbetsmarknadsläge blir rådande under nästa budgetår, torde några särskilda problem ur arbetsmarknadssynpunkt inte orsakas genom ett kraftverksbyggande av den omfattning, som vattenfallstyrelsen föreslagit.

Beträffande det föreslagna nya ångkraftverket vid Stenungsund anför styrelsen, att lokaliseringen till Bohuslän är lämplig med hänsyn till tillgången på arbetskraft för anläggningens framtida drift. Arbetsmarknadsstyrelsen har dock inte under remisstiden kunnat närmare penetrera de särskilda problem ur lokaliseringssynpunkt, som kraftverkets förläggning till Stenungsund skulle innebära.

I fråga om de påbörjade kraftstationerna i Umeälven samt den föreslagna nya kraftstationen vid Järkvissle förutsätter arbetsmarknadsstyrelsen att arbetsprogrammet anpassas så, att en jämn övergång av arbetskraft erhålles från de kraftverksbyggnader, som är under avveckling. Arbetena vid kraftstationen vid Liggaforsen kommer under budgetåret 1954/55 till större delen att slutföras. I den mån arbetskraft icke kan överföras till exempelvis anläggningsarbeten av liknande slag inom Västerbottens län, torde härigenom vissa avvecklingsproblem komma att uppstå.

I fråga om distributionsanläggningarna har arbetsmarknadsstyrelsen inte någon erinran att anföra mot framställningen. Styrelsen anser det angelä-

get ur de synpunkter som den har att företräda, att en upprustning äger rum av vissa delar av distributionsnätet i Norrbottens och Västerbottens läns skogsbygder.

Vattenfallsstyrelsen har i sina petita diskuterat de verkningar, som skulle uppstå, om volymen av vattenfallsverkets investeringar skulle minska resp. ökas med 10 procent i förhållande till den för innevarande budgetår beräknade medelsförbrukningen. Arbetsmarknadsstyrelsen anför härom, att blir det nuvarande arbetsmarknadsläget bestående, kan en minskning av vattenfallsverkets investeringar, som dess styrelse för sin del icke finner tillräddlig, ej heller framstå som önskvärd ur arbetsmarknadssynpunkt.

Angående möjligheterna till en ökning av investeringarna för budgetåret 1954/55 utöver vad som föreslagits i petita, har vattenfallsstyrelsen framhållit, att den under lång tid successivt stegrade byggnadsverksamheten nödvändiggjort, att så gott som alla tillgängliga resurser i fråga om personal för planering, konstruktioner och arbetsledning tagits i anspråk. De reella möjligheterna till en ytterligare ökning av vattenfallsverkets investeringar synes följaktligen vara små. Att så är förhållandet har även framkommit vid de diskussioner, som förts mellan vattenfalls- och arbetsmarknadsstyrelserna angående planering av en reserv av arbeten, som skulle kunna utnyttjas vid arbetslöshet. — I anslutning till vad vattenfallsstyrelsen anfört angående investeringsreserven, framhåller arbetsmarknadsstyrelsen, att i denna reserv ännu ingår vissa arbetsobjekt, vilka sedan 1946 eller tidigare tillhört densamma. Vattenfallsstyrelsen har beträffande dessa arbeten i samband med förslaget till investeringsreserv för budgetåret 1952/53 framhållit, att dessa företags lönsamhet och angelägenhetsgrad i det närmaste överensstämmer med de i det ordinarie programmet ingående företagen, men att styrelsen ansett det riktigast att koncentrera resurserna till de största uppgifterna, såsom kraftstationsutbyggnaderna i Norrland. Arbetsmarknadsstyrelsen har kommit till den uppfattningen, att det icke är avsaknad av angelägna arbetsobjekt, utan de begränsade resurserna i fråga om planläggning på olika områden, icke minst i fråga om vattendomstolarnas verksamhet, som under den närmaste framtiden torde medföra svårigheter att i händelse av behov utöka ifrågavarande byggnadsverksamhet.

Då här berörda arbeten till följd av sin geografiska belägenhet och deras fördelning över året ofta utgör lämpliga sysselsättningsobjekt vid arbetslöshet, framstår det som önskvärdt ur arbetsmarknadssynpunkt att planeringsmöjligheterna förbättras, så att vattenfallsstyrelsen kan åstadkomma och underhålla en planlagd investeringsreserv inom sitt verksamhetsområde.

Statens handels- och industrikommission har i ett den 20 oktober 1953 avgivet utlåtande, som är gemensamt för affärsverken, inte haft något att erinra mot de av vattenfallsstyrelsen föreslagna investeringarna.

Departementschefen.

Under år 1953 har ytterligare ett antal nya eller utökade, statliga och privata vattenkraftstationer kunnat tas i drift. Normalårstillgången på vat-

tenkraft har därmed stigit med ca 10 procent till 22 miljarder kWh, vilket innebär att produktionskapaciteten hunnit i kapp belastningen och numera även överstiger denna med några procent. Vattenfallsverkets andel i nämnda siffra uppgår, sedan bl. a. det ombyggda tredje aggregatet i Porjus samt två aggregat i Kilforsen under året tagits i bruk, till närmare 45 procent eller ca 9 800 MkWh.

Såsom jag anförde i 1953 års statsverksproposition syftar det statliga utbyggnadsprogrammet dels till en sådan ökning av kraftproduktionen, att denna tillsammans med de krafttillskott, som kan komma från kommunala och enskilda utbyggnader, täcker den årliga uppgång i kraftförbrukningen, som kan förutses, dels dessutom att bidra till att så småningom ett sådant produktionsöverskott av vattenkraft uppstår, att en torrårsreserv av åtminstone 10 procent kommer att föreligga. Till grund för programmet ligger den prognos rörande belastningsutvecklingen, som år 1951 uppgjordes av centrala driftledningen. Enligt denna prognos förutses, att det totala kraftbehovet i landet kommer att öka med ca 1 200 MkWh per år fram till och med budgetåret 1956/57 och med ca 1 500 MkWh under den återstående delen av 1950-talet. Belastningsökningen beräknas genomsnittligt komma att fördela sig med ungefär lika belopp på det statliga kraftsystemet och på övriga kraftproducenter.

Belastningsökningen under de två budgetår, som gått till ända sedan prognosen gjordes, har uppgått till ca 1 100 MkWh under 1951/52 och 1 250 MkWh under 1952/53. Sådållvida föreligger en god överensstämmelse med beräkningarna. Under båda åren har emellertid belastningsökningen varit relativt större inom de områden, som försörjes av vattenfallsverket än inom övriga. Under budgetåret 1951/52 täckte sålunda vattenfallsverket ca 90 procent och under 1952/53 närmare 65 procent av ökningen. Dessa avvikelser från prognosen torde man emellertid tills vidare icke få fästa alltför stort avseende vid. De öknings- och fördelningstal, som prognosen innehåller, är nämligen att betrakta som genomsnittstal för en följd av år, från vilka avvikelserna under enstaka år kan bli betydande utan att därför prognosen är att anse som orealistisk.

Med hänsyn till den avmattning, som ägt rum i konjunkturen sedan 1952, har dock vattenfallsstyrelsen funnit sig föranlåten att ompröva de tidigare förutsägelsema rörande belastningsutvecklingen. Resultatet därav har blivit, att man, trots ändrade och mer pessimistiska antaganden rörande konjunkturutvecklingen, icke funnit anledning att väsentligt ändra 1951 års prognos. Styrelsen förordar därför, att utbyggnadsprogrammet fortfarande skall baseras på en årlig belastningsökning inom vattenfallsverkets distributionsområde om ca 600 MkWh per år fram till 1956 och om ca 750 MkWh per år under senare hälften av 1950-talet.

Med ledning av dessa överväganden föreslår styrelsen i första hand, att redan beslutade utbyggnader av nya vattenkraftanläggningar skall fullföljas i avsedd takt. Av skäl, som jag återgivit under punkt 1, innebär detta i anslagshänseende bl. a., att ett tilläggsstatsanslag om 5 milj. kr till kraft-

stationen i Kilforsen blir erforderligt under innevarande budgetår. För nästa budgetår erfordras i fortsatta anslag till redan påbörjade utbyggnader 170,5 milj. kr.

Utöver vad nu nämnts, yrkar emellertid vattenfallsstyrelsen även att ytterligare en vattenkraftstation skall påbörjas under nästa budgetår, nämligen den planerade kraftstationen i Järkvissle vid Indalsälven. Dessutom framhåller styrelsen, att det ur olika synpunkter är önskvärt, att det planerade ångkraftverket på västkusten under nästa budgetår får påbörjas åtminstone såtillvida, att ett principbeslut fattas om verkets förläggning till en plats strax norr om Stenungsund i Bohuslän och att ett anslag ställes till styrelsens förfogande för erforderliga markförvärv och vissa förberedelser. Påbörjandet av de egentliga anläggningsarbetena skulle däremot kunna anstå till budgetåret 1955/56. Anslagsbehovet för dessa nya ändamål beräknar styrelsen till 10 milj. kr för kraftstationen i Järkvissle och 5 milj. kr för ångkraftverket. Den totala medelsförbrukningen för kraftstationsbyggena under nästa budgetår skulle därmed komma att uppgå till ca 186 milj. kr att jämföras med ca 158 milj. kr under innevarande budgetår, därest tilläggsstatsanslaget av 5 milj. kr till stationen i Kilforsen anvisas.

Vid sidan av dessa företag, som alltså enbart gäller kraftstationer, har vattenfallsstyrelsen beträffande distributionsanläggningarna anfört, att så omfattande utvidgningar av stamlinjenätet erfordras under de närmaste åren för överföring av elektrisk kraft för verkets egen och enskilda företags räkning, att arbetena måste forceras även under innevarande budgetår, om de skall hinnas med. Utöver de 150 milj. kr, som redan anvisats för nu löpande budgetår, har styrelsen därför äskat ytterligare 15 milj. kr på tilläggsstat. För nästa budgetår beräknas medelsbehovet för samma ändamål till 165 milj. kr.

I övrigt har styrelsen till Regleringsföretag m. m. äskat dels 3 milj. kr å tilläggsstat för innevarande budgetår för regleringsåtgärder i Ångermanälven, dels sammanlagt 13 milj. kr för budgetåret 1954/55. Slutligen har till Kraftöverföring från fastlandet till Gotland äskats 2,5 milj. kr, till dispositionsanslaget 5 milj. kr och till förvärv av distributionsföretag 0,5 milj. kr.

Styrelsens äskanden, som jag här summariskt redogjort för, grundar sig på att medelsförbrukningen på investeringsanslagen under budgetåret 1954/55 förutsatts uppgå till sammanlagt ca 377 milj. kr, jämfört med ca 363 milj. kr under innevarande budgetår enligt de av styrelsen under den gångna hösten framlagda beräkningarna. Den senare siffran motsvarades i de kalkyler som redovisades i 1953 års statsverksproposition, av ett belopp om ca 332 milj. kr. Den ökning i medelsförbrukningen under innevarande budgetår, som sålunda förutses, faller väsentligen på de ändamål, vartill anslag på tilläggsstat äskats, och förutsätter sålunda att dessa anslag anvisas.

De nya projekt, som vattenfallsstyrelsen nu föreslagit, måste synbarligen förr eller senare komma till utförande, och goda skäl kan anföras för att arbetena på redan igångsatta kraftstationer och linjebyggnader forceras.

Såsom anförts under punkt 1, medger dock icke det reala investeringsutrymme, som bedömts stå till förfogande för kommunikationsverkens investeringar under innevarande och nästa budgetår, att dessas totala volym nämnvärt ökas. Att inom den ram som därmed är given, ytterligare öka vattenfallsverkets investeringar på de övriga verkens bekostnad kan icke utan allvarliga olägenheter ske. Jag har därför sett mig tvingad att i viss utsträckning hålla tillbaka de förra. En som jag anser självfallen utgångspunkt för bedömningen har därvid varit, att redan påbörjade arbeten icke bör avbrytas. I enlighet därmed har jag funnit mig böra tillstyrka, att medelsförbrukningen å vattenfallsverkets investeringsanslag under innevarande budgetår får stiga till ett högsta belopp av 360 milj. kr, vilket dock förutsätter att sammanlagt 18 milj. kr anvisas på tilläggsstat. Beloppet fördelar sig med 5 milj. kr på kraftstationen vid Kilforsen, 3 milj. kr på regleringsåtgärder i Ångermanälven och 10 milj. kr på distributionsanläggningar. Jag kommer i annat sammanhang att tillstyrka att dessa anslag anvisas.

Under samma förutsättningar har jag för nästa budgetår ansett det nödvändigt och möjligt att något begränsa vattenfallsverkets investeringsutgifter. Till en del har denna begränsning möjliggjorts av, att styrelsen i skrivelse den 8 december 1953 förklarar, att det kapitaltillskott till Bergeforsens kraftaktiebolag om 11 milj. kr, som äskats för nästa budgetår, icke längre erfordras, då bolaget nu anser möjligheter föreligga att täcka en väsentlig del av medelsbehovet under budgetåret genom ett obligationslån. I samma skrivelse har styrelsen även meddelat, att det planerade utbytet av enfasutrustningen i Porjus kraftstation mot trefasutrustning och därmed sammanhängande arbeten tills vidare icke torde komma till stånd, varför anslagsbehovet för nästa budgetår därigenom minskas med ytterligare 5 milj. kr. — Den av mig förordade begränsningen av totalramen för vattenfallsstyrelsens investeringar innebär emellertid vidare, att påbörjandet av kraftstationen i Järkvissle och förberedelserna för ångkraftverket på västkusten måste anstå ett år. Den förra förskjutningen medför, att ett beräknat krafttillskott om ca 420 MkWh, som enligt styrelsens planer skulle ha erhållits år 1958, först kommer att stå till förfogande under år 1959. Enligt styrelsens prognoser kommer en marginal mellan beräknad normalårsproduktion och beräknad belastning om ca 5 % att föreligga 1958, även om kraftstationen i Järkvissle inte står färdig detta år. Denna marginal är inte så stor, som i och för sig skulle vara önskvärt, men innebär dock en förbättring jämfört med de förhållanden, varunder kraftproduktionen under senare år fått arbeta. Jag anser därför framflyttningen försvarbar. Beträffande ångkraftverket på västkusten har styrelsen framhållit, att ett uppskov med anläggningsarbetena på något år inte medför större olägenhet, men samtidigt yrkat på att åtminstone ett principbeslut om verkets förläggning borde fattas av 1954 års riksdag. De meningsskiljaktigheter, som under höstens lopp yppats beträffande verkets förläggning, och de ytterligare undersökningar, som dessa nödvändiggjort, har emellertid medfört, att jag

ännu inte ansett mig kunna ta ställning till denna fråga. Med hänsyn till styrelsens intresse av att för projekteringsarbetets planmässiga fullföljande snarast möjligt få förläggningen av ångkraftverket fastställd, ämnar jag, därest detta under ärendets fortsatta beredning visar sig möjligt, senare föreslå proposition till riksdagen därom.

På grundval av dessa överväganden har jag kommit till att vattenfallsverkets investeringsutgifter under nästa budgetår bör begränsas till högst 350 milj. kr. Hur detta belopp ungefär fördelar sig på de olika nu anmälda ändamålen framgår av de tabeller, som redovisas vid resp. anslagstitlar.

Med anledning av vad jag sålunda anfört, kommer jag att tillstyrka, att med undantag av anslaget till Kapitaltillskott till Bergeforsens kraftaktiebolag de av styrelsen under rubrikerna Kraftstationer m. m., Regleringsåtgärder m. m. samt Kraftöverföring från fastlandet till Gotland för nästa budgetår äskade fortsättningsanslagen anvisas. I likhet med vad hittills varit fallet, bör även investeringskostnaden under nästa budgetår för gotlandskabeln avskrivnas. Chefen för finansdepartementet har tidigare denna dag i annat sammanhang hemställt därom.

Beträffande distributionsanläggningarna har styrelsen äskat 165 milj. kr för nästa budgetår. Den ram för medelsförbrukningen under innevarande budgetår som jag förordat, medför emellertid, att medelsbehovet för nästa budgetår för nämnda ändamål ökas med 5 milj. kr. Å andra sidan minskas äskandet med ca 4 milj. kr, enär den däri ingående kostnaden för en 130 kV ledning Kiruna-Vassijaure bortfaller, sedan styrelsen i skrivelsen den 8 december 1953 återkallat sitt förslag på denna punkt. Jag kommer sålunda i det följande att tillstyrka att till Distributionsanläggningar m. m. anvisas 166 milj. kr.

I sistnämnda belopp ingår 4,0 milj. kr avseende kostnaderna för inköp och upprustning av nät tillhöriga distributionsföreningar i Norrbottens och Västerbottens läns skogs- och fjällbygder. Förslaget härom har av styrelsen framlagts i en utredning, som tillkommit på uppdrag av Kungl. Maj:t. Jag har ingenting att erinra mot styrelsens förslag eller de grunder för övertagandet av näten, som förordats. Styrelsen har i sammanhanget hemställt, att i den form så är möjligt klargöres och fastställs, att bidrag ur de av sjöregleringsföretagens regleringsavgifter bildade medlen skall kunna utgå till statens vattenfallsverk enligt samma grunder och i lika mån som till lokala distributionsföretag. Till denna fråga anser jag mig emellertid tills vidare icke kunna taga ställning i avvaktan på den utredning rörande grunderna för utgörande av regleringsavgifter enligt vattenlagen jämte därmed sammanhängande spörsmål, varom riksdagen i enlighet med tredje lagutskottets utlåtande 1953:33 hemställt. Beträffande här berörda del av anslaget till distributionsanläggningar har styrelsen slutligen föreslagit, att investeringskostnaderna på anförda grunder skall avskrivnas med 80 %. I likhet med riksräkenskapsverket anser jag, att så bör ske. Chefen för finansdepartementet har i annat sammanhang föreslagit, att ett avskrivningsanslag om 3,2 milj. kr anvisas på driftbudgeten för ändamålet.

Under denna punkt hemställer jag,

att Kungl. Maj:t måtte bereda riksdagen tillfälle att avgiva yttrande i anledning av vad jag anför.

[23] 3. Kraftstationer m. m. Vattenfallsstyrelsens anslagsbehov budgetåret 1954/55 för kraftstationer m. m. avser följande företag:

	Beräknad kostnad	Tidigare anvisat	Äskade anslag 1954/55
	tusen tal kronor		
Stenungsunds ångkraftstation	135 000 ¹	—	5 000
Kapitaltillskott till Bergeforsens kraftaktiebolag	2	42 800	11 000
Kraftstationer i Indalsälven mellan Litsalet och Gesunden	100 000	54 500	30 000
Kraftstation vid Järkvissle	70 000	—	10 000
Kraftstation vid Kilforsen	141 000	130 000	6 000
		+ 5 000 ²	
Kraftstation vid Lasele	104 000	31 000	30 000
Ytterligare maskinaggregat i Forsmo kraftsta- tion	44 000	5 000	15 000
Kraftstationer i Umeälven mellan Storuman och Blåviken	175 000	15 000	33 000
Stornorrfors kraftstation	163 000	15 500	25 500
Lån till Aktiebolaget Umeforsen	37 000	3 500	5 500
Kraftstation vid Liggaforsen	85 000	70 500	14 500
Utbyte av enfasutrustning i Porjus kraftstation mot trefasutrustning ⁴	2 400	—	500
	Summa		186 000

Vattenfallsstyrelsen.

Såsom motivering för företagen har vattenfallsstyrelsen anför bl. a. följande.

Stenungsunds ångkraftstation.

Såsom tidigare nämnts hemställer vattenfallsstyrelsen om beslut rörande utförande av ett nytt, på västkusten placerat ångkraftverk. I fråga om läget har mycket omfattande undersökningar gjorts. Synpunkterna därvid har varit, att anläggningen i viss utsträckning borde skyddas mot krigsförstörelse genom placering i berg, att möjlighet att anlägga hamn för oceangående fartyg skulle finnas och att utrymmet skulle medgiva framtida utvidgning till den största storlek, som kunde förutses önskvärd, m. m. Resultatet av undersökningarna har blivit att stationen bör förläggas något norr om Stenungsunds samhälle på fastlandet innanför öarna Orust och Tjörn.

I den första etapp, varom nu beslut skulle fattas, avses anläggningen bli

¹ Preliminär siffra.

² Den slutliga finansieringen är oviss.

³ Äskat å tilläggsstat för budgetåret 1953/54.

⁴ Förslaget har återkallats av vattenfallsstyrelsen.

utförd för en maximieffekt av 200 000 kilowatt (kW), alstrad med två ångturbinaggregat jämte tillhörande ångpannor, vart och ett alltså för 100 000 kW. Anläggningen förlägges, som redan angivits, delvis i berg. Till densamma hör en hamn, utförd för fartyg med 35 000 tons dräktighet, transporttunnlar och transportanordningar för bränsle och aska, tunnlar och kanaler för kylvatten, järnvägsspår och vägar samt anordningar för tillförsel av sötvatten. För kraftens införande på befintligt ledningsnät fordras att den upptransformeras till 130 kilovolt (kV) och lämpliga förbindelseledning för denna spänning måste anordnas. Största omsorg kommer att nedläggas på att nedbringa olägenheterna för omgivningen i samband med bränsletransporter och bränslelagring och i fråga om fasta partiklar i rökgaserna och askans bortskaffande. Den oro, som verkets förläggning till Stenungsundstrakten vållat, föranledes av farhågor för att dylika olägenheter kommer att uppstå och medföra sanitära vådor. Styrelsen anser, att de synpunkter härpå som framförts är ensidiga, bl. a. därför att de icke tar tillräcklig hänsyn till de fördelar för bygden och då närmast den där bosatta befolkningen, som anläggningen kommer att medföra. Vid utredningen har det konstaterats, att med de tekniska hjälpmedel, som redan nu står till förfogande, bör olägenheter i angivna hänseenden kunna så gott som helt undvikas eller undanröjas.

Vid beräkning av anläggningskostnaden för den första etappen har förutsetts en viss omfattning av bergsskyddet, vilken dock icke är att anse som definitivt fastställd. Därjämte är kostnaden för detta skydd beroende av slutlig utformning och konstruktion av vissa anläggningsdelar. Det preliminära resultatet har blivit 650 å 700 kr per kW, det vill säga omkring 135 000 000 kr. För markförvärv och vissa förberedelser föreslås ett anslag av 5 000 000 kr för budgetåret 1954/55. Förra året förutsattes, att markförvärven skulle bestridas med medel ur anslaget till Inköp av vattenfall och fastigheter. Då avsikten nu är att belasta det nya anslaget med dessa kostnader, har äskandet till inköpsanslaget för nästföljande budgetår kunnat begränsas i motsvarande omfattning.

Kapitaltillskott till Bergeforsens kraftaktiebolag.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	1 260 000	11 400 000	— 2 800 000
1953/54	15 460 000	20 000 000	20 000 000*
1954/55 styrelsen	15 460 000	11 000 000	15 460 000*
dep. ch.	15 460 000	—	1

En närmare redogörelse för företaget har lämnats i 1949 års statsverksproposition (bil. 27, pt 20). I kraftstationsutbyggnaden deltar staten med 60 procent och Hammarforsens kraftaktiebolag med 40 procent. Stationen

* Beräknat belopp.

¹ Medelsbehovet beräknas till huvudsaklig del bli täckt genom ett obligationslån

utbygges för 23 m fallhöjd samt med tre maskinaggregat för en vattenföring av tillsammans 540 m³ per sekund. Maximieffekten blir 100 000 kW och produktionsförmågan 665 MkWh per år.

Anläggningskostnaden beräknades vid prisnivån i april 1952 till 69 milj. kr för byggnadsarbeten och 16,5 milj. kr för skadeförebyggande åtgärder. Motsvarande belopp beräknas nu till 79,0 resp. 19,5 milj. kr. Ökningarna beror väsentligen på den sedan föregående beräkningstillfälle konstaterade förekomsten av ovanligt dåligt berg, vilket fördyrat såväl själva kraftstationen som tunnlarna för vattentillförsel till cellulosaindustrierna vid Östrand och Fagervik och gjort det nödvändigt att redan nu utföra vissa förberedelser för ett blivande fjärde aggregat. I någon mån har dessutom de åtgärder nedströms dammutskoven inverkat, som visat sig behövliga vid modellförsök. Till de angivna beloppen kommer skadeersättningar, vilkas storlek emellertid beror på det slutliga domstolsutslaget och ännu icke kan beräknas. Såsom är normalt vid styrelsens egna byggen, innefattar kostnadsbeloppen icke ränteförluster under byggnadstiden. Det är dock möjligt att bolaget till följd av den enskilde delägarens skatteförhållanden måste helt eller delvis bokföra dessa som anläggningskostnad.

Arbetena har hittills i stort sett fortgått programenligt. Inom fångdammen för det första byggnadsskedet har avloppskanalen och utskovspartiet i dammen till största delen färdigställt, så att älvens vatten hösten 1953 vid övergång till det andra byggnadsskedet skall kunna framsläppas genom utskovspartiet. Bergsprängningsarbetena för maskinstationen har slutförts och betonggjutningen pågår.

Vid senaste budgetårsskiftet förelåg en reservation på icke mindre än 15 460 000 kr på det tidigare låneanslaget, numera anslaget till Kapitaltillskott till Bergforsens kraftaktiebolag. Anledningen härtill var väsentligen, att av delägarna lämnade lån utbytts mot ett av bolaget under våren 1953 upptaget obligationslån på 22 milj. kr. Reservationen jämte det för innevarande budgetår anvisade anslaget 20 milj. kr räcker för att bestrida vattenfallsstyrelsens andel i bolagets kostnader för utbyggnaden till den 1 juli 1954 och delvis även under nästa budgetår. För att täcka återstående kostnader under budgetåret 1954/55 beräknas ett anslag av 11 000 000 kr vara erforderligt. Det är dock möjligt att bolaget före den 1 juli 1955 upptar ytterligare ett obligationslån.

Kraftstationer i Indalsälven mellan Litsalet och Gesunden.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	261 000	29 500 000 ¹	29 138 000
1953/54	623 000	25 000 000	25 623 000*
1954/55 styrelsen	0	30 000 000	30 000 000*
dep. ch.	0	30 000 000	30 000 000*

* Beräknat belopp.

¹ Därav 8 500 000 kr. å tilläggsstat.

En närmare redogörelse för utbyggnaderna har lämnats i 1952 års statsverksproposition (bil. 27, pt 24). Inom en fallsträcka med sammanlagt 46 meters höjd kompletteras den befintliga Midskogs kraftstation med ett tredje aggregat och nybygges Näverede och Stuguns kraftstationer. Utbyggnadsvattenföringen blir 600 m³ per sekund, och företagen ger sammanlagt 148 000 kW i maximieffekt och 580 M kWh per år i genomsnittlig produktionsförmåga. Anläggningskostnaden beräknades vid prisnivån sommaren 1951 till 100 milj. kr.

I Midskog pågår sprängningen för maskinstationen samt betongarbetena i den nya dammdelen. I Näverede är sprängningsarbetena utförda och betongarbetena i maskinstationen samt i utskovspartiet pågår. Schaktningarna för jorddamnarna har utförts, och fyllningsarbetena påbörjats. I Stugun har fångdammen för första byggnadsstadiet utförts och sprängningsarbetena för maskinstationen och avloppskanalen påbörjats.

För budgetåret 1954/55 beräknas medelsbehovet till 30 000 000 kr.

Kraftstation vid Järkvissle.

Som tidigare anförts, föreslår vattenfallsstyrelsen att en kraftstation skall anläggas vid Järkvissle i Indalsälven. Stationen bör vara färdig år 1958. Enligt föreliggande utbyggnadsförslag blir fallhöjden 13,7 m och utbyggnadsvattenmängden 720 m³ per sekund. Maximieffekten blir därvid 85 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan efter slutlig reglering av vattendraget 420 M kWh per år.

Dammen över älven förlägges på en punkt i forssträckan 18 km nedanför Hölleforsens kraftstation och ca 60 km från älvens mynning. Den får en längd av ungefär 250 m och en största höjd av 19 m och utföres som jord- och stenfyllnadsdamm. Utskovspartiet förlägges vid vänstra stranden och förses med tre öppningar för en sammanlagd avbördning av 2 500 m³ per sekund. Maskinstationen, som förlägges intill utskovspartiet och alltså även den på vänstra stranden, förses med två maskinaggregat, bestående av vertikalaxliga kaplanturbiner med direktkopplade trefasgeneratorer. Från maskinstationen avledes vattnet genom en ca 200 m lång avloppskanal ut i älven. För flottgodsets transport förbi kraftstationen utföres en flottningsränna.

Den elektriska kraften från generatorerna upptransformeras till 200 kV med en transformator vid maskinstationen. Ett utomhusställverk anordnas på älvens vänstra strand. Medelst en kort avgreningsledning för 200 kV förbindes stationen med befintlig ledning Stadsforsen—Hölleforsen—Överby.

Anläggningskostnaderna har beräknats till 70 milj. kr vid prisnivån sommaren 1953. Beloppet fördelar sig med 28 milj. kr på byggnadskostnader, 23 milj. kr på turbiner och elektrisk utrustning och 19 milj. kr på administration, allmänna omkostnader och diverse. För budgetåret 1954/55 erfordras ett anslag av 10 000 000 kr.

Kraftstation vid Kilforsen.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	531 000	32 000 000	32 529 000
1953/54	2 000	16 000 000	
styrelsen		+ 5 000 000 ¹	21 002 000*
1954/55 »	0	6 000 000	6 000 000*
1953/54 dep.ch.		+ 5 000 000	21 002 000*
1954/55 »	0	6 000 000	6 000 000*

Närmare redogörelser för utbyggnaden har lämnats i 1948 och 1949 års statsverkspropositioner (bil. 27, pt 21 resp. bil. 27, pt 20). Den utnyttjade fallhöjden är ungefär 99 m. Stationen förses med tre maskinaggregat för tillsammans 300 m³ per sekund. Maximieffekten har beräknats till 240 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan efter slutlig reglering av vattendraget till 1 100 MkWh per år. Anläggningskostnaden beräknades år 1952 vid då rådande kostnadsläge till 138 milj. kr.

Arbetena har fortskridit programenligt. Det första maskinaggregatet togs sålunda i reguljär drift den 2 april 1953 och det andra aggregatet den 22 juli 1953. För det tredje aggregatet pågår montage av turbin och elektrisk utrustning. Driftresultaten från de två första aggregaten ger vid handen, att stationens maximieffekt torde komma att stiga till minst 270 000 kW.

Det totala anslagsbehovet beräknas till 141 milj. kr. Ökningen i förhållande till förutnämnda belopp beror dels på att vattendomstolens utslag föreskriver mera omfattande naturskyddsåtgärder i strömfåran än som tidigare förutsetts och dels på oväntat stort behov av bergförstärkningar.

Den 30 juni 1953 var anslagsreservationen endast 2 000 kr. På grund av bergförstärkningarna och åläggande att omedelbart utföra förenämnda åtgärder i strömfåran samt tidsförskjutning av vissa likvider beräknas det för innevarande budgetår anvisade anslaget 16 000 000 kr. icke räcka, utan ett anslag av 5 000 000 på tilläggsstat blir nödvändigt. För budgetåret 1954/55 erfordras återstoden, 6 000 000 kr, av den angivna totalkostnaden.

Kraftstation vid Lasele.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	— 220 000 ²	11 000 000	10 073 000
1953/54	707 000	20 000 000	20 707 000*
1954/55 styrelsen	0	30 000 000	30 000 000*
dep.ch.	0	30 000 000	30 000 000*

* Beräknat belopp.

¹ Åskat å tilläggsstat.

² Underskottet tillfälligt täckt av medel från statens vattenfallsverks dispositionsanslag.

En närmare redogörelse för utbyggnaden har lämnats i 1952 års statsverksproposition (bil. 27, pt 24). Som antytts i 1953 års statsverksproposition (bil. 27, pt 27) har tidigare angivna kraft- och kostnadsbelopp dock ändrats, enär det befunnits lämpligt att i stationen utnyttja ca 54 m fallhöjd och att öka utbyggnadsvattenmängden till 275 m³ per sekund. Maximeffekten ökas därvid från 110 000 kW till 124 000 kW. Den genomsnittliga produktionsförmågan blir 610 MkWh per år. Anläggningskostnaden beräknas till 104 milj. kr vid 1953 års pris- och löneläge. Skillnaden i förhållande till det år 1951 angivna beloppet beror huvudsakligen på den allmänna kostnadsstegringen.

Byggnadsarbetena påbörjades i slutet av år 1952. Vissa permanenta bostäder och provisoriska byggnader har uppförts. Utsprängningen av den underjordiska maskinstationen har påbörjats.

För budgetåret 1954/55 beräknas medelsbehovet till 30 000 000 kr.

Ytterligare maskinaggregat i Forsmo kraftstation.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1953/54	—	5 000 000	5 000 000*
1954/55 styrelsen	0	15 000 000	15 000 000*
dep.ch.	0	15 000 000	15 000 000*

I 1953 års statsverksproposition (bil. 27, pt 27) lämnades en redogörelse för detta företag. För att motsvara sammanlagda utbyggnadsvattenmängden vid Kilforsens och Lasele kraftstationer borde utbyggnadsvattenmängden vid Forsmo ökas med 250 m³ per sekund, varvid stationens maximeffekt skulle stiga med 70 000 kW och dess genomsnittliga produktionsförmåga med 200 MkWh per år. Anläggningskostnaden beräknades på grundval av ett preliminärt utbyggnadsförslag till 34 milj. kr. Enligt detta förslag skulle utvidgningen åstadkommas med ett enda aggregat, varvid dock angavs att det kunde bli nödvändigt att dela den på två aggregat. Det har nu visat sig, att det sistnämnda alternativet bör komma till utförande. Vidare bör utvidgningarna av vattenvägarna göras större än avsetts från början. Anläggningskostnaden beräknas därför nu till 44 milj. kr.

Arbetena har igångsatts sommaren 1953. De första maskinlikviderna blir något större än ursprungligen beräknats, varför det är tänkbart med hänsyn till den önskvärda omfattningen av arbetena, att det för innevarande budgetår tillgängliga anslaget visar sig otillräckligt. Den förstärkning, som kan bli nödvändig, bör emellertid temporärt kunna erhållas från dispositionsanslaget.

För budgetåret 1954/55 beräknas medelsbehovet inklusive eventuell återbetalning till dispositionsanslaget till 15 000 000 kr.

* Beräknat belopp.

Kraftstationer i Umeälven mellan Storuman och Blåviken.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1953/54	—	15 000 000	15 000 000*
1954/55 styrelsen	0	33 000 000	33 000 000*
dep.ch.	0	33 000 000	33 000 000*

En närmare redogörelse för utbyggnaderna lämnades i 1953 års statsverksproposition (bil. 27 pt 27). En fallsträcka med en sammanlagd fallhöjd av 86 m kommer sålunda att utnyttjas i de tre anläggningarna, Umluspens, Stensele och Grundfors' kraftstationer. Vid utbyggnad för 275 m³ per sekund blir maximieffekten sammanlagt 195 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 970 MkWh per år. Den delvis på grundval av preliminära utbyggnadsförslag beräknade anläggningskostnaden uppgår till 175 milj. kr. Fortsatta utredningar har visat, att en utbyggnadsvattenmängd av 300 m³ per sekund bör väljas, vilket kommer att något öka det angivna kraft- och kostnadsbeloppet. Byggnadsarbetena kommer att påbörjas under hösten 1953.

För budgetåret 1954/55 beräknar vattenfallsstyrelsen medelsbehovet till 33 000 000 kronor.

Stornorrfors kraftstation samt Lån till Aktiebolaget Umeforsen.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
Stornorrfors kraftstation.			
1953/54	—	15 500 000	15 500 000*
1954/55 styrelsen	0	25 500 000	25 500 000*
dep.ch.	0	25 500 000	25 500 000*
Lån till Aktiebolaget Umeforsen.			
1953/54	—	3 500 000	3 500 000*
1954/55 styrelsen	0	5 500 000	5 500 000*
dep.ch.	0	5 500 000	5 500 000*

En närmare redogörelse för utbyggnaden och för samarbetet med Umeå stad och Aktiebolaget Umeforsen har lämnats i proposition nr 65 till 1953 års riksdag. Den utnyttjade bruttofallhöjden blir 75 m, anläggningens maximieffekt 375 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 2 200 MkWh per år vid fullt genomförd reglering. Byggnadsarbetena påbörjas hösten 1953.

För budgetåret 1954/55 beräknas medelsbehovet till 31 000 000 kr, vilket bör fördelas med 25 500 000 kr på anslaget till Stornorrfors kraftstation och 5 500 000 kr på anslaget till Lån till Aktiebolaget Umeforsen.

* Beräknat belopp.

Kraftstation vid Liggaforsen.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	7 737 000	21 000 000	26 796 000
1953/54	1 941 000	20 000 000	21 941 000*
1954/55 styrelsen	0	14 500 000	14 500 000*
dep.ch.	0	14 500 000	14 500 000*

En närmare redogörelse för företaget har lämnats i 1951 års statsverksproposition (bil. 27, pt 22). Stationen utbygges för en fallhöjd av 40,5 m och förses med två maskinaggregat för en vattenföring av tillsammans 430 m³ per sekund. Maximieffekten blir 140 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 700 MkWh per år. Anläggningskostnaden angavs i september 1951 till 78 milj. kr. Prisnivåns uppgång beräknas medföra ökning till 85 milj. kr.

Arbetena med dammen över älven har fortsatt och beräknas vara i huvudsak avslutade vid årsskiftet 1953/54 så att dämning kan ske under våren 1954. I maskinstationen har betonggjutningarna i huvudsak utförts, traverserna monterats och turbinmontaget påbörjats. Sprängningen av avloppstunneln och avloppskanalen är delvis klar.

Anslagsreservationen per den 30 juni 1953, 1 941 000 kr, jämte för innevarande budgetår anvisat anslag, 20 000 000 kr beräknas räcka för budgetårets arbeten. För budgetåret 1954/55 erfordras återstoden, 14 500 000 kr, av nu beräknad totalkostnad.

Utbyte av enfasutrustning i Porjus kraftstation mot trefasutrustning.

Vattenfallsstyrelsen har i skrivelse den 8 december 1953 återkallat sitt förslag.

Departementschefen.

Under hänvisning till vad jag anfört under föregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1954/55 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

- a) Kraftstationer i Indalsälven mellan Litselen och Gesunden 30 000 000 kronor,
- b) Kraftstation vid Kilforsen 6 000 000 kronor,
- c) Kraftstation vid Lasele 30 000 000 kronor,
- d) Ytterligare maskinaggregat i Forsmo kraftstation 15 000 000 kronor,
- e) Kraftstationer i Umeälven mellan Storuman och Blåviken 33 000 000 kronor,
- f) Stornorrfors kraftstation 25 500 000 kronor,
- g) Lån till Aktiebolaget Umeforsen 5 500 000 kronor,
- h) Kraftstation vid Liggaforsen 14 500 000 kronor.

* Beräknat belopp.

[24] 4. **Regleringsföretag.** Vattenfallsstyrelsen äskar för nästa budgetår 7 000 000 kr till regleringsåtgärder i Ångermanälvens flodområde samt 6 000 000 kr till regleringsåtgärder i Umeälvens flodområde. Till det förra ändamålet hemställer styrelsen därjämte om anslag å tilläggsstat för innevarande budgetår med 3 000 000 kr.

Vattenfallsstyrelsen.

I fråga om anslagsbehoven för de båda regleringsföretagen har vattenfallsstyrelsen anfört i huvudsak följande.

Regleringsåtgärder i Ångermanälvens flodområde.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	9 000	13 000 000	15 989 000
1953/54	— 2 980 000 ¹	12 000 000	
styrelsen		+ 3 000 000 ²	12 020 000*
1954/55 »	0	7 000 000	7 000 000*
1953/54 dep.ch.		+ 3 000 000	12 020 000*
1954/55 »	0	7 000 000	7 000 000*

Regleringsåtgärderna i Fjällsjöälven och Faxälven ökar kapaciteten i kraftstationerna vid Nämforsen, Forsmo och Kilforsen. Regleringarna i Ångermanälvens huvudgren, Åseleälven, kommer till nytta i kraftstationerna i Nämforsen och Forsmo samt därjämte i de planerade och delvis påbörjade kraftstationerna ovanför sammanflödet med Fjällsjöälven. I den mån andra företag än vattenfallsstyrelsen utbygger kraftstationer i älven, skall kostnadsandelar överföras på dem i förhållande till båtnaden. Enligt träffad överenskommelse fördelas kostnaderna för vissa företag redan från början även på kraftstationer, som är under byggnad.

Beträffande de pågående regleringsarbetena meddelar styrelsen följande.

Vid Borgasjön har arbetena bedrivits planenligt och regleringen tagits i bruk. De egentliga byggnadsarbetena beräknas bli avslutade under år 1953. Vid Ormsjön, vars reglering togs i bruk den 1 januari 1952, fastän byggnadsarbetena inte var fullt avslutade, har arbetena fortgått och beräknas bli avslutade under år 1953. För Rörströmssjön har tillstånd av vattendomstolen fortfarande inte erhållits och det är ovisst, när domstolen kan taga upp regleringsfrågan till behandling.

Regleringarna av Fjällsjön, Bodumsjön, Hotingsjön och Vängelsjön, vilka ingår som led i den avtrappning av Fjällsjöälven, som bl. a. skall möjliggöra vecko- och helgreglering vid Kilforsen, har fortskridit programenligt. De egentliga byggnadsarbetena beräknas bli i huvudsak färdiga under innevarande budgetår. I Åselegrenen har Ransarens reglering fortgått enligt det uppgjorda programmet. Jordschaktning och bergsprängning för utskovet

* Beräknat belopp.

¹ Underskottet tillfälligt täckt av medel från statens vattenfallsverks dispositionsanslag.

² Beloppet äskat å tilläggsstat.

har utförts och betongarbetena påbörjats. Ansökan om reglering av Malgomaj har ingivits till vattendomstolen. Tidpunkten för arbetenas igångsättande beror på när domstolens dom erhålles.

För de fortsatta regleringsarbetena inom Faxälvens flodområde, vilka via Vängelälven delvis blir till nytta även för vattenfallsverkets kraftstationer, skall ytterligare kapitalinsatser erläggas till Faxälvens regleringsförening.

Av vattendomstolen under budgetåret 1952/53 för vissa regleringar utdömda ersättningar och föreskrivna skadeförebyggande åtgärder blev av större omfattning än vattenfallsstyrelsen beräknat. Härtill kom stegring av löner och materielkostnader. Det för budgetåret tillgängliga anslaget blev härigenom otillräckligt och en brist uppstod på ca 3 000 000 kr, vilken med Kungl. Maj:ts bemyndigande täckts genom ett tillfälligt tillskott från dispositionsanslaget. Det för innevarande budgetår anvisade anslaget beräknas bli helt taget i anspråk för budgetårets arbeten, ersättningar och inbetalningar till Faxälvens regleringsförening. För att täcka den uppkomna bristen erfordras därför ett anslag av 3 000 000 kr å tilläggsstat för budgetåret 1953/54. Medelsbehovet för nästa budgetår beräknas till 7 000 000 kr. Detta belopp understiger betydligt vad i genomsnitt utgått under de senaste åren och även vad styrelsen räknar med som erforderligt i fortsättningen. Orsaken härtill är den minskning i arbetenas omfattning, som framtvings genom att vattendomstolen ej hinner att behandla regleringsmålen i den takt, som är önskvärd. Skulle en förbättring ske i detta avseende, antingen genom en förstärkning av domstolen eller på annat sätt, kommer styrelsen eventuellt att äska tilläggsstatsanslag för budgetåret 1954/55.

För nästa budgetår äskar vattenfallsstyrelsen sålunda 7 000 000 kr till Regleringsåtgärder i Ångermanälvens flodområde.

Regleringsåtgärder i Umeälvens flodområde.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1953/54	—	1 000 000	1 000 000*
1954/55 styrelsen	0	6 000 000	6 000 000*
dep.ch.	0	6 000 000	6 000 000*

Regleringsåtgärderna i Umeälvens huvudgren kommer i första hand till nytta i de ännu ej färdiga statliga kraftstationerna Umluspen, Stensele, Grundfors och Stornorrfors samt i de av enskilda företag utbyggda kraftstationerna vid Harrsele och Pengfors. De kommer därjämte att framdeles utnyttjas för ytterligare statliga och enskilda anläggningar i älven. Kostnaderna för regleringsåtgärderna fördelas primärt mellan ägarna till de kraftverk, som beräknas vara färdigställda när regleringarna är klara att tagas i bruk. En omfördelning göres sedermera i den mån nya anläggningar, som utnyttjar regleringarna, tillkommer.

* Beräknat belopp.

För det första regleringsföretaget, som avser Storuman, har redogörelse lämnats i 1953 års statsverksproposition (bil. 27, pt 28). Regleringsmagasinet får en volym av 1 400 milj. m³ och kostnaden beräknas till 32 milj. kr, varav vattenfallsverkets andel till en början blir högst 70 procent för att sedan sjunka. Arbetena är avsedda att påbörjas under innevarande budgetår. Vattendomstolen har ännu inte tagit ställning till ingiven ansökan.

Undersökningar och förberedelser pågår beträffande vissa andra sjöregleringar inom flodområdet. Kostnaderna härför bestrides på sätt, som gäller för ännu inte beslutade arbeten.

Vattenfallsstyrelsen hemställer för nästa budgetår om anslag av 6 000 000 kr till Regleringsåtgärder i Umeälvens flodområde.

Departementschefen.

Under hänvisning till vad jag anfört under punkten 22 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte, med bifall till vattenfallsstyrelsens förslag, föreslå riksdagen

att för budgetåret 1954/55 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

- a) *Regleringsåtgärder i Ångermanälvens flodområde* 7 000 000 kronor,
 b) *Regleringsåtgärder i Umeälvens flodområde* 6 000 000 kronor.

[25] 5. Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	— 3 395 000 ¹	150 000 000 ²	146 602 000
1953/54	3 000	150 000 000	
styrelsen		+ 15 000 000 ³	165 003 000*
1954/55 »	0	165 000 000	165 000 000*
1953/54 dep.ch.		+ 10 000 000	160 003 000*
1954/55	0	166 000 000	165 500 000

Vattenfallsstyrelsen.

I skrivelse den 18 september 1953 meddelar styrelsen, att en genomgång av medelsbehovet för innevarande budgetår givit vid handen, att det disponibla anslaget, 150 000 000 kr, inte är tillräckligt utan ett tillskott av 15 000 000 kr erfordras å tilläggsstat. En väsentlig anledning härtill är att för överföring av kraft för vattenfallsstyrelsens egen och enskilda företags räkning behövs så omfattande utvidgningar av stamlinjenätet att arbetena härmed måste forceras.

* Beräknat belopp.

¹ Underskottet tillfälligt täckt från statens vattenfallsverks dispositionsanslag.

² Därav 30 000 000 kr. å tilläggsstat. — ³ Åskat å tilläggsstat.

Medelsåtgången under nästa budgetår beräknar styrelsen till likaledes 165 000 000 kr. Liksom tidigare föranledes den huvudsakligen av utbyggnaden av stamlinjenätet för 380 och 200 kV. Av det angivna beloppet avser ca 50 milj. kr åtgärder för den kraftöverföring på stamlinjenätet, som styrelsen enligt erhållet uppdrag skall verkställa för enskilda och kommunala företags räkning.

Styrelsen har lämnat en detaljerad redogörelse för de olika företag, för vilka medel äskas å tilläggsstat för budgetåret 1953/54 och å riksstaten för budgetåret 1954/55. Av vad däri anförts beröres i det följande endast styrelsens förslag om övertagande av vissa företag för elektrisk distribution i Västerbottens och Norrbottens läns skogsbygder. I övrigt torde redogörelsen få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

Genom beslut den 30 juni 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt vattenfallsstyrelsen att verkställa en skyndsamt utredning rörande det ekonomiska läget inom de enskilda företagen för elektrisk detaljdistribution inom Västerbottens och Norrbottens läns skogsbygder.

Styrelsen har i skrivelse den 27 juni 1953 anmält, att utredningen slutförts samt framlagt vissa, på utredningsresultatet grundade förslag. Av utredningen inhämtas bl. a. följande.

Det område, som utredningen gällt och som även ansetts omfatta jämväl de båda länens fjällbygder, är till övervägande del ogynnsamt för elektrisk kraftdistribution. Detta beror väsentligen på bebyggelsens gleshet och områdets geografiska förhållanden i övrigt med därav betingade långa överföringsavstånd. De undersökta distributionsföretagen har också på ett fåtal undantag när sämre ekonomiska förutsättningar än på flertalet andra håll i Sverige. Företagen bedömes inte vara ekonomiskt självbärande på längre sikt, speciellt inte om konsumenterna beträffande tariffer, driftsäkerhet och kraftens kvalitet skall erhålla elkraft på jämförliga villkor med de båda länen i övrigt. Att lokala distributionsföretag använts för genomförande av elektrifieringen i den utsträckning som skett har berott på de bidrag, som därvid kunnat erhållas från de blivande konsumenterna och från vissa allmänna lokalintressen. Tack vare dessa bidrag har företagen under en viss tid kunnat fungera med normal ekonomi. Men i och med att distributionsnäten ställt ökade krav på underhåll och förnyelse har kostnaderna för en tillfredsställande distribution stigit utöver vad som svarar mot företagens ekonomiska underlag. Om härvid inte bistånd kan erhållas utifrån, tvingas företagen att begränsa underhållet av anläggningarna med åtföljande värdeförstöring och nedsättning av anläggningens kvalitet. För några företag är detta läge redan nu aktuellt eller kommer att bli det inom en nära framtid, för andra dröjer det ännu rätt lång tid.

Som alternativ till att distributionen övertages av vattenfallsstyrelsen eller andra större företag föreligger möjligheten, att de lokala företagen bibehållas och upprätthåller sin verksamhet med hjälp av bidrag från det allmänna, varvid närmast kan tänkas statligt stöd för utrustning, analogt med bidragsverksamheten för nyelektrifiering. Utredningen har räknat med att detta alternativ skall tillämpas för sådana företag, som av ena eller andra anledningen kan komma att bibehållas men anser denna lösning inte fullt likvärdig med överlåtelse till större företag, bl. a. därför att inom stora

delar av det undersökta området skötseln av anläggningarna visat sig vara så krävande, att den bör handhavas av organ med större tekniska och ekonomiska resurser än de lokala företagen förfogar över.

Utredningen förordar, att vattenfallsstyrelsen enligt en förslagsvis upprättad plan under de närmaste fem till tio åren övertager flertalet av de undersökta distributionsföretagen. För förvärv skulle ifrågakomma 30 å 35 företag. Både ural och ordningsföljd betingas av ett flertal faktorer, såsom graden av företagens ekonomiska vanskligheter, företagsägarnas villighet att överlåta verksamheten samt vattenfallsverkets tillgång på personal m. m. för de arbetsuppgifter, som följer med övertagandet. Köpeskillingarnas storlek kommer att bestämmas med beaktande av distributionsverksamhetens bristande räntabilitet men dock så, att företagen kan avvecklas utan att enskilda personer, kreditinrättningar och allmänna organ tillskyndas direkta penningförluster. Efter övertagandet upprustas och förstärkes näten till den vid vattenfallsverkets detaljdistribution normala standarden. Engångsavgifter som bidrag till upprustningskostnaderna kommer icke att begäras och vattenfallsverkets normaltariff för detaljdistribution på landsbygden tillämpas, om inte särskilda förhållanden motiverar annat.

För att förhindra att företagen under tiden intill dess en eventuell överlåtelse av anläggningarna till vattenfallsverket äger rum, avsiktligt eftersätter underhållet för att därigenom genom tariffnedsättningar eller dylikt tillföra sina kunder ekonomiska fördelar, bör de företag, som tills vidare fortsätter sin verksamhet, meddelas att överlåtelse på de villkor, för vilka tidigare redogjorts, endast blir möjlig i den mån företaget följt av vattenfallsverket lämnade anvisningar om tariffer och anläggningarnas skötsel.

Då den distributionsverksamhet, som nu föreslås bli övertagen av vattenfallsverket, i det långa loppet kommer att innebära en ekonomisk belastning för verket, föreslår utredningen slutligen, att köpeskillingarna samt kostnaderna för upprustningen, vilka förutsättes bli finansierade genom investeringsanslag, till viss del omedelbart avskrivs. Vidare bör undersökas, huruvida bidrag från de för reglerade sjöar fastställda regleringsavgifterna kan utgå till vattenfallsverket lika väl som till lokala företag för täckning av årskostnaderna för oräntabel detaljdistribution och av engångskostnader för återstående nyelektrifieringar.

Vattenfallsstyrelsen har i sin skrivelse den 27 juni 1953 meddelat, att styrelsen godtager utredningens förslag, vilket i stort sett överensstämmer med de riktlinjer, som styrelsen hittills tillämpat och räknat med att följa även framdeles. Styrelsen avser sålunda att under en period av fem till sju år övertaga detaljdistributionen från 30 å 35 av de undersökta företagen. Beträffande ordningsföljden mellan företagen och tidpunkterna för övertagandena finns en plan utarbetad. Styrelsen anser det dock olämpligt att offentliggöra denna med hänsyn till de förskjutningar som kan bli nödvändiga. De av utredningen föreslagna villkoren för övertagandena kommer att tillämpas. Styrelsen framhåller dock, att dess ställningstagande är begränsat till nu ifrågavarande område och att det betingats av bl. a. de betydande engångsprestationer, som konsumenterna där redan fullgjort.

Styrelsen anser att vattenfallsverket såsom affärsdrivande verk inte helt bör bära de kostnader, som följer med övertagandet. I anslutning till utredningens förslag hemställer styrelsen därför, att de kostnader, som betingas av övertagandena och den därpå följande nätupprustningen, partiellt avskrivs. För de företag, vilka nu förutses bli förvärvade, beräknas en totalkostnad av 29 milj. kr med fördelning på 12 till 16 år. En årlig förlust av ca 1,45 milj. kr beräknas uppkomma, sedan programmet genomförts. En initialavskrivning, som avlastar ränta och amortering, uppgår till ca 23 milj.

kr eller ca 80 procent av totalkostnaden. Även om, som utredningsmännen framhållit, den ekonomiska uppoffringen på lång sikt motsvarar ett högre belopp, begränsar styrelsen sin framställning till att begära avskrivningsanslag uppgående till 80 procent av inköps- och upprustningskostnaderna. Anslagen bör utgå generellt för all övertagen detaljdistribution.

I likhet med utredningen föreslår styrelsen, att i den form så är möjligt klargöres och fastställs, att bidrag ur de av sjöregleringsföretagens regleringsavgifter bildade medlen skall kunna utgå till statens vattenfallsverk enligt samma grunder och i lika mån som till lokala distributionsföretag.

I petitan beräknar styrelsen kostnaderna för nu ifrågavarande ändamål till 4 000 000 kr under budgetåren 1953/54 och 1954/55. Detta belopp har inräknats i anslagsäskandena till distributionsanläggningar. Av medelsbehovet bör 80 procent omedelbart avskrivas. Ett avskrivningsanslag på driftbudgeten av 3 200 000 kr äskas därför.

Riksräkenskapsverket anför i utlåtande den 13 november 1953, att vad vattenfallsstyrelsen föreslagit beträffande avskrivning av kostnaderna för distributionsföretagen, står helt i överensstämmelse med av statsmakterna fastställda principer för kapitalbudgetens finansiering, varför riksräkenskapsverket tillstyrker styrelsens förslag.

Departementschefen.

Under hänvisning till vad jag anfört under punkten 22 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 166 000 000 kronor.

[26] 6. Kraftöverföring från fastlandet till Gotland.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
t. o. m. 1951/52	—	2 500 000	2 500 000
1952/53	—	—	—
1953/54	—	14 000 000	14 000 000*
1954/55 styrelsen	0	2 500 000	2 500 000*
dep.ch.	0	2 500 000	2 500 000*

Vattenfallsstyrelsen.

I skrivelsen den 18 september 1953 erinrar styrelsen om, att, såsom angivits i proposition 1950: 35 företaget avser en likströmsöverföring med omriktaranläggningar invid Västervik och Visby samt en 100 kV sjökabel mellan dessa båda anläggningar. Med utrustningen i denna första utbyggnads-etapp kan överföras 20 000 kW. För ändamålet har hittills anvisats investeringsanslag om sammanlagt 16,5 milj. kr jämte motsvarande avskrivnings-

* Beräknat belopp.

anslag. Anläggningskostnaden har beräknats till 19,0 milj. kr vid 1952 års pris- och lönenivå.

Styrelsen meddelar, att alla byggnader för den elektriska utrustningen är färdiga och att det elektriska montaget pågår för fullt, även om transformatorerna och de större apparaterna ännu icke hunnit slutlevereras. Kabeln utlades på försommaren 1953. Elektrodledningarna för strömåterledningen genom vattnet är praktiskt taget klara.

För budgetåret 1954/55 äskar styrelsen 2 500 000 kr för ändamålet, vilket belopp utgör återstoden av den beräknade totalkostnaden för anläggningen. Styrelsen hemställer därjämte, att i enlighet med det tidigare fattade principbeslutet även denna investering omedelbart avskrivs.

Departementschefen.

Under återopande av vad jag anfört under punkten 22 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kraftöverföring från fastlandet till Gotland* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

[27] 7. **Övriga anslag.** Under denna punkt har sammanförts vissa anslag av i huvudsak finansiell natur. I skrivelse den 2 september 1953 äskar vattenfallsstyrelsen till förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet 500 000 kr och såsom statens vattenfallsverks dispositionsanslag 5 000 000 kr. Till anslaget för Inköp av vattenfall och fastigheter anser vattenfallsstyrelsen under viss angiven förutsättning något tillskott inte erforderligt under nästa budgetår.

Vattenfallsstyrelsen.

Styrelsen har lämnat följande motivering för sina äskanden.

Inköp av vattenfall och fastigheter.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	889 000	500 000	185 000
1953/54	1 204 000	1 000 000	1 200 000*
1954/55 styrelsen	1 004 000	—	1 000 000*
dep.ch.	1 004 000	—	1 000 000*

Styrelsen anför, att det relativt stora anslaget för innevarande budgetår motiverades av, att det eventuellt skulle användas för inköp av mark till det planerade ångkraftverket på västkusten. Skulle det av styrelsen nu äskade begynnelseanslaget till ångkraftstation vid Stenungsund beviljas, bortfaller emellertid ifrågavarande medelsbehov från inköpsanslaget. I så fall erfordras enligt styrelsens mening icke något anslag för nästa budgetår till Inköp av vattenfall och fastigheter.

* Beräknat belopp.

Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	1 366 000	1 000 000	842 000
1953/54	1 524 000	—	500 000*
1954/55 styrelsen	1 024 000	500 000	600 000*
dep.ch.	1 024 000	500 000	600 000*

Styrelsen meddelar, att några sådana förvärv av distributionsföretag eller lån till vattenfallsverkets dotterföretag, vilka med säkerhet kan beräknas komma till stånd, f. n. icke är under behandling. Åtskilliga förvärv eller lån kan dock bli aktuella under de närmaste åren. Erfarenheten har enligt styrelsen visat, att anslagsmedel om ca 2 milj. kr bör vara disponibla under en tidsperiod, räknat från augusti—september ett år till utgången av följande budgetår. Styrelsen anser det därför önskvärt, att anslaget får ett tillskott av 500 000 kr för budgetåret 1954/55.

Av vattenfallsstyrelsen lämnad redovisning för anslagets användning under budgetåren 1951/52 och 1952/53 torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställas till vederbörande utskotts förfogande.

Statens vattenfallsverks dispositionsanslag.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	7 587 000	3 000 000	3 776 000
1953/54	6 811 000	6 000 000	7 800 000*
1954/55 styrelsen	5 011 000	5 000 000	5 000 000*
dep.ch.	5 011 000	5 000 000	5 000 000*

Med hänsyn till att dispositionsanslaget även utgör reserv för andra anslag hemställer styrelsen för nästa budgetår om ett tillskott av 5 000 000 kronor.

Vattenfallsstyrelsens redovisning för dispositionsanslagets användning under budgetåret 1952/53 torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställas till vederbörande utskotts förfogande.

Departementschefen.

Under hänvisning till vad jag anfört under punkten 22 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1954/55 anvisa följande investeringsanslag, nämligen

- a) Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet 500 000 kronor,
- b) Statens vattenfallsverks dispositionsanslag 5 000 000 kronor.

* Beräknat belopp.

Luftfartsfonden.

[28] Luftfartens markorganisation. Till luftfartens markorganisation har för budgetåren 1951/52—1953/54 anvisats samt för budgetåret 1954/55 äskats följande investeringsanslag:

	1951/52	1952/53	1953/54	1954/55
Markförvärv	—	1 000	1 000	—
Flygfältsbyggen	—	2 000 000	5 850 000	4 200 000
Byggnader	—	1 000	600 000	1 700 000
Teleutrustning m. m.	1 000	100 000	90 000	100 000
Belysningsanläggningar	—	1 000	1 470 000	1 200 000
Fordon, maskiner och redskap	1 000	300 000	375 000	300 000
Försvarsberedskap	—	—	—	350 000
Luftfartsverkets dispositions- anslag	400 000	1 000	1 000 000	500 000
Summa kr	402 000	2 404 000	9 386 000	8 350 000

I enlighet med vad som förutsattes i 1953 års statsverksproposition (bil. 27 pt 32) har per den 30 juni 1953 förefintliga behållningar å investeringsanslagen under luftfartsfonden, sammanlagt ca 7,8 milj. kr, indragits med undantag av 1 milj. kr av den till ca 2,9 milj. kr uppgående behållningen å anslaget till Byggnader.

Luftfartsstyrelsen.

Beträffande de för innevarande och nästa budgetår planerade investeringarna har luftfartsstyrelsen i skrivelse den 27 augusti 1953 lämnat följande uppgifter.

Anslag och objekt	Total- kostnad beräknad på 1953 års priser	Faktisk me- delsförbruk- ning intill 30/6 1953	Arbetsprogram	
			1953/54	1954/55
			tusen tal kronor	
1. Markförvärv	—	—	—	—
2. Flygfältsbyggen				
H a l m s j ö n				
Schaktningsarbeten m. m.	2 360	2 071	289	—
Belägningsarbeten m. m.	3 600	—	1 000	2 600
Kulvert	250	—	—	250

Anslag och objekt	Totalkostnad beräknad på 1953 års priser	Faktisk medelsförbrukning intill 30/6 1953	Arbetsprogram	
			1953/54	1954/55
t u s e n t a l k r o n o r				
B r o m m a				
Reparation av beläggningar och vägar	200	60	140	—
Beläggningsarbeten	200	—	—	200
T o r s l a n d a				
Reparation av stationsplattform	217	87	130	—
Sprängningsarbeten	3 095	372	1 123	1 600
B u l l t o f t a				
Fältutvidgning	5 600	3 760	1 840	—
Fältdränering	300	—	—	300
Diverse flygplatser	500	—	250	250
Summa flygfältsbyggen	16 322	6 350	4 772	5 200
3. Byggnader				
H a l m s j ö n				
Stationsbyggnad, garage m. m.	800	—	—	800
B r o m m a				
Inredning av hangar A	1 200	198	1 002	—
Ändringsarbeten i gamla stationsbyggnaden	400	—	400	—
T o r s l a n d a				
Tillbyggnad till stationsbyggnaden	730	—	—	730
B u l l t o f t a				
Värmeinstallation i hangar III	160	100	60	—
Diverse flygplatser	270	—	100	170
Summa byggnader	3 560	298	1 562	1 700
4. Teleutrustning m. m.	190	—	90	100
5. Belysningsanläggningar	2 670	—	1 470	1 200
6. Fordon, maskiner och redskap	675	—	375	300
7. Försvarsberedskap vid luftfartsverket	350	—	—	350
8. Luftfartsverkets dispositionsanslag	1 000	—	500	500
Totalsumma	24 767	6 648	8 769	9 350

Då vissa eftersläpningar i utbetalningarna av praktiska skäl uppstår och desamma erfarenhetsmässigt kan uppskattas till ca 10 procent av totalbeloppet, beräknar luftfartsstyrelsen, att investeringsanslagen under innevarande budgetår kommer att bli belastade med ett högsta sammanlagt belopp av 8 milj. kr, vilket är den för budgetåret fastställda ramen. Även för nästa budgetår förordar styrelsen en investeringsram av samma belopp.

Beträffande anslagsbehoven för budgetåret 1954/55 anför styrelsen i huvudsak följande.

Flygfältsbbyggen.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	5 622 000	2 000 000	4 110 000
1953/54	—	5 850 000	4 500 000*
1954/55 styrelsen	1 350 000	4 200 000	4 650 000*
dep.ch.	1 350 000	3 800 000	4 650 000*

Anslagsbehovet för flygfältsbbyggen fördelar sig på följande sätt.

1. Storflygplatsen vid Halmsjön 2 850 000 kr.

Kostnaderna under den första reducerade byggnadsetappen för beläggning av landningsbanan m. m. samt för anordningar för sprängning av banan vid krigsfall har numera, sedan bankonstruktionen slutgiltigt fastställts och anbud infordrats, kunnat reduceras från tidigare beräknade 4,9 milj. kr till 3,6 milj. kr. Under innevarande budgetår torde 1,0 milj. kr förbrukas för ändamålet och under budgetåret 1954/55 återstoden, 2,6 milj. kr. Arbetena, som till sin huvuddel inte kan påbörjas förrän våren 1954, beräknas bli färdiga före årsskiftet 1954/55. Under den blivande huvudbanan har till viss del utförts en dräneringskulvert av betong, vilken skall utmynna i Halmsjön. Kulverten bör göras färdig under budgetåret 1954/55 och samtidigt förses med en reningsanordning för undvikande av att sjövattnet förorenas med bensin och oljor. Dessa arbeten har kostnadsberäknats till 250 000 kr.

2. Stockholm-Bromma flygplats 200 000 kr.

Den tunga trafiken på flygplatsen har under årens lopp förorsakat betydande skador på beläggningen inom hangarområdet, vilka inte i längden kan avhjälpas genom provisoriska reparationer. Det är därför nödvändigt att för en beräknad kostnad av 200 000 kr under budgetåret 1954/55 låta förstärka vissa svårare skadade områden.

3. Göteborg-Torslanda flygplats 1 600 000 kr.

För den andra etappen av utvidgningsarbetena på flygplatsen har till luftfartsstyrelsens förfogande hitintills ställts 2 050 000 kr. Styrelsen, som ånyo understryker, att det såväl av flygsäkerhetsskäl som av ekonomiska skäl är angeläget att arbetena bedrivs utan avbrott, beräknar medelsbehovet under nästkommande budgetår till 1 600 000 kr, under vilket budgetår arbetena därigenom skulle kunna slutföras.

4. Malmö-Bulltofta flygplats 300 000 kr.

Fältutvidgnings- och rullbanearbetena enligt den av Kungl. Maj:t fastställda planen beräknas bli helt färdiga under innevarande budgetår. Kost-

* beräknat belopp.

naden för vissa dräneringsarbeten, vilka skall utföras under budgetåret 1954/55, har reducerats från tidigare beräknade 700 000 kr till 300 000 kr genom att arbetena t. v. begränsas till att i huvudsak gälla ett banstråk.

5. Olika flygplatser 250 000 kr.

För diverse oförutsedda arbeten beräknar styrelsen medelsbehovet under budgetåret 1954/55 till 250 000 kr.

I enlighet med det anförda föreligger under rubriken Flygfältsbyggen för budgetåret 1954/55 ett anslagsbehov av 5,2 milj. kr. Med hänsyn till beräknad behållning å anslaget per den 30 juni 1954 äskar styrelsen 4,2 milj. kr.

Byggnader.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	4 134 000	1 000	1 260 000
1953/54	1 000 000	600 000	1 560 000*
1954/55 styrelsen	40 000	1 700 000	1 700 000*
dep.ch.	40 000	1 700 000	1 500 000*

För nästa budgetår har luftfartsstyrelsen anmält följande anslagsbehov:

1. Storflygplatsen vid Halmsjön 800 000 kr.

I 1952 års petita anförde luftfartsstyrelsen att vissa stationsutrymmen av provisorisk karaktär erfordrades på storflygplatsen för att sätta denna i stånd att i början av år 1955 mottaga viss begränsad trafik. För erforderliga förberedelsearbeten upptogs för innevarande budgetår ett belopp av 100 000 kr. Byggnadsarbetena omfattar ett kontrolltorn med lokaler för flygsäkerhetstjänsten, en mindre passagerarbyggnad av provisorisk karaktär samt en byggnad med garage, verkstad och förråd för flygplatsens underhåll och drift. Vidare bör vatten-, avlopps- och elektriska ledningar framdragas samt vissa smärre planerings- och vägarbeten utföras. Kostnaderna för dessa arbeten har beräknats till sammanlagt 800 000 kr.

2. Göteborg-Torslanda flygplats 730 000 kr.

Luftfartsstyrelsen erinrar om, att i den för innevarande budgetår gällande investeringsplanen upptagits ombyggnad av stationsbyggnaden på Göteborg-Torslanda flygplats. Tillgängliga anslagsmedel beräknas emellertid helt åtgå för andra byggnadsföretag. Genom att förskottsvis taga i anspråk dispositionsanslaget har styrelsen dock möjlighet att redan under innevarande år påbörja ombyggnadsarbetet. I så fall skall förskotterat belopp nästa budgetår ersättas med medel från byggnadsanslaget. På grund härav tar styrelsen upp 730 000 kr till ombyggnaden för nästa budgetår. Styrelsen kommer att samordna byggnadsarbetena med flygbolagens eventuella utökning av trafiken på flygplatsen.

* beräknat belopp.

3. Olika flygplatser 170 000 kr.

För diverse smärre arbeten på olika flygplatser samt för oförutsedda arbeten beräknar styrelsen ett belopp av 170 000 kr.

I enlighet med det anförda äskar styrelsen för nästa budgetår 1 700 000 kr till byggnader.

Teleutrustning m. m.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	55 000	100 000	7 000
1953/54	—	90 000	90 000*
1954/55 styrelsen	0	100 000	100 000*
dep.ch.	0	100 000	100 000*

Luftfartsstyrelsen anför, att i anslutning till fortgående anskaffnings- och moderniseringsprogram för den teletekniska utrustningen vid flygplatserna under nästa budgetår bör anskaffas en första utrustning för Halmsjöns flygplats samt diverse anläggningar, såsom centraluranläggning för flygsäkerhetstjänsten vid Stockholm-Bromma flygplats, trafikindikatorer för de tre största trafikflygplatserna, lokaltelefonanläggningar för olika flygplatser, viss bilradioapparat för fältfordon och kompletterande utrustning för talregistrering m. m. Kostnaderna härför beräknas till 100 000 kr, vilket belopp styrelsen äskar.

Belysningsanläggningar.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	1 469 000	1 000	1 096 000
1953/54	—	1 470 000	1 270 000*
1954/55 styrelsen	200 000	1 200 000	1 000 000*
dep.ch.	200 000	900 000	1 000 000*

Luftfartsstyrelsen har för nästa budgetår anmält följande anslagsbehov:

1. Storflygplatsen vid Halmsjön 840 000 kr.

Av det för innevarande budgetår anvisade investeringsanslaget till Belysningsanläggningar har 1 000 000 kr avsetts för färdigställande av de elektriska anläggningarna vid storflygplatsen. Med hänsyn till storleken av tillgängliga anslagsmedel och den för budgetåret av Kungl. Maj:t fastställda ramen för de totala investeringarna inom luftfartsfonden beräknar luftfartsstyrelsen, att endast 645 000 kr under budgetåret 1953/54 kan förbrukas för detta ändamål. Återstoden av beloppet, 355 000 kr, måste användas för likvidering av från tidigare budgetår eftersläpande arbeten vid andra flygplatser.

* beräknat belopp.

De arbeten vid Halmsjön, vilka sålunda inte kan utföras under budgetåret 1953/54, måste uppskjutas till budgetåret 1954/55. För sistnämnda budgetår tillkommer härjämte redan tidigare planerade avslutningsarbeten för en kostnad av 485 000 kr. Totalt erfordras alltså under nästa budgetår för detta ändamål ett belopp av 840 000 kr, om belysningsanläggningarna skall kunna färdigställas samtidigt med övriga anläggningar på flygplatsen.

2. Stockholm-Bromma flygplats 250 000 kr.

Anläggningskostnaden för en ny mottagningsstation för leverans av elektrisk kraft till flygplatsen beräknades i fjolårets petita till 200 000 kr. Härav beräknas 80 000 kr bli förbrukade under innevarande budgetår. För anläggningarnas färdigställande erfordras sålunda under nästa budgetår ett ytterligare belopp av 120 000 kr. Härutöver bör belysningen framför den till stationsbyggnad ombyggda hangaren A förbättras, högintensitetsbelysningen å huvudrullbanan kompletteras samt en ny flygplatsfyr anskaffas. Till följd av övergång till högspänningsabonnemang måste vidare Stockholms stad tillhöriga kablar m. m. inlösas. Kostnaderna härför beräknar luftfartsstyrelsen till sammanlagt 130 000 kr.

3. Olika flygplatser 110 000 kr.

För diverse kompletteringsarbeten vid olika flygfält beräknas sammanlagt åtgå 110 000 kr, varav 10 000 kr utgöres av kostnaderna för en ny radiofyr vid Malmö-Bultofta flygplats, vilken föranleds av de standardbestämmelser som fastställts av den internationella civila luftfartsorganisationen (ICAO).

Fordon, maskiner och redskap.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	5 000	300 000	297 000
1953/54	—	375 000	375 000*
1954/55 styrelsen	0	300 000	300 000*
dep.ch.	0	300 000	300 000

Luftfartsstyrelsen anför, att ersättningsanskaffningen av fordon, maskiner och redskap under budgetåret 1954/55 kunnat begränsas till tre redskapsbilar, en lastbil, en sandspridare, två fältgräsklippare samt diverse utrustning för traktorer och bilar. På grund av bl. a. planerade rationaliseringsåtgärder erfordras därjämte främst för Stockholm-Bromma flygplats och storflygplatsen vid Halmsjön en viss nyanskaffning, som i huvudsak omfattar en väghyvel, en sopmaskin, en snöslunga samt viss utrustning till befintliga maskiner. Snöslungan, som är avsedd för Halmsjön, har medtagits redan nu, enär den genom att intagas i ett tillfälligt inhemskt tillverkningsprogram, vilket igångsatts av flygvapnet, kan erhållas till avsevärt reducerat pris.

* beräknat belopp.

Försvarsberedskap vid luftfartsverket.

Utöver vissa medel, som anvisats under televerkets fond, har anslag hittills inte utgått till försvarsberedskap vid luftfartsverket. I skrivelse den 27 augusti 1953 har luftfartsstyrelsen för ändamålet äskat 350 000 kr för nästa budgetår och samtidigt hemställt, att motsvarande belopp anvisas å driftbudgeten för avskrivning av ifrågavarande investeringar.

Beträffande den närmare motiveringen för förslaget hänvisar styrelsen till särskild skrivelse i ämnet den 27 augusti 1953 med därtill fogad promemoria. Med hänsyn till handlingarnas innehåll bör någon redogörelse för dem inte lämnas till statsrådsprotokollet utan torde riksdagens vederbörande utskott böra erhålla kännedom därom genom att handlingarna tillhandhållas utskottet.

Luftfartsverkets dispositionsanslag.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	1 330 000	1 000	803 000
1953/54	—	1 000 000	205 000*
1954/55 styrelsen	795 000	500 000	250 000*
dep.ch.	795 000	—	250 000*

Luftfartsstyrelsen äskar för nästa budgetår 500 000 kr till förstärkning av dispositionsanslaget.

Styrelsen har lämnat sedvanlig redogörelse för användningen av dispositionsanslaget under budgetåret 1952/53. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet överlämnas till vederbörande utskott.

Yttranden.

Aktiebolaget Aerotransport har i yttrande den 9 oktober 1953 meddelat, att bolaget efter samråd med Scandinavian Airlines System (SAS) tillstyrker styrelsens äskanden. Härutöver framför bolaget ånyo önskemålet om att på Visby flygplats snarast möjligt anläggas en permanentbelagd bana och framhåller nödvändigheten av att ombyggnaden av stationsbyggnaden vid Göteborg-Torslanda flygplats kommer till stånd.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i yttrande den 10 oktober 1953 meddelat, att styrelsen inte har något att erinra mot de i luftfartsstyrelsens petita gjorda anslagsäskandena.

Statens handels- och industrikommission har i ett den 20 oktober 1953 avgivet gemensamt yttrande för affärsverken inte haft något att erinra mot luftfartsstyrelsens framställning.

Departementschefen.

För innevarande budgetår har riksdagen till investeringar i luftfartsfonden anvisat ca 9,4 milj. kr, vartill kommer ytterligare 0,2 milj. kr, som för

* beräknat belopp.

försvarsberedskapsändamål vid luftfartsverket anvisats under televerkets fond. Anslagssumman innebär en väsentlig ökning i förhållande till de för budgetåret 1952/53 anslagna medlen, som uppgick till ca 2,4 milj. kr. Ökningen beror på, att för nu löpande budgetår såsom förutsättning för anslagsanvisningen gällde, att vid utgången av budgetåret 1952/53 föreliggande reservationer å luftfartsfondens investeringsanslag skulle avvecklas. Såsom jag anmälde i 1953 års statsverksproposition, hade nämligen luftfartsstyrelsen, i enlighet med riksdagens skrivelse 1952: 98, fått i uppdrag att avgiva förslag till reglering av dessa reservationer, och regleringen beräknades kunna äga rum vid utgången av budgetåret 1952/53. Så har nu också skett, och rörande beslutet därom vill jag anföra följande.

Efter det luftfartsstyrelsens förslag om avvecklingen framlagts i juni 1953, föreskrev Kungl. Maj:t den 26 juni 1953, att de per den 30 juni samma år kvarstående reservationerna på investeringsanslagen under luftfartsfonden skulle indragas, så när som på 1 milj. kr å anslaget till Byggnader. Genom beslutet har de investeringsändamål, för vilka riksdagen anvisat medel t. o. m. budgetåret 1952/53 och som icke till någon del kommit till utförande, förfallit. Beträffande sådana bemyndiganden, i anledning av vilka arbeten igångsatts eller beställningar utlagts senast under budgetåret 1952/53, har Kungl. Maj:t emellertid förutsatt, att de även i fortsättningen skall få utnyttjas, i den mån de på respektive anslag för innevarande budgetår anvisade medlen förslår därtill och fastställd investeringsram icke överskrides. Ett undantag från den förra begränsningen har dock gjorts beträffande byggnadsanslaget. Av behållningen på detta per den 30 juni 1953 har nämligen, såsom nyss nämnts, till innevarande budgetår överförts 1 milj. kr i syfte att täcka kostnaderna för inredning av hangar A på Bromma flygplats, vilket företag påbörjats under år 1952. Därjämte har Kungl. Maj:t medgivit, att den tidigare av riksdagen beslutade, men ännu ej påbörjade tillbyggnaden till stationsbyggnaden på Torslanda flygplats får kvarstå å luftfartsstyrelsens arbetsprogram.

De investeringsändamål, som på grund av nämnda beslut av Kungl. Maj:t samt riksdagens medelsanvisningar för innevarande budgetår är aktuella, framgår av det arbetsprogram, som luftfartsstyrelsen framlagt och som tidigare redovisats under denna punkt.

För budgetåret 1954/55 har luftfartsstyrelsen förordat samma ram för investeringsutgifterna som för innevarande budgetår, d. v. s. 8 milj. kr. För att inom denna ram erhålla en viss valfrihet mellan olika projekt, räknar emellertid styrelsen med att ett anslagsbelopp, inklusive anslaget till försvarsberedskap, av sammanlagt ca 10,7 milj. kr bör stå till dess förfogande. Med hänsyn till förutsedda behållningar å anslagen vid utgången av innevarande budgetår — ca 2,4 milj. kr — äskar styrelsen därför nya anslag om 8 350 000 kr.

Under punkt 1 har jag beträffande luftfartsverkets investeringsutgifter under nästa budgetår preliminärt förordat samma ram av 8 milj. kr, som styrelsen föreslagit. Den ungefärliga fördelningen av detta belopp framgår

av de tabeller, som redovisats vid resp. anslag och som även innehåller uppgifter rörande styrelsens anslagsäskanden.

Beträffande styrelsens investeringsplaner för nästa budgetår får jag anföra följande.

För fullbordande av första utbyggnadsetappen till *storflygplatsen vid Halmsjön* har styrelsen för nästa budgetår räknat med ett medelsbehov av 2 850 000 kr under anslaget till Flygfältsbyggen, 800 000 kr under byggnadsanslaget och 840 000 kr under anslaget till Belysningsanläggningar. I den första summan ingår dels fortsatta utgifter om ca 2,6 milj. kr för de beläggningsarbeten, som påbörjats detta budgetår, och dels 250 000 kr för en dräneringskulvert. Det belopp, som upptagits under byggnadsanslaget avser ett kontrolltorn, en mindre passagerarebyggnad av provisorisk karaktär samt vidare en byggnad för garageverkstad och förråd m. m. Byggnaderna anses erforderliga för att flygplatsen vid början av år 1955 skall kunna mottaga viss begränsad trafik. Medelsbehovet för belysningsanläggningar avser kostnader för arbeten, som enligt medgivande av föregående års riksdag redan påbörjats.

Med anledning av dessa anslagsäskanden vill jag erinra om, att Kungl. Maj:t den 25 april 1952 i enlighet med riksdagens skrivelse 1952: 98 anbefallt luftfartsstyrelsen att verkställa en förberedande utredning rörande användningen och den fortsatta utbyggnaden av *storflygplatsen vid Halmsjön*. Denna utredning är ännu icke slutförd. I avvaktan på de resultat, som kan framkomma därav, bör redan påbörjade beläggningsarbeten och belysningsanläggningar fortsättas. Beträffande de byggnadsarbeten däremot, som styrelsen föreslagit, förordar jag för att undvika, att ett beslut med anledning av nu pågående överväganden rörande flygplatsens användning föregripes, att endast sådana arbeten utföres, som redan före utredningens slutförande kan visa sig nödvändiga för flygplatsens drift och skötsel. Jag förutsätter därför att det må tillkomma Kungl. Maj:t att inom ramen för det förslag, som styrelsen i petita framlagt, sedermera pröva vilka byggnadsarbeten som bör igångsättas.

För *Bromma flygplats* erfordras för nästa budgetår 200 000 kr till beläggningsarbeten och 250 000 kr till belysningsanläggningar. Beloppen avser i det förra fallet reparationer och i det senare en ny mottagningsstation för den elektriska kraftleveransen m. m. Jag har ingenting att erinra mot att dessa arbeten och anskaffningar kommer till stånd.

Beträffande *Torslanda flygplats* erfordras under nästa budgetår enligt styrelsen 1 600 000 kr för fortsatta utvidgningsarbeten. Dessa arbeten, som avser av flygsäkerhetsskäl påkallade sprängningar och banförlängningar, har pågått sedan föregående budgetår. Med den nu föreslagna medelsanvisningen skulle de i huvudsak kunna slutföras, och jag förordar därför att medel anvisas för arbetenas fortsättande.

Styrelsen har vidare föreslagit, att 730 000 kr skall anvisas för nästa budgetår för tillbyggnad av stationsbyggnaden på *Torslanda flygplats*. En utökning av stationsbyggnaden har länge varit påkallad och riksdagen har

tidigare anvisat medel för den, men arbetet har bl. a. på grund av investeringsbegränsningen icke kunnat igångsättas. Som jag förut nämnt, har Kungl. Maj:t medgivit, att företaget, trots att det icke påbörjats före regleringen av anslagsbehållningarna den 30 juni 1953, får kvarstå på luftfartsstyrelsens arbetsprogram för innevarande budgetår. Tillgängliga medel å byggnadsanslaget, inklusive den från föregående budgetår överförda behållningen av 1 milj. kr, anses emellertid nu icke tillräckliga för att tillbyggnaden skall kunna komma i gång. Jag förordar därför, att av styrelsen äskade medel för tillbyggnaden anvisas för nästa budgetår och förutsätter, att därest det skulle visa sig lämpligt att igångsätta företaget redan innevarande budgetår, detta får ske och att därvid medel får förskottsvis anvisas från dispositionsanslaget.

Utvidgnings- och rullbanearbetena på *Bulltofta flygplats* beräknas bli helt färdiga under innevarande budgetår. Såsom jag anmälde i föregående års statsverksproposition måste emellertid de hittills bedrivna arbetena kompletteras med vissa dräneringsarbeten. Kostnaderna härför uppskattar styrelsen till 300 000 kr. Jag tillstyrker, att dessa arbeten utföres.

Utöver vad nu nämnts, har luftfartsstyrelsen för nästa budgetår äskat 100 000 kr till teleutrustning, 110 000 kr till belysningsanläggningar vid andra flygplatser än Halmsjön och Bromma, 300 000 kr till fordon, maskiner och redskap, 500 000 kr till dispositionsanslaget samt 350 000 kr till försvarsberedskap. Med undantag för de två sistnämnda ändamålen tillstyrker jag de äskade beloppen i deras helhet. Någon förstärkning av dispositionsanslaget anser jag däremot icke erforderlig. Beträffande försvarsberedskapsanslaget förordar jag, att 225 000 kr anvisas för ändamål, som nämnes under punkten 3 a i den PM som finnes fogat till styrelsens skrivelse av den 27 augusti 1953. Chefen för finansdepartementet har tidigare i dag hemställt, att anslagsbeloppet avskrivs. Jag har intet att erinra mot, att de under punkterna 3 c och 3 d i nämnda PM berörda beställningsbemyndigandena om sammanlagt 170 000 kr lämnas.

Vid tillämpning av det minimalalternativ, som jag redovisat under punkt 1, måste sprängningsarbetena på Torslanda bedrivas i långsammare takt.

Med ledning av vad jag nu anfört och i enlighet med de riktlinjer som jag under punkt 1 förordat för anslagsanvisningen för budgetåret 1954/55, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1954/55 under luftfartsfonden anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a. Flygfältsbyggen	3 800 000 kronor,
b. Byggnader	1 700 000 kronor,
c. Teleutrustning m. m.	100 000 kronor,
d. Belysningsanläggningar	900 000 kronor,
e. Fordon, maskiner och redskap	300 000 kronor,
f. Försvarsberedskap vid luftfartsverket	225 000 kronor.

Statens allmänna fastighetsfond.

[29] 1. Byggnadsarbeten för länsstyrelserna.

Till byggnadsarbeten för länsstyrelserna äskar byggnadsstyrelsen för nästa budgetår i tre särskilda skrivelser sammanlagt 8 535 000 kr, varav 7 725 000 kr avser ny- och tillbyggnader för länsstyrelserna i Gävleborgs, Kopparbergs, Jämtlands, Jönköpings och Hallands län, 700 000 kr nybyggnad för vägförvaltningen i Uppsala län samt 110 000 kr reparation av den numera av länsstyrelsen i Älvsborgs län disponerade fastigheten Riksbanken nr 1 i Vänersborg.

Byggnadsstyrelsen.

I skrivelse den 31 augusti 1953 erinrar byggnadsstyrelsen om att Kungl. Maj:t i olika sammanhang uppdragit åt styrelsen att utföra nybyggnader eller om- och tillbyggnader vid landets länsstyrelser eller andra länsorgan samt att ombesörja i samband med byggnadsarbetena erforderliga markförvärv och för ändamålet ställt av riksdagen anvisade medel till byggnadsstyrelsens förfogande. Av skäl, som bland annat sammanhänger med läget på arbetsmarknaden, har dessa byggnadsföretag hittills endast i begränsad omfattning kommit till utförande.

Sedan de till grund för förenämnda medelsanvisningar liggande byggnadsförslagen uppgjorts, har emellertid en sådan omorganisation av länsstyrelserna och utvidgning av deras arbetsuppgifter företagits, att en genomgripande översyn av dessa tidigare förslag, i den mån en sådan icke redan genomförts, ansetts påkallad. Byggnadsstyrelsen har därför med biträde av en enligt särskild bemyndigande tillkallad sakkunnig företagit en sådan allmän omprövning. Bearbetning av utredningsmaterialet beträffande samtliga länsförvaltningar pågår fortfarande, och styrelsen avser att under innevarande budgetår sammanställa en generalplan med förslag till lokalfrågornas lösning och de i anslutning därtill erforderliga markförvärven. Redan nu kan emellertid dessa frågor överblickas så långt, att styrelsen, inom ramen för generalplanen anser sig böra föreslå byggnadsföretag vid vissa länsstyrelser, där åtgärder av skäl som anges i det följande är särskilt angelägna.

Resultatet av den förenämnda omprövningen torde i flertalet fall medföra en väsentlig omläggning av de tidigare planerna och en utökning av då förutsatta byggnadsprojekt. Behovet av relativt snabba åtgärder i dessa avseenden synes så mycket mera påkallat som även de länsstyrelser, vilka förhållandevis nyligen erhållit tillskott till sina lokaler, redan börjat lida

av en viss trångboddhet, medan flera andra arbetar i direkt olämpliga och otillräckliga lokaler. Detta senare förhållande sammanhänger med att de tid efter annan framtvingade utökningarna av lokalerna merendels kunnat åstadkommas endast genom förhyrningar i öppna marknaden, därvid de tillgängliga lokalerna ofta icke varit så välbelägna eller eljest lämpade för sitt nya ändamål som önskvärt vore. Detta har helt naturligt medfört en för den administrativa verksamheten betungande och kostsam splittning av de olika avdelningarna. Vidare har de otillfredsställande lokalförhållandena medverkat till att den praktiska tillämpningen av den i propositionen nr 155/1952 förutsatta omorganisationen av länsstyrelserna endast delvis kunnat genomföras.

Vid uppgörandet av nya planer för länsstyrelsernas byggnadsfrågor har jämväl beaktats behovet av en närmare anknytning rent lokalt till länsstyrelsen av med denna samarbetande förvaltningsorgan av skilda slag, vilkas kontakter med länsstyrelsen såväl genom vidtagna organisationsförändringar som genom utvecklad praxis fått ökad omfattning. Vidare har det ur ekonomiska och praktiska synpunkter synts riktigt, att i den mån så lämpligen låter sig göra, i nya byggnader för länsförvaltningarna söka tillgodose förutsebara lokalbehov även för andra i residensstäderna verksamma statliga organ, för vilka statsverket nu vidkännes hyreskostnader. Lokaler för dessa senare organ har i allmänhet ansetts böra planeras så, att de kan utföras i en senare byggnadsetapp och lokalernas tillkomst göras beroende av bl. a. det vid varje tillfälle aktuella statsfinansiella läget. För att vederbörande byggnadsetapp skall kunna erhålla en ur praktisk och ekonomisk synpunkt lämplig avvägning har det emellertid befunnits lämpligt, att lokaler av denna art i viss utsträckning redan nu planeras. Detta gäller särskilt för sådana mindre organ, som genom utflyttning kan lämna plats för en eventuell framtida ytterligare ansvällning av länsförvaltningens huvuddel. Slutligen framhåller styrelsen angelägenheten av att vid nuvarande läge på bostadsmarknaden förhyrda och såsom administrationslokaler disponerade bostadslägenheter snarast återgår till ursprungligen avsedd användning.

De förhållanden och allmänna riktlinjer som nu berörts, har medfört en icke obetydlig utökning av de tidigare byggnadsplanerna. De enligt dessa planer redan anvisade medlen synes kunna utnyttjas till att utföra en första byggnadsetapp. Praktiska och ekonomiska skäl talar emellertid för att de för ett visst byggnadsföretag planerade ytterligare arbetena utföres som en direkt fortsättning av den första byggnadsetappen. Denna princip har redan tidigare tillämpats vid de under de senaste åren företagna eller pågående byggnadsföretagen av denna art, såsom för länsstyrelserna i Kalmar, Västerbottens, Blekinge och Södermanlands län.

Som ett led i utbyggnadsplanerna för länsförvaltningarna ingår även de omflyttningar som kan komma i fråga, i den mån som befintliga lokaler i statens byggnader genom utflyttning av där hittills verksamma organ friställes för annat ändamål. Styrelsen söker härvid i största möjliga utsträck-

ning utnyttja dessa lokaler på sådant sätt att motsvarande förhyrningar skall kunna avvecklas, men har därvid även att taga hänsyn till deras allmänna lämplighet och de organisatoriska synpunkter som i varje särskilt fall framkommer.

Styrelsen, som samrått med vederbörande länsstyrelser, anför därefter i huvudsak följande beträffande vart och ett av de berörda byggnadsföretagen.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län.

För budgetåren 1946/47 och 1947/48 har till nybyggnad för länsstyrelsen anvisats investeringsanslag om sammanlagt 1 550 000 kr.

Det nu uppgjorda byggnadsförslaget upptar en större byggnad, inom vilken länsstyrelsen i sin helhet skall inrymmas. Därjämte kan på det nu tillgängliga, från fängelsetomten avsöndrade området uppföras ännu en något mindre byggnad, avsedd för vissa andra statliga organ, såsom länsarkitektkontoret, länsbostadsnämnden, distriktsingenjören för vatten och avlopp, landsfogden, häradsskrivarkontoret för Gävle fögderi m. m. Man räknar även med att i samband med denna andra byggnad anordna garage för länsstyrelsens och statspolisens bilar och samtidigt erhålla en förbindelseled under tak mellan de båda byggnaderna. Medan avsikten i tidigare planer varit, att lokaler skulle beredas även för vägförvaltningen, har nu räknats med att denna skall inrymmas i nuvarande landsstatshuset i kvarteret Hövdingen.

Anläggningen i dess helhet har kostnadsberäknats till ca 4 375 000 kr, varav för länsstyrelsebyggnaden 2 600 000 kr och för den mindre byggnaden 1 775 000 kr. Den större byggnaden kan uppföras inom ramen för hittills anvisade medel, ökade med det belopp, som förutsatts skola bestridas från anslaget till merkostnader för vissa byggnadsföretag. Emellertid är det ur byggnadsteknisk och ekonomisk synpunkt fördelaktigt, om hela projektet kan utföras i ett sammanhang. Byggnadsstyrelsen föreslår därför att för budgetåret 1954/55 anvisas ett belopp av 1 775 000 kr, varigenom det skulle bli möjligt att i huvudsak slutföra hela byggnadsföretaget under nästa budgetår.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län.

För tillbyggnad av landsstatshuset i Falun m. m. anvisade riksdagen för budgetåret 1945/46 ett investeringsanslag av 950 000 kr. För markförvärv i kvarteret 49 Kansliet har tagits i anspråk 120 000 kr, varav dock ca 40 000 kr torde komma att återgå till anslaget genom försäljning till Falu stad av viss del av den förvärvade marken. Till styrelsens förfogande står även ett för budgetåret 1946/47 anvisat anslag om 125 000 kr för omläggning av värmesystemet i landsstatshuset.

Då det visat sig nödvändigt att tillsvidare bevara en å tomten belägen äldre träbyggnad, vilken disponeras av länsstyrelsen, har hittills endast uppförts en del av den planerade tillbyggnaden. Byggnadstillstånd för den återstående delen av tillbyggnaden har ställts i utsikt under år 1953, varför styrelsen

räknar med att under innevarande budgetår behöva taga in anspråk hela det tillgängliga anslagsbeloppet.

Den återstående delen av tillbyggnaden utgör en för landsstatshusets om-
daning och för den slutliga lösningen av länsförvaltningens lokalproblem
nödvändig sanering men innebär inte något nämnvärt lokaltillskott. Före
dess uppförande måste nämligen den av länsstyrelsen provisoriskt dispone-
rade träbyggnaden, vilken är i hög grad otidsenlig och brandfarlig, avlägs-
nas. Åtskilliga lokalproblem kvarstår därför olösta. Byggnadsstyrelsen
vill särskilt framhålla behovet av nya lokaler för vägförvaltningen
i länet, vilken för närvarande inrymmes i förhyrda lokaler på inte
mindre än fem olika ställen i staden. De organisatoriska olägenheter-
na av en sådan anordning har redan berörts, vartill kommer att flertalet av
dessa lokaler är olämpliga och otillräckliga. För att tillgodose detta och and-
ra aktuella lokalbehov har det visat sig lämpligast att uppföra en nybygg-
nad å tomt nr 7 i kvarteret 49 Kansliet i anslutning till den nuvarande lands-
statshusflygeln. Byggnadsstyrelsen har anhållit om tillstånd att expropriera
denna tomt. Den nu planerade byggnaden har kostnadsberäknats till
1 920 000 kr.

Behovet av nybyggnaden är särskilt trängande även av det skälet, att bygg-
naden, innan den tages i anspråk för sitt slutliga ändamål, så snart som möj-
ligt bör finnas tillgänglig för att provisoriskt inrymma länsstyrelsen under
den tid nuvarande landsstatshuset undergår nödvändig ombyggnad och upp-
rustning. Beträffande detta senare arbete ämnar emellertid byggnadsstyrelsen
framdeles återkomma.

Länsstyrelsen i Jämtlands län.

Till nybyggnad för länsstyrelsen har för budgetåret 1946/47 anvisats ett
investeringsanslag av 757 000 kr. Av detta belopp har 57 000 kr använts för
inköp av vissa fastigheter i kvarteret Onkel Adam i Östersund. Till inköp
av vissa ytterligare fastigheter inom samma kvarter anvisade riksdagen för
budgetåret 1952/53 ett anslag av 565 000 kr.

Större delen av det invid residenset belägna kvarteret Onkel Adam befin-
ner sig nu i kronans hand och en utbyggnad av förvaltningslokalerna i
kvarteret har sedan länge varit planerad. Så länge den i kvarterets centrala
del belägna tomten nr 3 icke stått till förfogande, har emellertid denna
utbyggnad måst begränsas på ett mindre rationellt sätt och någon möjlighet
att tillfullo utnyttja statens markinnehav för en bebyggelse, som innebär en
verkligt rationell lösning av länsförvaltningens lokalproblem, har icke före-
legat. Sedan tillfälle numera yppats att förvärva även tomten nr 3 har sty-
relsen därför ingått i förhandlingar härom och ämnar, om dessa, vilket sty-
relsen har anledning förmoda, leder till ett positivt resultat, framlägga för-
slag att för detta förvärv få utnyttja medel från anslaget till Inköp av fastig-
heter för förvaltningsändamål. I samband härmed har styrelsen uppgjort
planer på en bebyggelse av kvarteret i dess helhet, varigenom länsförvalt-
ningens lokalproblem för överskådlig tid skulle lösas. En första etapp av

den planerade bebyggelsen torde kunna påbörjas innevarande höst med utnyttjande av tillgängliga medel. Denna etapp tillgodoser emellertid endast en mindre del av föreliggande lokalbehov. Ett rationellt genomförande av byggnadsprojektet bör avse såväl att tillskapa tillräckliga lokaler för länsstyrelsen som att, såsom ersättning för inom skilda delar av staden förhyrda lokaler, inrymma lokaler för länsarkitektkontor, länsbostadsnämnd, distriktsingenjör för vatten och avlopp, häradsskrivarkontor m. m. En andra utbyggnadsetapp, kostnadsberäknad till 1 150 000 kr, som direkt fortsättning av den första etappen bör därför komma till stånd redan under budgetåret 1954/55.

Styrelsen avser att framdeles återkomma till frågan om utförande av ytterligare byggnader inom kvarteret för den statliga administrationen i länet.

Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Till nybyggnad för länsstyrelsen har å tilläggsstat II för budgetåret 1945/46 samt å riksstaten för budgetåret 1949/50 anvisats investeringsanslag om sammanlagt 1 216 000 kr.

Med hänsyn till de krav i fråga om lokalutrymme, som framkommit sedan anslagen anvisades, har det förslag till nybyggnad i kvarteret Gullivivan, som dessa avsåg, underkastats viss omarbetning, vilken bl. a. syftat till, att genom en koncentration av bebyggelsen ernå bättre utnyttjande av tomtmarken. Länsstyrelsens huvuddel avses sålunda bli inrymd i en enda, central byggnadskropp. Till denna anslutes andra byggnader med lokaler för de förvaltningsorgan, för vilka utrymmen inte kommer att kunna beredas inom nuvarande residens- och lantmäterikontorsbyggnader, nämligen länsarkitektkontoret, länsbostadsnämnden, distriktsingenjören för vatten och avlopp, häradsskrivarkontoret för Jönköpings fögderi, vägförvaltningen och bilinspektionen m. fl. Därjämte har det genom den företagna revideringen av det tidigare förslaget blivit möjligt att inom tomten framdeles bereda plats för eventuell ytterligare nybyggnad.

Den planerade centrala byggnadskroppen för länsstyrelsens huvuddel utgör en byggnadstekniskt avslutad enhet, vilken som en första byggnadsetapp, kan utföras i ett sammanhang. Dess uppförande beräknas kunna igångsättas under budgetåret 1954/55. Kostnaderna för densamma har beräknats till ca 1 850 000 kr. Byggnadsföretaget kan genomföras med tillgängliga medel, ökade med det belopp, som förutsatts skola bestridas från anslaget till merkostnader för vissa byggnadsföretag. En till huvudbyggnaden ansluten flygel har kostnadsberäknats till ca 930 000 kr. Den är avsedd för vissa delar av länsstyrelsen samt för länsarkitektkontoret, länsbostadsnämnden, distriktsingenjörskontoret för vatten och avlopp, häradsskrivarkontoret m. m. Då det skulle vara ekonomiskt fördelaktigt för statsverket att i samma entreprenad intaga såväl huvud- som flygelbyggnaden, föreslår byggnadsstyrelsen, att för den senare erforderliga medel ställs till styrelsens förfogande för nästa budgetår.

Länsstyrelsen i Hallands län.

Under åren 1942 och 1943 byggdes inom kvarteret S:t Nicolaus ett nytt landsstatshus, vilket i enlighet med anvisningar av dåvarande civila byggnadsutredningen utfördes med starkt beskurna rumsstorlekar och utan reservutrymmen. Härigenom kom byggnaden redan från början att bli otillräcklig. Sedan möjlighet yppats till ytterligare tomtförvärv i kvarteret S:t Nicolaus, vilka även till viss del redan genomförts, har byggnadsstyrelsen efter samråd med länsstyrelsen och Halmstads stad numera stannat för ett förslag, som innebär, att nya lokaler för länsförvaltningen uppföres inom detta kvarter i nära anslutning till det nuvarande landsstatshuset. För att tillgodose de mest trängande lokalbehoven för länsstyrelsen, föreslår byggnadsstyrelsen, att såsom en första etapp en tillbyggnad till landsstatshuset snarast kommer till stånd å den intill landsstatshuset belägna, kronan redan tillhöriga stadsägan nr 1008 inom kvarteret S:t Nicolaus. Kostnaden är beräknad till 1 950 000 kr. Då länsstyrelsens lokalproblem är trängande synes byggnadsföretaget böra påbörjas under nästkommande år.

Utbyggnadsförslaget upptar jämväl en nybyggnad för länets lantmäterikontor m. m., förlagd till de nyligen förvärvade tomterna nr 3--6 i kvarteret S:t Nicolaus. Denna byggnad är avsedd att utföras som en andra utbyggnadsetapp. Beträffande denna avser byggnadsstyrelsen att inkomma med anslagsäskande till budgetåret 1955/56.

För att erhålla en markreserv för kommande utvidgningar och möjlighet att bereda utrymme åt andra, länsstyrelsen närstående organ inom kvarteret ämnar styrelsen återupptaga tidigare underhandlingar med Halmstads stad angående ytterligare markförvärv.

Nybyggnad för vägförvaltningen i Uppsala län.

I ytterligare en skrivelse den 31 augusti 1953 anför byggnadsstyrelsen, att för vägförvaltningen i Uppsala län förhyres lokaler i den domkyrkoförsamlingen tillhöriga s. k. Lindska skolan i Uppsala. Vägförvaltningen har emellertid uppsagts till avflyttning den 1 oktober 1954, varvid domkyrkoförsamlingen som skäl åberopat, att lokalerna erfordras för församlingens egna växande behov. Styrelsen har hos vederbörande hyresnämnd begärt att uppsägningen skall förklaras ogiltig och, sedan denna framställning avslagits, hos hyresrådet överklagat nämndens beslut. Några möjligheter att genom förhyrning skaffa andra lokaler föreligger inte.

Med hänsyn till det uppkomna läget föreslår styrelsen, att för vägförvaltningen skall uppföras en nybyggnad, vilken bör utformas så att den utgör en naturlig första etapp i en större anläggning för länsstyrelsens framtida lokalbehov. Styrelsen räknar med att byggnaden skall förläggas till det område väster om slottet, som benämnes landshövdingens trädgård.

Den nu aktuella nybyggnaden har kostnadsberäknats till 700 000 kr. Under förutsättning att anslag anvisas för nästa budgetår, räknar byggnadsstyrelsen med att byggnaden skall kunna uppföras till år 1955.

Reparation av fastigheten Riksbanken nr 1 i Vänersborg.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 17 juli 1953 har fastigheten nr 1 i kvarteret Riksbanken i Vänersborg fr. o. m. den 1 augusti 1953 överförts från telegrafverkets fond till byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond. Fastigheten är avsedd att i fortsättningen bl. a. utnyttjas för folkbokföringsavdelningen vid länsstyrelsen i Älvsborgs län. Byggnadsstyrelsen har den 23 oktober 1953 erhållit bemyndigande att för vissa inredningsarbeten m. m. i fastigheten taga i anspråk högst 40 000 kr av anslaget till Anordnande av förvaltningslokaler.

Byggnadsstyrelsen meddelar i skrivelse den 10 september 1953, att fastighetens underhåll är starkt eftersatt. För att kunna användas för det ändamål, som byggnaden nu är avsedd att tjäna, måste den genomgående iståndsättas. Förutom betydande utvändiga reparationsarbeten erfordras installation av nya värme- och varmvattenpannor, varjämte den elektriska utrustningen måste förbättras. Kostnaderna härför beräknas till sammanlagt 110 000 kr.

Investeringsplan för landsstatsbyggnader.

På grundval av uppgifter som erhållits från byggnadsstyrelsen, har följande investeringsplan sammanställts avseende byggnadsarbeten för länsstyrelserna under innevarande och nästa budgetår, däri inräknat nu föreslagna byggnadsföretag. För täckande av byggnadskostnaderna för redan beslutade företag står till styrelsens förfogande, utöver redovisade behållningar å de olika specialanslagen per den 1 juli 1953, medel från kollektivanslaget till Merkostnader för vissa byggnadsföretag enligt för dispositionen av detta anslag gällande grunder. De anförda uppgifterna rörande medelsförbrukningen avser de totala kostnaderna under resp. budgetår, således inklusive de belopp, som beräknats belasta sistnämnda anslag. Som framgår av planen beräknar styrelsen under de båda budgetåren för hithörande arbeten taga i anspråk sammanlagt 1 627 000 resp. 2 913 000 kr från merkostnadsanslaget. De av styrelsen nu föreslagna ytterligare byggnadsarbetena för länsstyrelserna i Gävleborgs, Kopparbergs, Jämtlands och Jönköpings län har redovisats tillsammans med av riksdagen redan beslutade byggnadsanslag för dessa länsstyrelser.

Departementschefen.

På åtskilliga av de anslag till byggnadsarbeten vid länsstyrelserna, som anvisats av riksdagen efter kriget, redovisades fortfarande vid ingången av nu löpande budgetår rätt betydande behållningar. I vissa fall har endast utredningskostnader hittills belastat anslagen, i andra har avsedda företag endast i begränsad utsträckning kommit till utförande. Att så har blivit fallet beror väsentligen på att sedan anslagen anvisats, det av konjunkturpolitiska skäl befunnits nödvändigt, att tillsvidare helt eller delvis uppskjuta de planerade byggnadsföretagen. De behållningar, som därvid uppstått, uppgick den 1 juli 1953 till ca 11 milj. kr (12 955 000 minus nya anslag,

Anslag	Behållning 1. 7. 1953	Beräknad totalkostnad 1. 7. 1953	Medelsförbrukning		
			faktisk intill 30. 6. 1953	beräknad för 1953/54	beräknad för 1954/55
tusental kronor					
1945/46 16 Prov. lokaler för folkbokföringsav- delningarna	866	—	134	—	—
Byggnadsarbeten för länsstyrelsen i					
1945/46 16 c Älvsborgs län	—	521	481	40	—
1946/47 22 Kronobergs län . . .	218	823	457	—	—
1947/48 26 Örebro län	183	362	67	7	—
1949/50 6 Östergötlands län . .	1 040	1 685	20	—	—
1949/50 8 Kalmar län	—	1 786	1 756	30	—
1949/50 9 Kristianstads län . .	1 712	2 733	21	—	—
1949/50 10 Skaraborgs län	121	2 416	1 695	621	100
1949/50 11 Värmlands län	946	1 701	505	1 096	100
1951/52 11 Blekinge län	1 196	3 025	1 029	1 495	500
1951/52 12 Västernorrlands län	—	2 117	2 007	110	—
1951/52 13 Västerbottens län . .	—	3 079	2 619	360	100
1951/52 14 Norrbottens län . .	—	1 815	1 284	70	—
1953/54 9 Stockholms län	380	380	—	350	30
1953/54 10 Södermanlands län . .	2 048	3 128	380	925	1 100
1953/54 11 Östergötlands län .	160	160	—	160	—
1953/54 12 Göteborgs och Bo- hus län	300	300	—	100	200
1947/48 27 Gävleborgs län	1 491	2 624	59	965	1 600
Åskat	—	1 775	—	—	1 000
<i>Summa för Gävleborgs län</i>	1 491	4 399	59	965	2 600
1945/46 15 Kopparbergs län . .	283 ¹	1 433	707	342	384
1946/47 32 »	110	182	15	111	56
Åskat	—	1 920	—	—	1 200
<i>Summa för Kopparbergs län</i>	393	3 535	722	453	1 640
1946/47 35 Jämtlands län	692	1 881	729	700	452
Åskat	—	1 150	—	—	700
<i>Summa för Jämtlands län</i>	692	3 031	729	700	1 152
1949/50 7 Jönköpings län	1 209	1 850	7	80	1 300
Åskat	—	930	—	—	500
<i>Summa för Jönköpings län</i>	1 209	2 780	7	80	1 800
<i>Övriga äskanden</i>					
Byggnadsarbeten					
för länsstyrelsen i Hallands län .	—	1 950	—	—	1 500
» vägförvaltningen i Uppsala .	—	700	—	—	500
Reparation av fastigheten Riks- banken nr 1 i Vänersborg	—	110	—	—	110
Grundförstärkning av länsresiden- set i Härnösand ²	—	400	—	100	300
<i>Totalsumma</i>	12 955	42 936	13 972	7 662	11 732
Därav från merkostnadsanslaget enligt byggnadsstyrelsens be- räkningar	—	—	—	1 627	2 913

¹ Inklusive 40 000 kr, som beräknas bli frigjorda vid försäljning av viss för anslagsmedel inköpt mark.

² Åskat å tilläggsstat II 1953/54.

1 890 000), fördelade på fjorton särskilda anslag. För innevarande budgetår har till fyra särskilda företag anvisats sammanlagt 1,9 milj. kr. Av dessa har till ett, nämligen byggnadsföretaget för länsstyrelsen i Södermanlands län, tidigare utgått delanslag. Totalt står sålunda 13 milj. kr till förfogande under detta budgetår å specialanslagen. För fem i planen upptagna företag har anslagsmedlen helt tagits i anspråk, och arbetena skall slutföras med anlitan­de av medel från merkostnadsanslaget. Även för övriga i planen upptagna företag, vilka kostnadsberäknats före år 1952, beräknas tillskott från sistnämnda anslag bli erforderliga. Den sammanlagda belastningen å merkostnadsanslaget för landsstatsbyggnader efter utgången av budgetåret 1952/53 uppskattar byggnadsstyrelsen, med utgångspunkt från nu gällande byggnadskostnadsnivå, till i runt tal 8,5 milj. kr, varav ca 4 milj. kr antages falla på tiden efter den 30 juni 1955.

Såsom framgår av investeringsplanen beräknar byggnadsstyrelsen, att medelsförbrukningen under innevarande budgetår skall komma att uppgå till ca 7,7 milj. kr, varav 0,1 milj. kr avser det anslag, som äskats å tilläggsstat till Grundförstärkning av länsresidenset i Härnösand. Av totalbeloppet, förutses ca 6 milj. kr falla på specialanslagen och ca 1,6 milj. kr på merkostnadsanslaget. Den totala medelsförbrukningen under föregående budgetår utgjorde ca 4,2 milj. kr, varav 3,5 milj. kr kom på specialanslagen och resten på merkostnadsanslaget.

För nästa budgetår har byggnadsstyrelsen räknat med att de hittills anvisade anslagen skulle behöva tas i anspråk intill ca 5,9 milj. kr, varav 2,9 milj. kr skulle falla på merkostnadsanslaget och motivera en ytterligare medelsanvisning å detta. Dessutom har styrelsen för ytterligare byggnadsarbeten för länsstyrelserna och till dem anknutna organ äskat ca 8,5 milj. kr, varav styrelsen beräknar att 5,8 milj. kr skall förbrukas under budgetåret. Sammanlagda medelsförbrukningen för här berörda ändamål skulle därmed komma att stiga till ca 11,7 milj. kr.

Den starka ökning i de årliga investeringsutgifterna för landsstatsbyggnader, som styrelsen sålunda förutsatt, anser jag mig i nuvarande statsfinansiella läge icke kunna acceptera. Jag är medveten om att lokalbehovet vid länsstyrelserna är trängande, men med hänsyn till det stora investeringsbehov, som föreligger på olika områden, torde även de här berörda investeringarna böra inskränkas till det allra nödvändigaste. Såsom byggnadsstyrelsen anfört, pågår för närvarande inom styrelsen arbetet på en generalplan för lösning av länsstyrelsernas lokalfrågor. I avvaktan på att denna fram­lägges, synes en ökning av investeringsutgifterna utöver det för innevarande budgetår beräknade beloppet inte böra ifrågakomma. Jag förordar därför att den totala medelsförbrukningen för byggnadsarbetena för länsstyrelserna under nästa budgetår begränsas till 7,5 milj. kr.

Byggnadsstyrelsen har under hand meddelat mig vilka beskrifningar i byggnadsprogrammet, som blir erforderliga vid denna begränsning. Med hänsyn till angelägenheten av de olika byggnadsprojekten har styrelsen förordat, att på programmet får kvarstå, utöver de byggnadsarbeten, som

faller under äldre anslagsanvisningar, de ytterligare byggnadsetapper för länsstyrelserna i Falun och Östersund, för vilka medel äskats i styrelsens petita, vidare de nu föreslagna byggnadsarbetena för vägförvaltningen i Uppsala, reparationen av fastigheten Riksbanken nr 1 i Vänersborg samt den av mig på tilläggsstat för innevarande budgetår tillstyrkta grundförstärkningen av länsresidenset i Härnösand. Jag förordar, att dessa företag får påbörjas i enlighet med planen. Följande företag får sålunda anstå tills vidare, nämligen dels den byggnadsetapp i Gävle, för vilken styrelsen nu äskat anslag, dels båda de i programmet upptagna etapperna i Jönköping, av vilka den ena skulle ha förutsatt ny anslagsanvisning, och dels det nya byggnadsprojektet i Halmstad. Dessa reduceringar av programmet medför, att utgifterna minskas med 80 000 kr innevarande budgetår och med 4,3 milj. kr nästa budgetår.

I samband med att en investeringsram för landsstatsbyggnaderna sålunda fastställs för nästa budgetår, synes också en omläggning av anslagssystemet böra äga rum i avsikt att ge bättre överblick än hittills över investeringsverksamhetens omfattning och utveckling. I detta syfte förordar jag, att de vid utgången av nu löpande budgetår förefintliga behållningarna å anslagen till landsstatsbyggen, sammanföres till ett gemensamt anslag, benämnt Byggnadsarbeten för länsstyrelserna, och att från och med nästa budgetår erforderliga medel anvisas i anknytning till en av byggnadsstyrelsen framlagd och av statsmakterna godkänd investeringsplan.

Planen bör liksom den här tidigare redovisade, innehålla uppgifter för varje särskilt byggnadsföretag, som godkänts av riksdagen, varjämte beträffande nya företag, som föreslås upptagna i planen erforderliga redogörelser bör lämnas liksom hittills. Slutligen bör i anknytning till denna omläggning, den nu förekommande anvisningen av medel över merkostadsanslaget till täckning av kostnadsstegringar upphöra, i vad avser landsstatsbyggnaderna, och den totala årliga kostnaden redovisas i investeringsplanen och anvisas under det nya anslaget.

Såsom den nu framlagda investeringsplanen visar, kommer vid utgången av innevarande budgetår att till det nya anslaget överföras en reservation av ca 7 000 000 kr. Beloppet utgör differensen mellan behållningen å anvisade anslag den 1 juli 1953 och siffran för medelsförbrukningen under budgetåret 1953/54, den senare korrigerad med hänsyn dels till att byggnadsföretaget i Jönköping icke kommer i gång, dels till att en del av medelsförbrukningen fortfarande under innevarande budgetår täckes från merkostnadsanslaget (12 955 000 — 7 662 000 + 80 000 + 1 627 000 kr). Med en anvisning av 1 milj. kr till anslaget, kommer tillgängliga medel att räcka för den av mig förordade medelsförbrukningen, 7,5 milj. kr under nästa budgetår och dessutom medge en viss ökning av byggnadsverksamheten, därest arbetsmarknadsläget och de ekonomiska förhållandena i övrigt skulle tillåta en sådan.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna, att vid utgången av innevarande budgetår förefintliga behållningar å de anslag till landsstatsbyggnader, som upptagits i den tidigare berörda investeringsplanen, får sammanföras till ett gemensamt anslag, kallat Byggnadsarbeten för länsstyrelserna,

att bemyndiga Kungl. Maj:t att under nästa budgetår låta igångsätta de i nämnda investeringsplan upptagna ytterligare byggnadsarbetena för länsstyrelserna i Falun och i Östersund, vidare byggnadsarbetena för vägförvaltningen i Uppsala samt slutligen reparationen av fastigheten Riksbanken nr 1 i Vänersborg, samt

att för budgetåret 1954/55 till det nya investeringsanslaget *Byggnadsarbeten för länsstyrelserna* anvisa ett belopp av 1 000 000 kronor.

[30] 2. Administrationsbyggnad inom kvarteret Fältöversten i Stockholm.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1951/52	—	75 000	2 000
1952/53	73 000	—	63 000
1953/54	10 000	150 000	160 000*
1954/55 styrelsen	0	1 500 000	1 500 000*
dep.ch.	0	100 000	100 000*

Byggnadsstyrelsen meddelar, att sedan arkitekttävlingen om den planerade administrationsbyggnaden numera slutförts, har ett av de prisbelönade förslagen upptagits till fortsatt bearbetning. Förslaget avser en anläggning, uppdelad i två byggnadskroppar, vilka var för sig kan uppföras i två etapper. Mellan de båda byggnaderna uppföres en lägre byggnadskropp, som innehåller en för anläggningen gemensam huvudentré med upplysnings- och vaktmästarcentral, lunchrum samt lokal för större sammankomster. Fullt utbyggd beräknas anläggningen inrymma kontorslokaler med en sammanlagd yta av ca 25 000 m². I ritningsförslaget har med hänsyn till byggnadens läge i staden även inarbetats vissa lokaler för uthyrning, såsom butiker, garage m. m., varjämte på generalpoststyrelsens begäran räknats med utrymme för en postanstalt. Totalkostnaden för byggnadsföretaget, dock med frånräknande av garageutrymmena, har preliminärt beräknats till ca 33 milj. kr.

Den nu pågående fortsatta bearbetningen av ritningsförslaget är i första hand inriktad på att med vederbörlig hänsyn till de arkitektoniska och byggnadstekniska förutsättningarna nå fram till ett på huvudritningar grundat

* Beräknat belopp.

förslag till en första byggnadsetapp för att fylla det akuta behov av kontorslokaler för statliga ändamål, som nu föreligger. Detta behov blir för varje dag allt vanskligare att fylla, antingen det gäller att tillgodose lokalbehoven i statens egna byggnader eller genom förhyrningar i öppna marknaden. Administrationsbyggnaden inom kvarteret Fältöversten har därför alltmer kommit att framstå som den nödvändiga lösningen på ett synnerligen komplicerat problem. Styrelsen pekar bl. a. på nödvändigheten att ersätta de lokaler för t. ex. bostadsstyrelsen, vilka bortfaller i samband med regleringen av nedre Norrmalm. Det är vidare nödvändigt att söka avhjälpa den betungande splittring av till samma administrativa enhet hörande arbetslokaler, vilken blivit följden av de provisoriska lösningar, som tid efter annan måst tillgripas för att tillgodose utrymmesbehoven. Slutligen framhåller styrelsen värdet av att till en byggnad få sammanföra myndigheter, som upprätthåller ett mera intimt samarbete.

Styrelsen har med det anförda velat framhålla vikten av att den planerade administrationsbyggnaden snarast påbörjas. Planeringsarbetet beräknas i stort sett vara avslutat vid slutet av år 1953, då styrelsen avser att förelägga Kungl. Maj:t huvudritningarna till den första byggnadsetappen. Denna är preliminärt kostnadsberäknad till ca 13 milj. kr. Om arbetsmarknadsläget så medger, bör byggnadsarbetena påbörjas under budgetåret 1954/55. Det för nästa budgetår beräknade medelsbehovet utgör 1 500 000 kr.

Departementschefen.

Jag är ej beredd att f. n. förorda beslut enligt byggnadsstyrelsens förslag. För att bereda styrelsen möjlighet att slutföra planeringsarbetet och uppgöra huvudritningarna till den första utbyggnadsetappen bör emellertid anslaget förstärkas med 100 000 kr.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Administrationsbyggnad inom kvarteret Fältöversten i Stockholm* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

[31] 3. Reparation av fasaderna å Svea livgardes f. d. kaserner i Stockholm. Å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1948/49 anvisade 1948 års höstriktdag 2 500 000 kr till anordnande av lokaler för statens handels- och industrikommission i Svea livgardes f. d. kaserner. Så när som på ett obetydligt belopp, vilket såsom besparing reglerats över titeln lånemedel, har hela anslagsbeloppet använts för ifrågavarande arbeten. Sedan kommissionens arbetsuppgifter nu avsevärt reducerats har efter beslut av Kungl. Maj:t den 10 april 1953 huvuddelen av statistiska centralbyrån överflyttats till de friställda lokalerna. För i samband därmed erforderliga ytterligare ombyggnadsarbeten har byggnadsstyrelsen bemyndigats taga i anspråk sammanlagt 430 000 kr av anslaget till Anordnande av förvaltningslokaler.

Byggnadsstyrelsen.

I skrivelse den 31 augusti 1953 har byggnadsstyrelsen hemställt att 600 000 kr anvisas för nästa budgetår till reparation av fasaderna å Svea livgardes f. d. kaserner i Stockholm.

Byggnadsstyrelsen anför, att fasadputs, plåtbeslag, fönster och dörrar på kasernbyggnaderna befinner sig i ett mycket dåligt skick. Särskilt fasadputsen är så dålig, att den har fallit ned på åtskilliga ställen. För att förebygga olyckor har skyddsåtgärder måst vidtagas vid huvudentrén. Ett uppskjutande av arbetena kan befaras medföra skador, som kan äventyra fastighetens framtida bestånd. Kostnaderna för reparationsarbetena är svåra att fastställa. Styrelsen räknar dock med att de skall kunna utföras inom en kostnadsram av 600 000 kr.

Departementschefen.

De tidigare vidtagna inredningsarbetena i Svea livgardes f. d. kaserner bör enligt min mening nu kompletteras med en renovering av fastighetens fasader. Jag har därför inte något att erinra mot byggnadsstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Reparation av fasaderna å Svea livgardes f. d. kaserner i Stockholm* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

[32] 4. Byggnad för statens provningsanstalt.

I skrivelse den 31 augusti 1953 har byggnadsstyrelsen hemställt att 200 000 kr anvisas för budgetåret 1954/55 för byggnadsarbeten m. m. i samband med placering vid statens provningsanstalt av stötprovningmaskiner för marinen räkning.

Beträffande motiven för äskandet hänvisar byggnadsstyrelsen till skrivelser från marinförvaltningen av den 2 november 1951 och 13 juni 1953. Av dessa båda skrivelser framgår i sammandrag följande.

För att för krigsfartyg få fram maskiner och apparater med erforderligt stötmotstånd vid detonationer av bomber, minor m. m. är tillgång till särskilt konstruerade provningsmaskiner en nödvändig förutsättning. Marinförvaltningen har för att bättre kunna tillgodose behovet av dylik apparatur bl. a. beställt en stötprovningmaskin för leverans vid utgången av innevarande budgetår. Marinens stötprovningmaskiner bör av skilda skäl i fortsättningen placeras vid statens provningsanstalt. Utrymme härför kan beredas inom anstaltens maskinhall under förutsättning att ny lokal skaffas för en dragprovningmaskin för kätting m. m., som för närvarande är inrymd där. Detta senare lokalbehov måste fyllas genom en nybyggnad, vilken inklusive erforderliga traverser kostnadsberäknats till 200 000 kr.

Departementschefen.

Med hänsyn till att en stötprovningmaskin redan beställts av marinen och att lämpligt utrymme måste beredas för denna, har jag, efter samråd med cheferna för försvars- och handelsdepartementen icke ansett mig böra

motsätta mig marinförvaltningens genom byggnadsstyrelsen framförda förslag. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Byggnad för statens provningsanstalt* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

[33] 5. Anordnande av förvaltningslokaler.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	811 000 ¹	250 000	557 000
1953/54	504 000	1 000 000	1 004 000*
1954/55 styrelsen	500 000	1 000 000	1 500 000*
dep.ch.	500 000	1 000 000	1 500 000*

Anslaget är avsett att möjliggöra, att oväntat uppkomna behov av förvaltningslokaler snabbt kan tillgodoses av byggnadsstyrelsen genom att styrelsen i staten tillhöriga fastigheter låter inreda vindslokaler eller utföra andra om- och påbyggnader samt i vissa fall, då sådana åtgärder inte går att vidtaga, låter uppföra provisoriska kontorsbyggnader. Anslaget får användas endast efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall.

Byggnadsstyrelsen.

Byggnadsstyrelsen anför i skrivelse den 25 augusti 1953, att beslutade omflyttningar av ett flertal statliga organ, såsom statistiska centralbyrån, nedre justitierevisionen, kammarkollegium och lagberedningen, beräknas under innevarande budgetår medföra betydande inrednings- och ändringsarbeten inom vissa av styrelsen förvaltade byggnader, bl. a. gamla riksdagshuset och byggnaderna i kvarteret Rosenbad. Därtill kommer att nya lokalbehov på grund av det rådande läget på hyresmarknaden i möjligaste mån måste tillgodoses genom ett hårdare utnyttjande av kronans egna fastigheter.

Den av byggnadsstyrelsen uppskattade behållningen å anslaget vid utgången av innevarande budgetår beräknas åtgå för färdigställande av sådana arbeten, för vilka Kungl. Maj:t redan nu beviljat medel. Styrelsen anser det därför med hänsyn till de föreliggande stora lokalbehoven angeläget att anslag till anordnande av förvaltningslokaler även för nästa budgetår anvisas med 1 000 000 kr.

Departementschefen.

Anslaget till anordnande av förvaltningslokaler har gjort det möjligt att relativt snabbt lösa angelägna lokalfrågor för ett inte obetydligt antal statliga myndigheter. Även i fortsättningen kommer liknande frågor att aktualiseras, varför det är av stor vikt att anslaget förstärkes i den utsträckning byggnadsstyrelsen föreslagit. Jag förutsätter att detta anslag även kan ut-

* Beräknat belopp.

¹ Beloppet överfört från anslaget till Anordnande av häradsskrivarkontor.

nyttjas för anordnande av hiss i södra bancohuset i Stockholm, för vilket ändamål byggnadsstyrelsen i skrivelse den 31 augusti 1953 hemställt om ett särskilt anslag av 75 000 kr.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Anordnande av förvaltningslokaler* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

[34] 6. Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	—	250 000	211 000
1953/54	39 000	750 000	789 000*
1954/55 styrelsen	0	1 000 000	1 000 000*
dep.ch.	0	750 000	750 000*

Anslaget är avsett att möjliggöra för byggnadsstyrelsen att tillvarataga uppkomna möjligheter att på för statsverket antagbara villkor förvärva sådana bebyggda eller obebyggda tomter eller delar därav, vilka är väl lämpade för att tillgodose aktuella eller förväntade behov av nya eller utökade lokaler för förvaltningsändamål. Anslaget får endast användas efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall.

Det under budgetåret 1952/53 förbrukade beloppet å anslaget har enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 oktober 1952 utnyttjats för förvärv av en tomt i Växjö.

Byggnadsstyrelsen.

Byggnadsstyrelsen erinrar i skrivelse den 31 augusti 1953 om att Kungl. Maj:t den 26 juni 1953 bemyndigat byggnadsstyrelsen att för inköp av fyra tomter i Halmstad taga i anspråk 155 000 kr av anslaget.

Beträffande nu aktuella fastighetsförvärv meddelar styrelsen, att i Härnösand kronan icke disponerar över tomtmark för erforderlig utbyggnad av statsmyndigheternas fastigheter. Det är därför nödvändigt att inköpa någon centralt belägen fastighet. Förhandlingar härom pågår, vilka beräknas komma att resultera i ett förslag, som styrelsen i sinom tid ämnar förelägga Kungl. Maj:t. Så vitt nu kan bedömas kommer för köpet erforderligt belopp att röra sig om 300 000 å 400 000 kr. I Östersund har kronan redan inköpt flera fastigheter i kvarteret Onkel Adam. För att åstadkomma en sammanhängande byggnadstomt av tillräcklig storlek erfordras emellertid ytterligare ett fastighetsförvärv, för vilket torde komma att erfordras 200 000 å 300 000 kronor.

De för innevarande budgetår tillgängliga medlen beräknas sålunda helt bli tagna i anspråk.

Under nästa budgetår skall eventuellt erläggas betalning för en tomt i Falun, beträffande vilken styrelsen hemställt om medgivande till expropriation.

* Beräknat belopp.

Med hänvisning till behovet av ytterligare tomtförvärv för den fortsatta utbyggnaden av främst länsstyrelsernas och övriga i residensstäderna arbetande myndigheters lokaler äskar styrelsen för nästa budgetår ett investeringsanslag av 1 000 000 kr till inköp av fastigheter för förvaltningsändamål.

Departementschefen.

Genom beslut den 30 oktober 1953 har byggnadsstyrelsen erhållit bemyndigande att till ett pris av 253 000 kr förvärva fastigheten nr 3 i kvarteret Onkel Adam i Östersund, varigenom förutsättningar skapats för en ändamålsenlig, successiv utbyggnad av därvarande länsstyrelses lokaler.

Under anslaget till Byggnadsarbeten för länsstyrelserna har närmare redogjorts för de i residensstäderna förlagda statsorganens byggnadsbehov. Vid en planmässig utbyggnad av främst länsstyrelsernas lokaler erfordras i vissa fall förvärv av kringliggande äldre fastigheter för att få tillgång till behövlig tomtmark. Kostnaderna för dylika köp torde även i fortsättningen böra bestridas från ett särskilt inköpsanslag, som fortlöpande i mån av behov förstärkes. Det av styrelsen nu äskade beloppet torde dock böra begränsas till 750 000 kr.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 750 000 kronor.

[35] 7. Merkostnader för vissa byggnadsarbeten.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1947/48—1951/52	—	9 000 000	8 971 000
1952/53	29 000	11 000 000 ¹	10 145 000
1953/54	884 000	5 000 000	3 247 000*
1954/55 styrelsen	2 637 000	4 000 000	4 607 000*
dep.ch.	2 637 000	—	1 582 000*

Anslaget är avsett att täcka de merkostnader, vilka på grund av den allmänna byggnadskostnadsstegringen uppstått å vissa, i särskild förteckning upptagna byggnadsföretag under fastighetsfonden, vilka hänför sig till kommunikations-, ecklesiastik-, jordbruks-, handels- och inrikesdepartementen. Beträffande den närmare motiveringen för anslaget torde jag få hänvisa till propositionen 1948: 2 (bil. 14, pt 8).

Byggnadsstyrelsen.

I skrivelse den 31 augusti 1953 har byggnadsstyrelsen hemställt, att 4 000 000 kr anvisas för nästa budgetår till merkostnader för vissa byggnadsarbeten.

* Beräknat belopp.

¹ Därav 3 000 000 kr å tilläggsstat.

Byggnadsstyrelsen meddelar, att den hösten 1952 konstaterade nedgången av byggnadskostnaderna fortsatt och att den höjning av kostnadsnivån, som skedde våren 1952 i samband med höjning av arbetarlönerna, nu helt kompenenserats genom sänkta materialpriser. Byggnadskostnadsnivån låg sommaren 1953 ca 4 procent lägre än ett år tidigare och var därmed i det närmaste lika med kostnadsnivån sommaren 1951.

Kostnadsförändringarna vid prisläget den 1 juli 1953 utgör i genomsnitt:

från hösten 1944	+ 74 %	från våren 1949	+ 35 %
» våren 1945	+ 67 %	» hösten 1949	+ 35 %
» hösten 1945	+ 65 %	» våren 1950	+ 35 %
» våren 1946	+ 61 %	» hösten 1950	+ 32 %
» hösten 1946	+ 54 %	» våren 1951	+ 6 %
» våren 1947	+ 44 %	» hösten 1951	— 1 %
» hösten 1947	+ 40 %	» våren 1952	— 6 %
» våren 1948	+ 40 %	» hösten 1952	— 3 %
» hösten 1948	+ 35 %		

Den i propositionen 1948: 2 intagna och senast i 1953 års statsverksproposition kompletterade förteckningen över byggnadsföretag, för vilka merkostnader uppstått på grund av den allmänna kostnadsstegringen, omfattar företag med en sammanlagd, ursprungligen beräknad byggnadskostnad av 102 796 300 kr, vilket belopp i sin helhet anvisats av riksdagen. Byggnadsstyrelsen har i förenämnda skrivelse föreslagit, att förteckningen skulle kompletteras med ytterligare ett tjugotal byggnadsföretag. Då denna förteckning enligt hittills tillämpade principer endast bör omfatta sådana, till vissa uppräknade departement hänförliga företag, för vilka merkostnader på grund av den allmänna byggnadskostnadsstegringen redan uppkommit, har dock i samråd med styrelsen ändringarna i förteckningen inskränkts till de i följande sammanställning upptagna företagen.

	Anslag anvisade år	Anvisade belopp summa	Beräknade merkostnader
Tillkommande byggnadsföretag.			
<i>Ecklesiastikdepartementet.</i>			
Om- och tillbyggnad av fysiska institutionen vid universitetet i Uppsala	1950— 1953	2 225 000	778 000
Kårhusbyggnad vid Karolinska medicokirurgiska institutet	1951 o. 1953	1 570 000	595 000
Ny värmeanläggning vid folkskoleseminariet i Falun	1950	275 000	111 000
<i>Inrikesdepartementet.</i>			
Vissa byggnadsarbeten vid statens bakteriologiska laboratorium ...	1950	108 000	42 000
	<i>Summa kr</i>	4 178 000	1 526 000

	Anslag anvisade år	Anvisade belopp summa	Beräknade merkostnader
Utmönstrade byggnadsföretag.			
<i>Kommunikationsdepartementet.</i>			
Ombyggnad av fastigheten Atomena nr 1 i Stockholm, minskning av medelsbehovet från av riksdagen anvisade 1 500 000 kr till 1 250 000 kr	1950 o. 1951	250 000	
Anordnande av lokaler för socialstyrelsen	1947	426 000 ¹	
Anordnande av lokaler för kammarkollegiet	1947	325 000	
Anordnande av lokaler för överståthållarämbetet	1946 o. 1947	2 600 000 ²	
	<i>Summa kr</i>	3 601 000	1 907 000

Byggnadsstyrelsens redovisning av inträdda merkostnader avseende de i förteckningen i propositionen 1948: 2 intagna företagen samt senare gjorda kompletteringar och nu föreslagna ändringar framgår av följande sammandrag:

	Ursprungligen beräknade byggnadskostnader	Nu beräknade merkostnader på grund av prisstegring
I förteckningen i proposition 1948: 2 intagna företag jämte kompletteringar t. o. m. 1953 års statsverksproposition	102 796 300	33 062 000 ³
Nu föreslagna tillägg till förteckningen	4 178 000	1 526 000
Nu föreslagna utmönstringar ur förteckningen	—3 601 000	—1 907 000
	<i>Summa kr</i>	32 681 000
Tidigare anvisade merkostnadsanslag		25 000 000
Återstår summa kr		7 681 000
Därav äskat för budgetåret 1954/55		4 000 000

Med skrivelse den 28 september 1953 har byggnadsstyrelsen framlagt redovisning för användningen av merkostnadsanslaget under budgetåren 1947/48—1952/53. Beträffande skrivelsens innehåll torde få hänvisas till handlingarna.

¹ Anslaget utgjorde 600 000 kr, varav 174 000 kr disponerats.

² Härav 1 000 000 kr å tilläggsstat I för budgetåret 1946/47 och 1 600 000 kr å riksstaten för budgetåret 1947/48.

³ För det i 1952 års statsverksproposition i förteckningen intagna byggnadsföretaget Statens rättskemiska och farmaceutiska laboratorium, ursprungligen kostnadsberäknat till 2 895 000 kr, har genom misstag tidpunkten för kostnadsberäkningen kommit att angivas till år 1948 i stället för rätteligen år 1946. Vidtagen korrigerings här för medför en ökning av de beräknade merkostnaderna med 403 000 kr. Därjämte har byggnadsstyrelsen företagit en omräkning av kostnadsstegringarna mellan sommaren 1950 och sommaren 1951, varvid framkommit att det tidigare upptagna beloppet, 19 300 000 kr, rätteligen skall vara 19 554 000 kr. Slutligen har siffran korrigerats för den prissänkning som ägt rum intill sommaren 1953.

Departementschefen.

Den sjunkande tendens, som byggnadskostnaderna visade sommaren 1952, har fortsatt och kostnaderna låg sommaren 1953 enligt byggnadsstyrelsens beräkningar praktiskt taget på samma nivå som under sommaren 1951. Detta har medfört att den reella belastningen på merkostnadsanslaget nu beräknas bli något lägre än som förutsattes i fjolårets statsverksproposition.

Byggnadsstyrelsen har nu föreslagit, att den ursprungligen i propositionen 1948:2 intagna förteckningen över byggnadsföretag, för vilka på grund av den allmänna kostnadsökningen uppkomna merkostnader får bestridas från nu ifrågavarande anslag, kompletteras med ytterligare ett tjugotal företag. Då förteckningen enligt hittills tillämpade principer endast bör omfatta till kommunikations-, ecklesiastik-, jordbruks-, handels- och inrikesdepartementen hänförliga företag, för vilka merkostnader kan beräknas uppkomma, har i samråd med byggnadsstyrelsen tilläggen till förteckningen begränsats till endast fyra företag. De beräknade merkostnaderna för dessa uppgår till sammanlagt ca 1,5 milj. kr. Då, såsom jag redovisat i proposition 1953:58, tre planerade förvaltningsbyggnader i Stockholm på grund av ändrade förutsättningar inte kommer till utförande, har styrelsen å andra sidan utmönstrat ifrågavarande byggnadsföretag ur förteckningen samt för ett fjärde företag gjort en mindre korrigerings med hänsyn till att de ursprungliga ombyggnadsplanerna inte realiserats i full utsträckning. Dessa senare åtgärder innebär en minskning av den beräknade totala merkostnaden med ca 1,9 milj. kr.

Byggnadsstyrelsen beräknar således nu det totala medelsbehovet för att täcka hittills uppkomna merkostnader till ca 32,7 milj. kr, varav 25 milj. kr redan anvisats av riksdagen. I enlighet med vad jag uttalat vid behandlingen av kollektivanslaget till byggnadsarbeten för länsstyrelserna, bör emellertid merkostnadsanslaget efter utgången av innevarande budgetår ej längre belastas med merkostnader, som är att hänföra till nämnda arbeten. De ändringar, som därav påkallas i den till grund för merkostnadsanslaget liggande förteckningen, torde få vidtagas vid utgången av innevarande budgetår, då definitiva uppgifter rörande ianspråktagandet av merkostnadsanslaget för landsstatsbyggnader kommer att föreligga.

Enligt under hand lämnade uppgifter uppskattar byggnadsstyrelsen belastningen av merkostnadsanslaget efter innevarande budgetår och för andra byggnadsföretag än landsstatsbyggnader till sammanlagt ca 2,6 milj. kr, varav ca 1,6 milj. kr beräknas falla på budgetåret 1954/55. Den förutsedda behållningen å anslaget vid utgången av innevarande budgetår utgör ca 2,6 milj. kr, varför någon förstärkning av anslaget tills vidare inte är erforderlig.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna de ändringar, som här förordats beträffande den förteckning, vilken ligger till grund för användningen av investeringsanslaget till *Merkostnader för vissa byggnadsarbeten*.

Fonden för låneunderstöd.

[36] Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1953/54. För vart och ett av budgetåren 1951/52—1953/54 har riksdagen till Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för räkenskapsåren 1950/51—1952/53 anvisat investeringsanslag av 2,2 milj. kr. De för budgetåren 1951/52 och 1952/53 anvisade anslagen har ej behövt tagas i anspråk utan har vid resp. budgetårsskiftet i statsbokföringen reglerats över titeln Lånemedel. Då bolagets bokslut för räkenskapsåret 1/10 1952—30/9 1953 ännu inte föreligger kan f. n. inte avgöras, om det för innevarande budgetår anvisade anslaget behöver utnyttjas. Blir så inte fallet skall behållningen vid budgetårets utgång likasom tidigare regleras över titeln Lånemedel.

För räkenskapsåret 1953/54 är bolaget likaledes berättigat till garanti intill ett högsta belopp av 2 200 000 kr. enligt de grunder, som angivits i det vid bildandet av SAS-konsortiet mellan de danska, norska och svenska regeringarna träffade garantiavtalet (se prop. 1950: 260).

I detta sammanhang vill jag anmäla vissa bokföringsåtgärder, som företagits i samband med likvidationen av AB Flygintressenter. Vid tidpunkten för sammanslagningen mellan Aktiebolaget Aerotransport (gamla ABA) och Svensk Interkontinental Lufttrafik AB (SILA) år 1948 innehade svenska staten 99,08 procent av gamla ABA:s aktiekapital, vilket uppgick till 25 milj. kr. Det helt privatägda SILA hade ett aktiekapital av 24 milj. kr. Det nya bolaget skulle enligt den träffade överenskommelsen (prop. 1948: 176) få ett aktiekapital av högst 60 milj. kr, fördelat på två lika stora serier A- och B-aktier. A-aktierna skulle innehåsa av svenska staten, gamla ABA eller av staten utsedda personer medan B-aktierna skulle ägas av enskilda. Gamla ABA och SILA skulle tillskjuta sina samtliga tillgångar mot likvid av A- resp. B-aktier.

Gamla ABA:s nettotillgångar per den 30 juni 1948 fastställdes av en särskilt tillsatt nämnd till 15 254 000 kr. och SILA:s nettotillgångar till 22 536 000 kr. Å bolagsstämman den 10 maj 1949 för det nya bolaget, vars firmanamn blev Aktiebolaget Aerotransport (nya ABA), bestämdes aktiekapitalet till 50 milj. kr. med lika fördelning på A- och B-aktier. Gamla ABA, vars firma i samband härmed ändrades till AB Flygintressenter, och SILA övertog i det nya bolaget aktier motsvarande värdet av de överlåtna nettotillgångarna. Mot kontant likvid tecknade vidare staten A-aktier för nominellt 9 746 000 kr. och SILA B-aktier för nominellt 2 464 000 kr.

För att gälda kostnaderna för de A-aktier, som skulle förvärfvas mot kon-
tantlikvid, anvisade 1948 och 1949 års riksdagar erforderligt belopp under
fonden för statens aktier. Under samma fond anvisade riksdagen år 1950
å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1949/50 ett investeringsanslag
av 141 000 kr. för att enligt med SILA ingånget avtal användas för utbyte
och inlösen av de enskilda aktieägarnas aktier i AB Flygintressenter. Sedan
denna transaktion genomförts, ägde staten hela aktiekapitalet å nominellt
25 milj. kr. i AB Flygintressenter. Aktierna upptogs i rikshuvudboken till
25 092 778 kr. och 50 öre.

I sin berättelse för år 1950 yrkade riksdagens revisorer, att beslut om av-
veckling av AB Flygintressenter snarast borde fattas. Revisorerna konsta-
terade, att bolaget som enda tillgång redovisade aktierna i nya ABA med
ett bokfört värde av 15 254 000 kr., varemot stod ett aktiekapital om
25 000 000 kr. Av detta belopp hade således 9 746 000 kr. gått förlorade. I
rikshuvudboken var emellertid aktierna i AB Flygintressenter bokförda till
ett belopp av 25 092 778 kr. och 50 öre. Av staten tidigare innehavda aktier
i bolaget var således upptagna till ett värde, som översteg pari, vilket mot
bakgrunden av den förenämnda bristen i aktiekapitalet måste betecknas
som uppenbart missvisande. En nedskrivning av aktiernas bokförda värde
med (9 746 000: 00 + 92 778: 50) 9 838 778 kr. och 50 öre syntes därför böra
ske. Revisorerna fann dessutom statens finansiella engagemang i nya ABA
— dels direkt aktieinnehav och dels indirekt aktieinnehav via AB Flyg-
intressenter — onödigt komplicerat, och förordade därför, att statens andel
av aktiekapitalet i sin helhet redovisades direkt på fonden för statens ak-
tieförvärf, på sätt som skedde i övriga hithörande fall.

På bolagsstämma med AB Flygintressenter den 20 mars 1952 beslöts, att
bolaget skulle träda i likvidation och den 14 april 1953 framlades slutredo-
visning m. m. för bolagsstämman. Enligt den i redovisningen intagna ba-
lansräkningen svarade mot bolagets aktiekapital, 25 000 000 kr., tillgångar
av 15 254 000 kr. och en balanserad förlust av 9 746 000 kr. Tillgångarna
utgjordes i sin helhet av aktierna i ABA, vilka utskiftades till svenska
staten.

Genom beslut den 26 juni 1953 förordnade Kungl. Maj:t, att under fon-
den för statens aktier skulle per den 30 juni 1953 upptagas till redovisning
de sålunda utskiftade aktierna i ABA med 15 254 000 kr. och att aktierna
i Aktiebolaget Flygintressenter, vilka voro bokförda till 25 092 778 kr. och
50 öre, samtidigt skulle avföras från fonden. Skillnaden mellan dessa båda
belopp, 9 838 778 kr. och 50 öre, skulle avskrivas med anlitande av fonden
för oreglerade kapitalmedelsförluster.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att till *Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1953/54*
för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av
2 200 000 kronor.

Diverse kapitalfonder.

Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond.

Av balansräkningen per den 30 juni 1953 för väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond framgår, att fondens tillgångar uppgår till sammanlagt 236,7 milj. kr, varav på fastigheter faller 39,7 milj. kr, på oljelagringsanläggningar 32,7 milj. kr, på maskincentralförrådet 127,1 milj. kr, på grustag m. m. 6,3 milj. kr, på effektförrådet 19,1 milj. kr samt återstoden på tillgångar av finansiell natur.

Kapitalbehållningen inklusive balanserade medel uppgick till 159,2 milj. kr. Under budgetåret 1952/53 har kapitalbehållningen ökat med 25,1 milj. kr.

Jämlikt för fonden gällande bestämmelser har på det vid budgetårets ingång disponerade kapitalet i princip beräknats ett överskott av 4 procent.

[37] Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond. Under väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond har såvitt angår kommunikationsdepartementet, för budgetåren 1951/52—1953/54 anvisats samt för budgetåret 1954/55 äskats följande investeringsanslag:

	1951/52	1952/53	1953/54	1954/55
Garage- och förrådsbyggnader				
m. m.	2 000 000	4 400 000	5 000 000	6 300 000
Motorfordon och vägmaskiner				
m. m.	20 300 000	19 000 000	31 000 000	25 500 000
Flytande materiel	1 300 000	700 000	2 600 000	2 800 000
Grustag m. m.	—	—	2 000 000	3 000 000
Effektföråd	3 000 000	2 800 000	4 000 000	6 000 000
Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag	1 000 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000
Summa kr	27 600 000	28 400 000	46 100 000	45 100 000

Härutöver hemställer väg- och vattenbyggnadsstyrelsen om höjning av det av 1953 års riksdag medgivna beställningsbemyndigandet för leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1955/56 från 12 000 000 till 18 000 000 kr samt att ett beställningsbemyndigande intill 18 000 000 kr måtte medgivas även för budgetåret 1956/57.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

I petita den 26 augusti 1953 anför väg- och vattenbyggnadsstyrelsen inledningsvis, att styrelsen vid beräkning av anslagsäskandena för nästa budgetår i princip utgått från vad föredragande statsrådet anförde i 1952 års statsverksproposition (bil. 27, s. 141) rörande riktlinjer för väg- och vattenbyggnadsverkets investeringar i förrådsfonden för tiden efter budgetåret 1952/53. De då anförda beloppen hänförde sig emellertid till löne- och prisnivån år 1951, varför de i det följande måst uppräknas med hänsyn till den höjda kostnadsnivån.

Garage- och förrådsbyggnader m. m.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medels- förbrukning
1952/53	84 000	4 400 000	2 768 000
1953/54 styrelsen	1 716 000	5 000 000	6 716 000*
1954/55 »	0	6 300 000	6 300 000*
1953/54 föredr.			5 740 000*
1954/55 »	976 000	6 000 000	6 300 000*

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen erinrar om, att behovet av medel för årlig ersättningsanskaffning av garage- och förrådsbyggnader i 1952 års statsverksproposition angavs till 2 650 000 kr, vilket belopp beräknats på grundval av löne- och prisnivån år 1951. Byggnadskostnaderna för arbeten av detta slag har emellertid enligt byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex stigit med cirka 6 procent jämfört med 1951. Anslagsbehovet för ifrågavarande ersättningsanskaffning för budgetåret 1954/55 uppgår sålunda till (2 650 000 + 160 000) 2 810 000 kr.

För inhämtande av eftersläpningen i garage- och förrådsbyggandet godkände 1952 års riksdag en plan, enligt vilken eftersläpningen skulle inhämtas under en femårsperiod med en beräknad årskostnad av 1 340 000 kr. Med hänsyn till indexstegringen anvisades 1 500 000 kr för ändamålet för innevarande budgetår. För budgetåret 1954/55 blir motsvarande anslagsbehov (1 340 000 + 80 000) 1 420 000 kr.

Den under senare år successivt ökade maskinparken har medfört att tillgängliga utrymmen icke förslår för förvaring av fordon och maskiner på ett betryggande sätt. Styrelsen har verkställt en inventering av tillgängliga garageutrymmen och härvid har framkommit att en brist på ca 400 garageplatser föreligger. Då det måste anses angeläget, att de dyrbara maskiner som numera användas inom vägväsendet tillfredsställande kan skyddas mot förstörelse och alltför snabb förslitning måste garageringsfrågan snart ordnas. Byggnadskostnaden för uppförande av en varmbonad garageplats belöper sig f. n. till ca 15 000 kr, varför det totala medelsbehovet omfattar arbeten till ett belopp om ca 6 000 000 kr. Styrelsen föreslår att denna

* Beräknat belopp.

summa fördelas på 5 budgetår. För nästa budgetår erfordras sålunda 1 200 000 kr.

För utbyggnad av depåverkstäder anvisade 1946 års riksdag sammanlagt 2 600 000 kr, varav för byggnadsarbeten 2 000 000 kr. Styrelsen framhöll i sina petita för budgetåret 1952/53, att ursprungligen beräknade kostnader komme att överskridas och att styrelsen hade för avsikt att återkomma till frågan om medel för fortsatt utbyggnad av depåverkstäder så snart behov härför föreläge. Av det ursprungliga programmet om 20 depåverkstäder har på grund av begränsningen i byggnadsverksamheten endast 8 kunnat färdigställas. Ytterligare en verkstad blir färdig under innevarande budgetår. Genom inträdda kostnadsökningar beräknas emellertid de för ändamålet anvisade medlen vara förbrukade i och med innevarande budgetårs utgång. Löne- och prisnivån har stigit avsevärt sedan 1946 och de anvisade medlen, 2 600 000 kr, motsvarar i dag ca 4 100 000 kr. Därtill kommer att arbetena av arbetsmarknadsskäl hittills i stor utsträckning utförts vintertid, att verkets maskinpark utökats, att vissa befintliga för depåverkstäder avsedda utrymmen har måst tagas i anspråk såsom garage, att kraven på sanitära anordningar skärpts och att den tekniska utvecklingen på vägmaskinsområdet och beträffande verktygsmaskiner varit icke oväsentlig. Samtliga dessa omständigheter har medfört ökade kostnader för depåverkstäderna. För fullföljande av programmet om 20 verkstäder erfordras en utbyggnad av ytterligare 11. Styrelsen anser, att den fortsatta utbyggnaden bör ske successivt och beräknar anslagsbehovet per budgetår till ca 500 000 kr. Depåverkstäderna torde härigenom bli utbyggda inom en tidrymd av 6 à 7 år. Anslagsbehovet för budgetåret 1954/55 uppgår sålunda till 500 000 kr.

Inom Norrbottens län behöver för närvarande inrättas ytterligare ett vägmästareområde. Vägnätet inom sydöstra delen av länet har under senare år väsentligt utökats, varför den nuvarande indelningen i vägmästareområden ej längre är lämpad för ett rationellt vägunderhåll inom detta område. En förutsättning för denna omorganisation är emellertid, att ett centralgarage uppföres. Kostnaden härför beräknas till ca 370 000 kr, vilka bör ställas till styrelsens förfogande för budgetåret 1954/55.

Styrelsen äskar sålunda för nästa budgetår (2 810 000 + 1 420 000 + 1 200 000 + 500 000 + 370 000) 6 300 000 kr till garage- och förrådsbyggnader m. m.

Maskincentralförråd.

1. Motorfordon och vägmaskiner m. m.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	3 088 000	19 000 000	21 880 000
1953/54 styrelsen	208 000	31 000 000	31 208 000*
1954/55 »	0	25 500 000	25 500 000*
1953/54 föredr.			28 900 000*
1954/55 »	2 308 000	25 500 000	25 500 000*

* Beräknat belopp.

Det årliga medelsbehovet för ersättningsanskaffning av motorfordon och vägmaskiner angavs i 1951 års petita till ca 17 milj. kr, vilket belopp anvisats för budgetåret 1952/53 och — justerat med hänsyn till prisstegringen — för 1953/54. Samma grundbelopp bör ligga till grund för medelsanvisningen för nästa budgetår. Enligt gjorda beräkningar ligger kostnaderna för inköp av motorfordon och vägmaskiner numera 13 procent högre än år 1951. Anslagsbehovet utgör således (17 000 000 + 2 210 000) 19 210 000 kr.

För nyanskaffning av jeepar, paketbilar m. m. har för innevarande budgetår beräknats ett belopp av 1 800 000 kr och för nyanskaffning av maskiner för vägbyggnadsverksamheten 5 000 000 kr. Motsvarande anskaffning bör ske även under nästa budgetår. På grund av lägre inköpskostnader kan emellertid härför erforderliga medel begränsas till 1 650 000 resp. 4 600 000 kr.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår utgör alltså (19 210 000 + 1 650 000 + 4 600 000) 25 460 000, vilket belopp, avrundat till 25 500 000 kr., styrelsen äskar.

2. Flytande materiel.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	747 000	700 000	1 386 000
1953/54 styrelsen	61 000	2 600 000	2 661 000*
1954/55 »	0	2 800 000	2 800 000*
1953/54 föredr.			1 700 000*
1954/55 »	961 000	2 100 000	2 800 000*

Enligt den i 1952 års statsverksproposition framlagda femårsplanen för upprustning av färjbeståndet uppgick den årliga kostnaden härför vid 1951 års prisläge till 1 200 000 kr. Vid nu gällande prisnivå beräknar styrelsen motsvarande medelsbehov till 1 330 000 kr.

För fortsättning av treårsprogrammet, avseende inrättandet av nya färjleder i Stockholms skärgård i enlighet med 1949 års skärgårdstrafikutrednings förslag, erfordras 700 000 kr för nästa budgetår. För en färja till den planerade nya allmänna färjleden mellan Vaxholm och Rindö beräknar styrelsen kostnaden till 600 000 kr, varav 300 000 kr för nästa budgetår.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen erinrar om, att styrelsen med vederbörligt bemyndigande träffat överenskommelse med Nedertorneå kommun om uthyrning av ett för båtleden Seskarö— Reväsaari lämpat fartyg. Kostnaden för anskaffning av fartyget beräknas till ca 175 000 kr. Medel härtill bör anvisas för nästa budgetår.

Medelsbehovet för ersättningsanskaffning av båtar, mudderverk m. m. har styrelsen, i likhet med vad gäller för innevarande budgetår, upptagit till 300 000 kr.

* Beräknat belopp.

Styrelsen, som inte förutsatt någon behållning å anslaget vid utgången av innevarande budgetår, äskar för nästa budgetår (1 330 000 + 700 000 + 300 000 + 175 000 + 300 000) 2 805 000 kr eller avrundat 2 800 000 kr.

3. Betalningsansvar för leveranser budgetåren 1955/56 och 1956/57.

För leveranser till maskincentralförrådet under budgetåren 1953/54—1955/56 har styrelsen erhållit bemyndiganden att utöver vad anvisade anslag medgiver ikläda sig betalningsansvar intill ett belopp av resp. 10 000 000, 12 000 000 och 12 000 000 kr.

Dessa bemyndiganden var den 1 juli 1953 i huvudsak utnyttjade på följande sätt:

		milj. kr.	
1953/54	Lastbilar	2,9	
	Väghyvlar	4,0	
	Diverse maskiner	0,9	
	Färjor	2,2	
		—	10,0
1954/55	Väghyvlar	2,0	
	Färjor	0,6	
		—	2,6
1955/56	»	—	—

Samtliga beställningar har utlagts på den inhemska marknaden.

För leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1955/56 har styrelsen sålunda erhållit beställningsbemyndigande intill ett belopp av 12 000 000 kr. På grund av den under senare år starkt ökade verksamheten inom vägväsendet och den i anslutning härtill ökade medelstilldelningen för inköp av vägmaskiner m. m. har det emellertid visat sig önskvärt, att ramen för ifrågavarande beställningsbemyndigande ökas till förslagsvis 18 000 000 kr, varigenom inköp skulle kunna planeras och beställningar utläggas i så god tid att leveranserna under det aktuella budgetåret kan säkerställas. Därtill kommer att icke oväsentliga prisreduceringar kan erhållas vid mera långsiktiga beställningar.

Styrelsen hemställer dels att det för budgetåret 1955/56 erhållna beställningsbemyndigandet måtte höjas från 12 000 000 till 18 000 000 kr och dels att ett beställningsbemyndigande intill 18 000 000 kr måtte medgivas även för budgetåret 1956/57.

Gr u s t a g m. m.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	—	—	—
1953/54	—	2 000 000	2 000 000*
1954/55 styrelsen	0	3 000 000	3 000 000*
föredr.	0	1 000 000	1 000 000*

* Beräknat belopp.

Styrelsen erinrar om, att den i fjolårets petita framhöll angelägenheten av att tillräckliga och lämpligt förlagda lager av väglagningsmaterial funnes tillgängliga för att underhållsätgärder snabbt skall kunna vidtagas för upprätthållande av landsvägsförbindelserna vid förstärkt beredskap eller krigstillstånd. För ändamålet beräknade styrelsen att tillhopa ca 6 milj. kr skulle erfordras, vilket belopp föreslogs bli fördelat på två år. Med hänsyn till beräknad behållning å anslaget vid utgången av budgetåret 1952/53 äskade styrelsen för innevarande budgetår 2 000 000 kr för ändamålet. Detta belopp blev även anvisat. Tillgängliga medel beräknas helt bli tagna i anspråk under budgetåret. För att planenligt kunna fullfölja lagerhållningsprogrammet äskar styrelsen för nästa budgetår 3 000 000 kr.

E f f e k t f ö r r å d.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	—	2 800 000	2 800 000
1953/54	—	4 000 000	4 000 000*
1954/55 styrelsen	0	6 000 000	6 000 000*
föredr.	0	2 000 000	2 000 000*

I sina petita för innevarande budgetår hemställde styrelsen att 10 000 000 kr skulle anvisas för uppläggande av ett buffertlager av 40 000 ton klorcalcium. Av det äskade beloppet anvisades emellertid endast 4 000 000 kr. Styrelsen hemställer nu, att återstående 6 000 000 kr måtte anvisas för nästa budgetår.

V ä g- o c h v a t t e n b y g g n a d s v e r k e t s d i s p o s i t i o n s a n s l a g.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1952/53	36 000	1 500 000	536 000
1953/54 styrelsen	1 000 000	1 500 000	2 500 000*
1954/55 »	0	1 500 000	1 500 000*
1953/54 föredr.			60 000*
1954/55 »	2 440 000	—	400 000*

Av den för budgetåret 1952/53 redovisade medelsförbrukningen å dispositionsanslaget, 536 000 kr, hänför sig 384 000 kr till uppförande av garage- och förrådsbyggnader samt 152 000 kr till nyanskaffning av maskiner.

Styrelsen beräknar att under innevarande budgetår helt taga i anspråk å anslaget befintliga medel och äskar för nästa budgetår 1 500 000 kr för ändamålet.

* Beräknat belopp.

Yttranden.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i utlåtande den 30 september 1953 och *Statens handels- och industrikommission* i ett för affärsverken och väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond gemensamt utlåtande av den 20 oktober 1953 inte haft några erinringar att anföra mot väg- och vattenbyggnadsstyrelsens äskanden under förrådsfonden.

Föredraganden.

För budgetåret 1954/55 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen beräknat de under förrådsfonden erforderliga investeringsutgifterna till sammanlagt 45,1 milj. kr. Därav har 36,1 milj. kr upptagits å anslagen till Garage- och förrådsbyggnader, Motorfordon och vägmaskiner m. m., och Flytande materiel jämte dispositionsanslaget, för vilka anslag, enligt vad jag anfört under punkt 1, under innevarande budgetår den totala medelsförbrukningen är maximerad. Resterande 9 milj. kr av äskandena hänför sig till anslagen till Grustag m. m. och Effektförråd. Styrelsen har vid anslagsberäkningen förutsatt, att en höjning av nu gällande investeringsram intill beloppet av den anslagssumma, som disponeras under nu löpande budgetår, skulle vara möjlig och därför upptagit anslagsbehovet för 1954/55 lika med den beräknade medelsförbrukningen. Såsom anförts under punkt 1, har jag emellertid icke ansett mig kunna tillstyrka en större höjning av investeringsramen för innevarande budgetår än från 35 till 36,4 milj. kr. Jag har där också förordat, att ramen för nästa budgetår preliminärt fixeras till 35 milj. kr och därvid förutsatt, att den skall omfatta samma anslag som tidigare. Medelsförbrukningen å övriga anslag synes även nästa budgetår kunna regleras genom anslagsanvisningen.

I det föregående har vid varje anslag redovisats tabeller, vari styrelsens beräkningar rörande medelsförbrukningen under innevarande och nästa budgetår angivits och varav även framgår vilka anslag styrelsen med ledning av dessa beräkningar äskat för budgetåret 1954/55. Tabellerna visar därjämte, hur medelsförbrukningen vid de av mig förordade ramarna för 1953/54 och 1954/55 kan förutses bli fördelad på resp. anslagstillar och vilka anslag jag förordar för nästa budgetår.

Enligt de riktlinjer för investeringarna i förrådsfonden, som godkändes av 1952 års riksdag, beräknades vid 1951 års penningvärde det normala ersättningsbehovet av garage- och förrådsbyggnader m. m. till 2 650 000 kr per år samt av motorfordon och vägmaskiner till 17 000 000 kr per år. Samtidigt godkändes femårsplaner för dels återhämtande av eftersläpningen i garage- och förrådsbyggandet med en beräknad årskostnad av 1 340 000 kr, dels upprustning av färjebeståndet med en årskostnad av 1 200 000 kr. Kostnaderna under nästa budgetår för detta program uppskattar väg- och vattenbyggnadsstyrelsen till sammanlagt ca 24,8 milj. kr, i vilken siffra inräknats tillägg för de prisförändringar, som skett från våren 1951 till sommaren 1953. De senare har beräknats efter 6 procent för byggnader, 13 procent för fordon och maskiner och 11 procent för flytande materiel och upp-

går sammanlagt till ca 2,6 milj. kr, att jämföras med ca 4,4 milj. kr för innevarande budgetår. Jag har ingenting att erinra mot dessa beräkningar.

Med den utveckling, som väginvesteringarna tagit under de senaste åren måste emellertid redan nu 1952 års program för investeringarna i förrådsfonden betraktas som ett minimiprogram. Ytterligare investeringar för fordon och maskiner blir erforderliga, om en effektiv organisation av byggnads- och underhållsverksamheten på vägområdet skall kunna upprätthållas. Detta drar vidare med sig, att garage- och förrådsorganisationen måste utbyggas. I vad gäller motorfordon och vägmaskiner, räknar styrelsen därför med ett medelsbehov av 6 250 000 kr för fortsatta nyanskaffningar under nästa budgetår. Beträffande garagebyggnaderna förordar styrelsen, att ett femårsprogram upplägges, enligt vilket med en årlig investeringskostnad av 1,2 milj. kr ett behövligt tillskott av sammanlagt 400 garageplatser beräknas kunna åstadkommas. Dessutom föreslår styrelsen, att ytterligare 11 depåverkstäder skall uppföras under en period av 6 à 7 år med en beräknad årlig investeringskostnad av ca 0,5 milj. kr. Då jag funnit det möjligt att begränsa medelsförbrukningen å vissa andra anslag, till vilka jag strax återkommer, finner jag mig kunna tillstyrka, vad styrelsen sålunda föreslagit.

I äskandena för innevarande budgetår föreslog väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att beredskapslager av grus skulle uppläggas till en kostnad av 6 milj. kr, vilken i huvudsak skulle fördelas på två år. För ändamålet anvisade 1953 års riksdag 2 milj. kr. Styrelsen har nu äskat ytterligare 3 milj. kr. — För innevarande budgetår yrkade styrelsen även, att under anslaget till Effektförråd skulle anvisas 10 milj. kr till ett beredskapslager av klorkalcium. På Kungl. Maj:ts förslag anvisade riksdagen 4 milj. kr. Styrelsen har nu för nästa budgetår äskat återstående belopp, 6 milj. kr.

Jag anser, att här berörda beredskapsplaner bör fullföljas. Jag har emellertid funnit det nödvändigt och möjligt att så sker i en något långsammare takt än den styrelsen förutsatt, varför jag föreslår att för nästa budgetår till Grustag m. m. anvisas 1 milj. kr och till Effektförråd 2 milj. kr.

Styrelsens investeringsplaner i övrigt har inte givit mig anledning till någon erinran.

Under de senaste åren har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen erhållit successiva bemyndiganden att utlägga beställningar av fordon och maskiner. Senast 1953 års riksdag medgav sålunda, att styrelsen för leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1955/56 lämnades beställningsbemyndigande intill ett belopp av 12 milj. kr. Styrelsen har nu under hänvisning till den ökade medelstilledningen för inköp av vägmaskiner m. m. föreslagit, att sistnämnda bemyndigande skall ökas till 18 milj. kr och att ett motsvarande bemyndigande med avseende på 1956/57 om likaledes 18 milj. kr skall lämnas. Med hänsyn till den omslutning, som fordons- och maskinanskaffningarna redan har, och sannolikheten för, att dessa även i fortsättningen måste hållas på en hög nivå, anser jag mig kunna tillstyrka styrelsens förslag.

En tillämpning av det minimalalternativ, som redovisats under punkt 1, kommer för förrådsfondens del att medföra beskränningar av byggnadsprogrammet och inskränkningar i anskaffningarna för maskincentralförrådet om sammanlagt 3,5 milj. kr.

Med anledning av vad jag sålunda anfört och under hänvisning till de riktlinjer för anslagsanvisningen, som förordats under punkt 1, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1954/55 under väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) <i>Garage- och förrådsbyggnader m. m.</i>	6 000 000 kronor,
b) <i>Motorfordon och vägmaskiner m. m.</i>	25 500 000 kronor,
c) <i>Flytande materiel</i>	2 100 000 kronor,
d) <i>Grustag m. m.</i>	1 000 000 kronor,
e) <i>Effektförråd</i>	2 000 000 kronor.

Vad föredragandena sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

W. Hammargren.

Register

till

Kapitalbudgeten för budgetåret 1954/55

för

till kommunikationsdepartementet hörande affärsdrivande verk m. m.

Sid. Kronor

1 Investeringsplan för kommunikationsverken.

Statens affärsverksfonder.

Postverket.

11	Posthus m. m.	8 000 000
14	Inköp av fastigheten Kvasten nr 8 i Stockholm	1 700 000
15	Inköp av fastigheter	100 000
15	Anskaffning av automobiler m. m.	100 000
15	Postverkets diligenstrafik:	
	Garagebyggnader m. m.	800 000
	Anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen	1 200 000
	Förvärv av billinjer	700 000
18	Postverkets dispositionsanslag	200 000
	Summa för postverket	12 800 000

Televerket.

25	Utvecklingen av televerkets rörelse.	
31	Telefonstationsbyggnader m. m.	7 300 000
36	Förrådsbyggnader m. m.	1 400 000
39	Inköp av fastigheter	—
40	Telefon- och telegrafanläggningar:	
	Riks- och landskablar m. m.	52 000 000
	Telefon- och telegrafstationer	61 000 000
	Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellan- ortsledningar	78 000 000
44	Radioanläggningar för televerket:	
	Rundradioanläggningar	5 000 000